

ANNOTATIONES IVLII SALINERII IVRECONSVL. SAVONENSIS.

AD CORNELIVM TACITVM.

GENVÆ,
APVD IOSEPHVM PAVONEM MDCII.
Superiorum Permissu.

DOMINICO PINELLO CARDINALI AMPLISSIMO.

IVLIVS SALINERIVS.

ON me fugerat Cardinalis humaniſsime, te (qui ſubeas tot graues pro re Chriſtiana curas) vix vllum tibi tēpus remittere iam poſſe: ſciebam rurſus quam libenter negotia ſa-

cris & aliquando profanis literis interpellares, quas nec Paulus ipſe in tempore dedignatur: vnde enim præterquam inde hęc in eius ſcriptis habemus?

Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

vnde ſequentia?

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

Proinde non eſt quod quiſquam modum in me velit, ſi tuis nunc oculis ea ſubijcio, quæ in optimi ſcriptoris gratiam concinnaui: dignus equidem Cornelius Tacitus eſt, vt vel ab Antiſtitum doctiſsimo nōnumquam legatur, & ametur. At impias effudit voces aduerſus noſtrā religionem: fateor, ſed odijs ſic apertis, vt

nemi

nemini iam imponere valeat. Verũ enimuero cur ea pręteream us, quibus ille pro nobis in acie ſtetit & aduerſus gentes viriliter dimicauit? Efferebant ſeſe impij, miraculiſque Seruatoris, remedia Veſpaſiani pręcedere poſtulabant: quid ad illa noſter? aperit impoſturas. *medici varie diſſerere, huic non exeſam vim luminis, redituram ſi pellerentur obſtantia: illi elapſos in prauum artus, ſi ſalubris vis adhibeatur, poſſe integrari.* Is etiam aduerſus peruicaces Hebræorum (licet adulatione ad Flauios trahat) atteſtatur, Chriſtum à Prophetis promiſſum eoipſo ſeculo in Iudæa ortũ eſſe. *Pluribus perſuaſio inerat antiquis Sacerdotum literis contineri, eo ipſo tempore fore vt valeſceret Oriens, profectique Iudæa rerum potirentur:*

quæ

quæ ambages Vespasianũ ac Titum prædixerãt.

Cęterum ne amplius in publica peccem commoda, hæc mea qualiacunque ſint legas oro, quę mnemoſynon tot beneficiorum ſunt, quibus tu me ſemper vltro affeciſti.

IVL-

IVLIVS SALINERIVS INGENVO LECTORI.

On ignorabam candide lector, pleroſque arrogantiæ daturos, me poſt viros eruditiſſimos manus à Tacito non abſtinuiſſe: quapropter pretium fore duxi, ſi ante rem non nulla præfarer, quibus mei conſilii rationem penitus aperirem. Ego ſemper in ea fui ſententia libros aliquãdo maculis aſperſos circumferri: verum non iis facile manus dedi, quibus omnia polluta ſunt, quibuſque in agro literario.

Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ

non damno tamen, immo in oculis fero, qui parca manu iugulat mõſtra lectionum. quique

Inutilesque falce ramos amputans,
feliciores inserit.

Quamobrem quid mirum si sic animatus, interdum non magni pleraque feci, quæ ipsi nimis abundè nobis emendarunt? non enim raro Glaucum imitantur.

Χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων.

Aurea æreis quæ centum, cum ijs quæ nouem bobus parata sunt.

Res non me fefellerat, sed eorum deterrebar authoritate: Iustinianus tandem impulit his verbis *cum possit vnius forsitan, & deterioris sententia, & multos ac maiores aliqua in parte superare*. Qua de re cum versarem Tacitum delicias nostras, miratus sum doctissimos viros, nimis indulsisse genio Criticorum, idque tam in prioribus eius libris medicæ bibliothecæ, quam in cæteris, licet non eiusdem, nec integritatis, nec antiquitatis. Errori assignant isti, quod Taciti laudi ascribere debebant: eaque delent, quæ noster post Sallustium (ambo Thucydidis exemplo) molitus est: quæ certe ab iis intacta nunc haberemus, si ad ea respicere voluissent, ad quæ aspirāt magniloquentiæ sectatores: qui seriò despiciunt vsitatum dictionis modum: siue quod *nouitas cotidiani, & semper eodem modo formati sermonis fastidium leuet, & nos à vulgato dicendi genere defendat*;

siue

ſiue quod ſolum ab eruditis perlegi velint, & vulgus deſiderent ſemotum. ἀσαφῶς δὲ λέγων ἀνὴρ ἐπίτηδες ἵνα μήτε πᾶσιν εἴη βατός, μήτε εὐτελὴς φαίνηται πάντι τῷ βουλομένῳ νοούμενος εὐχερῶς ἀλλὰ τοῖς λίαν σοφοῖς δοκιμαζόμενος, παρὰ τούτοις θαυμάζεται. Tacitus vtique magnitudinem inprimis affectat, quod tametſi clarum ſit, tamen authoritate Plinii firmabo. *reſpondit Cornelius Tacitus eloquentiſſime, & quod eximium orationi eius ineſt* σεμνῶς & ne de ſignificatione σεμνῶς quis dubitet, ἡ σεμνότης ac τὸ μέγεθος. idem ſunt quippe quod de celeſtibus deque rerum natura diſſerere, nomine τῆς σεμνότητος ab Hermogene magnitudini tribuatur: qui ſequitur Phalereum, cui inter grandia περὶ οὐρανοῦ ἢ περὶ γῆς λόγος poſtremũ ne longũ faciã ſequentia pcurre τὸ δ' ἀνάλογον ἐστὶν ἐὰν μήτε περὶ εὐόγκων αὐτοκαβδάλως λέγηται, μήτε περὶ εὐτελῶν σεμνῶς· quapropter quis non ægre ferat hęc interpolari apud noſtrũ ſcriptorẽ? *omneſq; conquiri, & interfici iuſſit, nõ honore Galbæ, ſed tradito principibus more, munimentũ ad preſens, in poſterũ vltionẽ* quis non iſta? *eſt Iudæa inter Syriãq; Carmelus, ita vocant montem Deumq;, nec ſimulacrũ Deo, aut templũ, ſic tradidere maiores, arã tantũ & reuerentiã.* verum reclamat ſuperciliũ grammaticorũ, ad quorum guſtũ erat ſcribendum. *in poſterum vltio, & ara tantum*: Scilicet id Tacitus curat, ſcili-

Marcellinus de Thucyd. i. obſcure vir ille ſtudioſe ſcripſit, ne omnibus peruius eſſet, viliorque haberetur volenti facile manifeſtus: ſed vt à valde ſapientibus exploratus ijs eſſet admirationi.

lib. 1. de ideis.

i. ſermo de cęleſtibus deq; terrenis.

Ariſt. lib. 3. Rethor. i. eſt autem proportio, ſi neq; de tumidis demiſſe dicatur neque de vilibus magnificè.

lib. 1. hiſtoriarum.

lib. 2. hiſtor.

cet iis crucem figere optimi ſcriptorum pepercere πρῶτον (Phalereo ſermo eſt de magnitudinem facientibus) τὴν ἀντυπαλλαγὴν ὡς ὅμηρος.

i. primum enim antypallagen vt Homerus duo autem ſcopuli, hic quidē latum cælum attingit: magnificentius profectò ſic, quam ſi dixiſſet ad hunc modum: duorum ſcopulorum, hic quidem latum cælum attingit: vſitate enim dictum eſſet: at conſuetum humile habetur, eaque de cauſſa nō admirandum.

Οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει.
Πολὺ γὰρ οὕτω μεγαλειότερον ἐναλλαγείσης πτώσεως, ἢ εἴπερ οὕτως ἔφη.
Τῶν δύω σκοπέλων ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει.
συνήθως γὰρ ἐλέγετο, πᾶν δὲ τὸ συνηθες μικροπρεπὲς, διὸ καὶ ἀθαύμαστον.

nec Homerus hæc ſolus auſus eſt: audi Pindarum.

Olymp ode 8.

γλαυκοὶ δὲ δράκοντες, ἐπὶ κτίσθη νέον
πύργον, ἐσαλλόμενοι τρεῖς,
οἱ δύω μὲν κάπετον.

i. Glauci vero Dracones vbi excitatus eſt murus nou⁹ in turrim adſilientes tres, duo quidē cecidere.

Thucydides etiam grammaticos omnino faſtidit, circa πτώσεις τῶν ὀνομάτων. quod apud Halicarnaſſeum diffuſius leges: nec eſt inſuetum latinis hoc iter. Saluſtius (ſi Manutio credimus) exarauit. *Sed Pompeius à prima adoleſcentia, ſermone fautorum, ſimilem fore ſe credens Alexandro Regi: facta conſultaque eius quidem æmulus erat* Cicero *dum homines cruenti haſtam illam cruentam meminerit, & ſperabunt.* Sic Horatius, ſeu quod ἑλληνίζειν amabat.

i. nominum inclinationes.
ad Ammæum.
ad frag. Sall.
lib. 2. offic.
& Nonius de nu. & caſib.
lib. carm.

. . . . abſtineto.
Dixit irarum, calidæque rixæ.

His contentus eſſe poteras, verum tecum benignius agam.

Pind. olymp. od. 1.

μηδ' ὀλυμπίας ἀγῶνα
φέρτερον αὐδάσομεν,

i. neque olympico certamen præſtantius dicemus (vnde famoſus hymnus contexitur ſapientum artibus, vt celebretur Saturni fi

ἐθιν

(ὅθεν ὁ πολύφατος
ὕμνος ἀμφιβάλλεται
σοφῶν μητίεσσι κελαδεῖν
χρόνου παῖδ᾽) ἐς ἀφνεὰν ἱκομένους
μάκαιραν Ἱέρωνος ἑστίαν.

lius) ad diuitem progressos beatā Ieronis domum.

ad quæ ita Scholiastes τῇ αἰτιατικῇ ἀντὶ ὀρθῆς κέχρηται. nempe ἱκομένους pro ἱκόμενοι Scilicet *progressos* loco *progressi* cuius æmulus vtique erit, qui haud ignorat Pomponium,& Plautum ab eiusmo di non temperasse. *quod lætitias insperatas mo dò mihi irrepsere in sinum.* hæc ille. Plautus quę sequuntur.

i. vtitur quarto vi ce primi casus.

Non. de mutat de clin.

Trinumm.

Me. Is homo exornetur graphicè in peregri-
num modum.
Ignota facies, quæ non vsitata sit.
falsidicum, confidentem.

Nec numeris noster parcit: quin eodem quo græci, ludo doctus est. *ne læti excessu Principis, neu tristior primordio.* nihilominus iam præualuit substitutio. *neu tristiores.* qui igitur Pindarum quoque non correxere?

lib. 1. ann.

Olymp. od. 8.

. . . . . . κοῦροι κορᾶν τὲ φερ-
τάτων Κρονιδᾶν ἐγ-
χώριοι βασιλῆες αἰεί.

i. filij filiarum præstantissimarum saturnidarum, indigenę reges semper

Scholia πληθυντικῶς εἶπεν, ἔχρην γὰρ ἑνικῶς εἰπεῖν κοῦροι τῆς κόρης

i. pluratiue dixit, par enim erat dicere singulariter, filij filiæ.

Cur non Thucydidem? βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ quem sequitur Horatius.

i. petentes è domibus tegula.

Aut trudit acres hinc, & hinc multa cane

Lib.III.

Apros in obstantes plagas

& Quintus Curtius *in quos eques triginta millia implebat.* Actiua tandem Cornelius παθητικῶς vsurpat. *Satis potentiæ, minutura quoties gliscat potestas.* τὸ *minutura* id est *minuenda*. adsit nostro Pindarus.

i.passiuè.

Olymp.i.gloria autem Olympicorũ certaminum eminus vidit, pro visa est.

. . . . τὸ δὲ κλέος
τηλόθεν δέδορκε τᾶν ὀ
λυμπιάδων.

nec Thucydides diuersus abit. οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύεται ταῖς σπονδαῖς, οὔτε τόδε. quẽ Salustius comitatur. *ignoscendo populi Romani magnitudinem auxisse.* hæc sunt amice lector, quæ te scire volui, quæque delibasse sufficiat: nam quæcunque alia magnitudini noster dederit, additis quæ mihi digna visa sunt animaduersione, suis in locis opportunius referentur. Cæterum libentius ab omnibus impetratum velim, ne maligne pro se dictum quis putet, si inuitus ab eo dissentire, suaque refellere coactus sum. Sensus enim meos ingenuè depromere soleo: neque mihi sum conscius, me laudem meam in alterius vmquam ddecus quæsitum isse. Valeas optime lector & (si non magna posco) faueas nostro labori.

i.neq; enim illud induciis prohibet, neque istud, prohibet vicè ũ prohibetur.

AD

AD LIBRVM ANN. PRIMVM.

Pagina prima.

Ictatura ad tempus ſumebantur. mire in Tacitum conueniunt, quæ de Thucidide ſcripſit Marcellinus μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ὄγκου τῶν ὀνομάτων, καὶ δεινότητος τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ (ὥσπερ φθάσαντες εἴπομεν) βραχύτητος συντάξεως, τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πραγμάτων καὶ λέξει δείκνυται proinde ne quis mihi hunc legat perfunctorie, nec in eo indiligēter ſit: ſed ad minima quæque animum attendat: alioqui fruſtra Cornelium tractabit: qui ſolum doctis (vt græcus) concinnauit ſuas lucubrationes.

in eius vita i. curæ autem eſt ei & verborum maieſtas, & enthymematum grauitas, & (ſicut iā diximus) compoſitionis breuitas: multa enim vnica dictione declarantur.

ὦ φίλος, εἰ σοφὸς εἶ, λάβε μ' ἐς χέρας, εἰ δέ γε πάμπαν νῆϊς ἔφυς μουσέων, ῥίψον ἃ μὴ νοέεις:

εἰμὶ δὲ γ' οὐ πάντεσσι βατός, παυροὶ δ' ἀγάσαντο θουκυδίδου ὀλόρου, κεκροπίδου τὸ γένος.

lib. 1 Antolog. i. amice ſi ſapis manibus me verſa, ſi vero prorſus neſci' muſarum viuis, projice quæ non capis: ſum enim non omnibus peruius paucique admirati ſunt Thucydidē Olori, genere Cecropidam.

cur

cur ergo aliis magiſtratibus omiſſis (qui omnes ad tempus) de dictaturis ſolum dixit *dictatura ad tempus?* putem eo factum, quod poſtea Sylla, Cæſarque in perpetuum ſe ſe fecerint dictatores. ὁ δὲ σύλλας βία μὲν καὶ ἀνάγκῃ (λόγῳ δ' αἱρετὸς) εἰς ἀεὶ δικτάτορ γενόμενος. *non enim honores modo nimios recepit, vt continuum conſulatum, perpetuā dictaturam.* aut hiſce verbis *ad tempus* notatur vrgentiſſima neceſſitas, qua dictatores fiebant οὓς δικτάτορας ἐκάλουν τε, καὶ ἐπὶ ταῖς φοβερωτάταις χρείαις ἑξαμήνους τιθέμενοι, ἐκ πολλοῦ διαλελοίπεσαν. Eadem quæ noſter, eodemque ſignificatu, Arcadius. *cum apud veteres dictatoribus ad tempus ſumma poteſtas crederetur* at vulgo (ne quid diſſimulē) interpretantur ſex menſes, innituntur; his verbis. *hunc magiſtratum quoniam ſummam poteſtatem habebat, non erat fas vltra ſextum menſem retinere.* vera ſunt: ad quæ tamen nō collimauit Arcadius; immo apertiſſime ſenſit cum Appiano.

App. lib. 1. ciuil. ſylla vero vi & neceſſitate (licet electus videri vellet) dictator perpetuo fact^o. Suet. in Cæſ. c. 76.
App. ibid. i. quos dictatores vocabant, qui ſemeſtres in formidoloſis neceſſitatibus creari ſoliti, multum iam temporis in deſuetudinem abierant.
l prima dd. de offic. præf. præt.

Pomp. lib. ſingulari Enchiridij DD. de origin. iur. l. ij.

VEteris populi Romani. attribuitur ætas populo *omnis populi Romani ætas, proſperè, aut in metu ſacrauerat.* Cur igitur non dicetur *vetus*? nec nos deterreat ferula Iuriſconſultorum, qui ſubtilius vt inſeruiant quęſtioni;

Tacit lib. xv. ann.

ſtioni;ſic de populo verba faciunt. *& populũ eundem hoc tempore putari, qui abhinc centum annis fuiſſet, cum ex illis nemo nunc viueret.* valeant igitur, qui dictis de verbis concinnarunt *veteris reipublicæ*. nam caſci ideſt veteres, latini populi dicti ſunt.

Alphe.lib.6.digeſtorum l.lxxvi.dd. de iudic.

Quam primum Caſci populi genere latini.

Enn.

DOnec gliſcente adulatione deterrerētur. Magni nominis viri fecerunt *deterentur*. at ego *deterrerentur* cenſeo retinendum, & ſic interpretor deterrebantur à ſcriptione, non amplius humilia de ſe Auguſto ſentiente: ne aut ſeruilem in modum ſcribere cogerentur, aut intempeſtiua libertate ſe ſe periculis offerrent *poſtquam pugnatum apud Actium, atque omnem poteſtatem ad vnum cõferri pacis interfuit, magna illa ingenia ceſſere*. Cur tunc demum poſt victum Antonium? quia videbant illum ſecundis elatum, ſapere plus quam Ciuilia: nec expectarunt (vt Claudius) correctionem. *Sed & tranſit ad inferiora tempora, cœpitque à pace ciuili, cum ſentiret neque libere, neque vere ſibi de ſuperioribus tradendi poteſtatem relictam, correctus ſæpe & à matre & ab auia.* Quam certè ſeueriorem habuiſſent: nam qui adulatione procul, res

Suet.in Claud.c. 41.

eius

eius temporis composuere; saltem sub Tiberio pœnas dederunt; documento sit Codrus, qui teste Xiphilino præcipue damnatus est, quod nec Augusto, neque Cæsari sublanditus sit. τόν γε καισαρα καὶ τὸν ἀυγοῦστον εἶπε μὲν κακὸν ὀυδὲν ὄυτοι καὶ ὑπερσέμνυνε. docte igitnr simul & vere, Cornelius alibi. *rara temporum felicitate, vbi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet.*

in Tib. idest de Cæsare deq; Augusto non male scripsit, sed eos miris laudibus prosequutus non est.

lib. 1. histor.

pag. 2.

C *Nauum id Cæsari* Singillatim Cornelius quędam scribit, quæ ab aliis omitti solent: sic apud Suetonium, Vitellius perpetuo abstinuit Cęsaris cognomento. *cognomen germanici delatum ab vniuersis, cupide recepit, Augusti distulit, Cæsaris in perpetuum recusauit.* quod apud nostrum petitur inter aduersa. *quin & Cæsarem se dici voluit aspernatus antea.* non te subducat ergo Plutarchus, qui facit Augustum rem de Liuia rescire: nã quis vetat nè prius ille acceperit à C. Nauo, vindictamque meditaretur, quę postea Liuię querelis maturata sit? potuit etiam aliud sensisse Plutarchus de primo nuntio; qui eodem in loco, Martiam scribit pręcessisse mortem mariti, quę tamen ei superstes à Tacito narratur.

lib. 3. histor.

de garrulitate.

Iuxta

IVxta periculoſo. Metuebat ne centurione interrogato, ipſe reus fieret: dederat enim codicillos de hac re: & ſic in periculis verſaretur, ſeu vera, ſiue falſa diceret. nam ſi vera, Tiberium authorem faceret, & illinc periculum: qnippe quod Cæſar defugere volebat authoritatem: ſi falſa, acriores eũ pœnæ manebant: quid enim fictum prętexere poterat, vt eiuſmodi facinus impune ferret? an Auguſti voluntatem? at hoc nec Tiberio crediderant. *neque mortem nepoti pro ſecuritate priuigni inlatam, credibile erat* τὸ *iuxta periculoſo* ὑπαρκτικῶς. id eſt re pariter periculoſa.

NE *V triſtior primodio* veriti ſunt qui *triſtiores* excudi curauerũt, ne Tacitus manifeſti ſolœciſmi reus foret: at is inſolẽs confundendi numeros non eſt. *apud ſtagna Symbruina, cui ſublaqueum nomen eſt*. nec ante eum Plautus lib.14.ann.

. . . . Gr. quid tu vis fieri? Moſtell.
Non omnes poſſunt olere vnguenta exotica.
Sicut tu oles, neque ſuperior adcumbere.

neque Terentius. Heautontim.

Bacch. vobis cum vno ſimul vbi ætatem agere decretum eſt viro,

Cuius mos maximè est consimilis vestrum, hi se ad uos applicant.

lib. 2. & Halicarnas. ad Amm. i. tantum laudes aliorũ quis æquo audit animo quantum eas sibi factu possibiles existimat; cæterum vires suas siquid ante eat, inuident iã, & non credunt.

quibus præiuit Thucydides μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσι.

manifestissima numeri confusio, qua dicitur.

audit inde *inuident & non credunt*.

L*Acrimas, gaudium, questus, adulatione miscebant.* alii a*dulationes*. Sed quid his aptius? nẽpe simulatores & dissimulatores isti, omnes affectus adulatione condiebãt.

Pag. 3.

A*T apud prudentes vita eius extollebatur* Augustus ab illis, quibus eius vita erat nota, laudabatur arguebaturque prout quisque aduersus Principem affectus erat. Correxerunt itaque prꝫterquam quod res hortabatur. *at apud prudentes vita eius extollebatur*. nam recte dicitur *prudens doli, & prudens animorum*.

Tac. lib. 2. histor.

id. in agric.

M*Vlta Antonio tunc interfectores patris vlcisceretur*. Mutila hec omnibus viden-

videntur: quę mihi integra ſunt. Thucydides etiam τὸ ὡς ſuppreſſit licet alius ſignificationis ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώμασι ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται ad quæ Valla nec aſpirauit. *quin etiam in defendenda Vrbe miniſterio alieniſsimorum quoque vtuntur*. Henricus ſatis habuit, ſi græca, bona ſide repræſentaret. *ad hæc corporibus alieniſsimis pro ciuitate vtuntur*. Sed clarius Scholiaſtes λείπει τὸ ὡς, ἵν᾽ ᾖ ἀλλοτρίοις quamobrem, ad hanc faciem latio illa donarem. *adhæc corporibus tanquã alieniſsimis pro ciuitate vtuntur* ideſt diſcrimina pro patria nihili faciũt, ita vt non ſua, ſed aliena corpora periculis offerre videantur. latinos mauis? audi

ideſt vt. lib. 1.

i. deeſt vt, quaſi dicat vt alienis.

Epid. Conducere aliquam fidicinam ſibi huc domum.
Dum rem diuinam faceret cantaret ſibi.

Plaut. Epidic.

An tibi mauis crebrum diſpergam hic?

Ter. Adeph. lib. 1. comm.

Cæſar eius dexteram prehendit, conſolatus rogat finem orandi faciat. noſter *non iccirco interrogatum ait, vt diuideret quæ ſeparari nequirent, ſed & ſua confeßione argueretur, vnũ eſſe*. alibi *quidam ſinguli propius incedentes, feriret hortabantur*. quibus adde & *vera exprobrari fatentes, orabant puniret noxios*.

lib 1. ann.

SVI milites Hirtium. Mirum quam hæc arrideant mihi, quamq́ue germanam Tacito redoleant phrasim qui *siue* maluere, bona quidem, sed melioribus deletis attulere. notum satis est, Hircium Augusti dolo

Suet.in oct.c.x. cecidisse, suis à militibus confossum. *hoc bello cum Hircius in acie, Pansaque post ex vulnere perissent, rumor increbuit, ambos opera eius occisos; vt Antonio fugato, Republicâ consulibus orbata, solus victores exercitus occuparet.* quo fit vt inuidiosè facinus illud exaggerēt, qui Augusti gloriæ detractum volebant. sic

Suet.in Cæs.c.84. dictatore cæso *inter ludos cantata sunt quædam admiserationem, & inuidiam cædis eius accommodata.*

Men' me seruasse vt essent qui me perderent?

Tacit.lib.1.ann. non ignorauit Germanicus aculeum eiusmodi verborum. *hunc ego nuncium patri læta omnia alijs è pronuncijs audienti feram? ipsius tyrones, ipsius veteranos, non missione, non pecunia satiatos?*

Tacit.lib.4 hist. nec Cerialis *annumerabor Numitijs & Herennius vt omnes legati vestri aut militum aut hostium manibus occiderint* denique non te moueat, quod Octauius iussus sit *comparato exercitui propratore præesse, & cum Hircio ac Pansa qui consulatum susceperant,*

rant, D. Bruto opem ferre nec ea de caussa putes, non rectè de Hircio dici *sui milites*. clarum est enim ὑπάτων συστρατηγούντων, οὐδὲν εἶναι τὸν ἀντιστράτηγον.

App. lib. 3. ciu. i. consulibus exercitum regentibus nihil esse Propratorem.

Q*VÆ Tedij & Vedij Pollionis luxus.* Non laborem de Tedio, an vnus perditissimi luxus, minime vero adeo decantatus vt Vedius Pollio: dicam tamen nonnulla, quæ forsitan facient ad sustinendam veterem lectionem optimi scriptorũ, & in paucis Thucydides generibus abutuntur. ἀρσενικῶν δὲ, καὶ θηλυκῶν καὶ οὐδετέρων ἀντιμετάταξεις ἐκβεβηκυῖαι συνήθων σχημάτων, αἱ τοιαίδε εἰσίν, οἷον τὴν μὲν ταραχὴν, ταραχὸν καλεῖ, τὸ θηλυκὸν ἐκφέρων ἀρσενικῶς, καὶ τὴν ὄχλησιν ὄχλον Sophocles.

. . . . οὔτε τοῦ κλύων

σάλπιγγος.

vbi Scholiastes εἰώθασιν οἱ ἀττικοὶ τὰ θηλυκὰ ἄρθρα ἀρσενικῶς ἐκφέρειν, ἀντὶ τοῦ ταύτης, τοῦ λέγοντες. Ennius

Capitibus nutantes pinos, rectosque cupressos.

. . . . νεφέλῃ δὲ μιν ἀμφιβέβηκε κυανέη, τὸ μὲν οὔποτε ἐρωεῖ.

ad quæ ista Plutarchus. ἐπεὶ γὰρ συνωνύμως λέγεται νεφέλη καὶ νέφος, προειπὼν τὴν νεφέλην ἐπήνεγκε οὐδέτερον νέφος. *Thucydides.* ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον ἐγκατασκῆψαι καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις.

de

Halicarnass. de Idiom. Thucyd. i. masculinorum, femineorum, neutrorũ alterationes cõtra latas eorum formas, huiusmodi sunt. τὴν ταραχὴν vocat. ταραχὸν virili genere dicens, quod femineo erat proferendũ similiter & τὴν ὄχλησιν scripsit ὄχλον.

Oedip. col. 1. neque audiui hunc tubã. i. solitum apud Atticos articulos femineos efferre masculine: pro hac dicentes hoc.

Gell. lib. 13. c. 29.

Homer. 1. nebula eum circumuallauit cærulea, quod quidem nequaquã impetu mouetur.

de vita Homeri. i. quando enim Synonyma sunt νεφέλη & νέφος, prædicto, τὴν νεφέλην, intulit neutrum. νέφος.

Lib. 11. i. valetudo primum Athenienses adoritur dictũ sæpius circa Lemnum & alia loca grassatum esse

i. femineo genere valetudo, τὸ dictũ autem ſcriptum eſt reſpectu τοῦ νοσήματος.

de quibus agens Scholiaſtes ait, θηλυκῶς ἡ νόσος, τὸ δὲ λεγομένον ὡς πρὸς τὸ νόσημα ὑπήρτησεν quid ſi dicere-mus *quæ* reſpicere ad luxuriam ſynonymũ *luxus?*

Iuuen. ſatyr. 11.

Refert ergo quis hæc eadem paret, in Rutilo nam
luxuria eſt.

Dem. ſatyr. 11.

. . . . . . Sed quis feret iſtas
luxuriæ ſordes.

lib. 3.

Curtius *cultus Regis, inter omnia luxuriâ notabatur*. quod clarius à Nonio (abſque iniuria temporis eſſet) ſcriptum haberemus, *luxuria generis feminei, maſculini. Varr. Manio.* Cætera detruncata ſunt. ad vltimũ addã pro coronide Hebræos etiã eiuſmodi literis conſignaſſe *quoniam mutatio generum crebro accidit in hac lingua, facta relatione ad æquipollens ſubſtantiuum*. liquet ex pſalmo 131 vbi cum dictum ſit מקום ſubinfertur הנה שמענוה nempe relatio habetur ad eius ſynonymum שריכא *donec inueniam locum domino, tabernaculũ Deo Iaoob, ecce inuenimus eam in campis ſylua.* hic non inſubide aſcribi poſſunt, quæ de eiuſmodi Arnobius protulit *& tamen o iſti qui pollutas res noſtras vitiorum criminamini ſtribiligines & vos iſtas libris illis in maximis atque admirabilibus non habetis?*

Genebrard. Pſ. 39.

1. locum: 1. ecce audiuimus eam.

lib. primo aduerſ. gent.

habetis? Non ne aliud hæc vtria aliud dicitis hos vtres? cælus & cælum? non item filius & filium? non item crocus & crocum? non item fretus & fretum? non item apud vos est positū hoc pane, & hic panis? hic sanguis hoc sanguen? candelabrum & iugulum ratione eadem iugulus & candelaber? Nam si singula nomina non possunt genera plura habere quam singula: neque eadem possunt huius esse generis, & illius (genus enim transire genus in alterum non potest) tam peccat qui genera masculina feminis pronunciat legibus quam eo peccatur, qui articulos masculinos feminis generibus anteponit, at qui vos conspicimus, & res masculinas feminæ, & femineas masculine, & quos esse dicitis neutros, & illo & hoc modo sine vlla discretione depromere; aut igitur nulla est culpa indifferenter his vti, & frustra nos dicitis solœcismorum obscœnitate deformes; aut si certum est singula, quibus debeant rationibus explicari, in similibus vitijs vos quoque versamini; quamuis Epicados omnes, Casellios, Verrios, Scauros teneatis et Nisos. Si forsan conatus pro Tacito non hic omnino successit, adsint

Quos æquus amauit.

nos Tacito cupientes, eum deuiare non sustinuimus.

pag.

pag. 4.

NON *adesse caput Reipublicæ.* dispungunt & varie castigant, & interprętantur. sua sibi habeant; nos ita vetera declaramus. Tiberius præditus erat animo suspicaci, eaque de caussa succenset Haterio: nam verba illius præ se ferebant non dum eum rei Romanæ potiri. qui iam Imperatorem agebat, licet verbis non aperiret. *literas ad exercitus tanquàm adepto principatu misit, nusquam cunctabundus, nisi cum in senatu loqueretur.* quæ Haterii verba licet non leuiter excitent suspicionem; attamen verbis ciuẽ se ferens, non tantum ad hæc exardet, quantum si quis videatur intelligere, simulationes dissimulationesque suas. qua de re cautiores Patrum *quibus vnus metus, si intelligere viderentur,* ad vota conuertebantur. inde igitur factum est, quod Scauro implacabilius irascitur: is enim verbis apertis detexerat, Tiberium sola specie regnum declinare cum id inprimis cuperet & affectaret. *spem esse ex eo, non irritas fore senatus preces, quod relationi consulum iure tribunitiæ potestatis non intercessisset.* Tiberius (ait) ficte regnum deprecatur: si id enim seriò studebat, cur non prohibuit Consules incipere relationem?

cæte-

cæterum ambiguus erat imperandi, & multis de caussis: verum ipsemet festiuissimo adagio suam sollicitudinem delineauit. *cunctandi caussa erat metus vndique imminentium discriminum, vt sæpe lupum se auribus tenere diceret.* cuius interpretationem Antiphoni Tercutiano debemus. is enim de sua loquẽs amica. Suet c. 25.

Mihi domi est? immo id quod aiunt, auribus teneo lupum: Phor.
Nam neque vt amittam à me inuenio, neq; vti retineam scio.

M*OX celebratio annum ad prætorem.* his prætulerunt *annum et annua.* verum quis exegit? locus iste non est inter illos paucos, qui accersunt manus Criticorũ: quamobrem mihi videtur eodem modo Cornelium dixisse *celebratio annum & æquitate Deum erga bona malaq; documenta* quo Terentius lib. xvi. ann. Heaut. in prolog.

Amicum ingenio fretum haud natura sua.
quo Virgilius.
Hæc gens acre virum, marsos pubemque sabellam.
Extulit . . . lib. 2. Georg.
quo tandem Plinius, *interrogati an tunc gra-*

lib.v.epist.4.

tis adfuisset, responderunt sex millibus numm.
Cæterum prætor cui iurisdictio inter ciues
& peregrinos euenerat, dicebatur peregrinus, aliusque erat ab vrbano. *cumque consules auocarentur bellis finitimis, neqne esset in ciuitate qui ius reddere posset factum est vt prætor quoque creatur, qui vrbanus appellatus est, quod in vrbe ius dicebat: post aliquot deinde annos, non sufficiente eo prætore, quod multa etiã turba peregrinorum in Ciuitatem veniret, creatus est & alius prætor, qui peregrinus appellatus est ab eo, quod plerunque inter peregrinos ius reddebat.* Vrbanus ergo (vt iis aliquid lucis afferam) inter ciues tantum ius dicebat: peregrinus aduenas moderabatur, à ciuibus abstinebat, nisi istis cum peregrinis, vel illis cũ ciuibus res esset. vt subobscurè Pomponius *qui peregrinus appellatus est ab eo, quod plerunque inter peregrinos ius reddebat* quæ Clarius noster *ad prætorem translata, cui inter ciues et peregrinos introductio euenisset.* ad vltimum nil aliud esse dicemus *celebratio annùm*, quam celebrationem quæ quotannis fieret.

Pomp lib. 2. dd. de orig. iur.

D*VX olim theatralium operarum, & misscere cœtus studio histrionali doctus.*

idem

idem dr his non ſentio, quod eruditiſſimus vir: quin mihi is alius eſt, qui ſe factionibus theatri ſigniferum præbet, ab eo qui regit gregem hiſtrionum: quiquè hic dicitur *dux operarum theatralium*. iſte enim ſumit ſibi ſuoque gregi Comœdias recitandas: quas alii compoſuerunt.

In his quas primum Cecilij didici nouas.
Partim ſum earum exactus, partim vix ſteti. Terent Hecy. prolog.

Nam nunc nouas qui ſcribunt, nihil parcunt ſeni: Id. Heau t. prolog.
Sin lenis eſt, ad alium defertur gregem.

atquè licet hic ſolum in agendo facundiam conferret. ibid.

Sed hic actor tantum poterit à facundia,
Quantum ille potuit cogitare commodè,
Qui orationem hanc ſcripſit.

attamen addiſcendo multa, multa recitando, non ineptus ad turbas conciendas euadebat: pręſertim apud milites de quibus dici poteſt καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι. quãobrem non nouum, ſi Percennius talibus inſuetus, alloquendo milites conflat tantũ conſternationis & ſeditionis. Thucyd. lib. 3. i. faciles quibus ſpecioſis verbis imponatur.

AT si quis tot casus vita superauerit, trahi adhuc diuersas in terras, vbi per nomē agrorum, vligines paludum, vel inculta montiū accipiant ἡ ἐναλλαγὴ. numerorum Tacito insueta non est: alii redigunt eum intra cancellos grammaticorum, & nobis de suo largiuntur. *at si qui tot casus vita superauerit* verumtamen vetus scriptio non extranea videbitur iis, qui Thucydidem & Sallustium venerantur, *quis* amplectitur vtrunque numerum. *quanto quis illustrior, tanto magis falsi & festinantes.*

Tac. lib. 1. ann.

Terent. adelp.

. . . . Æschinus ego sum, aperite aliquis
actutum ostium.

Iliad. o. 1. multitudo græcorum ad naues reuertebantur.

vnde hæc nisi ab Homero?

ἡ πληθὺς ἐπὶ νῆας ἀχαίων ἀπονέοντο.

& alibi.

i. hi autem habentes cor forte vlterius omnis volat.

οἱ δ' ἄλκιμον ἦτορ ἔχοντες, πρόσω πᾶς πέτεται.

pag. 6.

II sepeliant. non admodum religiosè scriptores circa pronomina versantur: proinde non est hic accipiendum *hi*

Plaut. Menæch.

Med. Accerse homines qui illum ad me deferant.
. . . . . tu seruos iube hunc
Ad me ferant.

præ-

præsentem dicit *illum*,&,*hunc*.

Pan. Nam pol mihi grata acceptaque huius est benignitas Id.stich.

loquitur de viro absente. *Rhodum secedere statuit huc dum hyberuis iam mensibus traijcit.* Suet.in Cæs.c.4. dicere debuerat *illuc*, si à pręfinitionibus grammaticorum discedere noluisset.

L*Vna clamore pena cœlo.* hæc est vetus lectio pro qua nobis obtrudunt *clariore penè calo* vel *claro repente cœlo*. Mihi castigationes in deliciis nunquàm fuerunt, verum hic omne saxum nequicquam moui:scriberem *clariore plena calo*. quasi milites ea de caussa putēt id sortuito uon enenisse, quod sereno cælo,luna iam orbem suum perfecta subito languescere visa sit.de luna plena Cęsar hæc *eadem nocte accidit, vt esset luna plena* lib.4.bell gall. postremum *clariore* habet vim positiui; qnod vel apud alios non rarum est.

ἄλλ' ἴθι μὴ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κὲ νέηαι. Hom. Iliad.a.l.verum abi ne me irrita,incolumior vt redeas.

AElianus καὶ οὐ μοὶ ἥδιον ἔτι μεμνῆσθαι αὐτοῦ. Varr.h.st.lib.2.c.23 i.Suauius mihi nō est plura de illo recensere.

Virgilius.

Tristior & lacrimis oculos suffusa nitentes
Alloquitur Venus. AEneid.lib.1.

Nobi-

NObilitate ingenita. animus erectus, im potentia quæ plerunque nobilitatem comitatur. *Sed vetere atque insita Claudiæ familiæ superbia* vnde Petronius Arbiter in Satyr. nobiles eo nomine designat *cliensq; cœnas impotentium captet*. sic de feritate Ciuilis & Classici *sæuitia ingenita, & cupidine prædæ ad excidium ciuitatis trahebantur*. erant enim Germani, qui ad sœuitiã nascebantur *insitæ feritati arte, ac tempore lenocinatur* sic Quinto Curtio dicitur *præter ingenitam venerationem* de iis qui natura proni sunt in Regis cultum. Drusus ergo Claudiæ familię quamuis dicendi rudis, audacter & impotenter increpat militum consternationem. *nobilitas* dicta significatione, Plautus tibi suppeditabit.

Id. de morib. german.

Philocom. Et quia tecum eram, propterea animo eram feroitor.
Eam nobilitatem amitendam video.

quo etiam non male traheres illud Suetoni[1] de Claudio imperatore, qui stupidus ad omnia, & plumbeus erat: nisi quod eum non nunquam docebat ἡ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγένεια. nec illud Terentii.

Mil. glor.
In Claud. c. 4. i. animi eius nobilitas
Heaut.

Clit. . . . . attamen

Habet

Habet bene ac pudice eductam, ignarum artis meretriciæ,
Mea est potens, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis.

hęc prolixius, quia vbique id verbi vertunt in *nobilitate ingenij*. vel *seuitia ingenij*.

IN *suum cognomentum ascisci Imperatores*, eruditissimus vir *imperaturos* quasi eo nomine cohonestati, in spem futuræ successionis vocarentur; vt apud Gallos Delphinus. dissentio, aioque; germanici cognomen nec vigente Cæsarum domo, successorem designasse: (nam si secus esset, Senatus ex sua libidine successuros Augusto prefinisset. *præterea senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum trophæis via Appia decreuit & Germanici cognomen ipsi posterisq; suis*. Dio γερμανικὸς τε μετὰ τῶν παίδων ἐπονομασθεὶς, καὶ τιμὰς, καὶ εἰκόνων, καὶ ἁψῖδος, κενοταφίου τε πρὸς αὐτῷ τῷ ῥήνῳ λαβών. neque Iulia stirpe finita: nam Cęsares dicebantur illi, in quos imperium deuolueretur *Sextus dies agitur ex quo Cæsar ascitus sum* loquitur Piso quem adoptauerat Galba. *debuisse Cæsarem in acie stare*, agitur de Domitiano etiam dum viuo patre. *eiusdem anni principio Cæsar Titius* adhuc imperante Vespasiano. Clarius Dio. αὐτοκράτωρ δὲ ἐπὶ

Suet. in Claud. c. 1.

lib. 54. i. germanicus cum filijs nuncupatus. & honores statuarum, arcus, cenotaphij apud ipsum Rhenum adipiscitur.

Tac. lib. 1. hist.
Id. lib. 4. hist.
Id. lib. 1. hist.

In Fpitom. Xiph. in Vespas. inter hæc Vespasianus etiam à senatu renunciatur imperator, & Titus & Domitianus Cæsares designantur.

αὐτοῖ. ὁ συνεπασιάτος, καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ἀπεδείχθη, καὶ καίσαρες ὅ, τε Τίτος, καὶ ὁ Δομιτιανὸς ἀπεδείχθησαν qua de re igitur milites sic ἀλαζονικῶς gloriantur? quod Tiberius imperator, ideſt rerum dominus, tot victoriarum aduerſus tot gentes compos, cognomen Germanici vt ſolum glorioſum ſibi ſumit. cæterum πλυδημτικῶς *imperatores* vt *Lollianas Varrianaſque Clades, interfectos Romæ Varrones, Egnatios, Iulos* & vt *annumerabor Numiſiis, & Hereniiis, vt omnes legati veſtri aut militum manibus, aut hoſtium ceciderit.*

Panuin. in faſt.

Tacit. lib. 1. ann. Id. lib. 4. hiſt.

pag. 8.

VT *Niue rſa corpora nudant*, alii *vniuerſi c orpora nudant*. Sed priora proba ſunt, & ſic accipienda. milites ad eleuandū ſeditionis crimen, exuunt omnia veſtimenta vt Germanicus ſeſe videret, partim vulneribus hoſtium cicatricoſos, partim vitibus centurionum callis & vibicibus inſynceros: quaſi merito in centuriones irruerint viri de Republica tam benemeriti, ab iiſq; tam ſeui ter accepti. verum quid (inquies) retulit tergum denudare, ſi auerſa vulnera dedecori imputabantur? reſponſio ex iam dictis eſt in promptu: nempe ad arguendam Centurio-

num

num ſęuitiam, qui vites in tergo militum non raro frangebant. *& Centurio Lucillius interficitur, cui militaribus facetijs vocabulum cedo alierã indiderant, quia fracta vite in tergo militis, alteram clara voce, ac rurſus alteram poſcebat*. poſtremo in tyronum gratiam *vniuerſum & totum* idem ſunt.

Ph. *Tandem ego non illa caream ſi ſit opus vel totum triduum? Par. hui.* Terent. Eunuch.
Uniuerſum triduum vide quid agas.

PRomptas oſtentauere ſcilicet legiones. nemini quicquam debeam, ſi hęc præponam τὸ *promptos*, quod hic inuectum eſt: nam eadem Cornelius vſurpat, quę alibi ſummus ſcriptorum, eiuſque delicium Thucydides, ὅσας δὲ πόλεις παρέδοσαν λακεδαιμόνιοι ἀθηναίοις, ἐξέσω ἀπιέναι ὅποι ἄν βούλωνται αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας. cur *ipſos* & non *ipſas?* an quia ciuitas abire nequeat? ne credas.

lib. 5. i. quaſcunque vero ciuitates Athenienſibus Lacedæmonii tradidiſſent liceat ipſos & ſua habẽtes abire quocunque libitum fuerit.

Eamus omnis exacrata ciuitas. Hor.

Salluſtius ſcripſit etiam *Sed antea item coniurauere pauci contra Rempublicam, in quibus Catilina fuit, de qua quam veriſſime potero dicã*. noſter denique, ne tibi alius in quæſtione ſit. & *inerat modica militum manus tutela templi freti*. quibus addas *immenſamq; vim mor-*

de coniur Catil.

lib. 4. ann.

lib. 4. ann.

 talium

talium spectaculo intentos, aut qui circum adsta bant in præceps trahit, atque operit.

pag. 9.

NEC minus tristes qui manebant scilicet amici Germanici, eius suamque vicẽ dolentes, quod solatio coniugum frauda-rentur: par enim erat, has omnes ducis vxo-rem comitari: rectior itaque vetus scriptio, quàm noua castigatio *quæ.*

CEnturionatum inde egit Eruditissimus vir mallet *legit* Sed me dissentiente: quia *egit centurionatum* nil aliud est, quam le git Centuriones in locum cæsorum, de qui-bus supra *prostratos verberibus multant Sexa geni singulos, vt numerorum centurionum adæ-quarent.* & hæc seditio oritur à prima, & à vicesima legionibus: quæ suos Centuriones iam trucidauerant. *agere* pro *legere. regimen summæ rei penes Germanicum agendo Gallia-rum censui intentum* quæ ne aliorsum acci-pias, atque à Tacito dicta sunt; Eiusdem se-quentia mihi legas. *interea Germanico per Gallias (vt diximus) census accipienti.* ad vlti-mum *legere centurionatum* non est penitus dissimile τὸ *legere senatum* & ἀναλέγω: dicitur, vt *equitatus, peditatus.*

pag. 11.

pag. 11

VT *quondam T. Tatius retinendis.* diſſimilē ſui Tacitum faciūt: nam hic, aiunt, ſodales Titios à Tatio inſtitutos dicit, vt Sabina ſacra retineret, in hiſtoriis vero à Romulo memoriæ Tatii ſacratos fuiſſe. *quod ſacerdotium vt Romulus Tatio Regi, ita Cæſar Tiberius Iuliæ genti ſacrauit.* quæ hic, quæ ibi Cornelius ſcripſit, certa & conſona ſunt: vtrobique enim Tatii ſolum mentio fit vt inde ſciretur, quonam exemplo Tiberius hominis de nomine ſacerdotes appellauerit. *quod ſacerdotium vt Romulus Tatio Regi* nimirum viuo, & id exigenti, ad retinēda ſacra ſabinorum: nam vtriuſque populi ſacra in conſortio regni Romuli & Tatii communicata fuerunt. at memoriæ Tatii Romulum ſacraſſe ſacerdotes, nulla apud ſcriptores aperta mentio. præſtat igitur certioribus incertiora declarare, quam contrà an vero eiuſmodi ſacerdotes Titii, ſiue Tatii dicendi ſint, tuum iudicium lector ſit, quippe qui qui ſcias prænomē nomenq; Regis fuiſſe *T. Tatius*, indeq; ſiue *Titij* ſiue *Tatij* rectè deriuari: quos etiam Plutarchus τατιέας vocat: nec hæſites ſi in annalibus habes *Tatius in-*

Halicarnaſſ. lib. 2. & Plutarchus in Romul.

In Rom.

ſtituerat in hiſtoriis vero *Romulus ſacrauit* nam regni ſocietas id operatur.

pag. 14.

Tacit.lib. 1. ann.

O *Dia in longum iaciens.* Tiberius odii tenax erat, quodque diſſimulaſſet, grauius poſtea repręſentabat. *in Haterium ſtatim inuectus eſt, Scaurum cui implacabilius iraſcebatur, ſilentio tramiſit.* his additis ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦντο, καὶ ἐπιεικῶς ἐν οἷς μάλιστα ἠγανάκτει qua de re Seianus cui id notum, animaduerſo Tiberium ad Agrippinæ facinus apertè non erupiſſe, ſerio coniicit, eam ſimultatem ex illis eſſe, quas is vt præcipuas continere, ſpatioq; temporis cumulatiores expromere ſolebat. auibus ergo perdendi domum Germanici, vlcus refricat, & laceſſit animum ſatis ſua ſponte exacerbatum *gnarus lentum in meditando, vbi prorupiſſet triſtibus dictis atrocia facta coniungere,* at *in longum iacere eſt extendere, augere* & ſimilia id genus.

Xiphil.in Tib. 1. Excandeſcebat vbi non valde infenſus eſſet, remiſſus videbatur vbi maxime ſuccenſebat.

lib.4.ann.

Virgil.eglog.vlt.

Cauſſando noſtros in longum ducis amores. ideſt cauſſas pretexendo ne carmina referas vltro facis vt ea vehementius deſiderem: verum aliter Seruio viſum, ſed noſtro interpretamento Cornelius fauet. quis nam autem lites mihi conciat ſi μεταφορικῶς, interpretatus

ſum

ſum *in longum iacens* ab iis, qui uallum & foſſas in longum ducendo, ea extendunt, & augent? nemo certè, quia dicta verba commodè non aliter explanari valcant; & metaphoræ plurium magnitudini conferant. αὗται γὰρ μάλιστα καὶ ἡδονὴν συμβάλλονται τοῖς λόγοις καὶ μέγεθος. vel ſi proprie accipere vis *odia in longum iaciens* ideſt differens ſiue prolatans, per me facias licet & ἀντίπτωσις erit pro *odia in longum iacientis* non abſimilis huic *meminiſſent C. Aſinij & Meſſallæ ac recentiorum Arruntij & Eſernini ad ſumma prouectos incorrupta vita & facundia quæ* μετάβασις, amica Thucydidi: εἶπον δὲ τούτοις, καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας, τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι.

Demet. i. iſtæ enim orationem maxime impertiunt voluptate, & magnificentia.

lib. 3.

i. dixerunt autem his, & vna Corcyræſium adnauigantes qui in ciuitate, curam habere.

De quibus agens Scholiaſtes. τὸ ἑξῆς ἦν παραπλέουσιν, ἀλλὰ μεταβάσει ἐχρήσατο ἀπὸ δοτικῆς ἐπὶ αἰτιατικήν.

i. conſequens erat adnauigantibus; verum tranſitu vſus eſt à tertio in quartum caſum.

AD

AD LIBRVM ANN. SECVNDVM.

*pag.*19.

RRatumque in eo quod non ſubuexit. Eruditiſſimus vir neque in ſecundis curis mihi ſatisfac.t: an aliis neſcio: qua de re non paucis abſoluam lectorem. Germanicus in ore fluminis Amiſiæ dexterà milites expoſuit, nauibus ibi ſiniſtrà relictis, qua ſtatio fortaſſis erat, mediterraneaq; petit, cum potuiſſet aduerſum flumen nauigando æſtuaria vitare, quæ proximis in locis alluuionibus Oceani relinquuntu r:id enim ſibi vult ſubuehere: nimirum aduerſo flumi-
lac.lib.2.ann. ne progredi. *Sed Grrmanicus non dum comperto*

perto profectionem eam incusari, Nilo subuehebatur orsus opido à Canopo: Sed quis nam amabo error iste, qui Germanico non temerè vitio datur? an duo, vel tres Bataui in æstuariis hausti? nugæ: quid ergo? plures dies absumsit, dum pontes æstuariis superandis parat: quamobrem tardius reuertens, & hyeme iam appetente depræhenditur in Oceano, procellisque fœdis agitatur, quod militibus subuectis non accidisset; nam maturius Oceanum ingressus esset. Miraris opinor quod hyemem dixerim Tacito scribente. *Sed æstate iam adulta, legionum aliæ itinere terrestri in hybernacula remissæ, plures Cæsar classi impositas per flumem Amisiam Oceano inuexit* scias velim apud Germanos hyemem fuisse prematurã, *iuuari breui æstate & pramatura hyeme* autumnumque cognitum non fuisse *hyems & ver & æstas intellectum, ac vocabula habent, autumni perinde nomen ac bona ignorantur.* Tac.lib.2.ann. Id.de mor.german

pag. 27.

IGitur alique, quæ ibi varietate fortunæ, & nostri origine veneranda, relegit Asiam. Asperitas compositionis magnitudini non parum inseruit. ὥσπερ γάρ ὄνομα τραχὺ μέγεθος ἐργάζεται,

οὕτω

Demetr. Pha'.
i. vt enim asperum nomen magnitudinem facit, ita compositio.
Marcell. in vit. Thucyd.
i. asperitatis plena & hyperbatica.

οὕτω σύνθεσιν. hinc apud Thucydidem compositio τραχύτητος οὖσα μεστὴ, καὶ ὑπερβατικὴ qua de re nemin $\bar{e}$ audio, cui sine spe restitutionis hęc deplorata sunt: noster enim asperauit compositionem magnitudinis gratia, quod etiam Thucydides. ὑπερβατικώτερον. fecit τούτων μὲν Βρασίδας ἔχων ἐπὶ

i. horum Brasidas habens in Cerdylio sedebat ad mille & quingentos.

Κερδυλίῳ ἐκάθητο ἐς πεντακοσίους, καὶ χιλίους. vel si nimis durum videtur auribus delicatis, dic (cum doctissimo viro, cum quo tamen mihi non cõuenit de loci corruptione) huiusmodi verba loco mota fuisse, eaque sic restitue suas in sedes. *igitur relegit Asiam, aliaque, quæ ibi varie ta te fortunæ, & nostri origine veneranda.* eadem propemodum apud alios poteris inuenire.

Terent. Phorm.

Adeon' rem rediisse, vt qui mihi consultum
esse optime velit
Phædria patrem extimescam?

quid enim aliud vult, quam Adeon' rem rediisse Phœdria, vt patrem extimescam qui mihi consultum optime velit? Nunc recenseamus Germanici nauigationem, vt res omnis magis in aperto sit. is ab AEgeo petit Hellespontum, litusque Abydi Asiaticum prius venit, vt viseret loca Troiana: Indeque ad aliud vehitur, vbi Sextos erat, ibiq; adit Byzanthium & Perinthum: mox intrat

Pro-

Propontidem, & Euxinum pontum: postea: reuertens & AEgeum secans versus Samotraciam, vento reflante ad eadem Asiæ litora iam sibi visa reiicitur: secundum quæ Colophona tendit. hæc omnia Tacitus, at opus inhærere verbis, quę prægnantia sæpe scribit *relegit Asiam.* vt.

Talia monstrabat relegens errata retrorsum. Virg. lib. 3. AEneid.
Litora, Achemænides comes infelicis Vlyssi.

Ilium vero sciunt omnes, Romanorum originem fuisse, fortunæq; variantis insigne documentum. Id autem scrupuli, quod ab his oriri posset, *relegit Asiam.* Sic verritur.

Τρῶας τὲ, καὶ ἕκτορα νηυσὶ πέλασσε. Homer. Iliad. 3. i. nauibus adijt troianos, & Ectorem.

pag. 28.

O*Pertis odijs.* Eruditissimus vir *apertis.* Ego nequeo videre quo pacto odia ab eo aperiantur, cuius sermo est. *qualem ira & dissimulatio gignit.* neque facile persuadear, illum simultatis affectus affudisse, qui precibus contumacibus obiecta sibi deprecatur. *responsum à Pisone precibus contumacibus:* Vterque igitur (quantum in se fuit) o-

dia tunc diſſimulauere: verum iis inuitis emicuerunt quædam ſcintillæ animi alienati, quem poſtea Piſo detexit, qui alioquin irę potens non erat. *rarus in tribunali Cæſaris Piſo, & ſi quando adſideret atrox & diſſentire manifeſtus.*

Condidere id Spartani, ob ſepultum illic rectorem naui Canopum, qua tempeſtate Menelaus Græciam repetens diuerſum ad mare, terramque Libyam delatus: inde proximū amnis os dicatum Herculi. mox viſit veterum Thebarum magna veſtigia. diſpungit doctiſſimus vir aliter atque ſit ad hoc temporis factum. *diuerſum ad mare terramque Libyā delatus inde. proximum amnis os* quaſi Tacitus ſit in manifeſta pugna cum Homero, qui Menelaum dicit, adito prius AEgypto, Sidonios, Erembos, inde Libyam deueniſſe.

Lib. 3. Odyſſ. i. Cyprum Phoeniceng; & AEgyptios cū pererraſſem Aethiopes adiui, & Sidonios, & Erembos & Libyam.

κύπρον, φοινίκην τε, καὶ αἰγυπτίους ἐπαληθεὶς αἰθίοπας δ᾽ ἱκόμην,

καὶ σιδονίους, καὶ ἐρεμβοὺς, καὶ λιβύην.

Occurrit itaque, & ſua diſtinctione Tacitum cum Homero ſe credit conciliaſſe. verum diſtinctionibus non opus erat. Germanicus

nicus antiquitatis curiosus adit Canopum, quia ibi Serapidis templum. ἔχουσα τὸ τοῦ σεράπιδος ἱερὸν πολλῇ ἁγιστείᾳ τιμώμενον, καὶ θεραπείας ἐκφέρον. intrat os: Heracliũ quod ibi templũ Herculis μετὰ δὲ τὸν κάνωπον ἐστὶ τὸ ἡράκλειον τὸ ἡρακλέους ἔχον ἱερὸν deinde visit vestigia Thebarum. hæc aperte ex vetere distinctione: at per nouam, Heraclium non aditur, & Cornelius non oportune verba facit, vnde id nominis ei fluminis ostio datũ sit. insuper quid hoc monstri? Spartanos Canopum condidisse cum ex AEgypto in Libyam delati sunt? immo cum ex Græcia illud ostium Nili tenuere: nec Menelaus Canopo discedens in Libyam solum defertur, sed plures pergentes, quibus omissis non video cur tantum Libyam nominauerit. non obstat quod obiicitur ex versibus Homeri, nam non eo ordine aditæ gentes à Menelao quo ab Homero scriptæ sunt: Phœnice profecto prius (si ordini credimus) quã AEthiopes petita fuit, cuius tamen metropolis posterior recensetur: non ergo ad amussim huiusmodi carminum res est metienda: de Sidoniis equidem Phœnices loquitur Homerus, idque de Strabone petas, qui rationem reddit, cur generaliter facta Phœniciæ mentione, de Sidoniis iterauit. adde non insubi

Strab. lib. 17. ἡ habens templum Serapidis multa sanctitate famosum, & cultu insigne.

Id. d. loco i. post Canopum est Heraclium habens Herculis templum.

dè dici posse, non semel in AEgyptum Menelaum reiectum fuisse, antequam in patriã se reciperet. de vna appulsione, & inde ad alios peregrinatione.

. . ἀτὰρ ταὶς πέμτε μέας κυαμοπρωρείους ἀιγύπτῳ ἐπέλασε φέρων ἄμεμός τε, καὶ ὕδωρ.
ὣς ὁ μὲν ἔνθα πολλὼ βίοτο, καὶ χρυσὸν ἀγείρων ἠλᾶτο ξὺν νηυσὶν ἐπ' ἀλλοθρόους ἀνθρώπους.

Hom. lib. 3. odyss. i. atquinq; naues prorinigras ventus ferens, & aqua expulit in Aegyptũ, Sic is quidem ibi multum victus & auri congregans, errabat cum nauibus per homines diuersarum linguarum.

hæc Nestor qui iam dixerat se à Troia sociũ reuersionis habuisse Menelaum, primaque tempestate ventum plures eius naues in Cretam, quinque reliquas in AEgyptum disparasse. de altera, & inde in patriam prospera nanigatione.

ταῦτα τελευτήσας νεόμην, ὄδοσαν δέ μοι οὖρον ἀθάνατοι, τοί μ' ὦκα φίλην ἐς πατρίδ' ἔπεμψαν.

Id. Odyss. lib. 4. i. his perfectis redibam, dederunt autem mihi ventũ secundum dij, qui me ocius in charã patriam miserunt.

Hæc Menelaus, cui perfectis Hecatombis contigit reditus innocuus ab AEgypto, nec per tot varias gentes dispulsus est. Quis neget igitur potuisse Menelaum prius in Libyam mareotidem deferri, quę AEgypto finitima? *ea quæ sequitur regio mareotis Libya appellatur AEgypto contermina*. Sed quid coniecturis indulgemus? accepit noster Libyam pro Africa, vt Tertullianus *Aeon in Atlantico Libyam aut Asiam adæquans*. Et id

Plin lib. 2. C. 2.

De Pallio

voluit.

voluit cum Menelaus ex Europa in Africam reiectus est, nempe in AEgyptum eius prouinciam. Tolom. lib. 2. ca. primo

A*T que eo cum exercitu regem Ramsem.* Mira AEgyptii de se prodidere, AEgyptius enim Manetho de suo Rege sethosi. *ad Cyprum & Phœnicen. & rursus contra Assyrios, atque Medos castrametatus, vniuersos quidem alios ferro, alios sine bello, terrore magnæ virtutis sibimet subiugauit. his vero felicitatibus eleuatus confidentius incedebat orientales prouincias subuertendo.* Maiora de Rhameste obeliscus. ἄλκιμος ἄρεως βασιλεὺς ῥαμέσης, ᾧ πᾶσα ὑποτέτακται ἡ γῆ μετὰ ἀλκῆς, καὶ θάρσους. prudens autem (vt in tanta antiquitate) quærere parco quonam tempore vixerit Ramses iste, & is ne sit, qui Plinio dicitur *Ramises.* apud quem eruditissimus vir contendit esse legendum. *Ramses*. Verum cum Strabonis illud verum sit τὴν μὲν ὀνομ γραφὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὖσαν cur ibi deleamus *Ramises?* presertim cum ῥαμέσσης Iosepho ῥαμέσης obelisco dictum sit? id autem nominis aliud est à *Ramse*. vtrunque enim vocabulum *Ramse* & *Rhamesses* siue *Rhamestes*, siue *Ramises*. Regibus AEgyptiis sunt familiaria. *filium vero Sethonem, qui etiam Rha-*

Ioseph. lib. primo aduers. App. ex vers. Ruffin.

Amm. lib. 17. i. fortis Martis Rex Rhamestes cui vi & confidentia omnis terra subiugata est.

Lib. primo: i. opus non est mouere scripturã quæ quidem sit vetus.

i. Rhamesses.

lib. 1. aduers. App.

Id. d. loco.

Rhamesses à Rhamse patris nomine. qui Amenophis, cui cognomentū *Rhamsi.* Et *post hanc senior è filijs Rhamses annis sexaginta sex.* hęc etiam sacris literis firmantur *ædificaueruntque vrbes thesaurorum Pharaoni Phitom, & בארץ רמסס & רעמסס* quorum primum ob impedimentum litterę gutturalis qua deficimur, non aliter quimus facere latinum *Ramses* secundum *Ramesses* nec te sollicitet quod vtrobique Beatus Hieronymus transferat *Ramesses.* nam eius tempestate Biblia sacra non dum punctis insignita legebantur: quæ post à Iudęis addita sunt anno Christi Seruatoris 476. vel 478. ex quibus apertissime cognoscitur discrimen à me relatum.

Exod.c.1. Genes.c.46.

Gilbertus Geneb. in præfat. super psa.

pag. 23.

R*Eperio apud scriptores Senatoresque t* Senatores qui res sui temporis composuere, quorum ferax illud seculum, & quorum vnus postilla C. Plinius *tradit C. Plinius Germanicorum bellorum scriptor, stetisse apud principium pontis, laudes & grates reuersis legionibus habentem.* nondum enim prorsus in desuetudinem abierat mos ille,

Tacit. lib. 1. ann.

quo

quo solum dignissimi historias tractabant. *primus omnium libertinorum, (vt Cornelius nepos opinatur) scribere historiam orsus, non nisi ab honestissimo quoque scribi solitam ad id tempus.* non dedecet ergo missam facere *seniores* eruditissimi viri substitutionem. Suet. de clar. Rhet.

AD

A D LIBRVM ANN. TERTIVM.

pag. 34.

ON *fratrem nisi vnius diei via*. Doctissimus vir his præfert *non fratres* quod duo Germanico fratres fuerint natura, aut adoptione, iidemque Terracinam vsque obuiam profecti sint. *Drusus Terracinam progressus est cum Claudio fratre*. non sui, non historiæ obliuiscitur noster, sed primo loco loquitur vt historicus, posteriore vicem gerit eorum, qui Tiberiũ maligne carpunt, suaque id facit sibi solita obliqua oratione. Obtrectatores autem ea de caussa de Claudio silent; quod erat de-

spe-

ſpectus, & inter aulæ ludibria, vndeque parum nihilue decoris Germanico: niſi forte Claudium putas ab eo moribundo his verbis deſignatum fuiſſe *referatis patri ac fratri quibus acerbitatibus dilaceratus quibus inſidijs circumuentus miſerrimam vitam peßima morte finierim*. Iidem non tamen Druſum tranſmittunt, immo ex modo eius occurſus, Tiberii aduerſus Germanicum ſimultatem, & inuidiam metiuntur. Quam autem Claudius vixerit omnibus deſpicatus, de Suetonio diſce. *Mater Antonia portentum eum hominis dictitabat, Auia Auguſta pro deſpectiſſimo ſemper habuit*.

Tacit. lib. 2. ann.

In Claud. c. 3. 4. 5.

pag. 35.

S*Cripſiſſent expoſtulantes*. Scilicet ſenatorũ plerique indigne ferentes iudicii moram: id enim ferè poſtulat *expoſtulantes*.

Terent. Adelp.

Mit. Qui ita putant ſibi fieri iniuriam vltro
Si quam fecere ipſi, expoſtulant,
Et vltro accuſant.

At omnibus hæc deplorata ſunt: quid agimus? deſiſtemus Tacito ſuppetias ferre? nequaquã: ſed prius tria mihi dicenda ſunt. Primum τὸ *ſcripſiſſent* poſitum loco *feciſſent ſcribere* eo modo quo dicitur *decumum quenque*

Tacit.lib.3.ann. *ignominiosa cohortis sorte ductos fuste necat.*
Id.lib.4.ann. quoque *simul principes Musulamorum defe-ctionem cœptantes securi percutit.* Et quo apud
Esth. i.fecit lignum hebræos ויעש העץ adde. *dein percursus Vitellius Asiatici in rempublicam officijs, recentique aduersus Britanniam militia, quæque alia conciliandæ misericordiæ videbantur, liberum ei mortis arbitrium permisit* ideſt curauit vt Claudius permitteret. Secundum, ſenatus aliquādo reum ita male oderat, vt indefenſum & & inauditum eum damnare ſuſtineret. *traxeratque magnam senatus partem, vt indefen-*
Tacit.lib.1.hist. *sum & inauditum dedi ad exitium postularent.* Tertium decretum ſiue damnationem cu-
Id.lib.16.ann. iuſque ſcribi, & ad damnatum deferri. *tum progressus in porticum. illic à Quæstore reperitur lætitiæ propior, quia Heluidium generum suum Italia tantum arceri cognouerat: accepto dehinc senatusconsulto.* Igitur cum doli quo Germanicus ſublatus eſt, Piſo miniſter ab omnibus haberetur, Senatus eum ſtatim damnare volebat, licet nondum elapſum eſſet triduum, quod Piſoni ad ſui defenſionem permiſſum fuerat. at cur Tiberius, qui eum perdere ſtudebat *ob bellum prouinciæ illatum* non obſequitur deſiderio ſenatus? ne Piſone veneficii, ſiue alterius doli damnato; ipſe apud

popu-

populum àuthor huius rei crederetur, apud quem iam male audiebat. *haud fallebat mores cognitionis Tiberium, quaque ipse fama distraheretur.* De Pisone minime mirum, quippe qui semper sibi à senatu metuerat. *quod ne reus quidē abnuebat, studia populi & patrum metuens.* Et vanis à Seiano lactatus, sibi vindicē Tiberium promittebat. *ac destinatum promere apud Patres, Principemque arguere, ni elusus à Seiano per vana promissa foret.*

pag 36.

ATque illo pleraque sapienter. Piso quædam scripsit ante mortem, libertoque tradidit. *pauca conscribit obsignatque, & liberto tradit.* nempe codicillos, quos ab eo in curia Tiberio redditos, ipse Senatui legit, cum prius de extremis domini à liberto multa percontatus esset: at is (vt vulgus libertorum) partim incogitanter, partim cordate respondebat. quid? dicemus eiusmodi cadere in filios Pisonis? non apte quidem: nam Iuuenes erant primæ nobilitatis, innutriti parentum præceptis, qui animos tam excelsos gerebant, & horum vnus iam dederat egregium specimen iuuentutis. *M. Piso*

repetere Syriam dehortatus est, atque vtinam ego potius filio iuueni, quam ille patri seni cessisset preterea intento maiestatis crimine, Piso talia filiis non iniunxisset, quos noxios, innoxiosue suarum rerum sciebat fatacturum; ea que de caussa scriptis purgat vtrunque. non negauerim tamen multis à traditione codicillorum interiectis, subobscurum quid exortum: Sed iis magistris vsus est Cornelius, quorum scripta haud vnquam percipere queas nisi recurras, & prouideas. Sinas igitur que inserit de fallaciis Seiani, ceteraque connecte, omnia clara & liquida sunt.

pag. 38.

V*Isi à prtuilegijs*. Diuisis que oscitantia transcriptorum in vnum coaluerant, *visi à priuilegijs*, vbi quæso corruptio? vbi obscuritas? Lex Papia Poppæa præmiis, & pœnis inducebat ad matrimonia contrahenda: Ex pœnis (de quarum moderatione hic tantum agitur) vna fuit ne cælibes testamento relicta capere possent, sed ea ad AErarium deferrentur. *incitandis cælibum pœnis, & augendo Ærario*. quibus ad texe. *qui iure veteri cælibes habebantur, imminentibus legum terroribus liberentur, atque ita*

Ant. August. de leg.

Cod. de infirm. cælib. pœn.

viuant

viuant, ac si numero maritorum matrimonij fœdere fulcirentur; sitque omnibus æqua conditio capessendi quod quisque mereatur. vtraque sibi inuicem prælucent, nec posteriora vulgo satis perspecta sunt τὸ *vi* pro pœna, siuę suppliciis.

Mit. Et erant longe mea quidem sententia, qui imperium Terent. Adelph.
credunt grauius esse, aut stabilius vi quod fit, quàm
illud quod amicitià adiungitur: mea est sic ratio,
et sic animum induco meum, malo coactus qui suum
officium facit, dū id rescitum iri credit tantisper cauet.

Ordo denique verborum constat, nam finita digressione de origine progressuque legum, deque custodibus ab Augusto additis, quo ipsæ firmius obseruarentur redit ad narrationem Legis Papię, eiusque pœnas tantū recenset, quia solū de pœnis eius minuendis tractabatur. Hæc tibi debeo Reuerendissime Anastasi Germoni iurisconsultorum ac Theologorum decus: quæ licet in remissionibus, & ex tempore à te prolata sint, digna tamen duco quibus aspergam mea seria, &

illu-

illuſtrem:qui enim minus mihi licitum(qui talem vim meritò prorſus ad cultum diligo)eius doctrina iuuari,quam pleriſq; mortalium, quibus de facie notus non eſt? doctiſſimè profecto & elegantiſſimè (ſi quis alius) diuinum & humanum ius interpretatus eſt: nec ab incœpto deterretur, quod penè grauibus negotiis obruatur,quibus Romæ vt Referendarius vtriuſque ſignaturæ,& Orator ſereniſſimi Allobrogum Ducis totus inſeruit.

pag. 43.

R*Emiſſa ædilib⁹ talis cura* Si τὸ *remiſſa* ſic explicamus, vt ædiles ab eiuſmodi cura demoti ſint, quid Suetonio reſpondebimus? *dato ædilibus negotio popinas ganeaſque vſque eò inhibendi, vt ne opera quidem piſtoria proponi venalia ſinerent.* Si autem permittendi ſignificatu ſicut illud.

In 1 ib.c.34.

Manibus & cineri (ſi qua eſt cura) remitto.

Virg.lib.x.AEneid. & Nonius in v.remiſſum.

Alio in luto verſamur, nam ædiles ſolentes incumbebant in curam annonę,& cibariorum *annonam curamus, & ædilem gerimus* ait Amicus Apuleio, qui piſces nimis caros prę ſtinauerat:nec dicemus(niſi ſubfrigide) non

Apul.li.1. Aſin.aur.

nulla

nulla quibusdam permitti, qui ea per se iam facere poterant. His igitur euitandis accipiamus *remissa* id est reiecta denuo in ędiles: ii enim senatum, Senatus Tiberium consulere, à quo ædiles iussi sunt propriã curam subire. *remittere* dicta significatione *integrãq; caussam ad senatum remittit.* At contentiosis τῇ ἀντιπτώσει satisfaciemus.

QVis Sergius Galba rerum adeptus est. Notha sunt viro doctissimo, qui restituit ab ingenio. *rem Romanam adeptus est.* non σολοικίζει Tacitus, sed θουκυδιδίζει, apud quem legimus ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα περὶ ὀργῆς ἐχώρει ἐπὶ τοὺς πελοποννησίους, καὶ τὰ ἐναντία σφίσι μετ᾽ αὐτῶν πράξαντας, καὶ προσπεσόντες τρέπουσι ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων. Lib. 4. i. populus armis ocius arreptis animo irato in Pelopõnesi. ferebatur inque suos qui diuersæ factionis erant, & facta impressione vertunt in fugam cum prælio repentino, tum portis Athenensibus apertis territorum.

ad quę Scholiastes φοβηθέντων ἀντὶ τοῦ φοβηθέντες i. territorum pro territi. lege meo periculo φοβηθέντας i. territos. similia latinis auribus Afranius obtulit.

Optandum vxorem, quæ non vereatur viri. Apud Nonium.

Verum hæc nobis in mundo sunt, ne foras quęsitum eamus. *nihil abnuentem dum dominationis apisceretur.* Tacit. lib. 6. ann.

Verum

V*Erum hæc nobis maiores certamina ex honesto maneant.* Ea quibus de virtute cum maioribus certamus, nec cedimus: quod optat haud ignarus cum Venusino vate vitii naturę humanę.

Mox progeniem vitiosiorem.

Lib.3 hist. Conuertit se ad maiores, vt infra ad Romanos omnes. *quibus armorum caussis, que tanta cladis pretio pro patria pugnauimus?* Verum in quem vsum timor iste? iam eò sub Domitiano ventum erat, vt nil peius timeri posset.

Iuuen. Sty. 1. *Nil erit vlterius quod nostris moribus addat*
Posteritas, eadem capient, facientque minores.

Non hæc, non Annales Tacitus viuo Domitiano cōposuit, sed eo mortuo, cum iā virtutes quasi postliminio sub optimis Principib' remanerent
Lib.11.ann. *vtriusque principis rationes prætermitto satis narratas libris, quibus res Domitiani imperatoris composui* Et
In Agricol. *nunc demum redit animus, & quanquam primo statim beatissimi seculi ortu Nerua Cæsar res olim dissociabiles miscuerit principatum, & libertatem.* quid autem virum doctissimum sollicitauit? Dauus ego non Oedipus nescio.

Porro

P*Orro sibi duxissent prouincias* non hęc rectè corru ptionis arguuntur, *ducere pro regere* cuius παθητικὸν.

Ducuntur omnia Dei nutu. Plaut.

Indeque *ducatus* vt regimen *priuignum Rufsinum Crispinum impuberem adhuc, quia ferebatur ducatus, & imperia ludere* iunge *ostento sibi ac maioribus suis in omni ducatu expertissimo* Suet.in Nero.c.34. Id.in Tib.c.19.

Sic moderatio legionum, exprimitur, *aduentu deinde duarum legionum, è quibus tertiam Dillius Aponianus, octauam Numisius lupus ducebat.* ad quæ faciunt. *sex millia Dalmatarum recens dilectus comitabantur, ducebat Poppæus Silanus consularis.* Tacit.lib.3.histi

pag. 45.

M*Inutura quoties gliscat potestas.* Doctissimus vir diduxit, & scripsit *minui iura* ex quibus γνώμην quam Tiberius prę oculis non habuit: nam legibus, quæ in facta cōstituuntur, nihil damni contingere potest ex prouisu principis, ne peccaturi in prouinciis mitterentur. ad quid igitur ea dixit? imperatorem dissimulabat, nec latum vnguē ab artibus Augusti discedebat. deprecatur itaque vim maiorem, quasi tantum Reipublicę princeps esse velit, & sic raciocinatur.

optime mea, cum onera tum potentia præfinita sunt, vtque Romanum Principem decebat: si quid additis, regis id erit, nec nobis tolerandum. Quamobrem ea in me parcite conferre, quæ toties à me irrita fient, quoties à vobis decreta fuerint ad vltimum *minuere* παθητικῶς.

Hom. i. minuit tibi cor sociorum. pro minuitur.

. . . . . μινύθει δέ τοι ἦτορ ἑταίρων.

Cæs. lib. 3. Gall.

Neque pedibus aditum habeant cum ex alto se æstus incitauisset, quod bis semper accidit horarum 12. spatio, neque nauibus, quod rursus minuente æstu naues in vadis afflictarentur.

pag. 46.

ILli quod præturam intra stetit, commendatio ex iniuria. Antistius iste Labeo agebat incorrupta libertate *sed agitabat,* (ait aduersarius eius Ateius) *libertas quædam nimia, atq; vecors, vsque eò vt D. Augusto iam principe, & Republica obtinente, ratum tamen pensumq; nihil haberet, nisi quod iustum, sanctumque esse in Romanis antiquitatibus legisset.* hæc ille qui Augusto seruilem in modum subblandiebatur, nec sub Tiberio dedidicerat more inueteratum, *recipi Cæsar inter reos vetuit, palam aspernante Ateio Capitone quasi per libertatẽ, non enim debere eripi patribus vim statuendi,*

Apud Gell. lib. 13. cap. 12.

Tacit.

neque

neque tantum maleficium impune habendum: sanè lentus in suo dolore esset, Reipublicæ iniurias ne largiretur. intellexit hæc Tiberius vt erant magis, quam vt dicebantur. Suetonius agens de Pomponio Marcello. *hic idem cum ex oratione Tiberium repræhendisset, affirmante Ateio Capitone, & esse illud latinum, & si non esset, futurum: certè iam inde mentitur Capito, tu enim Cæsar ciuitatem dare potes hominibus, verba non potes.* sed qua nam iniuria affectus Labeo, si ei quoque consulatus oblatus est ab Augusto? *ex his Ateius Consul fuit, Labeo noluit, cum offerretur ei ab Augusto cõsulatus, quo suffectus fieret, & honorem susciperet.* putabam Labeonem suffici noluisse, nam suffectus is plerunque dicitur quem substituunt in locum vita functi: idque (opinor) non erat in ea dignatione, qua electio prima, suffectus enim nomen famę non tantum inferebat, quam primus, quod omnia nomine demortui semper signabantur. verum nihil promouemus, quia Ateius etiam inter suffectos recensetur. vtri horum credam? Cornelio, cum propius vero sit Augustum procul eum à consulatu voluisse. vt hominem præfactæ nimis, & inuictę libertatis: nec esset absurdum si diceremus Pompo

De clar. gramm.

Pompon. li. 2. DD. de orig. iur.

Onufr. in fast. ann. v. C. vccclix.

niũ vt Proculianũ subblanditũ esse Antistio Labeoni, cuius ipse sectã profitebatur, idq; ne aduersa nẽpe Cassiana, (quę Ateiũ Capitonem venerabatur) dignatione præcedere videretur. Dixi Pomponium inter Proculianos fuisse, hæc me induxerũt. *Pōponius lib. 21. ad Qu. Mut. Si negotia absentis, & ignorantis geras & culpam, & dolum præstare debes: Sed Proculus ait interdum etiam casum præstari debere.* En hic Pomponius Proculũ sequitur, quod nõ fecisset si vnus ex eius sectatoribus non fuisset, cum aliàs diuersæ factiones acerrime inter se digladientur. at sequentia aduersantur. *Pomponius lib. 11. ex var. lect.*

DD. de negot. gest. l. 12.

DD. de recep. arbitr. l. 40.

Arbiter Calendis Ianuariis adesse iussit, & ante eum diem decessit, alter ex litigatoribus non adfuit: procul dubio pœna commissa non est: nam & Cassium audijsse se dicentem, Aristo ait in eo arbitro, qui ipse non venisset non esse commissam. Ecce eum tibi Cassianum. non decedam tamen de sententia, duos enim inuenio iurisconsultos nomine Pomponios. *Pomponius lib. trigesimo nono ad Edictum scribit.*

DD. de rei vindic. l. 24.

Si vero custodiendus fuit, etiam ipsius nomine damnari debebit, vt tamen si vsu eum non ce

pit,

pit, actor ei actionibus suis cedat. Iulianus autē ait in ijs casibus vbi propter fugam serui possessor absoluitur, & si non cogitur cauere de persequenda re, tamen cauere debet possessor, si rem nactus fuerit, vt eam restituat: idq; Pomponius libro trigesimo quarto lectionum probat, quod verius est.

SED *præfulgebant Cassius atq; Brutus, quod effigies eorum non visebantur.* immo visebantur. *quo modo imaginibus suis noscuntur, quas nec victor quidem aboluit.* habebantur domi, & in publico, sed vt maiestatis damnatorum in funeribus non præferebantur. *tum Cotta Messallinus, ne imago Libonis exequias posterorum comitaretur censuit.* hæc autem duo lumina Romanę gentis parricidę dicebantur. nec fidem abrogat iam dictis, quod cultor domi Cassianę effigiei pessundatus sit, imperator enim arripuit ansam perdendi ex inscriptione. *Obiectauitq; Cassio, quod inter imagines maiorum, etiam C. Cassij effigiem coluisset, ita inscriptam Duci partium.* Tacit. lib. 4. ann. Lib. 2. ann.

AD LIBRVM ANN. QVARTVM.

pag. 48.

Aud minus noxia. Noxia sunt in eo, qui (vt Seianus) affectat imperium, largitio, & luxus, nam voti cōpos, supplet per scelera, quod ambitione exhaustum fuit. Sic æque damnosę sunt industria & vigilantia simulatę, quia post in contraria vitia grauius errumpunt. *Otho interim contra spem omnium non delicijs, neque desidia torpescere, dilatæ voluptates, dissimulata luxuria, & cuncta ad decorem imperij composita: eoque plus formidinis afferebant falsæ virtutes, & vitia reditura.* Tacit. li. 1. hist. Inde etiam Tiberius. *quanto intentus olim*

olim ad publicas curas, tanto occultior in luxus, & malum otium resolutus. hęc sibi noster deriuauit de Sallustii fonte. *Scio ego Quirites, plerosque non iisdem artibus imperium à vobis petere, & postquam adepti sunt gerere, primo industrios, supplices, modicos esse, deinde per ignauiam ætatem agere.* In Iugurt.

M*Etus crederetur.* Doctissimus vir *dederetur* vel *dideretur*. idque non hic tantum, sed vbicunq; hoc verbi inuenitur. reor τὸ *crederetur* licet *credetur* leui maculæ Tacit.lib.11.ann. legatur in Flor. idem valere quod *esset* vt *credebatur* pro *erat. cui tamen asperitatis etiam aduersus leuia credebatur* vbi *si* substituas *dederetur* siue *dideretur* nugas egeris magnas. Verum audi eadem Greco sermone. ὥστε τὰ παραγγέλματα, καὶ ἀθρόους, καὶ διὰ ταχέων λαμβάνειν, καὶ φοβεροὺς πᾶσιν ἅτε καὶ ἐν ἑνὶ τείχει ὄντα. εἶναι.

Xiph. in Tib. i. vt congregati citius iussa capesserent, & omnibus (velut vnis in castris) formidabiles essent.

pag. 49.

C*Ommunes ille cum familia Drusorum fore nepotes.* hic memoria in Tacito desideratur, quasi ea defectus, scribat, Drusum queri de re quæ iam preterierat. si enim (inquit doctissimus vir) anno ab V. C. 773. M. Va-

M. Valerio, & M. Aurelio Coss. *filio Claudij socer Seianus destinatus est.* isque moritur paucis post diebus *Drusum Pompeium puberem amisit, piro per lusum in sublime iactato, & hiatu oris excepto strangulatum, cui et ante paucos dies filiam Seiani despondisset* ἀλόγως sanè Drusus anno post vrbem conditam 776. C. Asinio C. Antistio coss. dicit *communes illi cum familia Drusorum fore nepotes.* non enim amplius Drusus ille Pompeius luce fruebatur. hęc aut similia doctictissimus vir per quem Tacitus in maxima culpa: mihi vero innocens est, eumque sic vindico ab ea nota. aliud est, *sponsa* aliud *destinata*. *Sponsa* non dicebatur ante stipulationes. *qui vxorem ducturus erat, ab eo vnde ducenda erat, stipulabatur eam in matrimonium ductum iri, qui daturus erat itidem spondebat. is contractus stipulationū sponsionumque dicebatur sponsalia: tunc quæ promissa erat, sponsa appellabatur, & qui spoponderat ducturum sponsus.* at *destinata* ea erat, quam pater alicui se daturum præ se ferebat, sed eam nondum desponderat: quæ differentia non obscure ex his emergit. *Et potest adulterij accusari, qui Tutor vel Curator fuit, & intra vicesimum sextum annum duxerit vxorem, non à patre desponsam, vel destinatam*

Tacit. lib. 1 ann.
Suet. in Claud. c. 27
Gell. li 4. ca. 4.
Mart. C. 7. DD. ad l. Iu. ad ul.

tam vel in testamento denominatam. Dicamus itaque nostrum respicere ad illud tempus cum Seiani filia, filio Claudii solum fuerat destinata, quo etiam dum viuo non immerito, nec absurde Drusus id ægrefert: Suetonium vero cum iam biennio post plus minus ei desponsa fuisset, post quæ breui Drusus Pompeius vita cessit.

pag. 50.

O*B atrocitatem temporum*. nam sęuitia Tiberii pœnas legitimas egrediebatur. *Cæsar obiectam sibi aduersus reos inclementiam eò peruicacius amplexus, Aquiliam adulterij delatam cum Vario Ligure quamquam Lentulus Getulicus consul designatus lege Julia damnasset, exilio puniuit*. quid igitur impulit doctiss. virum vt ex iis faceret *atrocitatem morum*? an quod hęc phrasis insolens ei visa sit? non reor: is enim de Suetonio, & ad nostrũ sensum deprompsit. *auxit gloriam desideriumque defuncti atrocitas insequentium temporum, cunctis nec temere opinantibus reuerentia eius ac metu repressam Tiberij sæuitiam, quæ mox eruperit*. aliud itaque in caussa, quod is non aperuit. Legerat (opinor) apud Iustinianum. *Sed si quidem vis armata arguatur de-* Instit. de publ. iudi

portatio ei ex l. Iulia de vi publica erogatur. hinc importuna ei videtur querela de temporum atrocitate, quandoquidem reus legitimam pænam subiuit. quid si hęc Vlpiani

l. x. DD. ad l. Iul. de vi publ.

legisset? *damnato de vi publica aqua & igni interdicitur.* Certe nunc eius emendatione careremus. Cæterum arguitur atrocitas temporum, quod cum par esset, vt aqua, & igni Sereno interdiceretur, Tiberius indulgens inclementiæ, eum in insulam deportauit: quod vtique grauius erat interdictione. Interdictus enim non prius amittebat Ciuitatem, quam inter ciues eius cooptaretur, in

Cic. pro dom. sua.

qua sedem fixisset. *Qui erant rerum capitaliũ condemnati, non prius hanc ciuitatem amittebant, quã erant in eã recepti, quo vertendi, hoc est mutandi soli caussa venerant, id autẽ vt esset faciendũ, non adẽptione ciuitatis, sed tecti, & aquæ, & ignis interdictione faciebãt.* noster. *namq; cũ legibus pulsum, ciuẽ Smyrnei sibi addiderant.* agitur ibi de Vulcatio Moscho, qui post interdictionẽ in ciuem à Massiliensibus ascitus, bona sua testamento patriæ reliquerat: dubitatum, nũ Romani potiores Massiliensibus, an cõtra: pręlati Massilienses, quoniã Moschus non esset amplius inter ciues Romanos. *Tunc tractata Massiliensium preces, probatumque*

tumque P. Rutilij exemplum: namque eum legibus pulsum, ciuem sibi Smyrnei addiderant, quo iure Vulcatius Moschus exul in Maßilienses receptus bona sua Reipublicæ eorum vt patriæ relinquerat. Deportatus autem statim à sententia ius ciuitatis exuebat. *Sed Præfectus vrbi ius habet deportandi, statimque post sententiam Præfecti amisisse ciuitatem videtur.* Vlp. l. 11. DD. de pœn. Poterat interdictus (nisi aliud in sententia fuerat additum) se vbicunque conferre: at non licitum deportato superare certos fines. *deportati debent locis interdictis abstinere, alioquin in insulam deportato pœna capitis irrogatur.* L. 4. DD. de pœn. Postremum ἡ ἀντινομία imperatoris & Vlpiani sic sedatur. Iustinianus respicit ad sua tempora, quando desita interdictione deportatio tantum vigebat: vel is (licet pœnæ variassent) de iis agit, quasi iure vetere ad illum modum prefinitę fuissent. Sic pœna legis Iulię de adulterio apud Imperatorem est vltimum supplicium. *item lex Iulia de adulterijs coercendis, quæ non solum temeratores alienarum nuptiarum gladio punit.* Instit. de publ. Iud. quæ certe mitior fuit ab Augusto promulgata. *adulterosq; earum morte aut fuga puniuit; nam culpam inter viros ac feminas vulgatam, graui nomine Cæsarum religionum, ac violatæ maiestatis ap-* Tacit. lib. 3. ann.

pellando, clementiam maiorum suasq; ipse leges egrediebatur.

pag. 51.

E*T quando exiret è iure patrio.* Assentior Vertranio, cui locus integer: hęc est enim tertia, & vltima caussa desitæ confarreationis: prima in incuriam, secunda reiicitur in difficulrates. *& quando* vt *Et quando de religionibus tractabatur, dilatum nuper responsum aduersus Seruium Maluginensem flaminem dialem promsit Cæsar.*

Lib. 3. ann.

pag. 51.

Q*VÆ moribus corruptis perinde anceps si nulla, & vbi nimia est.* Gnome sub Tiberio verissima, & alibi à nostro diuersis verbis exarata. *Scilicet ille qui libertatem publicã nollet, tam proiectæ seruientium patientiæ tedebat.* quodnam igitur sub eo tutũ iter? quod institit Lepidus summæ sapientiæ vir, triuitque. *Liceatque inter abruptam contumaciam, & deforme obsequium pergere iter ambitione et periculis vacuum.*

Lib. 3 ann.

S*ED liberalitas Augusti auulsa.* non caret obscuritate, cui tamen sic obuiam iri

potest

potest. Si à prouincialib⁹ quis repetundarū argueretur,& cōuinceretur,in quadruplum lis æstimabatur;at hic nemo prouincialium repetebat. Ergo huiusmodi bona Tiberius sibi adiudicauit, quod iis potius inhiaret, quæ liberaliter Augustus in Silium contulerat;quàm vt satisfieret prouincialibus,quorum nemo res persequebatur. Cuiac. in paratitl.

Q*VÆ fisco petebantur*. Quì fit vt fiscus eius inuadat bona,qui sua manu damnationem præuerterat? *nam promtas eiusmodi mortes metus carnificis faciebat, & quia damnati publicatis bonis sepultura prohibebantur:eorum qui de se statuebant humabantur corpora,testamenta manebant, pretium festinandi*: Silius in reatu maiestatis mortem sibi consciuit,*sed cuncta questione maiestatis exercita*. Labeo concidit aliis de caussis.*atque illū quia male admintstratæ prouinciæ, aliorumq; criminum vrgebatur*, discrimen haud absimile etiam fuit reis obeuntibus mortem naturalem.*is qui in reatu decedit: integri status decedit: extinguitur enim crimen mortalitate, nisi quis forte maiestatis reus fuit*. Tacit.lib.6.ann. Vlp.l.fin.DD.ad l. Iul.maiest.

pag. 52.

P*Er immodicas inimicitias*. Nisi doctissimus vir admonuisset, non hic (ne paululũ quidem) restitissem: verum cum is ista in suspicionem vocet, non absurde hic aliquantum immorabor. Seuerus erat in

Tacit.lib.5.ann.

paucis clarissimus Orator: sed inimicitiarũ appetens vt Trio. *nam Trio facilis capessendis inimicitijs, & foro exercitus*. eosq; sine modo exercens: quapropter à Tiberio seponitur in Cretam. *vt iudicio iurati senatus Cretam amoueretur effecerat*. quo in loco veteres artes non oblitus, interdicto aquæ & ignis in Seriphium Saxum clausus est: sed cur Tiberius qui nimis delatoribus fauebat, hunc districtum accusatorem seposuit, & interdixit? Respondet noster. *qui scelerum ministros vt peruersi ab alijs nolebat, ita plerunque satiatus & oblatis in eandem operam recentibus; veteres & prægraues afflixit*.

Tacit.lib.4.hist.

P*Erculsa gens*, & *culpæ nescia*. Licet hęc gens latrociniis infamis esset. *Garamantes exciuerat gentem indomitam, & inter accolas latrocinijs fecundam*. nihilominus ea in eiusmodi populationibus erat extra crimen: quod eorum Rex. clam cæteros, pro-

prium

prium satellitium Tacfarinati suppeditauerat. *non vt cum exercitu incederet, sed missis leuibus copijs.* ideo. *nescia culpæ.* at non congruit vt præsentes fugeret, quod longinqui non ignorabant. *quæ ex longinquo in maius audiebantur.* Quid si Garamantes ad eam faciem regnabantur, qua nunc Sarmatæ? *legati Garamantum* non *legati Regis Garamantum* potuit itaque Rex gente non consulta, latrociniis operam dedisse: at illa. *nescia culpæ.* dicitur, quod suo consensu id factum non sit.

Sancta ad vos anima, atque istius inscia culpæ.
Descendam . . . . . . Virg. li. xi. Aeneid.

Verba Turni sunt, negantis crimini fugęse suum assensum prębuisse. Non ergo danda est ciuitas τῷ *conscia culpæ.* quod vir doctissimus vellet non titubanter.

pag. 53.

R*Eus pater accusator filius.* Sed prius omnem periodum lectoris oculis subiiciamus. *iisdem consulibus. miseriarum ac sæuitiæ exemplum atrox, reus pater, accusator filius (nomen viri Q. Vibius Serenus) in senatum inducti sunt: ab exilio retractus, inluuieque ac squa-*

squalore obsitus, & tum catena vinctus perorante filio. Iam dixi nisi legeudo Cornelium, animum attendas, pleraque tibi subobscura visum iri: nunc specimen specitur. *ab exilio retractus*. pater, quod inferius scribatur. *perorante filio*. at illud *viri* vt sequens.

Virgil. ecl. 5. *Hinc vbi iam firmata virum te fecerit ætas*.

Cui respondet *præparatur adolescens*. nec mihi aliorsum distraharis filii nomine suppresso: aut enim indignitae rei motus, id in ipsa re Cornelius facit, aut ad hoc satis fuit expressio nominis paterni: nam ea tempestate non raro pater, & filius comuni vocabulo nũcupabantur. *Cneus Piso qualicunque fortuna meæ nõ est adiunctus*. hæc pater, qui etiam Cneus Piso vocabatur. *præfecerat Cneum Pisonem ingenio violentum*. Quæ res haud dubiè vsu venit huic parricidæ. *At Fonteius Capito qui proconsul Asiam curauerat absoluitur, comperto ficta in eum crimina per Vibium Serenũ, neque tamen id Sereno noxæ fuit, quem odium publicum tutiorem faciebat*. ait *odium publicum* quod meruit accusato patre. *simul vulgi rumore territus robur, & saxum, aut parricidarum pœnas minitantium*.

Tacit. lib. 3. ann.

Id. d. loco.

Ex

EX *quis magnarum ſæpe rerum motus oriuntur*. negat vir doctiſſimus ex huiuſmodi accuſationibus oriri motus magnarũ rerum: ideo legit. *monitus*. hoc ſignificatu. ex damnationibus illuſtrium virorum commonefiunt homines, quo pacto ſub principe gerere ſe debeant. Ego vero. *motus*. retineo, & *motus*. interpretor. tametſi (ait) Cornelius, hic non agatur de bellis ingentibus, deque vrbibus expugnatis, tamen noſtra ſperni à lectore minimè debent, quod bella ingentia, vaſtationeſque vrbium, quandoq; ab eiuſmodi condemnationibus originem trahunt. recte: vnde enim bellum Volſcorũ quo victi Romani animum deſpondere, & ad infimas preces deſcendere coacti ſunt? ex peracto reo CN. Marcio Coriolano. Vnde etiam Athenienſium in Sicilia profligatio? vnde Lacedæmoniorũ in Græcia aduerſus eoſdem belli reparatio? vnde ad vltimum Deceleę Atticę cõmunitio? Damnatus Alcibiades vniuerſa Spartanis ſuppeditauit: ſic enim de Sicilia Lacedęmoniis cõſiliũ dedit. στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύτην ἐκεῖσε, οἵτινες αὐτερέται κομισθέντες καὶ ὁπλιτεύσουσιν εὐθύς. de belli redintegratione. καὶ τὰ ἐνθάδε χρὴ ἅμα φανερώτερον ἐκπολεμεῖν. de Decelia. τειχίζειν δὲ

Thucyd. lib. 6. i. exercitum nauibus talẽ illuc mittite, vt iidem in vehendo remiges, mox milites ſint. i. Et hic oportet apertius bellum inferre.

1. Oportetque muris cingere Deceliam Atticæ quod præcipue semper timent Athenienses Plutarch. in Alcibiad.

χρὴ δεκέλειαν τῆς ἀττικῆς ὅπερ ἀθηναῖοι μάλιστα ἀεὶ φοβοῦνται. quod vltimum ita verum fuit, vt inde maxime Atheniensium potentia deposita sit. Τὸ δὲ τρίτον, καὶ μέγιστον, ἐπιτειχίσαι δεκέλειαν οὗ μᾶλλον οὐδὲν διειργάσατο καὶ κατοικοφθόρισε τὴν πόλιν.

i: tertium, idemq; maximum, mœnibus circumuallare Deceliam qua re nulla potior exitium ciuitatis inuexit.

pag. 54.

N*Eque alia rerum.* Impendio vnius parenthesis locus illustratur, & via obstruitur irruptioni Criticorum. *Sic conuerso statu, neque alia rerum, quam (si vnus imperitet) hæc conquiri, tradique in rem fuerit.* ν: *alia rerum.* vt. *inculta montium, vligines paludum.* infra *præcipua rerum.* Mos illo seculo & paulo post, frequens. *postquam ardua montium, & lubrica vallium, & roscida cespitum, & glebosa camporum emensi.*

lib. 1. ann.

Apul. li. 1. Asin. aur.

pag. 56.

Q*Vanquam Lentulus Getulicus.* hic nonnulla mihi dicenda sunt iis firmandis, quæ viri melioris notæ scripsere de pœna quam mœchis lex Iulia minabatur. Ea citra mortem fuit & interdictionem aquę, & ignis. *Adulterosque eorum morte, aut fuga puniuit; nam culpam inter viros, ac feminas vulgatam graui nomine læsarum religionum, ac viola*

ta

tæ maiestatis appellando, clementiam maiorum, suasque ipse leges egrediebatur. Ergo etiam ci- dixi sup. ad ea, ob atrocitaté tempo- tra deportationem, quæ grauior interdictio rum. ne. Quæ nam igitur ea pœna? perpetua relegatio. *Quinctiusque Crispinus singularem ne-* Velle. li. 2. *quitiam supercilio truci protegens, & Appius Claudius, & Sempronius Graccus, ac Scipio, alijque minoris nominis vtriusque ordinis viri, quasi cuiuslibet vxore violata pœnas pependere, cum Cæsaris filiam, & Neronis violassent cōiugem.* At horum pœna relegatio. οἱ δὲ λοιποὶ ἐς νήσους Dio. ὑπερωρίσθησαν. Et clarius hinc disce. Iulia relega- I. cæteri in insulas relegati sunt. tione punitur. *Iulia relegata in insulam patriæque, & parentū subducta oculis.* Suetonius. *re-* Velle. lib. 2. *legatæ vsum vini omnemque delicatiorem cultū ademit.* quæ Dio Græce sic extulit. καὶ τούτου ἕνεκα i. qua de re, ipsa μὲν ἐς Πανδατερίαν τὴν πρὸς Καμπανίᾳ νῆσον ὑπερωρίσθη. quidé relegata est in insulam Pandateriam litoribus Campaniæ prętentam.

Idem verbum hic vsurpat, quod paulo ante. De perpetuitate vero adi Suetonium. *nam vt omnino reuocaret exorari* d. iam loco. *nullo modo potuit.* nec nostrum prętereas. *igi-* d. iam loco. *tur amotus Cercinam quatuordecim annis exilium tolerauit.* agitur de Sempronio, qui inter eos fuit, quos pœna secuta est, quasi priuati coniugem adulterio polluissent.

pag.58.

ESSE *in ciuitate*. Locus Beroaldo, & AEmilio inter defectos. Vertranius ex plet. τὸ *qui*. cuius conatus non est omnino improbandus: qui enim melius odium precesque percipi valent, quibus constant Agrippinæ verba? ad preces hæc spectant. *subueniret solitudini, daret maritum*. Odium huiusmodi conflant, *esse in ciuitate, qui Germanici coniugem, ac liberos eius recipere dignaretur*. quasi dicat huccine socer euasimus tua vulgata apud omnes in nos simultate, vt cõiux, & proles Germanici: magnifaciamus, si quis nos in vxorem, & in priuignos recipere dignetur? minor equidem dignatur coniugio potentioris.

Virg. lib. 3. Aeneid

Coniugio Anchisa Veneris dignate superbo.

Verum correctiones immane quantum semper auersatus sum: quapropter integra mihi sunt, sed punctis non rite distincta scriberem. *Subueniret solitudini, daret maritum, habilem adhuc iuuentam sibi, neq; aliud probis, quam ex matrimonio solatium esse in ciuitate: Germanici coniugem, ac liberos eius recipere digna-*

gnaretur. Vbi preces? *ſubueniret ſolitudini, daret maritum.* de odio non eſt quod labores. *Germanici coniugem, ac liberos eius recipere dignaretur.* curam noſtrùm (ait illa) tandem ò Tiberi gere, meque nuptum collocando cunctis oſtende, te liberos, & coniugem Germanici non amplius dedignari. An odii parum ex his? filii (& cuius filii) vxorem natoſque nunquam fouiſſe? hæc mea qualiacunque ſint firmantur à ſimilitudine verbi, *ſubueniret, daret, dignaretur.*

pag. 61.

E*Gens aduerſus proximos.* τὸ *egens* ponitur pro vitio, quo pauperes pręcipue laborant, ſuſpicione ſcilicet.

Omnes quibus res ſunt minus ſecundæ magis ſunt neſcio quomodo. Terent. Adelph.
Suſpicioſi,

vt *mulier* pro *loquaci* proprium vitium feminarum.

Oh pergin mulier eſſe? Id. in Heaut.

Sic Plautus, *nobilitatem.* pro ſuperbia, qua in primis nobiles laborant.

Phicacom. Et quia tecum eram, propterea eram animo ferocior. Milit. gl.

Eam

Eam nobilitatem amittendam video.

VErum vt cunctationes principijs aperirentur. Seianus mitigat Tiberium exacerbatum aduersus Asinium Gallum, dicitque eum venia dignum, quod non absurde censuerit, metus principis non diutius detrimento Reipublicæ premendos esse. quam igitur apte. *mitigauit vt aperirentur*. qui maluere. *operirentur*. dicant quæso, qua de re faciant ineptum Seianum: at is caudex esset, si Asinio alias non amico cautum voluisset, qui aduersus studium suum Tiberii metus reserabat. Oportet igitur vt aliquid à Gallo dictum sit, vnde sibi parauerit gratiam Seiani: quod non aliunde colligi potest, nisi ex eius verbis. *verum vt cunctationes principij aperirentur*. nimirum vt is simultates euomeret aduersus Germanici domum, quas ad id temporis pressas, & clausas continuisset; cui rei Seianus iam diu studebat: nam eiusmodi odia non recens, sed ante decennium cœperant: inhians itaque peruersioni dictorum, & impatiens moræ, animaduertit ex his Tiberii verbis. *Trepidam sibi vitam*

Muretus & Pichena.

suspe-

suspectus inimicorum fraudes. Eum iam iam prolatas offensas depromturum, Asinioque fauet, qui ad suum votum verba fecerat & subdole dat operam vt pœnæ diu dilatę represententur. *gnarus lentum in meditando, vbi prorupisset, tristibus dictis atrocia facta coniungere.*

(:)

A D LIBRVM ANN. QVINTVM.

pag. 63.

Ater impotens, vxor facilis, & cum artibus mariti simulatione filij bene composita. De impotentia: *matrem Liuiam grauatus velut partes sibi aquas potentiæ vindicantem.* Noster, *accedere matrem muliebri impotentia.* Dio κα' διὰ τοῦτο οὐχι ὅσον ἐξίσου οἱ ἄρχειν ἀλλὰ καὶ πρεσβεύειν αὐτοῦ ἤθελεν. De facilitate. *circa libidines hæsit, postea quoque (vt ferunt) ad vitiandas virgines promtior, quæ sibi vndique etiam ab vxore conquirerentur.* Quapropter Augusta vtens aduersus maritum simulatione, qua filius aduersus omnes vtebatur, graphice

Suet. in Tib. C. 70.

Lib. 1. ann.

Lib. lvii. i. & ob id non solũ ex æquo cum eo imperare, sed etiã potiores eo partes habere volebat.

Suet. in Aug. c. 71.

phice dicitur.*bene composita cum artibus mariti:*neque enim vlla feminarum (nisi Liuia) stupris mariti se ministram præbuisset. Cæterum vt omnia in liquido sint, *artes.* designant aliquando virtutum, aliquando flagitiorum studium. virtutis hæc sunt.*si permanere vellet in suis artibus, vltro illi & gloriam, & regnum venturum.*nequitias hæc indicãt. Sa[l]ust. Iugur.

Temperare istac ætate istis dicebat te artibus. Plaut. Mercat.

C*Æterum ex eo præerupta iam & vrgens dominatio*. Tiberius mortua matre violenter dominabatur:ea enim est vis. τοῦ *vrgens* Cui respondet.*dominatio remissa*. Is antea.*inter bona malaque mistus*, matri vero superst[e]s *intestabili sæuitia.* omnium capitibus imminebat: nec effugere dabatur, quod ea viua sępius acciderat.*cuius potentiã nemo sensit, nisi aut leuatione periculi, aut accessione dignitatis.* noster.*nam incolumi Augusta erat adhuc perfugium, quia Tiberio inueteratum erga matrem obsequium, neque Seianus audebat authoritati parentis anteire.* Velle. li. 2.

pag. 64.

I*B I demum cognoscit*. Hæc doctissimo viro ea de caussa mutila sunt, quod [illegible]

omiſſum vbi, & quomodo depręhenſus ſit iſte Pſeudodruſus. Ego integra reor, & oſtendam vbi tamen ea ſub aſpectũ dedero. *marique alio Nicopolim Romanam coloniam ingreſſus, ibi demum cognoſcit, ſolertius interrogatum quis nam foret, dixiſſe M. Silano genitum & multis ſectatorum dilapſis nauem aſcendiſſe, tanquam Italiam peteret*. Sabinus iſte adita Nicopoli, ſcit illum de quo quæſitum venerat, ibi à quibuſdam de ſuo ſtatu interrogatum, reſpondiſſe, ſe patrem habere M. Silanum: ibidemque ſcit eundem (audito eius aduentu) à pleriſque deſertum nauem aſcendiſſe tanquam Italiam peteret. quid nam eo poſtea factum ſit, noſter ingenue ſe neſcire profitetur. *neque nos originem finemque eius rei vltra comperimus*.

(:)

AD

AD LIBRVM ANN. SEXTVM.

Pag. 65.

VT in fiscum cogerentur tum retulere Scipiones. τὸ *referre* non semper significat relationem incipere, quod proprium consulis est. *nō tamen S.C. perfici potuit abnuentibus consulibus ea de re relatum.* Sed non nunquam. *dicere, proferre.* Tacit. lib. XV. ann. & ibi Doctiss. vir

Tum senior tales referebat pectore voces. Virg. li. 5. Aeneid.
Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis. Id. Ecl. VII.

Vltimas preces pectoribus vestris relinquo, referatis patri, ac fratri, quibus acerbitatibus dilaceratus. Tacit. lib. 3. ann. Id. lib. 4. ann.

 ceratus.

tute propulerant socijs, atque amicis auxilia portabant.

pag. 66.

P*Rorupere concepta per idem odia.* hic peridē idē est, ac si dixisset iisdē de caussis: nam ob crebras accusationes, & dolos, omnib⁹ erat inuisus. *magno patrū gaudio, audacē, maleficum, omnium secreta rimantem.* nec tamen reus ab iis peractus est, quod iste Paconianus inter illos erat, de quibus iam dictū legimus. *nam vt quis districtior accusator, velut sacrosanctus erat.* quos nefas ab aliis, quā ab Imperatere pessundari. *qui scelerum ministros, vt peruerti ab alijs nolebat, ita plerunque satiatus, & oblatis in eandem operam recentibus veteres, & prægraues afflixit.* qui cum iam aperte Paconiano immineret sumta occasione ruunt omnes, proferuntque odia dilata, & morti eum mancipassent, nisi indicii pro fessione se se inde exemisset: subdidit autem reum huiusmodi facinoris Latinium Latiarem qui patribus ęque ipse atque inuisus erat. Lib. 4. ann. D.

V*T vero Latinium Latiarē ingressus est accusator acrius.* ire in aliquem dicitur

Cic. ad Attic. lib. ep. 7.

tur de accuſatore. *equidem antequam tuas legi litteras, in hominem ire cupiebam*. quod ex ſequentibus magis clareſcit. *quid quaeris? acueram me ad exagitandã hanc eius legationem*. loquitur de Claudio. idẽ cur non in verbo. *gradior*? *ire* enim & *ingredi* eos etiam ſignat qui verba faciunt.

Terent. Adelp.

Dem. Mitto rem. conſuetudinem ipſorum.
M. mane
Scio: iſtuc ibam.

Virg. 6.

Tum pater Anchiſes lacrymis ingreſſus obortis

At hic non. *greſſus eſt in latiarem*, ſed. *ingreſſus eſt latiarem*. heus tu cur Plautus.

Circunduce haſce aedes.

Et non *duce circũ haſce aedes*? Sinamus igitur caſtigationes, quas hic doctiſſimus vir commentus eſt.

A*Rguitur pleraque C. Caeſarẽ*. Tranſmarine munditię non aduertere doctiſſi. virum: qua de cauſſa eum ad emendationes cõfugiſſe videmus. *pleraque*. pro. *plerunq;*. Sic Thucidides. τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾠκίσθησαν *nouiſſima*. loco. *nouiſſime*. alibi. σαφέστατα *clariſſima* vice. *clariſſime*. vbi Scholiaſt. ἀντ' ἐπίρρημα τὸ σαφέστατα quod noſter poſt Virgilium non ſemel imitatus

Lib. 1. i. ciuitatum ve. ſo quaecunque nouiſſima conditae ſunt. i. vt ſit aduerbium clariſſima.

tatus eſt. *adſeuerabatque innocentem Cornutũ & falſa exterritum.* at Poeta, Lib. 9.

Cætera parce puer bello.

Cotta autem ſemel tantum dum cœnaret, eam cœnam dixit nouemdialẽ, at Caligulã ſæpius eo nomine ſermonibus diſtulerat. *incertæ virilitatis.* ideſt inceſtificus, ſiue inceſtuoſus: idque verbi non ſolum tangit flagitia, quę in affines committũtur, ſed extenditur etiam ad quaſcunque nequitias, quę cũ extraneis exercentur.

M. Ei duæ puellæ ſunt meretrices, ſeruolæ. Plaut.

Sorores, earum hic alteram efflictim perit.

Neque eam inceſtauit vnquam.

Amplectitur etiam. τὰ παιδικά. *primo perlicere adoleſcentem ſermone inceſto conatus.* Si κυρίως accipimus, vt. Hu.dec.1.lib.8.

Scilicet inceſti meretrix Regina Canopi.

Quod ibi fratres aſſueſcebant corporibus ſororum; audi Suetonium. *cum omnibus ſororib' ſuis ſtupri cõſuetudinẽ fecit.* Si καταχρηστικῶς. vti iam diximus, eiuſdem hæc lege. *pudicitiæ neque ſuæ neque alienæ pepercit.* Denique ſi poſteriore interpretamento iocum exigis, his te abſoluo: ętas Caligulæ è puſionibus exceſſerat, ſed nihilo magis iam vir ſuæ pudicitiæ Propert.l.3.Eleg.1 Calig.c.24. C.36.

parce-

parcebat: hinc acute, & vere, *virilitatis incesta*.

Pag.67.

D*Ein Piso viginti per annos prebat*°. Multus est hic vir eruditissimus, dum minutius, quam par erat annos numerat præfecturæ Pisonianę: eum duo sollicitarunt: vnum, si computas (ait) à consulatu Sext. Pompei, & Sext. Apuleii, vnde imperium Tiberius auspicatus est, vsque ad coss. CN. Domitium, & Camillum Scribonianum, quando moritur Piso, ann. xvii. solum colliguntur. alterum, Pisoni, & Flacco Tiberius pręmium non distulit, quod strenue pergræcando se gesserint. *postea princeps in ipsa publicorũ morum correptione, cum Pomponio Flacco, & L. Pisone noctem, continuumq; biduum epulando potandoque consumsit: quorum alteri Syriam prouinciam, alteri præfecturam vrbis confestim detulit.* At Flaccus Syrię præses non erat anno V.C. DCCLXXII. immo tunc Moesiam moderabatur quamobrem nec si incipias ab anno sequenti, progrediarisque ad annũ DCCLXXXV. quo Piso vita cessit, illinc emergit summa viginti annorum, sed tredecim tantum. non ergo Piso viginti annos e-

Suet. Tib. c. 42.

git

git vrbis pręfectum, qui eodem tempore vrbi pręfectus est, quo Syriæ Flaccus. His non obstantibus (quanquam Herculi facilius eripiatur claua, quam emendatio doctissimo viro) *viginti*. legamus, & interpretemur. Ille duo cōsulatus præteriit, nempe Longini, & Quartini; Tiberiique, & Seiani, qui nec Tacito (iniuria temporis) dicuntur: quapropter ineunti numerum à principio Tiberii ad finem Pisonis, occurrunt 19. consulatus, quorū tempus viginti annis à Cornelio notatur, qui non morose tempora persequi solet. Parum quoque aduersatur, quod obiecit de Pomponio Flacco, nam hęc *confestim detulit*. solum referri valent ad pręfecturam vrbis: verum simplicius agam, concedamque vno eodemque tempore, illum Syriam, hunc vrbem regendas accepisse. Quid enim erit impedimento ne dicamus Syriam bis à Flacco rectam fuisse? primum ante Mœsiæ curam, & eo ipso tempore, quo Piso vrbem cæpit moderari, postea vsq; ad eius mortem. ***Exin Flacco Pomponio Syriæ proprætore defuncto.*** Sic enim Cyrenius, siue Quirinius nouem post annos plus minus Syriā præses repetiit. ἐπὶ συρίας παρῆν ὑπὸ καίσαρος δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος qui iam cum Seruator

> Doctiss. vir in cōm ad illa: vltra biennium lib. 1. ann. Et in notis ad illa. exin continua per xx. annos li. 3. ann.

> Ioseph. lib. 18. ca. 1. antiquit.

> i. in Syriam venerat præses a Cæsare missus & censor facultatum futurus.

S.luc. c. 2. i. Hæc descriptio prima facta est Præside Syriæ Cyrenio

nasceretur,id muneris curauerat. αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς συρίας κυρηνίου. Quasi dicat, caue lector existimes Dominum esse natum cum post exilium Archelai, Quirinius iterum Syriæ Præses, & censor designatus est: non enim ociose dixi. *Hæc descriptio prima*.

Pag. 69.

A*Vrariasque eius. Sique*. hic succesit in locum *etiam*. quod pasim fit, quid incassum dubitamus? magnæ diuitiæ exitio Mario fuerunt,non autem incestus filię, de quo non satis constabat. vis id cognoscere, noster ait,en Tiberius,qui præter cętera Marii bona, retraxit etiam in fiscum eius aurarias,que iure in ærarium populi recidebant. vel proprie sumas *que*. & ita distinguas. *ac ne dubium haberetur magnitudinem pecuniæ malo vertisse aurariasque eius; quanquam publicarentur, sibimet Tiberius seposuit*. Hoc sensu, pernicies Martii ex multis eius opibus orta est, præcipue ex aurariis, quas posidebat: patet, nam ea omnia Tiberius sibi adiudicauit, licet ad populum essent deuoluenda.

Vi

VI *metus*. Critici. *vi, metu*. Sperno: noſter enim. περιφράζεται. & deſcribit intenſum metum, qualem ſæuiſsimi Tiberii mores minabantur. τὸ *vis*. profecto non mediocriter auget.

Ph. *Quique vim magni doloris per voluptatem*
Tuam condidiſti in corpus. Plaut. Truc.

Cæterum benignius cum his agebatur, non cogebantur enim amicorum cadauera calcare: at pœna preſens iis qui Seianum ludibrio non habuiſſent.

Quam timeo victus, ne pœnas exigat Aiax Iuuen. Satyr. x.
Vt male defenſus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa calcemus Cæſaris hoſtem.
Sed videant ſerui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice adſtricta dominum trahat; hi ſermones.
Tunc de Seiano, ſecreta hæc murmura vulgi.

Victus Aiax (vt hæc obiter explanem) Tiberius eſt, qui furit in greges innocentum, vt ille, poſt armorum iudicium, in mandras pecudum. Ex his ſatis apparet, quam vere dixe

rit ille, Brutum & Caſsium vltimos Romanorum fuiſſe: & Iuuenalis.

. . . . . . Unde

Hæc tetigit Gradiuæ tuos vrtica nepotes?

Neminem tunc temporis inuentum eſſe, qui illum nouum Creontem ſic affaretur?

Ioſeph. in Antig. i. viſne amplius, quam me depræhẽdẽs morti mancipa ret

θέλεις τὶ μεῖζον, ἢ κατακτεῖναι μ' ἑλών,

Q*Valem diem Tiberius induiſſet*. Qualẽ diem in re Mathematica quis ſe habere ſcit, cui notum eſt, quid boni maliue in eo ſibi portendatur. ***Interrogatus an ſuam quoque genitalem horam comperiſſet, quem tum annum qualem diem haberet.*** Et qui huic vanitati credulus eſt, hilarem felici, triſtem infelici ſe fert. Tiberius igitur, qui Matheſeos peritus erat. ***Scientia Chaldeorum artis cuius apiſcendæ ocium apud Rhodum, magiſtrum Fraſullum habuit.*** præuiſa diei qualitate lætus aut ſeuerus incedebat: at Caligula, qui ſe totum in imitationem Tiberii componebat, affectus quos ille vultu prodidiſſet, ſuo delineabat, & exprimebat. ***Induere diem.*** vt. ***induere diuerſa, induere ſocietatem, induere ſeditionem.***

Mox

MOX *Artabanus tota mole regni vltimi: id peritia locorum ab hyberis melius pugnatum.* Criticos quid hic accersit? concisus est serio noster in hac externi belli narratione: nec mirum, præsertim cum suppressa de contextu prodeant. respice ad hæc. *Non ea imperatoris habere mandata Corbulo, periculo legionum commotum è prouincia egressum:* nōne hic siletur. *respondit?* lege quæ sequuntur. *at Vologesis ad Corbulonem missi nuntij, detrahere castella trans Euphraten, amnemque vt omnium medium faceret.* quid hic? *postulabant.* pariter ex his. *mox Artabanus tota mole regni vltimi.* emergit. *adfuit.* & ex his. *id peritia locorū.* erumpit. *prælium*, quę omnia in procliui sunt: nam paulo ante Cornelius egit de Orode filio Artabani, qui iussu patris iam aduersus hyberos pugnauerat, & victus fuerat. Hæc autem. *tota mole regni vltimi.* significant Hyrcanos & Bactrianos. *dum ipse positis aduersus Hyrcanos discordijs, vires intimas molemque belli ciet.* Et. *an interiora regni sui peteret, haud dubie potentior auctor præsens futurus vltimis gentibus impigre bellum capessendi.* Quibus astipulatur Q. Curtius. *vltima regni adhuc intacta esse.* Et. *in Mediam Hyrcaniam, Bactra, & Indos Oceani accolas quando adi-*

Tacit. lib. 15. ann.

d. lib.

Lib. 5.

Id. lib. 4.

do aditurum? Quamobrem in nostro breuitatem miror, castigationes non moror: non enim Thucydidem damnamus, eiusque verba obliteramus, propterea quod astricta, & concisa sint. κορινθίων δὲ ξενοκλείδης ὁ εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός· quo in loco Scholiastes. αὐτὸς ἀντὶ τοῦ πρῶτος. dixisset alius, quinque Corinthiorũ duces aderant, quorum præcipuus erat Xenoclides filius Euthyclis.

Lib. I. i. at Corinthiorum Xenoclides Euthiclis quintus ipse. i. ipse, loco, primus

Pag.74.

A*Lieni consilij indigerent*. Hęc eadem Suetonius., *Quanquam à trigesimo ætatis anno arbitratu eam suo rexerit, sine adiumento consilioue medicorum*. Atqui noster non sibi constat, quippe qui paulo post sic dicat. *erat medicus arte insignis, nomine Charicles, nõ quidem regere valetudines principis solitus, consilij tamen copiam præbere*. hanc ne rem oblitã Cornelio dicemus? non ausim: dicerem potius, Tiberium ex pluribus, quę sibi à Charicle præirentur, id legisse, quod optimum sibi videretur: quasi non nulla ex multis seligendo non sequeretur consilium Chariclis. *consilij tamen copiam præbere*.

In. Tib. C. 68.

Quan-

QVanquam genua patrum aduolueretur, luctumque communem, & magis imbecillũ tali super casu feminarum animum, aliaque in eundem dolorem mæsta, & miseranda diu ferret. Eruditissimus vir ex. *luctumque communẽ.* vellet. *lectũ communẽ.* Et ex. *diu ferret.* Coniunctim *differret.* dicitq; caussã mortis Papirii, fuisse incestum cũ parente: bona eius gratia dissentio de castigatione, & de interpretatione: moueor quod mater pœnã debitã non euasit, licet patrũ misericordiã captauerit. *Quanquam genua patrum aduolueretur, vrbe tamen in decem annos prohibita est.* at incestus manifesti pręcipites dabãtur de saxo Tarpeio. *post quos Sext. Marius Hispaniarũ ditissimus defertur incestasse filiã, & saxo Tarpeio deijcitur.* Cuius ergo est rea facinoris? dicat noster. *adsentationibus atque luxu perpulisset iuuenem ad ea, quorum effugiũ non nisi morte inueniret.* hoc est, erat hęc mulier sumtuosa, adsentabaturque iuueni, qui luxu diffluebat: quamobrem in eas, ob ęs alienum angustias redactus est, vt omnia prę morte sibi esse post putarit: addicebantur enim creditoribus, qui soluendo non erant. *addici namque nunc, & vinciri multos videmus*: à qua re sic homines abhorrebant, vt ipse Cæsar vir Gell. li. 20. ca. 1.

animi

Suet. c. 13.

animi tam erecti, ferè de vita desperauerit: *in qua reputans magnitudinem æris alieni; quã mane ad comitia descenderet, prædixisse matri osculanti fertur: domum se, nisi pontificem, non reuersurum.* nonnulli etiam Greci (ne id mirum tibi videatur) cicuta pauperiẽ vitauere. ἐπεὶ γὰρ ἐπέλιπε τὰ χρήματα αὐτοὺς, οἱ τρεῖς κώνειον τελευταίαν πρόποσιν ἀλλήλοις προπίοντες. quid Apicius elegãtissimus Helluonum? οὗτος ὥστε (ἐπειδὴ μαθεῖν ποτε ἠθελήσαι ὅσα ἤδη κατανάλωκε, καὶ ὅσα ἔτ' εἶχεν) ἔγνω ὅτι διακόσιαι, καὶ πεντήκοντα αὐτῷ μυριάδες περιεῖεν, ἐλυπήθη τε, ὡς καὶ λιμῷ τελευτήσειν μέλλων, καὶ ἑαυτὸν διέφθειρεν.

Aeliã. l. 4. c. 23. var. hist. i. postquam eos pecunia defecit, tres cicutam vltimam potionem alternis propinantes.

Xiph. in Tib. i. Is cum scire vellet quænam profudisset, quæque sibi superassent cognito sibi tantum reliqua esse ducenta & quinquaginta millia aureorũ despondit animum, & quasi fame periturus attulit sibi vim.

Quamuis autem mater ista non dubie rea filii mortis esset, attamen non se deserebat, sed misericordię conciliandę accidebat ad genua patrum, diuque idest prolixa, & continua oratione ferebat, siue dicebat: se venia saltem dignam esse ob luctum, quem parentes ex filiorum morte capiunt: maxime quod feminæ nõ mediocriter vt viri, sed præter modum lętentur aut doleant. Cæterum sacræ literæ docent, matres acerbius, quam patres *lugere* filiorum mortes.

Psalm. 35. i. quasi lugens matrem, pullatus incurvabam me.

נאבל אם סדר שחות Cur non pater? quia *luctus.* (ait Genebrardus ille) *matrum solet esse*

esse grauior, propter illarum maiorem in liberos affectum et lenitatem. Hucusque fide Beroaldi,& Pichenæ secuti sumus codices Florentinos,qui Corbeiæ inuenti, & ad Leonem P. M.delati,nunc Florentiæ seruantur: quorũ si lectionem non vsquequaque propugnaui mus, nos vires non animus defecere: hinc vulgatis inhærebimus.

pag 75.

P*Vlsum venarum attigit, neque fefellit:nã Tiberius(incertum an offensus, tantoq; magis iram premens) instaurari epulas iubet.* quo pacto incertum an offensus si irę profunda dissimulatio, erat genuina veraq; nota quando ille acrius irasceretur? *Scaurũ cui implacibilius irascebatur,silentio transmisit.* Nõ pauci huc direxissent plaustra castigationũ, quos inter si nomen profiterer, non inepte (reor)sic emẽdassem. *haud incertum an offensus, tantoque magis iram premens*. at solitum est æquor nauigandum,vt breuia præteruecti, portum teneamus: verum quam falsus animi Egnatius,qui credit se recepisse in bene fida statione. *nec fefellit Tiberium,qui offensus,ac eò magis iram simulans.* modus irę Tiberii cõiici poterat si plus minusue incaluisset:

Tacit.li.1.ann.

In suis ad Suet. castigat.

ad hęc faciunt quæ adduximus è nostro. *Scauro cui implacabilus*. at si nec vultu, nec verbis affectus prodidisset, quis asseuerare poterat eum rem aduertisse, iramque dissimulasse? quod hic euenit. τὸ fefellit παθητικῶς. est accipiendum, hoc sensu. Charicles tacto venarum pulsu, falsus non est Tiberium iam fini propinquare: vel studio breuitatis omittitur. *astútia*. vel aliquid simile: nimirum, commentum non fefellit Chariclem: quibus hęc respondent *Charicles tamen labi spiritum nec vltra biduum duraturum Macroni firmauit*. at *nam* ornatus seu continuationis gratia positum est.

Terent. Andr. *Nam is postquam ex ephebis excessit Sosia*
Liberius viuendi fuit potestas.

Ad vltimum hæc est Cornelii mens. Tiberi⁹ (nec certum an astutiam cognouisset, eoq; iram dissimulasset) integrari conuiuiũ iussit. De illis autem qui τὸ fefellit Tiberio attribuunt, libenter quæsierim, diuini ne sint, vel si abnuunt, vnde huiusmodi collegerint, quandoquidem Tiberii mores inprimis eorum interpretationes auersantur

(:)

AD

AD LIBRVM ANN. VNDECIMVM.

Pag. 76.

Moneret Claudium caueri vim atque opes principibus infensas. hæc sic resoluuntur; monuit Claudium vt caueret. *vim atque opes*. quibus Asiaticus fretus erat, *principibus infensas*. alibi *orabantque caueri insidias mulieris semper atrocis*. τὶ *vis*. non quæ infertur, vt opinatus est eruditissimus vir, sed ea de qua noster. *haut minus magnifica, quam nunc vi Parthorum, aut potentia Romana iubentur*. verissima gnome, quę ab his non in- Lib. 2. ann.

 firmatur.

Arist. li. 4. Politic. i. qui excellunt affluentia vis, & opū & amicorum, & aliorum id genus, neque volunt neque sciunt regi.

firmatur. οἱ μὲν ἐν ὑπεροχαῖς εὐτυχημάτων ὄντες ἰσχύος, καὶ πλούτου, καὶ φίλων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἄρχεσθαι οὔτε βούλονται, οὔτε ἐπίστανται. quinimo robur accipit. nam ἰσχύος, καὶ πλούτου. latine melius verti non possunt quam *vis, & opum*.

NON *extimuisse in concione populi Romani fateri, gloriamque facinoris vltro petere.* Asiaticus non fassus est, sed solū dixit.

Xiph. in Calig. i. vtinam ego eum occidissem.

εἴθε ἐγὼ αὐτὸν ἀπεκτόνειν. nihilominus absurdū non est, si dicamus per hęc verba Asiaticum quodam modo fassum, & insuper gloriam petiisse: præsertim cum oratione ageretur apud Claudium, qui absurdioribus adhibebat suam credulitatem. *nam illud omnem fidem excesserit, quod nuptijs quas Messalina cum adultero Silio fecerat, tabellas dotis, & ipse consignauerit: inductus quasi de industria simularentur ad auertendum transferendumque periculum, quod imminere ipsi per quædam ostenta portenderetur.* τὸ *vltro* id est *insuper*.

Suet. c. 29.

Plaut. Amph.

Amph. *Qui quoniam herus quod imperauit, neglexisti persequi*
Nunc venis etiam vltro irrisum dominum.

Intra

INtra cubiculum auditur Messalina coram. & Suilio corruptionem militum (quos pecunia, & stupro in omni flagitio obstrictos arguebat) exin adulterium Poppeæ, ac postremum mollitiam corporis obiectante. Sic vulgata, quę inficias non ibis esse notę melioris, si mente recoles Suilium, præter ea quę aduersus Asiaticum dedolauerat. *vim atque opes principibus infensas*. Nunc etiam in illius perniciē huiusmodi concinnare: nempe corruptionem militum & adulterium Poppeę. Quā sępe micamus in tenebris, accepto & pro etiā Silescunt omnes turbæ.

AD *quod victo silentio*. Par erat vt Asiaticus crimina dilueret, vbi accusator perorasset: verum ita excanduit ad Pathici nomen, vt obloqui præmature coactus sit: itaque silentium vicit: quo ferè significatu Qu. Curt. lib. 3. posteriora prolata sunt. *videtis ne obstinatum ad tacendum? (inquit) num genu posuit? num supplicem vocem misit? vincam tamen silentium, & si nihil aliud certe gemitu interpellabo.*

LIberum *ei arbitrium mortis permisit*. id est, Vitellius curauit vt à Claudio permitteretur: ad quam faciem dicta sunt. *principes*

Musu-

Lib.4.ann. *Musulamorum defectionem cooptantes securi percutit*. quo vno tantum hinc expedire te potes: vbi mihi animaduertas oro dolosam Vitellii pietatem: qui petendo specie miserationis leuius genus mortis Asiatico, nō modo imposuisset Claudio, qui lapis erat, sed os cuiuis callidiorum subleuisset.

EQuites Romanos illustres. De iis anxie queritur: equites esse credam, qui in Gell.li.3.c.18. senatu ius sententię habebant. *M. autem Varro in Satyra Menippea, quæ* ἱππικῶν *inscripta est, equites quosdam dicit pedarios appellatos, videturque eos significare, qui nondum à censoribus in senatum lecti, senatores quidem non erant, sed quia honoribus populi vsi quidem erāt in senatum veniebant, & sententiæ ius habebant*. quæ ab his leuiter affirmantur. Tacit.li.16.ann. *Mella, & Crispinus equites Romani dignitate senatoria*.

Pag. 77.

ET *postquam annuit tacere, incipiunt*. hic surrepsit *tacens* siue *agere*. Mihi autem *tacere* placet, transitque in vim nominis, vt *viuere*.

Tum

Tum cum ad canitiem, & ad nostrum istud viuere triste. Perſ. Satyr. 1.

Aſpexi . . . .

Et idem eſt ac ſi dixiſſet. ***annuit ſilentium***, vel annuit vt tacerent de prçteritis. Sic Q. Curtius *hoſtibus victis regnare dixerat.* hoc eſt dixerat vt regnarent. Claudius nutu, qui eorum deprecationem probaret, præ ſe tulit nolle amplius de præteritis agi: at Suilius & Coſſutianus, iam voti compotes, ad alia pro grediuntur, petuntque, ne ſalarium aduoca torum, legibus abrogetur. Verum quid ſi in lectoris gratiam ſic emendem? ***& poſtquam annuit, tacere incipiunt.*** Scilicet vbi Claudius aſſenſit primis horum poſtulatis, loqui incipiunt de aliis. *tacere* Et *loqui* idem poſſunt. *Etenim Auguſtus paucis ante annis cum Tiberio tribuniciam poteſtatem patribus rurſum poſtularet, quanquam honora oratione, quædam de habitu cultuque & inſtitutis eius iecerat, quæ velut excuſando exprobraret.* Lib. 10. Tacit. li. 1. ann.

C*Ogitare plebem qua toga e niteſceret.* Valeant emendationes. hæc reddunt optimũ ſenſum, Suilius & Coſſutianus (inter multa quçiaciebant ne pretium aboleretur patronis cauſſarum) hæc inſerunt, opus eſſe

pecu-

pecunia, qua ipsi decoris vestibus instruerentur: quod eo tempore plebs ludos faceret oratores pannis obsitos, quippe quę inania tantum probaret.

Iuuen. Satyr. 7.

Et tamen hoc ipsis est vtile, purpura vendit.
Causidicū, vendunt amethistina, cōuenit illis.
Et strepitu, & facie maioris viuere census.

hæc Satyrographus: quæ tamē ipse ferre vix potest.

. . . . Cum tu multitia sumas
Cretice, & hanc vestem populo mirante perores:
En habitum, quo te leges ac iura ferentem.

Gell. li. 1 c. 5. i. vestis elegās, molles tunculæ.

nec antea Demostheni condonata sunt. *illi vitio datum.* κομψὴ χλανὶς, & μαλακοὶ χιτωνισμοί,

ET recuperare Armeniam, ni Vibio Marso Syriæ legato bellum minitante cohibitus foret. Omnes hunc locum quasi labentē tibicine suffulciunt: sed (libere dicam) nec eo sine dedisset ruinam. *recuperare.* id est *recuperabat.* noster. *hæc atque talia agitantibus grauescere valetudo Augusti.* At recuperabat sibi sumit vim recuperasset, vt & in eiusmodi fit.

Lib. 1. ann.

Lyd. *ante solem orientem nisi in palestra veneras* Plaut. Bacch.

Gymnasij praefecto haud mediocres poenas penderes.

Parthus Armeniam recuperasset, ni eum praeses Vibius ab incoeptis deterruisset.

Pag. 78.

ET temporibus Troianis Palamedem. Nō hic sigillatim Cornelius persequitur, quot quisque literas inuenit, sed generatim quae sibi potior videretur, eam opinionem secutus, ait Cecropem siue Linum, & Palamedem (diuerso tamen tempore) vulgasse XVI. literarum formas. Idem facit recensendo authores reliquarum. *mox alios & praecipuū Simonidem reperisse.* Euanidę igitur sint temporum absurditates quas hic vir doctissimus inducit, indeque suas res sibi habere castigationibus dicamus: quarum vna. *Quidam Cecropem Atheniensem, vel Linum Thebanum sexdecim literarum formas, & Troianis temporibus Palamedem Argiuum tres memorant.* Altera *quidem Cecropem Atheniēsem, vel Linum Thebanum, & temporibus Troianis Palamedem Argiuum memorant quatuor literarum formas.*

Pag. 79.

C*VM prospere egisset, formidolosum paci.* Nulla est hic menda, eoque locus emendationibus esse non debuit. Sub imbelli principe, strenui duces (vt Corbulo faciebat) bella serere non debent, quia sibi, & Reipublicæ male consulunt: illi si vincantur sibi victoriis partis: licet enim vrgente metu princeps eos vndique conquirat, tamen eo remisso, redditaque pace ferre non potest, indeque pręcipue sibi timet. *nam regibus boni, quam mali suspectiores sunt; semperque ijs aliena virtus formidolosa est.* noster. *neque enim eminentes virtutes sectabatur, et rursum vitia oderat; ex optimis periculum sibi.* alibi *formidosum id imperatori dictitans, quo plerunque probibentur conatus honesti.* Et *inerat conscientia derisui fuisse nuper falsum è Germania triumphũ at nunc veram magnamque victoriam tot millibus hostium cæsis ingens fama celebrare: id sibi maxime formidolosum, priuati hominis nomen supra principis attolli.*

Salluſt. Cat.

Lib. 1. ann.

In Agric.

Ibid.

Q*Vam beatos quosdam duces Romanos.* vere *quosdam.* nimirum Syllam, Cęsarem, Pompeium, & quoscunque alios, qui olim

ex sua libidine bella moderabantur. Eruditissimus vir maluit ***quondam***, quasi respiciat Corbulo ad omnes veteris Reipublicæ duces, citatque ex Dione.

ὦ μακάριοι οἱ πάλαι στρατηγήσαντες. — i. o beati qui quondam exercitus ducere.

Ego non tacti facio Græcos in re Romana vt ad eorum normam nostrum rear esse corrigendum: maxime quod verba Dionis quantumuis generalia, possint etiam speciatim interpretari, ad vltimum duces veteres aliquãdo senatusconsulto vltimam bello manum imponere prohibiti sunt.

N*E tamen miles ocium exueret.* Plures incubuerunt emendationi, quasi sententia repugnet verbis: putabam. ***exueret.*** ἀντιφραστικῶς à Tacito scriptum; quo me non parum inducebet Plautus: quærit apud eũ dominus à seruo argenti rationem — i. contrario sensu. — Trinumm.

Le. . . . . *quid factum est eo?*

Respondet seruus

St. *Comesum, expotum, exutum, elotum in balineis.*

Quid *exutum* nisi vestitum, hoc est pretiosis vestibus consumtum? licet enim ***exuuiæ*** proprie de inimicis dicantur, & eius respectu vnde exutæ sint.

Plaut. Menæch.

Vxoris exuuiæ, induuiæ tuæ rosa.

Simpliciter tamen aliquando pro vestibus cuiusuis accipiuntur.

Virg. Buc. Id. lib. 4. Æneid.

Has olim exuuias mihi perfidus ille reliquit.
Dulces exuuiæ dum facta Deusque sinebant.

Essetq; sensus, Corbulo milites labori mancipauit, ne ocium inducerent, hoc est ne ocio indulgerent. Verum præstat explicare *ocium* id est *pacem:* Cuius rei plurimus est vsus. *Quod in familia nostra fuit præstitit, vt in omnibus bellis adesset vobis, nos vti per ocium tuti simus in manu vestra est.* idem alibi. *metuit ociũ, odit bellum.* noster *nam militares artes per ocium ignotæ.* Et *cur deserta per ocium quæ bello defenderat?* Gnarus itaque Corbulo per labores militarem contineri disciplinam, voluit vt fossa à militibus duceretur, ne forte amoto hostium metu lasciuirent, & suã prouincialiumque pacem turbarent & exuerẽt *exuere pacem* vt *exuere iussa.* paulo ante, *ac ne iussa exuerent.*

Salluſt. Iugurth. In hist. in orat. Cottæ. Lib. 12. ann. Id. lib. 15 ann.

Pag. 80.

DE *se Nouius, conscios non edidit.* Cũi stupori non erit ἀνανταπόδοτον manifestum fugisse eruditiss. virum? explet ille addito

dito *confessus*. quod venustius latet in oratione. καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μή, μιτυλιωναίους εἰπεῖν, ναῦς τε παραδοῦναι, καὶ τείχη καθελεῖν. quæ notis scholiastes illustrans inquit. τὸ σχῆμα καλεῖται ἀνανταπόδοτον ὁ νοῦς οὗτος, καὶ εἰ μὲν κατορθωθῇ τὸ ἐλπιζόμενον, καὶ τῇ πείρᾳ αὐτῇ καταλαβοῦσι αὐτοὺς ἔξω, καλῶς ἂν ἔχει τοῖς ἀθηναίοις τὰ πράγματα.

Thucyd. li. 3. i. & si quidem aggressio ad votum respondeat: si minus, iubere Mitylenæos, & naues dare & muros deponere.

In verbo. καὶ i. figura vocatur ἀνανταπόδοτον mens est: & si spes Atticos nō frustretur tentandoque ipsos extra ciuitatem deprehendat recte res Athenienfibus procedent.

Verum ne dicas nostrum huiusmodi præ oculis non habuisse, hęc obsecro, mihi lege. *Seio Tuberoni legato tradit equitem, campumque: peditum aciem ita instruxit ut pars æquo in siluā aditu incederet, pars obiectum aggerē enite retur, quod arduū sibi, cætera legatis permisit.* an non tacetur *cepit?* similiter in sequentibus suppressum est *poterat*. *Enimuero certamē acerrimum, amita potius, an mater apud Neronem præualeret: Nam Lepida blandimentis, & largitionibus iuuenilem animum deuinciebat; truci contrà ac minaci Agrippina, quæ filio dare imperium, tolerare imperitantem nequibat.*

Tacit. lib. 2 ann.

Lib. 12. ann.

S*Vffecisse olim indigenas consanguineis suis.* Id est Albani indigenæ, satisfuerunt ad explendum senatum Romanorum, quibus erant consanguinei. *quod bonum, faustum, felixque sit populo Romano, ac mihi vobisque Albani, populum omnem Romam traducere in*

Liu. lib. 1. Dec. 1.

animo

animo eſt,ciuitatem dare plebi, primores in patres legere, vnam vrbem, vnam rempublicam facere,vt ex vno quondam in duos populos diuiſa Albana res eſt:ſic nunc in vnũ redeat. quod ait *in duos populos diuiſa.* deſcribit conſanguinitatem Albanorum, & Romanorum, de qua poeta.

Albanique patres atque alta mænia Romæ.

At hi cum cæteris è Latio indigenæ dicuntur, licet grecis poſt admiſtis βάρβαροι τίνες, ἦσαν αὐ-

Dionyſ li 1. antiq. i. erant quidam barbari indigenæ hi omnes latini dicti ſunt.

τόχθονες, οἱ συμπάντες οὗτοι λατίνοι ἐκλήθησαν.

FErro igniqne ceciderint. Reiicio *vique* iniuriamque à noſtro, & à Suetonio de-

Claud. c. 21.

fendo. *diu cunctatus an omnes igni ferroque abſumeret* vbi etiam *vi* ſupponunt. an vbique

Liu. li 1. Dec. 1.

eadem menda? *voſque dij teſtes facio, me L. Tarquinium ſuperbum, cum ſcelerata coniuge, & omni liberorum ſtirpe ferro igni perſecuturũ.* Curtius. *admiratus Epheſtion magnitudinem animi ſpernentis,quod alij per ignes ferrumque*

Lib 4. AEneid.

peterent. Virgilius.

Exoriare aliquis noſtris ex oſſibus vltor
Qui face dardanios ferroq; ſequare colones.

MAnibus eorundem proſtratis. Abſtinui ſemper à correctionibus, at vbi res ne-

neceſſario monet, nihilomagis ſoleo manus continere: pręſertim quando caſtigatio vna literula mihi ſtat. locus iſte reiecta s litera eſt inter incorruptos. *quid ſi memoria eorum inorietur, qui Capitolio, & ara Romana manibus eorundem proſtrati?* τὸ *capitolio proſtrati* vice *ſtrati. pro capitolio.* ſicut iam diximus, & ſicut illa Cęſaris *pr ædam militibus donat, exercitum Ligerim traducit* & illa Catulli. s. li. 6. ibi vt verũ Latinium Latiaré. lib. 2. Galli c.

Perambulabit omnium cubilia.

At qui nam iſti qui pro Capitolio cæſi ſtratique ſunt? ſeniores patrũ plebiſq;, à Gallis ſęuiter diſcerpti: qui cum recipere ſe in Capitolium poſsent, mortem parui fecere, vt iuuentus in eo facilius obſidionem toleraret, ſeque & ſacram illam ſedem ab iniuria prohiberet. *ſi arx Capitoliumque ſedes deorum, ſi ſenatus caput publici conſilij, ſi militaris iuuentus ſuperfuerit imminenti ruinæ vrbis, facilem iacturam eſſe ſeniorum, relictæ in vrbe vtique perituræ turbæ, et quo id æquiore animo de plebe multitudo ferret, ſenes triumphales conſulareſq; ſimul, ſe cum illis palam dicere obituros: nec ijs corporibus, quibus non arma ferre non tueri patriam poſſent, oneraturos inopiam armatorum.* Liu. li. 5. dec. 1. Quod autem ad eam ſtragem reſpectum

ſit

ſit, liquet ex verbis Claudii ad eiuſmodi reſpondentis. *capti à Gallis ſumus.* oblita mihi fuerant hæc Thucydidis. διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον: vbi Scholiaſtes. ἀντὶ τοῦ διὰ μέσου αὐτῶν δραμών.

Lib. 2. i. percurrens Athenienſium exercitũ i. per medium illorum currens.

Pag. 81.

D*Vm induſtria cubiculum principis occulit adulteros.* non eandem ſemitam cũ iis teram, qui dictitant hæc eſſe conſpurcata: nam emendando laterem lauant. Mihi fullone (qui poliat) ea non egere ſatis liquet *induſtria.* Sexto caſu hunc ſenſum parit. Dũ cubiculum principis induſtria Meſſalinæ occulit adulteros; non erat (aiunt aulici) nobis timendum, quod ipſa metuens, & de ſuo ſtatu ſollicita, potius ſibi cautum ire debebat, quam pernicies aliorum meditari: nunc vero nuptiis palam celebratis ſumptoque nobili iuuene, conſuleque deſignato, certum eſt à ſic ſecura mariti exitium Claudio ſuiſque haud ambiguum cõparari: quippe quod ſciret, res eos iam fugere non poſſe omniumq; gnaros vltionem quam primũ deprompturos. Optime ratiocinantur præpotentes iſti liberti: nam quando eiuſmodi celari nequeunt, potior eſt fortuna occupantis: præuiderat hæc Silius, at ſuos moni-

tus

tus apud surdas aures deponebat. *flagitijs manifestis subsidium ab audacia petendum.*

A*C primo Calistus iam mihi circa mortē Cæsaris narratus*. Eruditissimus vir (vt est ingenuę veritatis) autumat hanc totã periodum cum sequenti, *præstitit Narcissus solum id immutans* suum fugere captũ. Ego vero (si non me nimis indulgeo) reor ea esse mihi cognita, quę connexa, consentaneaq; tibi dilucidabo. Pallas, Calistus, & Narcissus *quos penes potentia, & si res verterent formido.* cognito Messalinæ facinore, primũ inter se cõsultauere an retraherẽt Messallinã ab illo perdito amore, idq; minaciis intẽtis de tota re Claudio manifestanda: sed animaduerso non leue illinc periculum, post illa disceptãt num potius sit eam apud maritum deferre: verum & hinc periculis imminentibus, Pallas, & Calistus missa vtraq; faciunt diuersis de caussis: at Narcissus persistit in posterioribus, scilicet in accusatione, vno tantum immutato: hoc est destinauit Messalinam peruertere secreta delatione. verum enimuero quæ nam horum supina stultitia (dicat aliquis) minis eam sperare ab amore Silii deterrere, cui adeo vilis maritus vt nuptias in

In Claud.c.29. propatulo celebrare sit ausa? respondet pro me Suetonius docetque ad maritum fallendum non eam omnem prætextum flocci fecisse. *Nam illud omnem fidem excesserit, quod nuptijs quas Messalina cum adultero Silio fecerat, tabellas dotis, & ipse consignauerit, inductus quasi de industria simularentur ad auertendum transferendumque periculum, quod imminere ipsi per quædam ostenta portenderetur.*

C*Vstodem Silio ac Messalinæ dat*. Optima lectio, quæque omnium castigationibus merito anteuertat. adulteri, ministrique Messallinæ supplicia subeunt: quo-
Tacit.li.15.ann. rum Silius (vt reor) tribuni manu: nam principes viri ab his capite truncabantur. *Pœna Flauij Veiano digno mandatur* & (verba sunt de Plautio Laterano) *manu Statij tribuni trucidatur*. at carnifex occidit Vrbicum, Trogum, & Valentem. *tradi ad supplicium iubet*. Titius vero Proculus minister amorum Silii, & Messalinæ, militibus laniandus à Claudio datus est, qui vniuersos seditiosis vocibus exposcebant. ad eam faciem Clean
Lamprid in Commod. der permissus est plebi vociferanti. *plebi ad pœnam donatus est*. at *custos Silio ac Messalinæ*

lina vice *custos Silij ac Messallina*. Plautus. Curcul.

> *Curc. Et quidem reliqui in ventre cellæ vnĩ locum.*

noster *Is Rex hyberis, idemque Mithradatis frater.* Thucydides. διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ. Dixi *custodem* positum pro *ministro*. Lib. 2. ann. Lib. 2. 1. quod tristitia habet sensum cuiq;.

Virgilius affirmat Lib. 12. Et ibi Seru.

> *At triuiæ custos iam̃ dudũ in montibus Opis.*

Ea recte ministra dicitur, nam summa montium tenebat ad exequendam vltionem Camillæ, sibi iniunctam à Diana.

Pag. 83.

H*Onesta quidem, sed ex quibus deterrima orirentur flagitijs multis*, siue *inultis* quod in idem recidit. Vna opera dicam me non assequi sensum horum verborum, quam ea esse mutila, & corrupta. Tacitus impositurus huic libro finem, iudicium fert de tota Messallinæ Tragœdia, nemo (inquit) adulteræ cædem accuset: quia suo

ſibi merito pœnis fuit affecta: verum illinc fons tot malorum, quę ſecuta ſunt: nam Meſſalina viua nunquam locus inceſto neptis matrimonio, non veneficio Britannici, non tot ſceleribus, quibus Nero infeſtauit orbem terrarum.

(:)

AD

AD LIBRVM ANN. DVODECIMVM.

Pag. 84.

Ælibi vitæ intonanti. Plerosque reor ignorare quid sibi velint hęc verba: nisi forte mihi obscura sunt, quę aliis clara, & manifesta *tonare* μεταφορικῶς, quasi dicas altiori voce aliquem arguere.

Proinde tona eloquio. Virg. lib 4. Aeneid.

Liuius *cum hæc intonuisset plenus iræ.* quod à gręcis profectum. Dec. 3. lib. 1.

ζεὺς πρὸς τὸν ἔρωτα βέλη τὰ σὰ πάντ' ἀφελοῦμαι,
χὠ πτανὸς, βρόντα, καὶ πάλι κύκνος ἔσῃ.

Lib. 1. Epigr. Iuppiter amori, auferam omnia tela tua, at aliger, tona, & rursus cycnus eris.

Tona id est *minacijs vtere.* Claudius ergo scri-

ſcribitur intonare vitæ cęlibi, quod ęgre ferret cælibatum, in eumque ſæpius ardens inueheretur.

Pag. 85.

ET *conſenſui imparem reſpondit.* Nec τὸ *&* delendum, nec τὸ *ſenatus* addendum: aptius ad quæſita Vitellii, Claudius non potuit reſpondere. is dixerat imperatori: Populus vult, ſenatus poſtulat nuptias tuas cum Agrippina: conſenſum ne tuorum ciuium nihili facies? ad quę Claudius, ſe eſſe vnum ex ciuibus, & eorum conſenſui obſecuturū: nec feſellere vſquequaque Vitellii promiſſa (licet is Claudium palpo percuteret) ecce ſenatores. *haud defuere qui certatim ſi cunctaretur Cæſar, vi acturos teſtificantes erumperent curia.* ecce populum. *conglobatur promiſcua multitudo, populumque Romanum eadem rogare clamitat.*

Pag. 87.

N*Oſtris in armis* τὸ *armis* in re militari nunquam legi vſurpatum pro *lateribus*: de interpretatione vero eadem mihi mens, *&* eruditiſſimo viro: nimirum romanas cohortes, & Boſphoranos Romanis armis

mis instructos media tenuisse: at non concesserim dispungi τὸ *in* quia Cornelius id sedulo hic e Virgilio deduxit.

Nec minus Æneas maternis sæuus in armis.

Qui non infrequenter Virgilium æmulatur, & imitatur, licet eius dicta propria non faciat, ea deflectens à significatu Poetæ. Thucydides (ait Demetrius) κἂν λάβῃ παρὰ ποιητοῦ τὶ ἰδίῳ αὐτῷ χρώμενος, ἴδιον τὸ ληφθὲν ποιεῖ nam quod Homero περίῤῥυτος magnitudinem designat, apud eum concordiam præ se fert. Nunc ex multis nonnulla decerpamus quę Tacitus per Virgilium scripsit.

Lib. 12. i. etiam si aliquid à poeta ceperit eo proprie vtens, proprium facit.

. . . . *non ulla laborum* Lib. 5. AEneid.

O virgo noua mi facies.

Ac rursus noua laborum facies. ille Lib. 5. histor.

Assuetæ ripis volucres, & fluminis alueo. Lib. 6. AEneid.

Iste *neque pisces aut suetas aquis volucres*. Publius. Lib. 5. hist.

Iam Senior, sed cruda Deo viridisque senectus. Lib. 6. AEn.

Cornelius. *& adhuc affluebat omnis iuuentus, & quibus cruda ac viridis senectus.* Apud Poetam. In uit. Agric.

Quondam etiam victis redit in præcordia virtus. Lib. 2. AEn.

In uit. Agric. Apud historicum. *& aliquando etiam victis ira virtusque.*

Lib. 1. AEn. Tandem vates.

Maturate fugam, regique dicite vestro.

Lib. 12. ann. Orator. *in longinqua, & contermina Scythia fugam maturauit.*

PRopriis odiis infensum. Ex Agricolę codice Modius, & eruditissimus vir addunt negationem *propriis odiis non infensum.* Ego de vetere sententia non decedo: odia propria apud nostrum sunt odia non momentanea, sed quę non facile deponuntur: ea enim vis τοῦ *proprium.*

Plaut. Mostell. *Atque illum amatorem sibi proprium futurum in vita.*

Virg. lib. 6. AEn. . . . . . *nimium vobis Romana propago*
Visa potens superi propria hæc si dona fuissent.

Sensus est, Eunones licet in Romanorum gratiam conspirauerit cum aliis Regibus aduersus Mithradatem, tamen habebatur exorabilis, vt pote qui simultatum tenax non erat, immo id genus hominum inuisum habebat, gnarus pœnarum quę inexorabiles sequuntur.

ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀπειπῃ

λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία Κρονίωνα κιοῦσαι

τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ,

Hom. 1. i. qui autem renuerit dureque repudiauerit, præcantur igitur hæ Saturnidē adeuntes, cum Atē vna sequi vt læsus pœnas luat.

Vel Eunones alias ante Romanam societatem inimicus erat Mithradati propriaq; odia exercebat. ſed is adeo ſibi à Romanis metuebat, vt genua Regis infenſi accidere ſuſtinuerit. Sic Themiſtocles Athenienſium metu, ſupplex fit Admeti Regis, & inimici. Thucyd. lib. 1.

Verum ita maioribus placitum (quantalibet peruicacia in hoc tentata) beneficentia aduerſus ſupplices vtendum. Muretus. *verum ita maioribus placitum, quanta peruicacia in hoſtem, tanta beneficentia aduerſus ſupplices vtendum.* Eruditiſſimus vir pedibus it in eius ſententiam. Quam vellem vt ab his ſuperſediſſent, vocemque indignam populo Romano ei attribuere pepercisſent, *ac præcipua ſilurum peruicacia, quos accedebat.* Tacit. lib. 10. ann. peruicax ideo hæc gens, quod iam victa ab Oſtorio minore militum numero, & loco Romanis iniquo; nihilo ſecius bellum redintegrabat: aptius autem id verbi cadit in Mithradatem, qui non ſemel à Romanis victus bellum reparauit: *nec fuit in arduo ſocietas po-*

tentiam Romanam aduersus rebellem Mithra datem ostẽtantibus. at verbum *tentatum* de ea re dicimus, cuius iã periculũ fecimus. *ratᵒ tentari patientiam, & tentatam contemni* · noster. *sic prauecti tentato telorum iactu dirimuntur.* His percursis, dicimus Claudium ita respondisse Eunoni pro Mithradate intercedenti: animus ferebat, vis aderat vlciscendi Mithradatem; sed clementia maiorum qua supplicibus sine fine indulgebant (licet expertus ego sępe sim, quam is fuerit animi ad rebellandum obstinati) me ab incœpto cõtinet, & auertit. Vel simplicius: sequar tamẽ maiores, qui quantamuis peruicaciam depræhenderint in hoc: id est in ignoscẽdo, supplices tamen venia semper impertiebantur.

Liu. lib. 1. dec. 1.

Lib. 5. histor.

Pag. 88.

PER *intempestiua nouercæ officia*. Eruditissimus vir ad seruos refert, qui ab Agrippina ad alia officia vocabantur. videat lector: Ego dicerem Agrippinam amouisse à priuigno plerosque familiarium liberos, & seruos, quò ex comitatu Neronis & Britannici, populus *fortunam vtriusque præsumeret.* Et quò priuignus non haberet, vnde

prę-

præceptis ſiue monitis imbueretur. hæc de domeſticis, idem de iis qui foris eius ſortem quærebantur. *Simulque qui centurionum tribunorumque ſortem Britannici miſerabantur, remoti fictis de cauſsis, & alij per ſpeciem honoris, etiam libertorum ſi quis incorrupta fide depellitur.* Eadem ergo ratio remouendi domeſticos, & extraneos, ſed non idem prętextus; de extraneis clarum, non itidem de domeſticis: nam *per intempeſtiua nouercæ officia* quo pacto quis animo defęcato interpretetur de ſeruis ad alia officia vocatis? mihi placet, Agrippinam prętendiſſe caritatē, hoc eſt Britannico (quem penes ſe in Gynęceo vellet) familiares vt minime neceſſarios abſtuliſſe; id vero intempeſtiuum eſt: quia iam ætas Britanici exceſſerat è magiſterio feminarū: qui ad hoc loci vndecim annos iam natus erat: ſi enim anno 806. ab v.c. Nero ſedecim annorum. *D. Iunio, Q. Haterio coſſ. ſedecim annos natus Nero*; maiorque biennio quam Britannicus. *bis euictus biennio maiorem natu Domitium filio anteponit.* neceſſum eſt Britannicum C. Antiſtio & M. Suilio coſſ. (quibus ea ab Agrippina curabantur) annum iam decimum primum attigiſſe.

Pag.89.

CInctosque castris Antonam, & Sabrinā fluuios. Inuenio inter Britannos *Sabrianā æstuarium* & *ostia fluminis Trisantonis* quęnomina non valde abhorrent ab *Antona* neque à *Sabrina. τὸ cohibere* de altitudine nostro dicitur. *cohibita domuum altitudine*, quis igitur vetat ne etiā de latitudine dicatur? Ostorius vti dubios profligatis hostibus in fide retineret, eos iubet & arma tradere, & fluuios Antonam & Sabrinam in riuos extenuare parat: idque faciebat, quod fiducia fluminum sæpius homines rebellent, vel minus certe victoribus concedant: hinc Darius quò deterreret Alexandrum. *Transeundum esse Alexandro Euphratem, Tigrimque & Araxem, et Hydaspem magna munimenta regni sui*. Cæterum flumen Sicoris eodem modo riuis cohibetur.

Tolom. lib. 2.

Q. Curt. lib. 4.

Luc. lib. 4.

Ac ne quid Sicoris repetitis audiat vndis
Spargitur in sulcos, & scisso gurgite riuis
Dat pœnas maioris aquæ.

SED tum astu, tum locorū fraude prior, vel *sed astu tū locorū fraude prior*, quod æqui boni-

boniquc facio *astus* qui alias dicitur *furta belli*, est par præcipua bellandi.

ἢ ὁδὸν ἐλθέμεναι, ἢ ἀνδράσιν ἶφι μάχεσθαι

Et

οὔ λόχονδ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν ἀχαιῶν

Hom. a

i. Vel ad insidias ire vel fortiter aduersus viros pugnare.

i. neque ad insidias ire cũ optimis Græcorum.

Fraus locorum, peritia locorum.

. . . . . *quem iam manus omnis* — Virg. lib. 9.

Fraude loci, & noctis subito turbante tumultu

Oppressum rapit.

Agitur de Eurialo oppresso ab equitibus locorum gnaris.

Obijciunt æquites sese ad diuortia nota.

Qua de re Caractacus his fretus, transfert bellum in Ordouicas, vbi vtrisq; locus esset. Eruditissimus vir ex his composuit *actutum* (In sec. cur.) nefas ratus Britannum melius τὰ στρατηγήματα callere, quam Ducem Romanum. Verum quis nam Caractacus iste? princeps inter Siluras, qui ab Hispanis gente astutissima originem ducunt. *Silurum colorati vultus, & torti plerunque crines, & positu contra Hispaniam Iberos veteres traiecisse, easque sedes occupasse fidẽ faciunt.* (Tacit. in Agric.) Et is super vim originis quæ durat, *proximi Gallis et similes sunt durante vi originis.* (Id. d. loco.) per prospera, & per aduersa multum

pro-

profecerat. *Caractaci viribus confisos, quem multa ambigua, multa prospera extulerant, vt cæteros Britannorum imperatores præmineret.*

Q*Vi pacem nostram metuebant.* Hi sunt reliqui Britannorum, ad eam diem Romanis intentati, qui metuebant ne reddita victis pace, contra se veniretur. Eruditissimus vir *pacē an iram nostrā*, & interpretatur: at vulgata tum scriptio, tum sensus faciliora sunt.

N*AM si vos omnibus imperitare vultis, sequitur.* Acumen horum non satis perceptum, correctiones inuitauit. Agricola *non si vos omnibus*. Eruditissimus vir *num si vos omnibus*. Atqui vsus non erat, quippe quod hæc rationem reddant, cur bellando se suaque defenderit. Britanni persuasum habebant Romanos spe deuorasse imperiū totius orbis, & omnes data occasione sensim subacturos. *Raptores orbis postquam cuncta vastantibus defuere terræ, et mare scrutantur si locuples hostis est, auari, si pauper ambitiosi quos non Oriens non Occidens satiauerit.* hinc ergo Caractacus excusat bellandi necessitatem,

Tacit. in Agric.

tem,aitque:inuitus res meas amiſi,ſcilicet liber ego pro iis ſeruandis bellum aduerſus vos geſſi, nam vos in omnes regimen vultis, vnde omnibus manifeſta ſeruitus impēdet. At neceſſario non ſequitur (Eruditiſſimus vir inquit) Romani volunt, omnes ſerui fiunt. Callide Caractacus (reſpondeo) auget Romanorum potentiam: nam dicendo eos quęcunque vellent poſſe, excuſat bellum tanquam geſtum pro vitanda vrgentiſſima ſeruitute.

ET *ſupplicium mei obliuio ſequeretur: at ſi incolumem.* Eruditiſſimus vir poſt Rhenanum, ſcribendum putat *obliuio ſequetur.* Et hac diſtinctione *& ſupplicium mei obliuio ſequetur, at ſi incolumem.* Quę tendunt in hūc ſenſum. ſi me ſuppliciis afficis, ſtatim huius rei homines obliuiſcentur: at ſi mihi ignoſcas, quam digniora Caractaci virtute ſunt vulgata. *Si ſtatim deditus traderer, neque mea fortuna, neque tua gloria inclaruiſſet, & ſupplicium mei obliuio ſequetur: at ſi incolumem.* Is certe Claudium perſuaſum it, è re imperatoris fuiſſe, ſe cum Romanis tot prçliis decertaſse. Si ſtatim (inquit ille) atque duces tui me bello aggreſſi ſunt, ſine ſanguine me de

diſſem

diſſem,& ad tua genua ſupplex accidiſſem, quid nam tuæ gloriç additum eſſet ab imbelli & ſic facile dedito? at nunc tot pugnis aduerſus vos notus viribuſque tuis tandem domitus, quantũ laudis à te ſeruatus apud poſteros conſignabo? *ſupplicium* loco [Lib. 1. ann.] *ſupplicatio.* noſter. *tum ſupplicia Diis decernuntur.*

VT *maior laus cõpoſiti, vel ſi durauiſſent.* [Lib. 1. ann.] Collectiue,& ea forma, qua *repetitũ* apud noſtrum *& libertatis improſpera repetita.* Doctiſſimus vir *compoſitis.* Vt his aptius ſequentia reſponderent, *vel ſi durauiſſent.* verum cum etiã in eodem reatu Thucydides ille ſit, ſatius erit deſiſtere ab aduocatione.

[Lib. 2. i. tantum Periclitũ ſupererat, ex quibus ipſe præuidebat.] τοσόυτον τῷ περίκλει ἐπερίσσευε τότε, ἀφ' ὧν αὐτὸς προέγνω.

VEnuſius è ciuitate Iugantum. Nonnulla ciuitatum, fluminum, locorum nomina Tacito dicuntur, quæ non ob id corruptionis inſimulare debemus, quod ab aliis non recenſeantur : inter quæ (vt reor) Iugantes. Eruditiſſimus vir ſequitur Rodulphum, legitque. [Tacit. lib. 3. hiſt.] *Brigantum:* putãt iis ſeiuuari *ſpreto Venuſio, is fuit maritus, armigerum eius Vellocatum in matrimoniũ regnum*

que

que accepit: concussa statim flagitio domus: pro marito studia ciuitatis, pro adultero libido Reginæ, & sæuitia. igitur Venusius accitis auxilijs, simul ipsorum Brigantum defectione, in extremū discrimen Cartismanduā adduxit. tum petita à Romanis præsidia: & cohortes alæque nostræ varijs prælijs exemere tamē periculo Reginā: regnū Venusio, bellum nobis relictum. Sed quid ibi pro se? Cartismamdua regina Brigantum, maritum habebat Venusium è ciuitate Iugantū; inter quos secuto dissidio bellum cœpit: Venusius suis, & plerisque Brigantum, qui a Regina defecerant, eam obsidione adeo premebat, vt Romanis cohortibus vix eripi valuerit. Quę omnia profecto vera dices, si cū sequentibus sedulo contendas. *Sed post captum Caractacum, præcipuus scientia rei militaris Venusius è ciuitate Iugantum, vt supra memoraui, fidusque diu & Romanis armis defensus, cum Cartismanduam Reginam matrimonio teneret: mox orto dissidio, & statim bello, etiam aduersus nos hostilia induerat: sed primo tantum inter ipsos certabatur callidisque Cartismandua artibus fratrem ac propinquos Venusij intercipit: inde accensi hostes stimulante ignominia ne feminæ imperio subderentur, valida, & lecta armis iuuentus, regnū eius inuadunt, quod*

R nobis

nobis prauisum, & missæ auxilio cohortes, acre prælium fecere, cuius initio ambiguo, finis lætior fuit. præcipue tamen arguit Venusium non fuisse è ciuitate Brigantum *inde accensi hostes* scilicet Venusius, & sui, additis *& regnum eius inuadunt* id est Cartismanduæ, quę Brigantes regebat.

NE *feminæ imperio subderentur.* Eruditissimus vir obliuiosum Corneliũ facit; quod apud Britannos feminæ regno, & Ducatu dignarentur, nec id ignominiæ daretur. *Solitum quidem Britãnis feminarum ductu bellare,* Et *neque enim sexum in imperijs discernunt:* at ego ei nõ inurerem hanc notam: nam & illa verba referri possunt ad fratrem & propinquos Venusii fraude captos: quos cum Iugantes puderet in feminę potestatẽ deuenisse, ad arma itum sit: vel si mauis Iugantes arma rapuisse, ne feminæ subderentur, nec in Tacitum peccas, qui nullibi dixit, Iugantum ciuitatem à feminis solitam regi: nec obstat. *solitum quidem Britannis.* Multa enim in commune dicuntur, quę non obtinent apud singulas gentes. *hæc in commune de omnium Germanorum origine ac moribus ac-*

Tacit. lib. 14. ann.

Id. in Agricol.

Tacit. de morib. Germanorum.

cepimus

cepimus: nunc singularum gentium instituta ritusque quatenus differant.

Pag. 91.

NE dubitaret armis quam incruentas conditiones malle. Phrasis hyperbatica exemplo Thucydidis concinnata, non semel in Cornelium criticos excitauit: nec eos continuit authoritas Phalerei, Halicarnasseique: qui apertissime dixerunt, magnitudinem per talia valde promoueri. En ea alium in ordinem compono. *ne dubitaret malle incruentas conditiones, quam armis.* Venalis iste Pollio suadet Mithradati ne expectaret extremam vim, quando castellum obsessum expers commeatibus erat: eò angustiarum (dicebat) redactus es o Mithradates, vt nequeas hinc euadere; proinde ne nos cõsule potius ne sit cum Rhadamisto pacisci ante vltimam pugnam, an ea transacta accipere ab eo victore condiciones: scis enim festinata deditione conciliari clementiam victoris, contra in pertinaces, & victos omne sæuitiæ genus exerceri. *arma*, bellum, prælium.

Arma Deus Cæsar dites meditatur ad Indos. Propert.

Pag. 92.

P*Rouisum illic sacrificium imperatum dictitans*. Eruditissimus vir *prouisu suo* τὸ

Tacit.lib.13. ann.

prouisum idem est ac si diceres, curatum, preparatum. *nam vt proximus quisque Britannico neque fas, neque fidem pensi haberet, olim pro*

Id.lib.14.

uisum erat. alibi. *quod nostris parum prouisum dum amœnitati potius, quam vsui consulitur* Et *erat prouisum quidem venenum, quo damnati publico Atheniensium iudicio extinguerentur*. quæ vis non est aliena à verbo *video*.

Terent.Andr.

Nisi tu vides.

Plaut. Mercat.

. . . hoc nunc mihi viso est opus,
Huic persuadere quomodo potis siem.

I*Nijciuntur catenæ, ac compedes, quod de decorum barbaris trahebatur*. Si tractio barbaris est ignominiosa, quid aditum emendationibus aperimus? presertim cum clarum sit qua de caussa coniunctiones à Tacito dissimulentur. τὸ δὲ τοιοῦτο, κυρτὰ, φαληριόωντα, τῇ ἐξαιρέσει τοῦ δὲ συνδέσμου μεγαλειότερον ἀπέβη μᾶλλον, ἢ εἰ εἶπεν, κυρτὰ καὶ φαληριόωντα preterea sollicitudo reddendi coniunctiones grammaticum sapit: hinc Philippus.

Demetr.
i. Hoc enim, tumidæ spumãtes, dempta & coniunctione maius euasit, quam si sic dixisset, tumidæ & spumantes.
Lib.2. Antolog.
i. coniunctionũ molestarum venatores.

συνδέσμων λυγρῶν θηρήτορες.

Verum

Verum, trahi ob id probrosum duco, quod pecora sic minentur. *sed pecorum modo trahi.* hinc etiam Virgilius de barbara loquens, affectus ciet.

Ecce trahebatur passis Priameia virgo.
Criminibus à templo Cassandra, adytisque Mineruæ.

Quod prius sacra pagina flebiliter vsurpauit *ceruicibus nostris minabamur* ita doctissimus interpretum. Certior à me discederes, si maior esset copia, sed non omnia pluribus testibus consignari possunt: exemplo sit in captiuis incisio vinculorum. *Titus vero qui cum patre aderat, iustum est (inquit) pater, vna cum ferro etiam probro Iosephum solui, erit enim tanquam nec initio vinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas: namque id agi solet in his qui non recte fuerint vincti.* Et ignis prælatio ante imperatores: quotus enim quisque (nisi hi) talia memoriæ prodidere.

Ierem. in lament.

Ioseph lib. 5. c. 12. de bell. Iudaic.

Herod. in Cõmod.

OMnes scelus externum. Præsto est causa, qua doctissimus vir supposuit *omne.* nimirum consentaneum non erat, paucos *quibus decus publicum curæ* (quod ipse accipit etiam de puniendo Rhadamisto) dixisse

scelus

ſcelus externum cum lætitia habendum.cognoſcat lector noſtra, quæ forſan eum ſiſtent intranquillum. agitur in concilio, quid opus facto ſit prodito à Romanis militibus rege, eodemque à Rhadamiſto interfecto, quem imperator dediſſet: pauci dicunt eſſe puniendos milites infames:plures ad neceſſaria belli reſeruandos:at hi omnes conſtanter cenſent,eſſe tranſmittendum Rhadamiſtum, quia regnum per ſcelera partum diu retineri nequeat, & Romanis apprime ſit vtile, gentes inter ſe bella exercere. *maneat quæſo,duretque gentibus,ſi non amor noſtri at certè odium ſui: quando vrgentibus imperij fatis, nihil iam præſtare fortuna maius poteſt, quam hoſtium diſcordiam.*

Q*Vam ſi cum gloria adeptus foret*. Erat è re Romana,(vt iam dictum eſt) Rhadamiſtum ſcelere potius, quam per virtutem, ſui iuris Armeniam feciſſe: eius enim flagitium pręcipue ad eam occupandam rapuit Vologeſem. *nam Vologeſes caſum inuadendæ Armeniæ obueniſſe ratus, quam à maioribus ſuis poſſeſſam externus dux flagitio obtineret.* Populus equidem votis regnum à ſceleſtis ad innocuos transfert. *anteponendum eſſe vix dum*

*dum egressopueritiam Neroni,*Et *imperium per scelus adepto, virum ætate composita insontem.* Tacit lib. 13.ann. audi Sallustium. *ita imperium semper ad optimum quemque a minus bono transfertur.* At emendatio eruditissimi viri *quam si cum gloria ademta forent.* potest hinc ab esse. In Catili.

I*Vlius Pelignus ignaui animi.* πτώσεω similitudo illexit doctissi. virũ in castigationes, & iccirco ei placuit *ignauia* vt id cõcordaret *cũ deridiculo.* verum noster hic θουκυδίδζει. εἶπον δὲ τούτοις καὶ κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι. ad quæ huiusmodi Scholiastes τὸ ἑξῆς ἦν παραπλέουσι, ἀλλὰ μεταβάσει ἐχρήσατο ἀπὸ δοτικῆς ἐπὶ αἰτιατικήν. & alibi iterauit *meminissent C. Asinij, & Messallæ, ac recentiorum Arruntij & Eserni ni ad summa prouectos incorrupta vita & facundia.* Optime *Pelignus ignaui animi.* Sallustius *hominem veteris prosapiæ, ac multarum imaginum, & nullius stipendij.* noster *Abdus ademta virilitatis.*

Lib.4. Dixerantq; his Corcyreorum simul ad nauigantes, qui in ciuitate curam habere.

i. Consequens erat ad nauigantibus, verũ vsus est transitu à tertio ad quartum casum.

Lib. 11. ann.

Catil.

C*Vm priuatas olim conuersationes curaret; iners ocium oblectaret.* Scilicet Claudius cum nondum princeps, vndique sui similes alliceret ad animi remissionẽ. cur autẽ

hæc

hæc ſenio fuerint eruditiſſ. viro ego iuxtá cũ ignotis ſcio. at quando Claudio iners ociũ? is certe priuatus, & princeps, multus in hiſtoria ſcribenda, quod licet ocium, non tamen iners vocatur. *Si modo in hac ſtudiorum parte oblectare ocium & nomen inſerere poſſunt famæ* putem reſpectum ad illa tempora, quibus Claudius abiecit ſpem dignitatum. *tum demum abiecta ſpe dignitatis ad ocium conceſſit modo in hortis, & ſuburbano, modo in Campaniæ ſeceſſu deliteſcens, atque ex contubernio ſordidiſſimorum hominum, ſuper veterem ſegnitiæ notã, ebrietatis & aleæ quoque infamiam ſubijt*. At Pelignus iſte vnus eorum, qui corpore deformis, & in paucis ei carus, cui vel ante ἀποθέωσιν. ſuus Vulcanus in deliciis.

Suet.

Tacit. in Dialog.

Suet. c. 5.

ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνώρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν,
ὡς ἴδον ἥφαιστον δια δώματα ποιπνύοντα.

Hom. Iliad. a. i. inextinguibilis autem excitatus eſt riſus beatis Diis, poſtquam viderũt Vulcanum per domos miniſtrantẽ.

Eadem de cauſſa Vatinius irrepſit in aulam Neronianam *corpore detorto, facetijs ſcurrilibus*. Serio tandem coniunctiones à noſtro ſupprimuntur, quod expreſſæ venuſtatem procul ſummoueant. *quæ detractæ afferunt aliquid obſcuritatis, & ſi gratiam augent.*

Tacit. lib. 15.

Suet. in Aug.

Pag.

Pag. 93.

STatuiturque vt ignaro Domino ad id prolapsa, in seruitutem sui consensisset, & qui nati essent pro libertis haberentur. Non iure bono hæc emendantur, nec integrum senatusconsultum Claudianum à Tacito refertur: quippe qui iurisconsulti partes non exequatur. Femina quę ignaro domino cum eius seruo consueuisset, conserua fiebat, & nati ex huiusmodi concubitu pro libertis habebantur. quę de matre dicuntur, Iustinianus affirmat obtinuisse. *ne ea quæ libera constituta est, vel semel decepta, vel infelici cupidine capta vel alio quocunque modo contra natalium suorum ingenuitatem deducatur in seruitutem.* quę de filiis nullibi legi: sed si pœna irroganda, quænam ea congruentior? nasci eos seruos impium est, nec in fauorem libertatis, cui præcipuè Iurisconsulti, ac Imperatores, cautùm voluere: liberos, illegitimum, vt qui statim matrem à serui complexibus habuerint seruam. Eruditissimus vir, liberos oriri credit, qui ex tali coniugio nascerentur: quasi ei qui in vtero sit, nocere non debeat superueniens calamitas matris. vera per se sunt, sed hîc locum non habent: nam hi nunquã

L. 1. C. de senatusc. Claud. tollend.

in vtero matrem liberam habuerunt. Idem querit quomodo libertus esse possit qui seruus nunquam fuit; prius mihi respondeat, quo pacto liberta rectè dicatur ea, quę haud extitit serua: hæc dico quia ipse sequitur codicem Farnesianum, vnde habemus. *vt ignaro domino ad id prolapsa, in seruitute, si consensisset pro liberta haberetur.* Si *pro liberta* improprie, ego idem in *pro libertis.*

Pag. 94.

P*Ræuisa locorum vtilitate*. Cęcus pro improuido, quòd non iniuria cadit in Chalcedonenses, qui prius adiere & videre loca (vbi postea Byzanthium) iisque per imprudentiam neglectis, aduersa, & peiora legerunt: Doctissimo tamen viro placuit *parū visa*. Sed Strabo ab eo laudatus inprimis pro me facit. τυφλοὺς καλέσαντα τοὺς Χαλκηδονίους ὅτι πρότερον πλεύσαντες εἰς τοὺς τόπους, ἀφέντες τὴν πέραν καταχεῖν τοσοῦτον πλοῦν ἔχουσαν, εἵλοντο λυπροτέραν.

Non. de doct. indag. in v. Cęcum.

i. Cæcos vocantem Chalcedonenses q prius ea loca aduecti, neq exerunt obtinere aduersam regionem tot bonis copiosam & steriliorem dilegerunt.

Pag. 95.

P*Ares iterum accusandi caussas esse.* Hæc mendosa non sunt, sed obscura, quæ tamen parum iuuat distinctio doctissimi viri *pares iterum accusandi caussas esse si Nero*

impe-

imperitaret: Britannico successore nullum principi meritum. Narcissus scilicet horrebat regnum Britannici quod in eum beneficia nũquam contulisset: sciebat is profecto (indeque sibi metus) eo imperatore se certam perniciem manere, ob accusatam & conuictã matrem Messallinam. *Sponsus iam & gener Domitius æquari Britannico studijs matris, arte eorum quis ob accusatam Messallinam vltio ex filio metuebatur*. Ego alia puncta adhiberem. *pares iterum accusandi caussas esse: si Nero imperitaret Britannico successore nullum principi meritum*. Et is(ni fallor) est sensus. par uifacere deberem (Narcissus ait) Nero an Britannicus regnet, nam mihi ab vtroque exitium impendit: à primo propter odium quo mater eius me perditum cupit: à secundo propter cædem Messallinę: verum tot me beneficiis Claudius prosecutus est, vt vitam potius ibi profundere debeam, vbi ei saltem caueam, & saluti sim: quod eueniet si delatione peruertam Neronem, & Agrippinam Claudio insidiantes. is postea ex prospero similis accusationis euentu, colligit id operis esse tentandum. *conuictam Messalinã, & Silium, pares iterum accusandi caussas esse*. postulaui Messalinam (inquit) insidiarum

aduersus maritum, & ream peregi: qua de re confidenter, & iure, hos deferre debeo & possum, qui eadem machinantur. *Si Nero imperitaret Britannico successore nullum principi meritum.* prȩsertim (addit) timore pœnitentiæ Claudii: nam qui filio (vt Nero) prælati sunt semper timent ne pater resipiscat, ob idque ei solent esse ingrati & insidiãtur. hæc Narcissus. Agrippina quoque (licet alia de caussa) lentum venenum non dilegit, verens. *Si lentum & tabidum dilegisset ne admotus supremis Claudius et dolo intellecto ad amorem filij rediret.*

Tacit. lib. 11. ann.

AD

AD LIBRVM ANN. DECIMVM TERTIVM.

Pag. 98.

Enecaque permitteret. Doctiss. vir suæ tantum hęsitationis nos participes facit: mihi autem verba, & sententia in aperto sunt. Nero amoris vi matri iã minus minusque obtemperabat, quæ eum ab Acte distrahere contendebat, & se regendum Senecę tradit, qui eiusmodi amoribus non erat aduersus. *ne seuerioribus quidẽ principis amicis aduersantibus, muliercula nulla cũ iusquam*

iusquam iniuria cupidines principis explēte: immo ad eam rem ministros suggerebat. *ex cuius familiaribus Anneas Serenus simulatione amoris aduersus eandem libertam primas adolescētis cupidines velauerat.* τὸ *Senecaque permitteret* vt illud.

Terent. Adelph.

Æsch. . . . pater tibi permittimus,
plus scis quid facto opus est.

Vtque.

Plaut. Rud.

. . . . . Cor. equidem suadeo
vt ad nos abeant potius dum recipis.

Lib. 2.

Eadē est inuenire apud grecos. Thucydides. δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει, μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων ἀδεῶς, ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέψωσι quæ sic explet scholiast. ἐνδῶσιν ἤδη ἐν τοῖς Πλαταιεῦσιν ἐμμένειν τοῖς δόξασιν. idem. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι προσῄεσαν, καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες vbi scholiastes ἑαυτοὺς δηλονότι.

i. Timere quoque toti ciuitati ne illis digressis venirent Athenienses qui sibi non permitterēt.
i. Ne dent veniam
i. latæ[n]sibus standi placitis.
i. At græci ordine procedebant & custodiebant.
i. seipsos scilicet.

Pag. 99.

I*Nde vilis rursus Burrhus* τὸ *rursus* non est inutile si *hinc* Et *inde* accipias pro dispositione locorum, vnde Agrippina, & Burrhus cum Seneca vicissim disceptaturi fuissent: id nominis enim siue *rursum* idem valet, quod *contrà* siue *e contrario.* Et hic respicit ad sententiæ diuersitatem.

Phedr.

Phedr. Heus tu negato rursum. Terent. Eunuch. & ibi Donat.

Noster. *neque eminentes virtutes sectabatur, et rursum vitia oderat.* alibi *vt nimia nuper coercendo filio, ita rursum intemperanter demissa.* Et in historiis, *rursus bonis remanere inter legionarios, aut alares volentibus permissum*: ad hanc faciem greci dixere τὸ ἔμπαλιν.

Lib. 1. ann. Lib. 4. ann. Lib. 2.

. . . . αἱ δὲ νεότητες
ἄφρονες, αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀδρανέες.

Posidipp. li. 1. Antolog. i. Iuuentutes insipientes, canicies rursus debiles.

Burrhus autem vilis dicitur, propter manū truncam: quod duces inualido corpore militibus contemptui sint. *superior exercitus legatum Hordeonium Flaccum spernebat, senecta, ac debilitate pedum inualidum.*

Pag. 100.

R*Efutare tenebras.* Emendet Eruditissimus vir, mihi certè placent vulgata, quę sic interpretor. Burrhus promissa nece Agrippinæ si ea facinoris conuinceretur, addit sibi tamen non placere, quod Nero perpetem noctem pergræcatus, de subito statueret de parentis morte: liquidius eum de die (postquam illam crapulam obdormierit) decernere de hac re posse.

Viuere

VIuere ego Britannico. Sunt sine Labe, & ἐμφατικῶς proferuntur. *Viuere ego Britannico potiente rerum poteram, ac si Plautus aut quis alius rempublicam iudicaturus obtinuerit.* Doctissimus vir ab iis distinctione, & castigatione discedit. *viuere ego Britannico potiente rerum poteram? at si Plautus, aut quis alius Rempubl. iudicatusue obtinuerit.* In hac delatione obiicitur Agrippinę studium nouarum rerum vnà cum Plauto, callide quoque repetita eadem cum Britannico suspicione. *non vetera, & sæpius iam audita deferens, quod Britannici mortem lugeret.* quod nec ipsa dissimulauerat. *id solum dijs & sibi prouisum, quod viueret Priuignus: ituram cum illo in castra.* hæc omnia refutat Agrippina ad hunc modum. quid mihi Britannicum Plautumque obiicitis? tot sceleribus imperium filio paraui, vt quouis alio imperante nil (nisi pernicies) mihi sit expectandum: quis enim (præter filium) inultam prætereat me sontem, totque facinoribus infamem? *iudicaturus* id est. *recturus*, quia *iudicium* apud latinos aliquando est indiciũ regiæ potestatis.

Plaut. Pseud. *Ca. misere miser sum Pseudole. Pseud. id te Iuppiter*

probi-

Prohibesſit.Ca.nihil hoc Iouis ad iudicium at tinet,
Sub Veneris regno vapulo, non ſub Iouis.

Pag. 101.

M*Vlti proprÿs cum globis.*Ex *proprÿs cũ globis* ni conniueas videre potes quid hęc ſibi poſtulent. at Doctiſſ. vir legit *inulti proprÿs.* quam bene ipſe viderit. quidam aſcitis comitibus Neronis, (cum quibus ſolitus erat per vrbem laſciuire)eadem licentia graſſabantur,multi propriis cum globis ſine ſui diſſimulatione vrbem raptabant.

I*LLE an author.*Hæc lectio cæteris multũ anteit.*Ille an author conſtitutionis fieret, vt inter paucos & ſententiæ aduerſos: quibuſdam coalitam libertate irreuerentiam eò prorupiſſe frementibus: vi an æquo cum patronis iure agerent, ſententiam eorum conſultarent, an verberibus manus vltro intenderent, impellerentue pœnam ſuam diſſuadentes.* Senſus horum diffici lis non eſt,da operam, ſcies. Conſules metu principis abſtinuerunt à relatione,licet maior ſenatus pars pœnam decretura videretur. ad eum tamen ſingula perſcripſerunt: ille adhibitis paucis amicorum, dubitauit

(vt solet in concilio fieri vbi pauci & dissidentes) an sibi decernenda esset nec ne pœna libertorum. ⁊ *an* offert *hæsitauit*. solitum enim est nostro pleraque silere, quod vltro erumpant. *non ea imperatoris mandata habere Corbulo* scilicet dicebat.

Tacit. lib. 15. ann.

Terent. Eunuch.

Thras. Omnia prius experiri quam armis sapientem decet

Tacit. in Agric.

Subauditur *vti. at Britanni non virtute sed occasione, & arte ducis rati:* nempe se victos. *officijs potius non peccaturos.* intelligitur præficere. Nunc verba explicemus. qui pœnas suadebant, sic in aduersarios inuehebantur. eò iam euasimus impunita irreuerentia libertorum, vt pro despectis ab iis semper habeamur: si nobis apud vos fides non est, libertos saltem interrogate, num patronis præstent officia debita, an potius eos despiciant, & aliquando verberent: quos non pudet pro iis (à quibus sępe impulsi, & percussi) aduocatos agere, & pœnas deprecari · Cæterum libertorum impotentia non tunc primum orta, sed apud antiquiores iam licenter peruagabatur.

Id. ibid.

Plaut. Pers.

Tox. Sed ita pars libertinorum est, nisi patrono quis aduersatus est.

Nec

Nec satis liber sibi videtur, nec satis frugi,
nec satis honestus,
Ni id efficit, ni ei maledixit, ni grato ingratus repertus est.

Pag. 102.

INoffensa tot imperatorum malitia. Tria digna animaduersione Tacitus narrat de Volusio: spatium viuendi, diuitias iure partas, rationem vitæ, qua vir princeps (quod tunc mirum) tot imperatorum monstra incolumis euasit. Ergo legendum *malitia* non *amicitia* cum doctissimo viro, neque *militia* cũ Rodolpho quod verbi significat τὴν κακότητα scelus, flagitium.

Neque is adeo propter malitiam patria caret, Plaut. Rud.
Sed dum alios seruat, se impediuit interim.

Inoffensa malitia. Non data sæuiendi occasio ne tot malis imperatoribus.

HAbitas opes. alibi *tum quidquid habitũ Neronibus, & Drusis.* Doctissimus vir vtroque in loco legit *auitas* & *auitum*. Me vero haud pœnitet vulgatæ lectionis: quis enim mendacii me coarguat si dicam maiores eiusmodi nepotum Iros fuisse? pręterea Lib. 11. ann.

parta Germanico, & Claudio (quod absurdum) non continentur hoc verbo *auitum.*

Pag. 103.

H*Vc quoque & illuc volitans, plura fama quam pugna extrahere.* Syncera mihi sunt, quæ inter maculosa à Doctissimo viro censentur: is ita polit. *huc & illuc volitans, plura fama, quam pugna exterrere.* quid sit *ex trahere plura fama, quam pugna.* non e tenebris eruendum. Fixum Tiridati se se non dare in casum pugnę, & vis Romana tamen erat ab Armeniis suarum partium prohibenda: itaque vt sic eos saltem iuuaret, vsurpat quod olim factum Iugurthæ. *neque prælium facere, neque ocium pati.* quodque Tacfarinati *spargit bellum, vbi instaretur cedens, ac rursum in terga remeans.* quamobrem dando famæ se prælio adfuturum, sæpius milites Romanos è castris eduxit, quam accinctis pugnæ copiam fecit. hęc his firmantur. *igitur Corbulo quæsito diu prælio frustra habitus.* τὰ *plura,* aduerbii vice, vt *arguitur pleraque Caium Cæsarem quasi incestæ virilitatis.* Et vt καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις.

Sallust.

Tacit. lib. 4. ann.

Thucid. lib. 3. i. Illi autem nobis auxiliabantur aduersa Thebanis. aduersa *vice* aduersum.

Tunc

T*Vnc quoque primum illecti Ifsichi, gens ante alias socia Romanis, auia Armeniæ incursauit.* Non de nihilo Doctissimus vir sic emendauit. *gens haud alias socia Romanis*: nã qui ante socii si tum primum in societatem asciti? verum ne quid inexpertum relinquã, facillime credam hæc eò dicta fuisse, quod Isichi, qui tunc primum allecti sunt in Romanorum societatem, munia sociorum curatius, & promptius præstarent, quam cęteri, qui in eodem tractu Romanam amicitiã colebant. *socia* quę serio socios iuuabat, vt non vere consul, qui reipublicę non consulebat. *quasi aut legibus cum Silio ageretur, aut Varro consul, aut illud respublica esset.*

Pag. 105.

I*BI concessam dictitans nobilitatem, pulcritudinem.* τὸ *ibi* id est domi, quasi dicat, illam nũc adeo, & ibi fruor femina, qua nulla nũc pulcrior, neque nobilior. Cæterum glaucomam ab oculis suspicor habere, nam videre haud potis sum, quidnam impulerit eruditissimum virum ad hęc emendanda *dictitans.* enim aptissime dicitur de Othone qui vxorius, eoque frequens erat in vxoris mentione, pręsertim vt accenderet animum Neronis

ionis. *nobilitatem, pulcritudinem* κατὰ τὴν ἄυξιον. pro femina pulcra,& nobili. *incidimus in superbiam,ne dijs quibus se exæquat, nec hominibus quibus se eximit tolerabilem* de Alexandro superbo.

Q. Curt. lib. 6.

ἄμφω μὲν πηροὶ, καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν ὄψεις,
ὃς δὲ βάσει:, ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίη.

Antiphil. lib. 1. Antholog.
i. Ambo læsi,& mendici, hic visus, ille vero incessus, alter alterius ministeriū.

Noster *recentem Liuiæ conscientiam exagitare, vt superbiam fecunditate subnixam popularibus studijs inhiare dominationi apud Cæsarem argueret.* quam tenuius si dixisset *vt Agrippinam superbam.* vel *ibi* scilicet in Poppęa. *itaque se Dictatorē. L. Quintiū dicturum, ibi animum parem tantæ potestati esse.* Noster *illum animo,& cultu magnificum, ibi se summa fortuna digna visere.*

Lib. 4. ann.

Liu. lib. 4. dec. 1.

Pag. 105.

OTho siue amore incautus, laudare formā elegantiamque vxoris, siue vt accenderet, ac si eadem femina potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adijceret. Non sibi constat (quod miror fugisse virum eruditissimum) Cornelius noster: hic enim planè dicit, Othonem iam potitum, iam maritum Poppæę, eius formam sępius Neroni laudasse, quò is eam arderet, indeque amorem eo-

rum

rum, & congressus: alibi autem asserit, à Nerone prius adamatam, apudque Othonem fuisse depositam. *Eoque iam Poppæam principale scortum, vt apud conscium libidinum deposuerat, donec Octauiam vxorem amoliretur.* idque factum matrimonii prætextu, vt clam matrem deliciaretur. *idem Poppæam Sabinā tunc adhuc amicam eius, abductam marito demandatamq; sibi nuptiarum specie recepit.* Clarius omnia Plutarchus. ἧς ἤρα μὲν ὁ νέρων κρισπίνῳ συνούσης, ἔτι δὲ αἰδούμενος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ μητέρα φοβούμενος, ὑφῆκε τὸν ὄθωνα πειρῶντα τὴν ποππαίαν. Et paucis interiectis. ἀλλὰ τήν γε ποππαίαν προμοιχεύσας τῷ νέρωνι, καὶ διαφθείρας ταῖς εἰς ἐκεῖνον ἐλπίσιν, ἔπεισεν ἀποστῆναι τοῦ ἀνδρός: ἐλθούσης δὲ παρ' αὐτὸν ὡς γαμετῆς, οὐκ ἠγάπα μετέχων, ἀλλὰ ἤχαλε μεταδιδούς. non soluo, nec recido hunc nodum.

Lib. 1. histor.

Suet. Oth. ca. 3.

In Galb.

i. Quam quidem Nero deperibat adhuc agentem in matrimonio Crispini, sed reuerens vxorē & matrem timens subornauit Othonem qui Poppæā illiceret.

i. Verum cum prius Nerone Poppæam stupri sollicitasset, & spe amoris principis corrupisset, ei persuasit vt a marito diuerteret qua ad se pro vxore deducta, societate cōtentus non erat, immo ægre ferebat quod eam communicare teneretur.

Pag. 106.

IN quatum Germani regnabant. Maiores & minores Frisii erant inter Germanos: cui rei ergo dicitur Germanos fuisse Reges Frisiorum? credo id factum quod aliud sub Tiberio in vsu, tunc enim permittebantur primoribus centurionū. *donec Olennius, e primipilaribus regendis Frisiis impositus*, donec Romanorum auaritia coacti & pacem, & imperium exuerunt, non tamen sine multa

Tacit. de morib. Germ.

Id. lib. 4. ann.

cum

cum ſtrage dominorũ. *Clarũ inde inter Germanos Friſiorum nomen, diſſimulante Tiberio damna.* Nec mihi obiicias, Corbulonem vltum iſſe iniurias, nempe publicam eorum compoſuiſſe. *Et natio Friſiorum poſt rebellionem clade. L. Apronij cœptam, infenſa, aut male fida, datis obſidibus conſedit apud agros à Corbulone deſcriptos: idem ſenatum, magiſtratus, leges impoſuit.* indigenas enim par eſt cum præfeciſſe, è quibus Verritus & Malorix in ſeditione duces, ſiue reges.

Pag. 107.

QVotam partem campi iacere, in quam pecora, & armenta militum aliquando tranſmittantur? ſeruarent ſane receptos gregibus inter hominum famam. Hęc vndequaque pura ſunt: agri à Friſiis occupati, prius fuerãt militibus attributi: qui minimam eorum partem (reliquo neglecto) pecoribus, & armentis deſtinauerunt. hinc Boiocalus vt vſurpata retineret, ita contendit. Maior agrorum pars vnde nos exigitis, numquam fuit à gregibus depaſta: proinde nos ex iis deturbari, nec æquum eſt, nec vobis vtile: non deprecor tamen, quin eam partem reſtituamus, in quam homines recordentur vllo vn

quam

quam tempore, pecora militum fuisse transmissa *receptos*. hoc est exceptos, passim apud Iurisconsultos

Plaut. Trinumm.

. . . . . . posticulum
Hac recepit quum ædes vendidit.

Gell. lib. 17. cap. 6.

Quando mulier marito dotem dabat, tum quæ ex suis bonis retinebat, neque ad virum transmittebat, ea recipere dicebatur.

ET *commotus his Auitus*. Nonnunquã deprecantium miseremur, quos tamen nequimus facere compotes voti: sic Auitus erat in clementiam pronus, & (absque imperator foret) tam iustis miserorum precibus indulgeret: at Nero eiusmodi agrorum possessionem iam Frisiis denegauerat. *Frisiis decedere agris iussit*. quid igitur Auito restabat, nisi Ansibarios à se dimittere mitioribus verbis? *patienda meliorum imperia*. τὸ *commotus*. Eodem sensu *ingressusque defensionem commoto maiorem in modum Claudio, Messallinæ quoque lacrymas exciuit*. ad vltimum inter Boiocali preces, quam consona sacris literis hæc. *sicut cælum dijs ita terras generi mortaliũ datas*. illæ enim *cælum cæli domino, terram autem dedit filijs hominum*.

Tacit. lib. 11. ann.

V In

IN *qua moriamur*. Eruditissimus vir hanc lectionem vt à libris, fouet. *deesse nobis terra in qua viuamus potest, in qua moriamur non potest*. verum si Phalereum consuluisset non bis τὸ *potest* hic desiderasset. σὺ δ' αὐτὸν καὶ ζῶντα ἔλεγες κακῶς, καὶ νῦν θανόντα γράφεις κακῶς.

i. Tu de illo viuo dicebas male, & nunc de mortuo scribis male.

verba sunt alius scriptoris, ad quę sic ille. χρῆσις δὲ τῶν τοιούτων κώλων, ἐπισφαλὴς, οὔτε γὰρ δεινῶς λέγοντι ἐπιτήδεια: ἐκλύει γὰρ τὴν δεινότητα ἡ περὶ αὐτὰ τερθρία καὶ φροντίς. hoc est, vsus horum membrorum lubricus est: non enim aptus est acriter dicenti: nam nimia circa eiusmodi cura, dissoluit grauitatem.

ET *minæ quidem hostiles in ipsos vertebantur*. Pedem ne referas, tritum est iter, frustraque scrupulos hic timemus: quis enim aptius τὰς μεταβάσεις faceret? & *minæ quidē hostiles in ipsos vertebantur*. scilicet in Cattos ex voto Hermundurorum. *At Ciuitas Iuhonum socia nobis malo improuiso afflicta est*. institutum quod iterasse noster veritus non est. *Agitur in exilium tanquam quæ viderat pertuleratque. Proprio odio.* At *Numisium Thermum pratura functum Tigellini simultatibus*

Lib.16.ann.
Lib.1.hist.

tibus

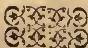
tibus dedit. adde. *per ſecordiam præfecti quem nota pariter & occulta fallebant: ſed tum e libertis Onomaſtum futuro ſceleri præfecit*. Eiuſmodi autem voti ſuſceptio, vel Gallis per quam familiaris fuit: adi ad doctiſſimum Imperatorum. Lib. 6.

(:)

AD LIBRVM ANN. DECIMVM QVARTVM.

Pag. 110.

C postquam frustra oblata sint. τὶ oblata, depromtum est e prima antiquitate.

Cæcil. Plot. apud Gell. lib. 2. c. 23.

. . . . . ita plorando, orando
Instando, atque obiurgando me obtulit vti eam
Veniam darem.

Agrippina rebus nouis inhiaueret (delator ait) & omnium studia ad eam rem sperauerat: verum tentando, & eos ad facinus impellendo

pellendo,frustra fuit.Cæterum Thucydides etiam habitus est captator veterum verborum:cuius instituti Sallustium scimus non pœnituisse. Halicarnass.ad Amm.

Et verba antiqui multum furate Catonis.

C*Laudianorum temporum oblita insectatione.*non oblique immo aperte mihi sordet *obliqua* in comparationem *oblita*:quũ non circuitione,sed palam Nero Claudium carperet.*certe omnibus rerum verborumque cõtumelijs mortuum insectatus est,modo stultitiæ, modo sæuitiæ arguens.*Oblitus ergo Nero quã multus olim fuerit in patris insectatione,omnia flagitia quę ipsi iam vitio dederat,nũc matri impudenter affingit. Suet.ca.33

N*Amque & naufragium narrabat*.doctissimus vir mallet *iamque*, qua de caussa ipse scit.verũ hęc de superioribus pendent.*publica fortuna extinctam referens, namque,& naufragium narrabat*. Nero quo persuaderet matrem casu extinctam qui in rẽ omnium esset, naufragium vt fortuitum narrabat.

Pag. 111.

A*SSistentibus familiaribus, cohors abscesse rat, & mærens Burrus, ac laudans.* Rectè sensit vir Doctissimus diuersa spectacula Suetonio & Tacito scribi: res docet: vnũ enim celebratũ est prefecto prætorii Burro, cui nunquã collega. *Ciuitati grande desideriũ eius mansit per memoriã virtutis, & successorũ alterius segnẽ innocentiã, alterius flagrãtiss. ma flagitia, & adulteria: quippe Cæsar duces prætoriys cohortib⁹ imposuerat.* alterũ vero post eius mortẽ sub Fenio, & Tigellino. *simulq; præfecti prætorio citharã sustinentes.* De emẽdatione non oppido laboro. De sensu Cornelii hæc dicam. Imperator, milites, tribunos, ipsumq; Burrum prefectum aliò oblegabat, familiaribus tantum facta copia assistendi, idque vt maiore speciè libertatis, homines in iuuenalibus lasciuirent, mox seditione forsan perterritus, scenas (nisi milite septus) non ingrediebatur: quod Suetonius recenset, nostro alibi non reclamante *ac sæpe à militibus verberaretur, qui per cuneos stabant.*

Suet. c. 21.

Ibid. Lib. 16.

N*EC dum insignis ætatis nati.* leuiter hic mihi placeo, sed ab instituto nõ est temere discedendũ. Nero coæuos adolescẽtes

(nam

(nam ad id temporis inter eos erat) apud se cogebat, qui versibus eius suos, vel cōtra cō cinnarēt. *nati insignem ætatem*, ἀντίπτωσις vt *nihil abnuentem dum dominationis apisceretur*. notat vir eruditissimus discordiā inter Suetonium, & nostrū, nec obuiam it: mihi Cornelius suæ opinioni prętendit potiora: quod author è stylo præcipue depræhendatur, lituræ vero, & supplementa parum valent ad scriptorem coniiciendum. Tacit. lib. 5. ann.

VT q; contraria asseuerantium discordia. Nō cuiuis patent: post epulas adhibebātur Philosophi diuersarū partiū: qui nō eo cōmittebantur: vt ex eorum altercationibus princeps imbiberet aliquid seriū, aut faciens ad virtutē, sed contra ex nimiis eorum contentionibus lusus ei risusq; intendebatur. *nec deerant qui voce vultuque tristi inter oblectamenta regia spectari cuperent*. τὸ *vtque* similitudinis est nota.

Pag. 112.

QVam clariorem effecit. Contenditur hic Seruilius cū Domitio: ille doctrinæ, & probitatis notæ, hic eruditus, sed impurus; Domitius (supra animum postulationibus

Tacit.lib.4.ann. Ibid.

bus deuotum)auidus erat.*quoq; facinore clarescere*, illumque mirabatur nemo *quod diu egens & parto nuper pramio male vsus, plura ad flagitia accingeretur*.Seruilius autem totus ab eo discedebat *diuersus morum*. nec dissimilis à Terentiano Micione.

In Adelph.

Clemens, placidus, nulli lædere os, arridere omnibus.

Elegantia vitæ μεταφορικῶς quæ vitiis intacta, & à bonis electa sit. Quam ob rem genus vitæ Seruilii per se clarum, clarius euadebat ex deterrima Domitii comparatione: Sic Cæsarem cum Alexandro si compares (militiæ alioquin pares) vnius clementia per alterius sæuitiam illustior habetur *quam clariorem effecit, vt par ingenio, ita morum diuersus*.

QVoties populus Romanus sederet, nulla cuiquam ciuium necessitate spectandi. hæc dicuntur, vt nec prętextu antiquitatis Nero vti valeat: quasi dicant. quid ad ista Nero? num se defendet quod sedens olim populus spectauerit? esto: sed nobis obsecro respondeat an antiquitus (quod nunc fit) homines spectare cogerentur. Potes igitur prętertire castigationes. Verum qui nouum Romę

mæ huiusmodi certamen? *Varia fama ut cuncta ferme noua*. Vel quo pacto Nero id primus celebrauit? *Instituit & quinquennale certamen primus omnium Romæ more græco, triplex, musicum, gymnicum, equestre*. Pompeius certe in dedicatione sui Theatri, edidit musicũ, gymnicum, & equestre certamẽ καὶ ἐν τῇ ἐκείνῳ θέᾳ καὶ μουσικῆς, καὶ ἀγῶνος γυμνικοῦ, κἀν τῷ ἱπποδρόμῳ καὶ ἵππων ἅμιλλαν. Nero primus sanxit ut quolibet quinquennio celebraretur.

Suet.ca. 12.

Dio.lib.39. i. & in eodem spectaculum musicæ, & certaminis gymnici, & in hippodromo equorum certamen exibuit.

AN *iustitiã augurij*. Securus corruptionis hæc attrecto. Res Romana stabat legibus & armis.

. . . . *pacis imponere morem*
Parcere subiectis & debellare superbos.

Virg. 6. AEneid.

Hinc spectaculis detrahentes dicunt, his vtraque pessum ire. de armis. *nisi ut corpora quoque nudent, & cæstus assumant, easque pugnas pro militia et armis meditentur*. de legibus. *an iustitiam augurij, & decurias equitum, egregium iudicandi munus expleturos?* leges enim diuina humanaque complectuntur. ὁ νόμος πάντων ἐστὶ βασιλεὺς θείων καὶ τε ἀνθρωπίνων πραγμάτων. recensent vero patricios ac equites, quod hos Nero præcipue scena dehonestauit,

Chrisipp. de leg. i. Lex est omnium diuinarum humanarumq; rerum regina.

uit, quodque hi tunc temporis humani diuinique Iuris iudices erant. Cæterum *iustitia* pro *iure*. πρωτότυπον ἀντὶ τοῦ παραγωγοῦ *Iuri operam daturum prius nosse oportet vnde nomen iuris descendat: est autem à iustitia appellatum*. idque noster fecit Thucydidis authoritate καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβεων ἀπὸ τῆς συμμαχίας. *ubi Scholiastes*, ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τῶν συμμάχων. nostri eadem. *ignauiam, & vana ingenia*. Adde si placet. *ibi concessam dictitans nobilitatem*. Sed nihil opus circuitione, audi Virgilium vnde noster sibi sumpsit.

i. Primitiuum loco deriuatiui.
Vlp. li. 1. DD. de iust. & iur.

Lib. 1.
i. Et cum venissent legati à societate.
i. Pro à socijs.
Sallust. Catilin.

Lib. 1. AEn.

O Regina nouam cui condere Iuppiter vrbem,
Iustitiaque dedit gentes frenare superbas.

Hæc AEneas, quo vidente ipsa
Iura dabat, legesque viris.

Optime *frenare* quia iura vinculum ne in flagitia ruamus. consentaneum est igitur eos sic dixisse. an proceres id est patricios, curatius executuros quę pertinent ad augurii ius, an equites quę ad munus iudicandi?

GRaci *amictus*. declino vestigia corrigentis. *quos plerique incesserant*. Conuiciis scilicet: hæc ea de caussa dicuntur, quod sub Nero-

Nerone græci habitus vſurpatio, deſuetudine vitio dabatur. poſtquam ſcilicet Pompeius grecos ludos græco (vt reor) apparatu celebrauit. Dio lib. 59.

C*Orpore toto polluiſſet*. Eruditiſſimus vir *loto*: ſed primum ἐμφατικώτερον: quippe quod Nero mẽbris omnibus impurus eſſet. Suet. c. 29. *ſuã quidem pudicitiã vſq; adeo proſtituit, vt contaminatis pene omnibus membris*. Et inde cæteros ſuo modulo metiretur. *ex nonnullis cõperi perſuaſiſſimum habuiſſe eum, neminem hominem pudicum, aut vlla corporis parte purum eſſe*.

Pag. 113.

P*Ars Nipolique, & Ariſtobolo.* Multa Regum nomina apud omnes perierunt: quędam vni alteriue tantum dicuntur, ita vt forte Nipolis iſte ſoli Tacito memoratus eſt: quapropter non dicam maculas hic irrupiſſe: immo μεταξυλογία (quam etiam parentheſim dicunt) vulgata ſic iuuem. *Pars Armeniæ vt cuique finitima (pars Nipolique, & Ariſtobolo atque Antiocho) parere iuſſæ.* τὸ *iuſſæ.* Ex mera ſignificatione rei, nam in plures

Thucyd. i. Populus autem syracusanorum multum inuicem contendebant. Ad Amm. i. præposito enim singulari nomine populum, conuertit orationem ad rem significatam.

partes Armenia tunc diuisa ὁ δῆμος ἐν πολλῷ πρὸς ἀλλήλους ἐρίδι ἦσαν ad quæ Halicarnasseus. προθεὶς γὰρ ἑνικὸν ὄνομα τὸ δῆμον, ἀπέστρεψε ἀπὸ τούτου τὸν λόγον ἐπὶ τὸ συμαινόμενον πρᾶγμα. Eadem poeta.

Pars Scythiam, & rapidum Creta veniemus Oaxem.

Phaler. i. coniunctiones autem structurā magnificam reddunt. Lib. 1. i. Cum tandem venissent vltimi ex Lacedæmone legati, Ramphiusq; & Melesippus & Agesander.

Verum non parum turbat illa prima coniunctio *Nipolique*. Tu tamen haud ignoras coniunctiones magnum quid facere in cōpositione. οἱ μὲν σύνδεσμοι τὴν σύνθεσιν μεγαλοπρεπῆ ποιοῦσι sciſque τὴν μεγαλοπρέπειαν nostro in deliciis esse: cui Thucidides eiusmodi commodauit. ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβεων ἐκ Λακεδαίμονος, ῥαμφίου τε, καὶ μελησίππου, καὶ ἀγησάνδρου.

Terent. Adelph.

Sed quid moror externa?

Get. quod mihique, heraque, filiaque herili est.

Tacit. lib. 1 ann.

Dum Augustus ætate validus, seq;, et domum & pacem sustentauit.

Tacit. in Agric.

Siluas populatus. meo periculo repudia *siluras*: τὸ enim *populari siluas* nil aliud est, quam Britannos populari, qui siluas incolebant. *Veniunt à lateribus suis extrusi.* Et *nam vt superasse tantum itineris, siluas euasisse*. hæc de Agricola, qui (vt Verannius) morte prohibitus non est, quin bellum vlterius proferret:

ret: immo cæsis fortissimis in siluis, cæterisque tandem profligatis, aperuit Caledoniam. *quomodo siluas* (milites alloquitur, & simillima comparatione in hostes accendit) *saltusque penetrantibus fortissimum quoque animal robore, pauida, & inertia ipso agminis sono pelluntur, sic acerrimi Britannorum iam pridē ceciderunt, reliquus est numerus ignauorum, & metuentium.* Cęsar *cum siluas impeditas, vallo atque fossa munierunt.* Strabo πόλεις δ' αὐτῶν εἰσὶν οἱ δρυμοὶ, περιφράξαντες γὰρ δένδρεσιν καταβεβλημένοις εὐρυχωρῆ κύκλον, καὶ αὐτοὶ ἐνταῦθα καλυβοποιοῦνται, καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον.

Lib. 5.

Lib. 4.

i. Eorum autem ciuitates siluæ sunt: circumsepientes enim arboribus deiectis latum ambitum, & ipsi tuguria sibi ponunt stabulaq; armentis non tamen ad multum tempus.

Pag. 114.

NOtam esse *subuersa coloniæ.* Vitio non assignem τῷ *subuertendæ* doctissimi viri castigationem: verum vulgata non deleo nisi cum iam fuerit conclamatum. *subuersæ* pro *subuertendæ* vt ἀπωλόμην loco ἀπόλλυμαι. quia ἐναργέστερον αὐτῷ τῇ συντελείᾳ ἐστί.

Demet. Phaler.

i. Perii.

i. pereo.

i. quia euidētius est propter ipsam perfectionem.

Plaut. Pœn.

Agorost. iam hercle tu peristi, nisi illam mihi
tam tranquillam facis
Quam mare est olim cum ibi Alcedo pullos
educit suos.

Lib. 11. ann.

Noster de Messallina adhuc viua *suadebat ne percussorem opperiretur, transisse vita.* Vel malus ille dæmon Simius (pro viribus) prophe-

Pſ.138.& ib:Gebrard. i.filia Babylonis vaſtata.

Reg.2.20. i.ecce caput eius proiectum ad te.

phetarum, vſurpat eoſdem dicendi modos illi enim כת־בגל השׁרודה de Babylone à Dario Medo, & à Cyro Perſa vaſtanda. ad hanc faciem quoque femina illa ſapiens, verba facit cũ Ioab Dauidis duce חבהראשׁו מטלך אליך loquitur de Seba, qui nondum fuerat capite truncatus.

ET *deferentes in tutum præda, & aliorum inſignes petebant*. Poſſumus abſque caſtigationibus hæc interpretari. Barbari Verulanium populantur pręſidiis non firmatum, ſpoliiſque depoſitis in loca tutiora, ſeſe accingunt ad municipia eius generis diripienda lęti copia prędę & clariſſimi Britannorum ob tot felices euentus ſic inter Germanos Friſii poſt cędem Romanorum. ***Clarum inde inter Germanos Friſiorum nomen diſſimulãte Tiberio damna, ne cui bellum permitteret.*** At poſitiuum pro ſuperlatiuo accipiendum eſt, vt contra ſit πότε δὲ τὸ ὑπερθετικὸν ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ, ὡς τὸ δικαιότατος κενταύρων Sanc Plautus id vſurpauit vice comparatiui.

Tacit.li.4.ann.

Plutarch. in Hom. i.aliquando ſuperlatiuum pro ſimplici vt illud, iuſtiſſimus centaurorum.

Moſtell.

Tran. . . . . . ſpeculo claras clarorem merum.

Vel *inſignes aliorum* pro *inſignes alijs*. nempe gloria famaque fuſę legionis, totq; ſucceſ-

ſuum

ſuum. *Phiſconem & Sardanapalum tacendum qui niſi inſignes libidinum alias reges nemo noſſet*. quæ Tertulliana mutuaui a doctiſſimo viro. Ad vltimum adtexere libet τὸ μεγαλοπρεπὲς hic à Tacito neglectum non fuiſſe *ſpoliant* deinde *petebant*. Exemplo Thucidides ſit, qui dicto ἐλειποψύχησέ τε *Non addit* καὶ ἔπεσεν *Sed* καὶ πεσόντος αὐτοῦ *quod (ait Demetrius)* πολὺ μεγαλειότερον, ἢ εἴπερ τῆς αὐτῆς πτώσεως ἔφη, ὅτι ἔπεσεν.

Tertull. de Pall.

Lib. 3.

i. animi defectu captus eſt.

i. Et cecidit.

i. eo cadente.

i. multo magnificẽtius, quam ſi eodẽ caſu dixiſſet quod cecidit.

T*Anquam redditurі*. A doctiſſimo viro habemus *redditurіs*. ſed à vulgatis nõ diuello: dare enim ſupplicium alicui, eſt pœnas luere.

. . . Et te vltro accuſabis, et ei dabis
Vltro ſupplicium. Terent. Eunuch.

Interea vſque illi de me ſupplicium dabo. Id. Heaut.

Quid igitur erit impedimento ne accipiamus *redditurі* dandi ſignificatione? id vel Iuriſconſulti fecere, quibus eſt cordi proprietas verborum. *Hæres meus damnas eſto Lucio Titio Stichum ſeruum meum reddere. Caſcellius ait deberi, neque id Labeo improbat, quia qui reddere iubetur, ſimul et dare iubetur*. quã Plauto quoque præcipue debemus. DD. de verb. ſignif.

M. emiſtin'. de adoleſcente has ades? quid taces?

Vbi

Vbi nunc tute habitas, Ca. emi atque argentum.
Dedi minas quadraginta adoleſcenti ipſi in manum.
M. Dediſtin argentum? Ca. factum, neque facti piget.
M. Ædepol fidei adoleſcentem mandatum malæ:
Dediſti ne hoc pacto ei gladium qui ſe occideret?
Quid ſecus eſt, aut quod intereſt, dare te in manus.
Argentum amanti homini adoleſcenti, animi
Impoti qui exædificaret ſuam inchoatam ignauiam?
Ca. Non ego illi argentum redderem? M. non redderes.

Cæterum ex illis verbis *damnas eſto* diſce quam proprie & ſignanter Virgilius locutus ſit

Ecl. 5. . . . . *Damnabis tu quoque votis.*

Pag. 115.

I*Ncurioſos, & omni ætate ad bellum verſa.* Caſuum varietas hæc adduxit in macu-

lę

læ ſuſpicionem:ſed quam bene Thucydides dicat. τοῦ τε χορίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, ὁ μενόντων ἡμῶν σύμμαχον γίγνεται, ὑποχορήσασι δὲ καὶ χαλεπὸν ὂν εὔπορον ἔσται μηδενὸς κωλύοντος. Erit autem ſenſus. Britanni laborabant inopia commeatuum, quod erant ſuopte ingenio alieni ab agricultura, & ea tempeſtate omnes arma induerant, vnde ſerendi neglectus. *omni ætate ad bellum verſa* Græci dixiſſent παμδημεί. Non temere igitur *incurioſos* Et *omni ætate ad bellum verſa*.

Lib. 3. Asperitas autem loci, eſt in rem noſtrã nam ea nobis reſiſtentibus pro nobis militabit cedẽtib⁹ vero (licet difficilis) facilis erit nemine prohibente. Latine eadem caſuum diuerſitas diſcerni non poteſt: at a ſecundo ad tertiũ tranſitur.

μενόντων. ὑποχορήσασι.

N*Vllum prælio finẽ expectarent.* Non ἀκύρως *prælio*, verum pro ea pugna, qua *octoginta millia Britannorum cecidiſſe tradunt*. Tot enim occidione ſublatis, quid reſtabat niſi vt cæteri ſe ſuaque Romanis permitterent? quæ res finis prælii bellique penitus fuiſſet, quapropter Iulius Claſſicianus Suetonio diſcors, aduerſus eum ſcribebat: deditionem minime futuram, propter ſęuitiam & ſuperbiam legati: proinde ſi eam deſiderent, Suetonio à ſe eſſe ſuccedendum, qui mollibus conſultis hoſtes alliceret. *diſperſeratque nouum legatum opperiendum eſſe, ſine hoſtili ira, & ſuperbia victoris, clementer deditis conſulturum*. Vel *prælio* vſurpatiue pro *bello*, vt *bellum* pro *prælio*. noſter *quibus tam*

anceps belli fortuna quamuis prospero fine equites afflictauerat. dicuntur de pugna inter Flauianos, postquam bellum inter eos non est extinctum. idem Homerus

Iliad. lib 3. i. Venisti e bello, vtinam illic periisses a viro domitus forti.

ἤλυθες ἐκ πολέμου, ὡς ὤφελες αὐτόθ' ὀλέσθαι

ἀνδρὶ δαμεὶς κρατερῷ.

Helena increpat Alexandrum, quod singulari pugna ignauiter cum Menelao certauisset.

C*Vius aduersa prauitati ipsius*. Iniquam conditionem ducum. ab hac iniusta imputatione Carthaginienses non abhorruere: at Pericles ab eiusmodi barbaria remotos voluit Athenienses: ita enim dicit ad inuidiam declinandã ob morbũ diuinitus immissũ immerito ea de re vobis odio sum.

Thucyd. lib. 2. i. nisi etiam quando res inopinato succedunt id mihi acceptum fertis.

εἰ μὴ καὶ ὅταν παρὰ λόγον εὖ πράξητε, ἐμοὶ ἀναθήσετε

felicitatis vos me authorẽ vestræ non facitis, qui itaq; mihi mala vestra imputare libet?

Pag. 116.

S*Enatusque in quo ipso*. Optima, verum sic distincta. *Concursu plebis, quæ tot innoxios protegebat, vsque ad seditionem ventum est: senatusque (in quo ipso erant studia nimiam seueritatem*

ritatem aspernãtium) pluribus nihil mutandum censentibus. priora de seditione plebis, posteriora de discordia patrum: alterum per hæc. *sed obtemperari non poterat conglobata multitudine, saxa ac faces minitante.* alterum his clarum fit. *Sententia Cassij vt nemo vnus contraire ausus est; ita dissonæ voces respondebant, numerum aut ætatem, aut sexum, aut plurimorũ indubiam innocentiam miserantium.*

Pag. 117.

T*VM primum reuocata ea lex credebatur (quæ haud perinde exitium Antistio quam Imperatori gloriam quæsiuit) vt condemnatus à senatu, intercessione tribunicia morti eximeretur.* Nero admisit delationem Cossutiani, non vt Antistium peruerteret, sed vt damnatum sua intercessione liberaret, indeque sibi clementię gloriam conciliaret, *quæ* scilicet reuocatio maiestatis ob carmen famosum *quæsiuit.* sed id frustra cecidit, præualuit enim sententia Thraseę, qua exilium, non mors irrogabatur. *intercessione tribunicia.* Ni mirũ Neronis, qui eo modo tribunus, quo Augustus. *Et ad tuendam plebem tribunicio iure contentum.* Nec falsus est animi Cossutianus, qui coniecit ea reuocatione Neronem Tacit. li. 1. ann.

clementiæ decus affectasse. *Cæterum se qui seueritatem decernentium impediturus fuerit.* Postremum quid nos vrget vt cum ingenio sissimo Mercero legamus. *qua* Et faciamus Capitonem gnarum huius Neronianę calli ditatis?an is vbique(vt in nequitiis)apertus

Sallust. Catil. *Tum primum reuocata ea lex credebatur, qua* vt, *sed antea item coniurauere pauci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de qua, quam verißime potero dicam.*

AT *qui infamiam secutus.* Nero amabat eos qui flagitia Venerea dissimulabant: eaque de caussa iis cætera scelera plerunque missa fecit. *ex nonnullis comperi persuasissimum habuisse eum, neminem hominem pudicum, aut vlla corporis parte purum esse: verum plerosque dißimulare vitium, & calliditate obtegere: ideoque professis apud se obscœnitatē cætera quoque concessisse delicta.* Tigellinus itaque apertę, & perditissimę luxuriæ vir, ea de re præfectura donatus est.

Suet. ca. 29.

Pag. 117.

PRO *cognatis moribus.* Multum defero μεταξυλογίᾳ & Hermogenes suadet. καὶ τῷ σχήματι χρῆσθαι τῷ κατ' ἐπιμβολήν. Scribo igitur. *Sofonium*

Lib. 1. i. vti etiam figura quæ interiectio vocatur.

 Tigel-

Tigellinum, veterem impudicitiam, atque infamiam in eo secutus, ac quæ illi (pro cognatis moribus) fuere. Hæc *pro cognatis moribus*, id est propter similes mores, ad impudicitiam referenda sunt, & ad alia vitia Tigellini, vt caussa pręcipua, qua ei Nero sic indulserit: ambo enim crudeles & impudici: de Nerone tonsoribus notum est. Tigellinum hic habes impudicum, crudelem alibi: *crudelitatē mox, deinde auaritiam, & virilia scelera exercuit*, Dixi *pro cognatis moribus*. dictum vice, propter similes mores, affirmo. Tacit. lib. 1 hist.

> *Pyth. Ego pol te pro istis dictis & factis scelus vlciscar*.

Terent. Eunuch.

In culpa autem Cornelius non est si nonnunquam metaphoras vsurpat. αὗται γὰρ μάλιστα καὶ ἡδονὴν συμβάλλονται τοῖς λόγοις, καὶ μέγεθος. nec nimis remota metaphora is vsus est: quando Germani sic appellati sunt propter morum similitudinem cum Gallis. διὸ δικαιά μοι δοκοῦσι ῥωμαῖοι τοῦτο αὐτοῖς θέσθαι τοὔνομα

Demetr. i. ipsæ enim orationem in primis impertiunt magnificentia, & voluptate.

Strab lib. 6. i. qua de re merito mihi uidentur hoc nomine à Romanis nuncupati.

NIsi forte aut te Vitellio. Senecæ verba fuerunt. *Sed vterque mensuram impleuimus, & tu quantum princeps tribuere amico posset, & ego quantum amicus à principe accipere*

pere.Quæ Nero ſtudens impugnare,his innititur:tu(quæ tua modeſtia) dicis me tibi ea donaſſe,quæ princeps in amicũ conferre valuit; ego vero conſcius mihi ſum, id à vero procul eſſe,quia nonnullos libertinorum te video multo ditiores:ſed quod à me nondũ factum eſt,fiet,vtique,nec in longum ducetur.an fulgore magiſtratuum te putas Vitellium anteire?erras ſi id credis Seneca: ille enim iã tertium conſul:an me Claudio beneficẽtiorẽ? At is maiora contulit in amicum. Proinde verũ non eſt,vtroſque nos menſurã impleuiſſe,nam Claudius plura donauit, & plura Vitellius accepit. De Vitellii potentia ſub Claudio imperatore, Suetonius hæc.
In Vitell. *Mox cum Claudio principe duos inſuper ordinarios conſulatus, cenſuramque geſsit: curam quoque imperij ſuſtinuit abſente eo.* In his multus fui, quod obſcura viſa ſunt doctiſſimo viro.

Pag. 119.

HIS *(haudquaquam Nero pœnitentia flagitij) coniugem Octauiam reuocauit.* Aldus & Puteloanus ita diſtinxere, quod potius eſt emendationibus e regio codice deductis. mens eſt: Nero abhorrens ab Octa-

uia,

uia,& perditus amore Poppææ, ea instigante vxorem amolitur, & in Campaniam pellit: postea reuocat, non quod facti pœniteret (erant enim etiamdum integræ caussę expulsionis) sed populum verens cui talia non probabantur. *inde crebri questus, nec occulti, per vulgus cui minor sapientia, & ex mediocritate fortunæ pauciora pericula.* Non ergo sua sponte reuocauit, sed timore populi, nam si vltro, sententiam mutasset, quod exigit τὸ *pœnitentia flagitij*. Gellius *pœnitere tum dicere solemus, cum quod ipsi facimus, aut quæ de nostra voluntate nostroq; consilio facta sunt, ea nobis post incipiunt displicere, sententiamque in ijs demutamus.* Lib. 17. ca. 1.

D*Eosque tandem venerantur*. Valla negat *tandem* ornatus caussa apud veteres inueniri: idque aduersus authoritatem Quintiliani: Ego litem meam non facio: Doctissimus vir ei fauet dum in notis ad annales ait se nescire quò *tandem* pertineat: mihi vero pertinere videtur ad intentum populi desiderium, vt Octauia reuocaretur; cuius tandem compotes diis gratias egerunt.

Repe-

ne nunc destaudatus spe concepta, Octauiæ profecto maritum dabit, vnde tibi exitium manifestum. Vera nobile scortum dicebat: nam (vt missum faciamus quid sequatur si quis studiis populi ducat filiam imperatoris) non credebatur ciuilia sapere, cui coniunx esset de Cęsarum domo: quamobrem Tiberius nuptum minime locat Agrippinam, quę secundas nuptias postulabat. *Sed Cæsar non ignarus quantum ex republica peteretur, ne tamen offensionis, aut metus manifestus foret sine responso quanquam instantem reliquit.* Idem per eadem implacabilis erat Asinio Gallo. *Non ideo iram eius leniuit, pridem inuisus tanquam ducta in matrimonium Vipsania M. Agrippæ filia, quæ quondam Tiberij vxor fuerat; plusquam ciuilia agitaret.* Quæ nec fefellere præpotentes Claudii libertos *nec enim occultum quod post tale matrimonium superasset.* Quid Corneli? mors Claudii, & rerum mutatio.

Tacit. lib. 4. ann.

Id. lib. 1. ann.

Id. lib. 11.

MOri iubetur cum iam viduam, & tantum sororem testaretur, communeque Germanici, & postremo Agrippinæ nomen cieret, qua incolumi infelix quidem matrimonium sed sine exitio pertulisset. Octauia nuntio mor-

tis accepto, vt aliquà se se illinc redimeret, ait, se spem matrimonii cum Nerone penitus abiecisse, nec vnquam postea vxoris, sed solum sororis nomen vsurpaturam : hæc iaciebat, sed apud surdas aures: inde in desperationem versa, Germanicum inuocabat: solent enim miseri inter extrema deiecti eos desiderare, per quos (si viuerent) certa spes euadendi.

Senec. in Troad.

Seruire græco pateris Andromachen iugo

crudelis Hector.

Nec finem in Germanici nomine faciebat, sed Agrippinam quoque appellabat. viueres vtinam ò Germanice columen familiæ nostræ, vel tu saltem ò Agrippina, qua viua si non omnino felix fui, mihi tamen exitium non imminebat. Plus igitur (vt vides) sibi pollicetur de Germanico, quam, de Agrippina, ille vndique pius, hæc nouerca: nec amens Octauia. *Quæ quamuis rudibus annis, dolorem, caritatem, omnes affectus abscondere didicerat*, Vt fictę Agrippinæ caritati fidem adhiberet. *At matris ira nulla munificentia leniri, sed amplecti Octauiam,* *cre-*

Tacit. lib. 13. ann.

crebra cum amicis ſecreta habere. Cęterum hinc exiſtimet lector non de nihilo doctiſſimum virum alioſque ad caſtigationes confugiſſe: nimium vtique tacet Tacitus noſter.

AD LIBRVM ANN. DECIMVM QVINTVM.

Pag. 123.

E nisi victoribus immitem esse. Milites, qui ducem Corbulonem cum Pæto mutauerant, falsis nominibus vtebantur: Corbulo sęuus dicebatur, quia veram militiam reuocabat: Pœtus, mitis, quod legiones *promiscuis militum commeatibus infirmauerat*. Hæc omnia Corbulo nunc vlciscitur. redite (ait amara irrisione) ad vestrum clementissimum ducem: quid rei vobis est cum me sęuo, qui solis victoribus

æquus,

ęquus, victos angue peius semper odi?

ADiecisse deos dignum Arsacidarum. Morbis desperatis quale quale remediũ nõ dedecet adhibere, illudq; inde mihi petam, vnde toties suggestum est: scilicet à Parenthesi: *Sed opperiendos sibi fratres Pacorum, & Tiridatem rescripsit, illum locum tempusque consilio destinatum, quid de Armenia cernerent (adiecisse deos dignum Arsacidarum) simul & de Romanis legionibus statuerent.* Fratres (inquit) expecto. etenim inter nos iam conuenit, vt hic omnes de rebus Armenię decernamus, (cuius possessionem dii vt rem dignam Arsacidarum, iis tradiderunt) simulque statuamus de legionibus Romanis. Subobscure quidem hoc in loco Vologeses apertius alibi. *Se priora, & toties iactata super obtinenda Armenia nunc omittere, quoniã dij quamuis potentium populorum arbitri possessionem Parthis non sine ignominia Romana tradidissent.* τὸ *adijcere* siue *addere*. pro *dare*.

Quam inique comparatum est, ij qui minus habent Terent. Eunuch.
Vt semper aliquid addant diuitioribus.

Hoc

HOC *conquerentium.* Scilicet. *irritũ laborem, potuisse bellum fuga Parthorum finiri.* Corbulo se ita composuerat, vt Pęto insultare non videretur. *Non eam speciem insignium, & armorum prætulit, ne diuersitatem exprobraret*: Et Pœtus inter aduersa dedicerat æmulatus. *missis iterum ad Corbulonem precibus, veniret propere, signa, & aquilas, et nomen reliquum infelicis exercitus tueretur.* Quapropter (aliis missis) ambo lamentantur iniuriã fortunę, quod temporius eò non potuerit perueniri, certissimaque victoria defraudati sint: addit Pętus vt res ceciderint, esse in eorũ manu omnia integra, si coniunctis legionibus Armeniam aggrederentur. Ea Corbulo non probat, eiusmodi mandata prætexens ab imperatore non habuisse. Hæc mallem quam tot emendationes. Verum non nihil me sollicitat *respondebat.* Quid si vsurpatiue pro *loqui* vt Plautus?

Mercat. Dem. *Dicit capram quam dederam seruandam sibi*
Suæ vxoris dotem ambedisse, oppido mihi illud
Videri mirum, vt vna illæc capra
Vxoris Simiæ dotem ambederit.

In

In stare factum simia, atque hoc denique respondet,
Ni properem illam ab se se abducere ad me domum,
Intro ad vxorem ducturum meam.

Et forsan hebręorum exemplo, qui verbo ענה credunt vtrunque significatum: vnde in nouum testamentum habemus. καὶ ὁ ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη. Nec mirum tibi videatur, si gentes imitati sunt hebræos. Homerus enim non aliunde doctus est, cum facit nuncios iis ipsis verbis agere, quibus ad aliquem legantur. Is etiam inde sumpsit.

Marc.ca. 12. i. & videns Iesus quod cordate respondisset.

Num.ca. 11.

. . . . . εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν.

i. Dixit ad suum magnanimum cor.

Pręcesserat enim sacer ille Moses ויאמר אל־לבו יהוה quid Herodotus? δράκοντες δ' ἦσαν ἐν τῷ καυκάσῳ μέγεθος μέγεθος. Iudæos æmulatur, quibus freques verba duplicare ad aliquid augendum. *Nunquid Sion dicetur homo, & homo natus in ea?* Et *multiplicauit in filia Sion dolorem, & dolorem*. Ad vltimum noster *eiusdem anima est Poppæam diuam non credere* illi *quando anima obtulerit.*

i. Et dixit Dominus ad cor suum. apud Demetr. Phaler. i. Dracones autem erant in Caucaso, magnitudo, magnitudo.

Psalm. lxxxvii.

Lamentat.

Lib. 16. ann.

Leuitic. 2.

SEcuritatem annonæ sustentaret. Iniicit scrupulum doctissimus vir, dum dicit, Nero

ro iacto in Tiberim frumento minuit potius, quam sustentat annonæ securitatem: sed id eiusmodi non fuit, vt opprimeret in articulo ipso. Populus tali iactu coniicit habere imperatorem, vnde largius aleret ciuitatem: quis enim alias abiiceret eam frumenti vim, quamuis corruptam? hinc ortū

Front. lib. 3. stratag. ca. 15.

est Romanorum stratagema. *Romani cum à Gallis capitolium obsideretur in extrema iam fame panem in hoste iactauerunt, consecuti vt abundare commeatibus viderentur.* hinc obsidentium uota morantur obsessi *vulgo in eos*

Cæs. lib. 3.

iaciebant vt spem eorum minuerent.

Pag. 126.

E*Rgo Vologeses neque atrox in summam.* Doctissimus vir stellula nobis ostendit defectum siue corruptionem loci: quid

i. remere

si atrox ab à priuatiue & τρεῖν

Plaut Capt.

Tynd. . . . . . Nisi reperio atrocem mihi aliquam astutiam.

Vologeses amplectitur consilium Corbulonis ut fidum, & quia timens præuidebat (nisi a bello desisteretur) non de Armenia tantum certamen fore cum Romanis, sed de summa suarum rerum, quod semper cauerat. *Vologesi vetus & infixum erat arma Romana*

mana vitandi. *τι* *in summam* eodem significatu. *Sed Corsicam prope afflixit Decimi Pacarij procuratoris temeritas, tanta belli mole nihil in summam profutura.* Tacit.lib.2.hist.

Pag. 117.

F*Essa ætate aut rudis pueritia ætas*. Quam aperte senes designasset si sic dixisset *fessa annis, aut rudis pueritia ætas*. Idem autem sunt *ætas fessa ætate* Et *ætas fessa annis*. Scilicet seniores.

> *At tribus exactis vbi quarta accesserit ætas,* Virg.lib.3.Georg.
> *Carpere mox gyrum incipiat.*

Fit igitur mentio de feminis, de senibus, & de pueris, quippe qui infirmiores sint. Vel recensentur feminæ seniores tantum *feminarum feßa ætate* Et pueri; sequiturque Homerum noster, qui senes etiam prætermisit.

> . . . . αἴ κ' ἐλεήσῃ
> ἄστυ τε, καὶ τρωῶν ἀλόχους, καὶ νήπια τέκνα.

i. si forte misereatur ciuitatis & coniugum Troianorũ & infantium puerorũ

Ad vltimum *ætas* tã breui repetita interuallo castigationes allicere non debuit: nam de suo loco similia non decessere,

> *Contra si quis aciem Macedonum intueretur, dispar acies erat.* Qu.Curt.lib.3.

Neque hæc.

Plaut. Trinumm. . . . . . *Sta. nam ego talentum mutuum*
Quod dederam talento inimicum mihi emi,
amicum vendidi.

Suet. August. c. 28. Multo minus huiusmodi. *Dubium euentu meliore, an voluntate, quam voluntatem.*

Pag. 128.

QVÆ *domus supererant.* Sic interpretari possunt. Nero vsus ruinis decem regionum, excitauit immanem illam domum, de cuius spatio Suetonius hæc. *Vestibulum eius fuit in quo colossus CXX. pedum staret, tanta laxitas, vt porticus triplices milliarias haberet: item stagnum maris instar circumseptum ædificijs ad Vrbium speciem:* Et versus. [Margin: Neron. ca. 31.]

Roma domus fiet Veios migrate Quirites.
Si non & Veios occupat ista domus.

Quidquid itaque ruinarum superfuit tam laxę domus ędificationi, Nero ad normam & dimensionem nouis domibus expleuit.

Pag.

Pag. 130.

N*Eque ſenatui quid manere.* Epicharis iſta quo Proculum facilius in partes traheret, ait, ſenatum quoque aduerſus Neronem conſpiraſſe, omnibuſque iam prouidiſſe, quæ ad eandem rem conducere viderentur, *immo prouiſum quonam modo pœnas verſæ Reipublicæ daret.* Sit igitur *manere* idem quod *reſtare* ad eam faciem, *ſed quamuis capite defectionis ablato, manebat pleriſque conſcientia* qua Catullus. Tacit.li. 1.hiſt.

Sceleſta tene, quæ, tibi manet vita

qua Virgilius Lib. 10.

Nunc etiam manes (hæc intentata manebat
Sors eorum) mouet.

Et qua tandem Curtius. *Iter qua manet nauigijs, in tenuem alueum cogitur.* Lib. 9.

N*E à libertate moueretur.* Piſo ex ingenii acritate, merito ſuſpectabat Veſtinum eſſe libertatis amatorem: quem etiam eadem de cauſſa Nero ipſe metuebat. *Hic ignauiam principis penitus cognitam deſpicit,*

ſpicit, ille ferociam amici metuit: nam homines præfracti ſpiritus, libertatis non raro ſtudioſi depræhenduntur. Quamobrem ille damnatur, quod ferociam *Aſinij Pollionis aui retineret,* qui vel in ſcriptis fouerat libertatem. *Aſinij Pollionis ſcripta egregiam eorundem.* Scilicet Bruti & Caſſii, *memoriam tradunt.* Cęterum Veſtinus haud minus, quam Silanus, deterruit Piſonem, ne in ſua villa principem trucidaret: is enim Nerone ſublato inter ſacra menſæ, vel populum (vt amator patrię) in libertatem vindicaſſet, vel alium imperatorem Piſonis odio dediſſet: quæ omnia ſacris hoſpitii violatis conſuli facilia fuiſſent. *Promte daturis operam, qui à coniuratione integri eſſent, quique miſerarentur Neronem tanquam per ſcelus interfectum.* quod memoraui de odio Piſonis, hinc patet. *Vel delecto imperatore alio ſui muneris rempublicam faceret.* additis, *ſed coniurati conſilia cum Veſtino non miſcuerant, quidem vetuſtis in eum ſimultatibus.*

Tacit. lib. 4. ann.

Pag. 131.

I*N tantis tormentis.* Leuiter maculata ſunt: lege. *intentis*. Et hoc ſenſu ſenatores, & equi-

equites, visis modo tormentis animis cecidere: cum libertina iis propemodum laniata, nil interea mutiret. iuuant hęc de iisdem viris dicta. *et tormentorum aspectum ac minas non tulere.* Nec non sequentia *tradere vexillum intento mortis metu subegerunt.* Lib. 1. ann.

(:)

AD LIBRVM ANN. DECIMVM SEXTVM.

Pag.136.

C vt memoria tantum insensi nominis. Nero scribens ad senatum, iis tacite occurrit, quæ Cassio apud eum gratiam parare potuissent: scilicet illum nō amore libertatis,eiusmodi tentare,sed odio sui tantum.Et vt sciatis (inquit) Cassium in mei solum perniciem,illius Cassii se agnatū facere,en ad imperium vocat, & sollicitat Silanum.

Et

ET *ſenatus ius expectabatur*. Inter tot emendationes ſatius erit vulgatis adhęrere. Claudius *neminem exulum niſi ex ſenatus authoritate reſtituit*. Quod Nero qui alias dixerat. *Teneret antiqua munia ſenatus, ſe mandatis exercitibus conſulturum*, in Caſſio æmulatur: imbellis enim (licet olim dux) habebatur *ea tēpeſtate Caſſius cæteros praeminebat peritia legum: nam militares artes per ociū ignotæ, induſtrioſque ac ignauos pax in æquo tenet*, & oculis tum captus erat. *Caſſio Longino iuriſconſulto, ac luminibus orbato, quod in vetere gentili ſtemmate C. Caſſij percuſſoris Cæſaris imagines retinuiſſet*. At non expectatur reſtitutio Silani, quippe qui Neronis erat præcipuus timor. Suet. c. 12. Tacit. lib. 13. ann. Id. lib. 12. ann. Suet. Nero. c. 37.

Pag. 137.

SIne arbitrio. Id eſt arbitro, vt iudicium pro iudice *iudicium dabo* ait prętor: & facile animum induco hæc vera eſſe; quod legitur apud noſtrum *ſuperbiam* vice *ſuperbam*. Sed ſi eadem poſtulas in eodem verbo de Cęſare pete. *Conſtituit vt arbitri darentur: per eos fierent æſtimationes poſſeſſionum, & re-* Lib. DD. Lib. 4 ann. Lib. 3.

rum

rum, quanti quæque earum ante bellum fuissent atque ea creditoribus transdererentur. adde, *& si quis appellasset de æstimatione, & solutionibus, quæ per arbitrium fierent (vt Cæsar præsens constituerat) fore auxilio pollicebatur.*

C*Onsolationes.* Ex iam dictis audacter accipias licet, *consolationes* pro *consolatoribus*: qui ab amicis mittebantur specie consolandi, sed re vera vt scirent euentura. Eruditissimus vir *consultationes* quod mihi non arridet: quis enim in exilio eadem palam exerceret per quæ fuerit deportatus? Seuerus scilicet cui exilium Creta, eadem factitando euasit maiores pœnas. *Recentia veteraque odia aduertit, bonisque exutus, interdicto igni, atque aqua, saxo seriphio consenuit.* At Sosianus amicus erat Pammeni, *similitudine fortunæ sibi conciliat,* Eoque omnium gnarus: crederem, nisi pro comperto haberem, Pammenem eiusmodi dissimulasse, & ab omnibus occulisse. *Igitur interceptis Anteij literis, furatus etiam libellos quibus dies genitalis eius, & euentura secretis Pammenis occultabantur.*

Tacit. lib. 4 ann.

Quam

QVam ne oderim. Doctissimus vir *oderint*. Quo autem sensu, dicit Curtius Pichena vir ingenii per quam amœni. Haud assentio, quia sic Tacitus exigeret à lectore, si non defensionem tam segniter pereuntium, at saltem ne ea de caussa eos odio prosequeretur: quod sanè aliquantum friget. Tu *oderim*. ne hinc expelle, defensionemque, & odium ad Tacitum refer: qui & alibi deprecatur tædium lectoris. *Pleraque eorum quæ retuli, quæque referam, parua forsitan, & leuia memoratu videri non nescius sum, sed nemo, &c. non tamen sine vsu fuerit introspicere illa primo aspectu leuia, ex quibus magnarum sæpe rerum motus oriuntur.* Scio (noster ait) tot segnibus eorum moribus enarratis, me fenio lectori fuisse: verum non me alia defensione volo impertiri, quam me talia scripsisse, ne alias viderer eos viros odisse, quod nihil ausi sint aduersus imperatorem, & eadem ab iis exegisse, quæ socer à Plauto postulauit. *Effugeret segnem mortem, ocium, suffugium, & magni nominis miserationem: reperturum bonos, consociaturum audaces:* Suspicio non parui momenti; à qua liberari sub quouis principe inprimis decebat: Tacit.lib.14.ann.

BB *Secre-*

SEcretum ocium dare. Notant eos, qui nihil tentantes, venas in balineis soluebant, vel intra domesticos parietes se ipsos transfigebant. *Effugeret segnem mortem, ocium*. Contendunt itaque vt prodeat in publicum, & laudem gloriamque dictis magnanimis asciscat, vel ea saltem de caussa. *Distingui certe apud posteros memoriam honesti exitus ab ignauia per silentium pereuntium*. Cęterum per doctissimum virum iam *ocium* exulabat.

Tacit. dict. loco.

SUperesse qui forsitan manus ictusque per immanitatem Augusti: etiam bonos metu sequi. ἡ ἀποσιώπησις. siue reticentia, grauiter dicenti satis apta est. nam. ποιήσει δεινότερον τὸν λόγον.

Demetr. i. grauiorem faciet orationem.

Quos ego; sed motos praestat componere fluctus.

Qui Thrascam deterrere studebant à senatus ingressu, contumeliis id faciebant, quae illum grauissimę manerent: eos vero Tacitus inducit verba supprimentes, quia πᾶν τὸ ὑπονοούμενον φοβερώτερον. Vel pro se quisque obscurant futura ludibria, quae viri caritate ferè nequeunt continere, idque Thraseae venerationi, danto. *flendit* (loquitur de reticentia)

Demetr. i. quidquid suspicamur horribilius est.

tia) *affectus iræ, vel sollicitudinis, & quasi religionis*. Siletur autem *intendant*. Præter Eprium, & Cossutianum (dicebant amici) conuicia, & (quod nefas dictu) verbera à malis & à bonis expecta: ab illis, student enim solum sæuitia inire gratiam à Nerone. *Superesse qui manus ictusque per immanitatem Augusti*: ab his vrgente metu ne despexisse principis iniurias viderentur. *etiam bonos metu sequi*. Quint. lib. 9. ca. 2.

Quam timeo victus ne pœnas exigat Aiax Iuuen. Satyr. 10.
Vt male defensus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa calcemus Cæsaris hostem.

E *Longinquis prouincijs aduenire*. Quis faciat sano medicinam? senatores ægre iam tulerant, senatum patuisse prioribus Galliæ comatæ, eaque de caussa Nero dicit per Quæstorem: iniuria principibus succensetis, quod Gallos asciuerint in senatores: talia enim facere coacti sunt, quia multi senatoria munera detrectant: quorũ nunc signifer Thrasea, qui cum suo grege curiam frequentare dedignatur. Tacit lib. 11. ann.

ET *celebritate periculorum*. τὸ *celebris* ac τὸ *frequens* idem valent, licet Vallę a-

Tacit. liter visum sit. *quo obsequio florentem Soranum celebrauerat, labentem non deseruit.*

AE*Quitate deùm, erga bona malaque documenta.* Si sic distinguas, clara, & integra sunt. *Idem tamen dies, & honestũ tulit exemplum Caßij Asclepiodori (qui magnitudine opum præcipuus inter Bithynos, quo obsequio florentem Soranum celebrauerat, labentem non deseruit, exutusque omnibus bonis & in exilium actus) æquitate Deum erga bona malaque documenta.* Eodem die (Tacitus ait) habuimus egregii, & pessimi facinoris documentum: nam Pub. Egnatius Celer; testimonio perculit amicum Baream Soranum: quem aperte Cassius fouit, officiisque meruit iram Neronis. De Egnatio.

Iuuen. Satyr. 3. *Stoicus occidit Baream, delator amicum,*
Discipulumque senex.

Lib. 4 hist. Eadem noster. *Quippe Sorani sancta memoria: Celer professus sapientiam, dein testis in Baream, proditor, corruptorque amicitiæ cuius se magistrum ferebat.*

AD

AD PRIMVM LIBR. HISTOR.

Pag. 145.

IHI Galba, Otho, Vitellius. Eadē ferè Crispus, vt sibi fides haberetur. *Statuires gestas populi Romani carptim (vt quaq; memoria digna videbatur) perscribere: eò magis quod mihi à spe, metu, partibus Reipublicæ animus liber erat.* Catil.in Proœm.

P*Erdomita Britannia, & statim missa cohorte in Rhoxolanos Sarmatarum ac Sueuorum gentes.* Hęc in integrū restitui possunt vel minima castigatione & statim amis-

sæ

ſę cohortes. Agit Cornelius de proſperis, deque aduerſis, quę Romanis euenere intra Galbam, & Domitianum. *Proſpera in Oriente, aduerſa in Occidente, perdomita Britannia, et ſtatim amiſſa cohortes in Rhoxolanos.* Rhoxolani ea ſtrage irritati, qua ſeſe Mœſiam populantes M. Apronius profligauerat, denuò ſub Domitiano rebellarunt: ad quos reprimendos legio mittitur, quæ cum legato ad internecionem cęſa eſt. *Expeditiones partim ſponte ſuſcepit, partim neceſſariò: ſpontè in Cattos, neceſſario, vnam in Sarmatas legione cum legato ſimul caſa.* Nec noſter aduerſatur. *Tot exercitus in Mœſia, Daciaque & Germania Pannoniaq; , temeritate aut per ignauiam ducũ amiſſi: tot militares viri cum tot cohortibus expugnati, & capti.* Sed cur non ibi mentio Sarmatarum? recenſetur prouincia, in quam ii ſe effundere ſoliti ſunt. *Eò audentius Rhoxolani Sarmatica gens priore hyeme caſis duabus cohortibus magna ſpe ad Mœſiam irruperant.* Indeque Hadrianus, *Audito tumultu Sarmatarum, & Alanorum, pramiſſis exercitibus Mœſiam petijt.* Hęc autem Romanorum cędes, accidit poſtquam Britanni ab Agricola domiti ſunt. *& ea inſecuta ſunt Reipublica tempora, qua ſileri Agricolam non ſinerent: tot exercitus*

Suet. in Domit. c. 6.

In Agricol.

Ælius Spar. in Adrian.

Tacit. in Agricol.

ercitus in Mœsia Daciaque & Germania. At τὸ *statim* impedimento non est. *Erepto per venenum patre, et statim postea fratre.* Britannicus enim anno post veneficio sublatus est. Si hæc mea minus placent, sua quisque proferat: quę ego non potui, alius assequi nequeat? Doctissimus vir his manus admouit. *Perdomita Britannia, & statim amissa coorta Sarmatarum ac Sueuorum gentes.* at is mendacem Tacitum facit, & historiæ fidem conuellit: nam Cornelius sibi terminos historiæ finiuit. *Mihi Galba, Otho, Vitellius nec beneficio, nec iniuria cogniti: dignitatem nostram à Vespasiano inchoatam, à Tito auctam, à Domitiano longius prouectam nō abnuerim.* Quo pacto igitur sibi constaret si ei verba hic essent de Britanniæ amissione, quæ viuo Domitiano non accidit? historia verò (quod sciam) nihil de ea re vsque ad Hadrianum: nec tunc (si non ignauè rem examines) ibi aliquid amissum: etenim Britannia non omnis à Romanis prouincia facta fuit nec vltimo illo Agricolæ prælio. *Tradiderat interim Agricola successori suo prouinciam quietam tutamque.* à quibus? à reliquis nimirū Britannis, qui ea perterriti occidione, satis habebant si à Romanis non lacesserētur: nec prius rebellare sunt ausi

Id. lib. 14. ann.

Id. in Agricol.

ausi, quam vndique gentes conspirarent ad uersus Hadrianum. *Nam deficientibus his nationibus, quæ Traianus subegerat, Mauri lacessebant, Sarmatæ bellum inferebant, Britanni teneri sub Romana ditione non poterant.* Et is muro solum diuisit prouinciales à Barbaris Britannis. *Murumque per octoginta millia passuum primus duxit qui Barbaros Romanosque diuideret.*

AElSpart.in Hadr.

Pag. 142.

NON esse curæ dijs securitatem nostram. Per hæc Tacitus vt ἀσεβὴς prorsus damnandus non est quid si aliò respexit? calamitatibus homines admonentur quantillum sint.

. . . . οὐδέ σ' αἱ τύχαι τέκνον
ἐσωφρονίκασιν.

Euripid. Troad. i. Neque te filia aduersitates modestā reddiderunt.

Contra rebus affluentibus nil humani sapiunt.

. . . . . . ἀλλὰ γὰρ κατα
πέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυ
νάσθη, κόρῳ δ' ἕλεν
ἄταν ὑπέροπλον.

Pind. Olym. i At magnam felicitatem concoquere non potuit, satietateque immensam calamitatem subiuit.

Nec (vt ait ille) omnes diis inuisi sunt, *Qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur.*

Gell lib. 2. c. 18.

tur: Sed esse arcanas caussas, ad quas paucorũ potuit peruenire curiositas.

Δοῦλος ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σώματι πηρός,
καὶ πενίην ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

i. Seruus Epictetus eram, & corpore mutilus, & paupertate Irus, & carus immortalibus.

Hæc ad amussim ethnicorum, quibus consona sunt veræ religionis monumenta: narrat enim sacer ille Moses, Iudęos securos idola semper coluisse, castigatos verò in viam rediisse.

Deuteronom. c. 32.
i. & incrassatus est Isreaelulus & recalcitrauit.
Psalm. 77.
Hebræ. 98.

וישמן ישרון ויבעט
Et si occidebat eos, & quærebant eum.

VT *non modo casus euentusque rerum, qui plerunque fortuiti sunt.* Est scriptoris historiarum caussas rationesque rerum expromere. *Nobis non modò satis esse video quod factum est id pronuntiare, sed etiam quo consilio, quaque ratione gesta essent demonstrare.* Vbi verò incidit in fortuita quid ei reliquum quã ea exsequi sola veritate? Hortatur itaque Tacitus lectorem ad caussas inuestigandas non omnium, sed eorum quæ fortuita non sunt. qua de re negationem non amplectar, quam hic inseruit doctiss. vir. Cęterum non absurde (ni falsus animi sum) quæram, quid annales distent ab historia.

Asellio apud Gellium lib. 5. ca. 18.

Asellionis opinio vera mihi videtur, si annales pro illis scriptis accipiantur, quę strictim & ieiune quæque ciuitas sibi componit. Vndeque homines historias postea describunt.

Id. dict. loco.

Annales libri tantummodo quod factum, quoque anno gestum sit id demonstrabant. nobis non modo satis esse video, &c. At qui locum hæc sibi vendicabant in annalibus Liuii & Cornelii? ii certe multi & frequentes in reddendis caussis, & rationibus rerum. Igitur cautius quis (meo iudicio) dixerit idem esse annales eiusmodi cum historia, pręterquam quod hi distinctione annorum concepti sunt.

Id. dict. loco.

Sed nos audire soliti sumus, annales omnino id esse quod historiæ sint, &c. ita historias quidem esse aiunt rerum gestarum vel expositionem, vel demonstrationem, vel quo alio nomine id dicendum: annales verò esse cum res gestæ plurium annorum obseruato cuiusque anni ordine deinceps componuntur. Dixi cautius, quod qui ad alia respexere lapsi sint. Ecce nunc nuper celeberrimi nominis vir ita de iis egit, vt per eum Liuius non sit in historicis, neque inter annalium scriptores, Tacitumque dicit,

Lib. 3. Decad. 5.

ἱστορῆσαι. scripsisse. adsit sibi Liuius. *Cæterum & mihi vetustas res scribenti, nescio quo pacto antiquus fit animus, & quædam religio*

gio tenet, quæ illi prudentiſſimi publicè ſuſcipienda cenſuerint, ea pro dignis habere quæ in meos annales referam. noſter præter hæc. *Sed nemo annales noſtros cum ſcriptura eorum contenderit.* Apertè oſtendit ἐφημερίδας ſiue diaria ſuis annalibus haud conuenire. *Nerone ſecundã L. Piſone coß. pauca memoriæ digna euenere, niſi cui libeat laudandis fundamentis, & trabibus, quis molem Amphitheatri apud campũ Martis Cæſar extruxerat volumina implere: cum ex dignitate populi Romani repertum ſit, res illuſtres annalibus, talia diurnis vrbis actis mandare.* Cæterum impoſuit eloquentiſſimo viro titulus codicis Veneti *actionum diurnalium*: verum cui credendum Tacito an ſcribæ? ſed quonam in loco Tacitus (vt is ait) ſuas ἐφημερίδας contendit cum annalibus, eaſque prę illis habet pro deſpectis? non certè hic. *Nerone ſecundum. L. Piſone coſſ. pauca memoria digna, &c.* Sciendum eſt etiam, dialogiſtam de quo nobis verba ſunt, diſparaſſe ſcriptores, qui plurium nationum plures actiones ſcribunt, ab iis quibus vna vnius gentis contexitur: poſteriorum lucubrationes hiſtoriarum dicit, priorum, ſermones: exempli gratia, Herodotus ei ſermonum, Thucydides hiſtoriç ſcriptor eſt. de hoc cum eo mihi

Lib.4.ann.

Lib.11.ann.

conuenit, at non facilè concesserim historias Herodoti sermones appellari: nam si ex inscriptione (vt ipse vult) rem metimur, nil habet quo se muniat.

i. Herodoti Halicarnassei historiæ i. Herodoti Halicarnassei historiarum libri nouem inscripti musæ.
Eustath.
i. Libro septimo.

ἡροδότου τοῦ ἁλικαρνασσέως ἱστορίαι. vel ἡροδότου τοῦ ἁλικαρνασσέως ἱστορίων λόγοι. θ. ἐπιγραφόμενοι μοῦσαι. Etenim λόγος ibi nil aliud significat, quam librũ, vt κατὰ τὸν ἕβδομον λόγον nec ei prodest quod Thucydides, omnes ante se dixerit λογογράφους non λογοποιούς, quia vtrunque nomen est historicis commune, & vtroque discernũtur à poetis. nec ille aliouorsum ea dixit, quam vt suggillaret scriptores, qui fabulas historiis inserebant. ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει. inprimisq; Herodotũ, αἰνίττεται τὸν ἡρόδοτον. Sed quid vsus velitatione? audi eundem de suis scriptis. ἡροδότου ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε Postremum ne quid dissimulem, est alibi Herodoto mentio λόγων ἀσσυρίων Et λόγων λιβυκῶν Sed eo significatu, quo apud latinos dicitur. *Clodius Licinius in libro tertio rerum Romanarũ*. quod ab Hebræis haud dubiè profectum est. דברי הימים *Quod significantius chronicon totius diuinæ historiæ possumus appellare.*

Demetr. Triclin.
Scholiast. Sophoc.
i. per. illecebram audiendi.
Scholiast. Euripidis in v°. οὔτε ὡς
i. occultè carpit Herodotum.
i. Herodoti Halicarnassei historiæ explicatio hæc est.
Liuii 9. decad. 3.
Hieron. in Prolog. galeat.
i. Verba siue res dierum.

M*Vlti ad hoc & innumeri*. Astrictus equidem noster est, & continens verborum, sed aliquando perfluit. *Ergo Epicharis*

Lib. 15. ann.

ris plura, & omnia scelera principis orditur. nonne satis erat *omnia?* at hęc *multi adhoc & innumeri* conueniunt cum iis.

Πολλοὶ, ἀπερείσιοι,

Hom. li. 19. Odyss. i. multi infiniti.

Ad quæ Eustathius. τὸ δὲ ἀπερείσιοι διασάφησις ἐστὶ, καὶ ἐπίτασις τοῦ πολλοί.

i. illud autem infiniti declaratio & extensio est multi.

Pag. 144.

MOre diui Augusti, & exemplo militari. τὸ *mos* Et τὸ *exemplum* Eadem ferè possunt.

Pist. Multi more isto atque exemplo inuunt quos cum censeas.
Tibi amicos, reperiuntur falsi falsimonijs.

Plaut. Bacchid.

Cæsar. *Vbi ea dies quam constituerat cum legatis venit, & legati ad eum reuerterunt, negąt se more, & exemplo populi Romani posse iter vlli per prouinciam dare.* Sint hæc igitur per me sine traiectione.

Lib. 1. Gallic.

MAiore pratextu. Id est quo legatio ad milites ornatior, seu maioris foret dignitatis, placebat vnà cum missis à senatu ire etiam Pisonem. *Illi authoritatem senatus, hic dignationem Cæsaris laturus.* non enim *prætextus* semper pro obtentu. *& plurimorũ ac*

Valer. lib. 4.

maxi-

maximorum operum prætextu titulum imaginũ ſuarum amplificauit. At cur non ipſe Galba legiones adiuit? Tiberium ęmulatur. *immotũ aduerſus eos ſermones fixumque Tiberio fuit, non omittere caput rerum, neque ſe remque publicam in caſum dare,* prę́ſertim *cui maior è longinquo reuerentia, ſimul adoleſcentibus excuſatum quædam ad patrem reijcere.* Doctiſſ. autem vir hæc habet ſuſpecta mendę.

Tacit. lib. 1. ann.

Pag. 146.

PRoculo ſpeculatori. Benè doctiſſ. uir, quaſi ſpeculatores inde dicti, quia degant in ſpecula ne princeps inſidiis obnoxius fiat En Suetonius applaudit. *Sunt qui putent confiſum eum nouiſſimo illo ſenatusconſulto, ac iure iurando, etiam cuſtodias Hiſpanorum cum gladijs inſpectantium ſe remouiſſe.* Hinc Itali appoſitè cuſtodes dicunt *guardie.*

In Cæſ. lxxxvi.

E*T Veturium Optionem eodem perductos.* Præiuit eximiis viris Plutarchus. ἐν δὲ τούτοις οὐετούριος καὶ βάρβιος ὁ μὲν ὀπτίων At *eodem* pace doctiſſimi viri non erat in *eorundem* mutandum: nam Onomaſtus eos in vnum locum ſeduxit, ingentibuſque promiſſis in futurum ſcelus accendit.

In Galb. i. Inter hos Veturius & Barbius, ille quidem Optio.

Pag. 148.

E*T Egÿ, & alÿ*. Placet *Elÿ* verum *et alÿ* non assignem incuriæ transcriptoris: nam plerique Neroni (vltra dictos) dites & præpotentes liberti: inter quos (ni fallor) Sporus, & Doryphorus: an iis minus indulsisset perditissimæ luxuriæ vir, quibus (dictu nefas) maritus & coniux fuit? *Et quum affatim desæuisset conficeretur à Doryphoro liberto, cui etiã sicut ipsi Sporus ita ipse denupsit.* Anicetus scilicet ei tot flagitiorum conscius, minus rapuit, qui classi apud Misenum præfectus, quiq; tandem in Sardinia. *Non inops exilium tolerauit, et fato obÿt.*

Suet. in Neron. cap. 28.

Tacit. lib. 4. ann.

Pag. 149.

C*Enturio is prætoriæ cohortis.* Is fauore Pisonis centurio prætoriæ cohortis, & inter Galbæ custodes, cuique imperator beneficiis cognitus non erat. *Sempronius enim centurio qui nullo priuatim beneficio à Galba esset affectus.* Cæterum nostro aduersatur (ait eruditiss. vir) Plutarchus & Dio, qui dicant hunc Densum tulisse auxilium Galbæ: facile conciliari possunt. Piso tunc lecticę Galbę adhęrebat. *Egressum interim Galbam, et foro appro-*

Plutarh. in Galb. ex versíon. Grynei.

*appropinquanter assecutus erat.*Pugnabat pro sua eiusque salute: at Densus hostibus se se obiiciendo tam Galbam quam Pisonem protegebat,quod nec Plutarchus inficiatur, apud quem Piso vulneratus illinc aufugit,& oppetit alibi mortem. *Vulneratus enim adolescens fugiebat,eumque Marcus quidam insecutus iugulauit iuxta sacellum Vestæ.* Vnde ei effugium? à Denso. *Quanquam vulnerato Pisoni effugium dedit.*

T*Radito principibus more.*Iam dixi casum pro casu magnificentiam decere, simillimoque exemplo rem firmaui.

Plaut. Trinumm.

Meg. Is homo exornetur graphicè in peregrinum modum,
Ignota facies,quæ non vsitata sit,
Falsidicum confidenter.

Quapropter hic emendationes non inducã: quæ enim clarior gnome si sic esset prolata? *interfici iussit tradito principibus more, munimentum ad præsens,in posterum vltionem.*Et sine schema *vltio*. id est vltio quam manere scimus ausos cædem principis,munimentũ est dominantis.nam inter eius coniuratos is facile nomen non dabit, qui sciat successorem

rem

rem facinus omnimodè vindicaturum. *Nec illos Capitolij aspectus, & imminentium templorum religio, & priores, & futuri principes terruerunt quo minus facerent scelus; cuius vltor est quisquis successit.* Allusit ad hunc morem Darius moribundus. *Vltionem sceleris erga se perpetrati non solum sua, sed exempli omniumque regum caussa non negligere, illi cum decorum, tum vtile futurum.* Tacit. lib. 3. hist. Iustin. lib. 11.

Pag. 151.

I*TA comitatem bonitatemque.* Hoc itidē factū fuit in seditionibus Grecorū. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώσει. Τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος, ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθὴς, δειλία εὐπρεπής. Eadem ferè Romanus Thucidides. *Iampridem equidem nos vera rerum vocabula amisimus, quia bona aliena largiri liberalitas, malarum rerum audacia fortitudo vocatur.*

Thucyd. lib. 3. i. Et solitam nominum significationē pro libidine mutauerant audacia enim inconsiderata fortitudo amicorū studiosa dicebatur cunctatio verò prouida, timiditas specioso prætextu. Sallust. Catil.

M*OX consensu.* Sanè quod prima facie videantur digna distinctione, hæc ritè distincta sunt. *Quarta legio promtius, duodeuicesima cunctanter. Mox consensu, ac ne reuerentiam.* Nec aliquid eruditissimo viro debent, vnde habemus. *Quarta legio promtius duodeuicesima cunctanter, mox consensu, ac ne*

reuerentiam. Non eadẽ alacritate legio duodeuicesima affixit imagines Galbæ, qua id quartanis factũ est: At ii omnes postea *consensu* id est, ne æmulatione principis loci in discordias traherẽtur, & ne viderentur à Romanis desciuisse, iurant in nomẽ S.P.Q.R. similis æmulatio visa fuit in consternatione Pannonicarum legionum. *Postremò eò furoris venere, vt tres legiones miscere in vnam agitauerint, depulsi æmulatione, quia suæquisque legioni eum honorem quærebant, aliò vertunt, atque vnà tres aquilas, & signa cohortium locant.*

Tacit.lib.1.ann.

Tacit.

P*Arum simulatione*. Otho ficta vinctione Celsum iræ militum subduxit. *Ita simulatione iræ vinciri iussum, & maiores pœnas daturum affirmans præsenti exitio subtraxit*. Quid Vitellius? octo erant quorũ pœnas milites postulabant. Pompeius, Burdo, Ciuilis, Crispinus, Nonius, Donatius, Romilius Calpurnius: ex quibus Burdonem duntaxat eximit prætextu vinculorum, Ciuilem metu Batauorum missum fecit, ceteros verè morte affecit. Hinc dictum *sæpius approbat* Et *parum frustratur* Cum haud ægre potuisset sex reliquos eripere per simulationem. *Et apud*

sauien-

sauientes occidere palam, ignoscere nonnisi fallendo licebat.

Pag. 152.

VBI *facto magis, quam consulto opus est.* Non parum ciuile interest aliis bellis. *Sed diu magnum inter mortales certamen fuit, vi ne corporis, an virtute animi res magis militaris procederet: nam & prius quam incipias consulto & vbi consulueris maturè facto opus est.* Salluſt. Catil.

Pag. 153.

NON *quidem in bello.* Tacitus hęc ait in inuidiam discordiæ ciuilis, qua etiam vbi pax est, belli mores vsurpantur: Galliæ enim erant pacatæ, tantumque cunctantes & deliberantes quem sequerentur. *Instare miles, arma poscere dum Gallia trepident.* Et *Fabius Valens allicere, vel si abnuerent vastare Gallias.* Admonitę demum strage Diuoduri facta, cunctationem exuerunt, Vitelliique partes amplectuntur. *Gallis cunctatio exemta, et in Othonem ac Vitellium odium par, ex Vitellio et metus.* Verum eo terrore ciuitates adeò perculsæ sunt, vt facie supplicum occurrerent exercitui venienti,

quaſi ferro igniq̀ue is omnia vaſtaturus eſ-ſet. Supplices itaque procedunt Vitellianis; non eò quod aduerſus eos bellauerint, ſed quò paci cautum vellent, qua tunc fruebantur, quamque bello ciuili infirmam eſſe nõ ignorabant. At quęnam illa ſunt quæ ab iis *tendebantur*? dicat noſter. *Cum haud ignari diſcriminis ſui Viennenſes velamenta, et inſulas præferentes.* Euripides.

Supplic. i. Ramiſque ſupplicibus circumdant me vt vides.

. . . . ἱκετίοις δὲ σὺν κλάδοις
φρουροῦσι μ' ὡς, δέδορκας ἐν κύκλῳ

In Plut. i. ἱκετηρία eſt ramus oleæ lana circumplexus.

Scholiaſtes Ariſtophanis. ἱκετηρία ἐστὶ κλάδος, ἐλαίας ἐρίῳ περιπεπλεγμένος Liuiuſque. *ramos oleæ ac velamenta alia ſupplicum porrigentes, orare vt reciperent ſe* Et *velata nauis inſulis, & ramis oleæ occurrit ex portu Carthaginis.*

C*Ohortes XVIII Lugduni ſolitis ſibi hybernis.* Tendebat Lugduni legio Italica, & ala Taurina: *Et Iunius Blæſus Lugdunenſis Galliæ rector cum Italica legione, & ala Taurina Lugduni tendentibus.* adde ſi placet: *Et ad legionem Italicam eaſque quæ Lugduni agebant copias ſpecie ſenatus miſit.* Verum doctiſſ. vir potius ducit. *cohortem decimamoctauam* Et *ibi tendentibus* abiecto *Lugduni*: quod vna tantum cohors pręſidium Lugduni agita-

ret

ret. *quorum Andecauos Acilius Auiola legatus excita cohorte, qua Lugduni præsidium agitabat coercuit.* Quodque e re non fuisset tot cohortes relinquere in socia ciuitate, maxime dũ anxie milites vndique contrahuntur. Prioribus obuiam sic iri potest. Sub Tiberio minus suspecta fuere Gallorum ingenia, quæ post motum Vindicis Romanos vsque sollicitabant. Posterioribus hęc satis erunt. abducitur legionis robur, & ala Taurina, relinquuntur *inuania belli* nempe cohortes auxiliorum. *reddita ciuitatibus Gallorum auxilia, ingens numerus, & prima statim defectione inter inania belli assumtus.* Tacit. lib. 3. ann. Id. lib. 2. hist.

Pag. 154.

IN *alpe Graia*. Miror quì hęc emendatio venire potuerit in mentem doctiss. viro *cum ala Taurina*. Hęc enim ala Lugduno abducta, & comes Valenti, qui Italiam diuerso itinere petebat. *Fabius Valens allicere, vel si abnuerent vastare Gallias, & Cotianis alpibus Italiam irrumpere, Cæcina propiore transitu Peninis iugis digredi iussus.* Et *sed legio Italica, & ala Taurina abductæ, cohortes XVIII. Lugduni solitis sibi hybernis relinqui placuit.* Interpretemur itaque vulgata. Cæcina

na dum Peninum versus tendit, transpadanas ciuitates audit Vitellii partes induisse: ideo metuens ne tot oppida vnius alæ Syllanę defensioni malè relinquerentur, prę-mittit auxiliares, qui Penino descenderent in Transpadanam regionem, ibique cum Syllanianis fortunā partiū sustentarent: ipse vero petit alpes Graias, vt inde in Ploricum deflecteret aduersus Petroniū procuratorē: sed cum eas iam teneret, & re melius animaduersa præmissis copiis timeret, iter conuertit, & milites (vt iussus erat) per Peninum

Tacit. lib. 4. hist. ducit. τὸ *alpe Graia* ἑνικῶς vt *pars monte Graio*

Idem lib. 2. hist. *traducuntur*. At *Germanorum vexillis* scilicet equitum *& equitum vexilla cum legione pri-*

Id. de morib. Germ. *ma* maxime quod Germani equo libenter

Iust. lips. li. 2. dialog. 6. de milit. Rom. Id. dialog. 8. merebant. prętereà ala dicitur de equitibus sociorum, & vexilla propriè equites designabant. Quapropter iure scriptum est *alasque*. Cęterum noster solita sibi breuitate non exprimit aditionem alpium Graiarum, vt alibi siluit petitionem proconsulatus. *eoque e-*

Lib. 3. annal. *tiam Asia sorte depellendum*. Nempe M. Lepidum.

V*Rbis procuratorem*. Castigationes vulgatis de via decedant. Vrbs κυρίως quę muris

muris cingitur.*Vrbis appellatio muris finitur*. L. 2. DD de verb. signif.
ciuitas pro gente. *deliberatur de Auarico in communi concilio, incendi placeret, an defendi: procumbunt Gallis omnibus ad pedes Bituriges, ne pulcherrimam propè totius Galliæ Vrbem, quæ & præsidio & ornamento sit ciuitati suis manibus succendere cogerentur.* Sic Qu. Sanga in cuius tutela Allobroges, dicitur patronus ciuitatis. *Tandem vicit fortuna Reipublicæ, itaque Qu. Fabio Sangæ cuius patrocinio plurimum ciuitas vtebatur.* Cęsar astipulatur. *apud Heluetios longè nobilißimus, & ditißimus fuit Orgentorix, is M. Messala & P. Pisone coss. regni cupiditate inductus, cõiurationẽ nobilitatis fecit, & ciuitati persuasit.* nec dissentit Velleius. *eam regionem armis occupauit, quæ nunc ab eius nomine Thessalia appellatur, ante Myrnidonum ciuitas vocitata.* quibus noster consonat. *principes Sarmatarum Iazigum penes quos ciuitatis regimen, in commilitium asciti.* At ii sæpe vtranque Istri ripam incoluere. μεθ' οὓς οἱ ἰάζυγες σαρμάται &c. τούτους φασὶ καὶ παρὰ τὸν ἴστρον οἰκεῖν ἐφ' ἑκάτερα πολλάκις. Et mirum est, nisi Norici arripuere consiliũ, quod Ionibus Thales olim dedit χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι ἰωνίην, θάλεω ἀνδρὸς μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν γένος ἐόντος φοίνικος, ὃς ἐκέλευσε ἓν βουλευτήριον ἴωνας ἐκτῆσθαι τὸ δὲ εἶναι ἐν τέῳ (τέον γὰρ μέσον εἶναι ἰωνίης, τὰς δὲ πόλιας οἰκεομένας

Cæsar. li. 7. Galli.

Sallust. Catil.

Lib. 1. Gall.

Lib. 1.

Lib. 3. hist.

Strab. lib. 7.

Hero 'ct. Clio. i. Vtilis autem ante Ionæ destructionē Thaletis sententia fuit, viri Milesij,

μηδὲν

phoenitia oriundi; qui iussit Ionas vnã curiã statuere, eamque in Teo (locus est in media Ionia) cęteras vero habitatas vrbes, eodem loco haberi quo tribus. Thucyd. lib. 1. i. Epidamnum est vrbs. i. ciuitate antiquo græcorũ more vicatim habitata.

μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ οἱ δῆμον εἶεν. At Cornelio *vrbs* abusiue vsurpatur pro ciuitate, nec sine exemplo, Græci enim vtrunque significatum nomime πόλεως amplectuntur. ἐπίδαμνος ἐστὶ πόλις. Αkbi πόλεως καμὸ κώμας τῷ παλαιῷ τῆς ἑλλάδος τρόπῳ οἰκουμένης. Dicámus igitur *procuratorem vrbis* id est totius Norici, quę gens per procuratores administrabatur. *Duæ Mauretaniæ; Rhetia, Noricum, Thracia, & quæ aliæ procuratoribus cohibentur.* Vel *procuratorem vrbis* non Cæsaris, Nero enim sic patres affatus est. *consulum tribunalibus Italia, & publicæ prouinciæ assisterent, se mandatis exercitibus consulturum.*

Tacit.

Id. lib. 13. ann.

NEC *Otho quasi ignosceret, sed ne hostis metum reconciliationis adhiberet*, Acutè scripta, sed non corrupta, vt opinatus est doctiss. vir, qui ea sic interpolauit. *Nec Otho quasi ignosceret, sed nec hostis metu reconciliationi se adhiberet.* Ludos Cornelius facit, & aperit fictam Othonis clementiam, de qua superius. *clementiæ titulus e viro claro & partibus inuiso petebatur*. Aitque Celsum inter amicos Othonis non clementia statim receptum, sed metu ne is Vitellii nomine in dies inualescente, crederet tunc id factum,

non

non quod ex animo sibi ignosceretur, sed partium timore, Et hoc pacto nullas Othoni gratias haberet. Placet attamen (nec inficior) acumen sententię doctiss. viri, nempe. Cui magna crimina missa fiunt, is ignoscenti nunquam æquus est: quod à Q. Curtio scriptum quoque legimus. *Vtinam in principio quoque huius rei nobiscum deliberasses, suasissemus si Philota velles ignoscere, paterere potius ignorare eum quantũ deberet tibi, quam vsque ad mortis metum adductum cogeres de periculo suo, quam de tuo beneficio cogitare &c.* Et. *quædam beneficia odimus, meruisse mortem confiteri pudet. Superest vt malint videri accepisse iniuriam, quam vitam.* Lib. 6.

C*Elebrata in vulgus Celsi laus.* Ita vulgata nec malè: nam Celsus laudatus est propter magnanimũ responsũ: *Celsus fessus, constanter seruatæ erga Galbam fidei crimẽ con exemplũ vltrò imputauit:* de quo Plutarchus.

τοῦ δὲ κέλσου μήτ' ἀγεννῶς, μήτ' ἀναισθήτως, ἀλλὰ φήσαντος, αὐτοῦ, τοῦ τρόπου διδόναι τὸ ἔγκλημα πίστιν, ἐκλελῆσθαι γὰρ ὅτι γάλβᾳ βέβαιον ἑαυτὸν παρέσχεν, ᾧ χάριν οὐδεμίαν ὤφειλεν; ἠγάσθησαν οἱ παρόντες ἀμφοτέρων, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐπῄνεσε.

In Othon.
1. Celsus autem nõ demissè neque stupidè, sed crimen dixit sui ipsius moris in primis fidem facere: an memoria excidisse Galbæ se vsque ad extrema fidum præbuisse, cui nil gratię tamẽ deberet? vtrunque præsentes admirati sunt, & miles collaudauit.

V*Nde nulla innocentiæ cura, sed vices impunitatis.* Coniiciat alius, alius casti-

get, me iuuat solitum obtinere. τὸ *Vnde*, id est *qua de re* sic alibi Cornelius. *Corrupto ad omne facinus Nerone, quædam ignaro ausus, ac postremò eiusdem desertor, ac proditor vnde non aliū pertinacius ad pœnam flagitauere.* Quia (inquit noster ex facto Tigellini sententiam concinnans generalem) pessimus quisque gratia priuata sibi cauet aduersus odium publicū, clarum est ei innocentiam cordi non esse, sed vices tantum impunitatis. Quod si nimis abrupta videntur, leuiter sic emenda. *Vnde nulla innocentia cura, sed vices impunitatis* τὸ *nulla* pro *non* vt illud *nullus feceris*.

Pag. 155.

L*Ingonibus vniuersis ciuitatem Romanam.* Quæritur adhuc doctiss. viro gens ista inter Hispanos, nec persuaderi potis est, hic agi de Lingonibus Gallis, qui Vitellio addictissimi in paucis erant. *proxima Lingonum ciuitas erat fida partibus*. Ego de Lingonibus Galliç dictum puto, qui armis, equis, opibus Vitellium iuuere, quique Germanicas legiones ad arma impulere: quid enim monstri simile si præcipuos hostium largitione tentat? nonne & Hispania iam ad Vitellium desciuerat? *Idem ex Hispania allatum, laudatusque*

Tacit.

Idem.

que per edictum Cluuius Rufus, et statim cognitum est conuersam ad Vitellium Hispaniam. Nihilominus Otho permittit Hispalensibus & Emeritensibus familiarum adiectiones: quinimò his non contentus, iisdem artibus aggreditur ipsas Germanicas legiones. *proximos menses Virginio destinat, vt aliquod exercitui Germanico delinimentum*, nec mirum, nam etiamdum priuatus huic rei nimis studebat. *Adeò animosus corruptor, vt Cocceio Proculo speculatori de parte finium cum vicino ambigenti, vniuersum vicini agrum sua pecunia em tum dono dederit.* Eadem posteà molitus est Primus. *Et partes præsumsere, facta tribunis, et centurionibus retinendi quæ Vitellius indulserat spe, atq; Cæcinam non obscurè ad transitionem hortantibus.* Id. lib. 3. hist.

Pag. 116.

IBI *sæuitia, hic miseria vulnerum absumti.* ῾ἡ *miseria* ταλαιπωρία *dolor, cruciatus.*

Dem. . . . . miseriam omnem e- Terent. Adelph.

go capio, hic potitur gaudia.

Virg. *Fiat, quæ hæ res sunt? cogita hoc verbum pater:* Plaut. Pers.

Herus si minatus est malum seruo suo,

Tametsi id futurum non est, vbi captum est flagrum,

Dum tunicas ponit, quanta afficitur miseria? Pauci Sarmatarum manus Romanorum euaserunt, iisque effugium Paludes ab hoste, sed non à vulneribus: quæ non fota, non curata, sed ipso frigore exacerbata, præsentem perniciem attulerunt, assignetur itaque *sæuitia* militibus Romanis vt agatur de Sarmatis, qui manus cum iis conseruerunt, quorũ maior pars *ibi* id est in acie, reliqui *hic* scilicet inter paludes extincti sunt. Cęterum Muretus correxit ad hanc faciem. *ibi sæuitia hyemis, & vi vulnerum absumti*: Doctiss. vir. *ibi sæuitia hyemis, hic miseria vulnerũ absumti:*

SEuerissimũ centurionum. Vide cui potius credas Tacito Romano an Gręco Plutarcho: ille etiam paulopost. *Vnus alterue perditus, ac temulentus, centurionis, ac tribuni sanguine manus imbuet?* hic ἑκατοντάρχας δύο. Ego (quod inter ingenuos dicendum sit) plus fidei Romanis in re Romana habeo. *seuerissimum centurionum.* non proprium nomẽ, sed nota centurionis sæuitiæ insignioris: tales enim sæpe à militibus cædebantur. *Et centurio Lucilius interficitur, cui militaribus facetijs vocabu-*

i. Duo centuriones

Tacit. lib. 1 ann.

vocabulum cedo alteram indiderant: quia fracta vite in tergo militis, alteram clara voce, ac rursus aliam poscebat.

Pag. 157.

A *D obseruandam honestiorum fidē inuitatus* τὸ *inuitat⁹*. idē est quod vocatus. *ad hæc Armenij ambigua fide vtraque arma inuitabant*: Vnde non video quare id verbi sit eiiciendū. Verū creditur Osco nauiū cura, vt impedimento ducibus esset, qui agerent sublesta fide: nec enim superuacua erat eiusmodi suspicio. *nusquam fides aut amor, metu ac necessitate huc illuc mutabantur.* quæ etiam plerique prætorianorum classi adiecti sunt. *addidit classi vrbanas cohortes et plerosque è prætorianis, vires & robur exercitus, atque ipsis ducibus consilium, & custodes.* Tacit. lib. 13. ann.

(:)

A D
LIB. SECVNDVM HISTOR.

Pag. 160.

ÆTerum olim mixtis consilijs. Statim post excessum Neronis per amicos & filium. *Cæterum hic Syriæ, ille Iudææ præpositus vicinis prouinciarum administrationibus inuidia discordes, exitu demum Neronis positis odijs in medium consuluere, primum per amicos, dein præcipua concordiæ fides Titus.* Quid nam Tacite consuluerunt: vt si casus daretur, imperium aggrederentur? at non prius ausi sunt consilia promere: quia deterruit eos nobilitas Galbæ. *cessisti etiam Galbæ ima-*

imaginibus verum poſt eius cædem, cum imperium à Vitellio & ab Othone fatigaretur, (quos vt multum infra ſe deſpiciebant) incipiunt exſequi deſtinata. *tribuni, centurioneſque & vulgus militum, induſtria, licentia, per virtutes, per voluptates (vt cuique ingenium) aſciſcebantur.* allecti præcipuè ſtudio militum. *Mox vt Othonem, Vitellium ſceleſtis armis res Romanas raptum ire vulgatũ eſt, ne penes cæteros imperij premia, penes ipſos tantum ſeruitij neceſsitas eſſet, fremere miles, & vires ſuas circũſpicere.* Sed bellũ protollunt, vt Othoniani & Vitelliani ſe prius per cędes mutuas debilitarent. *igitur arma in occaſionẽ diſtulere.* poſtremum caſtigatio *cæteri* ne comparãda quidẽ eſt ad *cæterum* veterem ſcriptionem.

Pag. 161.

I*Nfirmum aut validum retinebatur: adhæc terrore.* Qui hęc emendãt & diſtinguunt ſui ſaltem conſilii redderent rationem, an melius iſta? *infirmum aut validum retinebatur adhuc: terrore.* Annius non erat in reis potentioribus, itaque locus ſenatuſconſulto: pręterea Criſpinus dum fratrem vlciſcitur, adeò eloquentia ſua ſibi propria vi, terroreque (ſi ſibi tam prępotenti accuſatori morem

rem

rem non gererent) patres vrsit, vt Annium indefensum, inauditum damnare sustinerent. Per hęc firmatur interpretatio quam dedimus ad illa. *Senatus nunquam satis credito sine fraude Germanicum interijsse, scripsissent expostulantes.* τό *adhac* respicit ad illa. *par ua quoque res magnis motibus agebantur.*

Lib. 3. ann.

NON illi segne, aut corruptum luxu iter: sed lorica ferrea vsus, & ante signa pedester, horridus & incomtus, famaque dissimilis. alius describitur à Iuuenale.

Satyr. 5.

Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
Actoris Arunci spolium, quò se ille videbat
Armatum, cum iam tolli vexilla iuberet.
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Historia: speculum ciuilis sarcina belli:
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem.

Quid

Quid ſi ex priore fama hæc illi affinguntur à Poeta? noſterque recenſet veritatem? *famæque diſsimilis*. Sed prætereundum non eſt, quam lepidè Satyrographus hemiſtichio Virgiliano captauerit venuſtatem.

Actoris Arunci ſpolium.

Quod Ariſtophani etiam factum, qui ait Demetrius) σκώπτων πού τὸν Δία ὅτι οὐ κεραυνοῖ πονηρούς, φησὶν ἀλλὰ τὸν ἑαυτοῦ νεὼν βάλλει, καὶ σούνιον ἄκρον ἀθηνῶν. ſcripſerat enim Homerus.

ἀλλ' ὅτε σούνιον ἱρὸν ἀφικόμεθ' ἄκρον ἀθηνῶν.

Lib. 12.
i. Irridens quodã loco Iouẽ, quod ſceleſtos fulmine non peteret, ait, verum ſuum templum ferit, & Sunium promontorium Athenarum.
Odyſſ. lib. 3.
i. verum quando ad Suniũ peruenimus ſacrum promontorium Athenarum.

Q*Vibus tentandis aggrediendiſque prouinciæ Narbonenſi Suedium Clementem, Antonium, Nouellium, Æmilium, Pacenſem duces dederat*. Omnes aditus Galliarum (in quibus alpes maritimæ) armis Vitellii tenebantur. *quando Peninæ Cottiæque alpes, & cæteri Galliarum aditus Vitellianis exercitibus claudebantur*. At Othoni placuerat ſiſtere in Gallia Cæcinam. *Tranſgreſſo iam alpes Cæcina, quem ſiſti inter Gallias ſperauerat*. Eaque de cauſſa Narbonenſem prouinciam memoratis ducibus claſſe aggredi iuſſit, vt illa recepta aditus alpium maritimarum pateret: nec (ſi bene rem putes) faciliores alpes

maritimis habuiſſet: vtrinque enim petitus Maturus earum procurator iter ocius aperuiſſet: ſed fruſtrà fuit; nam prouinciã Narbonenſem ſuarum partium fecit, is Valentẽ cõmiter exceptum, ne Galliam Narbonenſem temere ingrederetur monendo terruit. non itidem alpes maritimas. *Otho luſtrata vrbe, & expenſis belli conſilijs quãdo Peninæ Cottiæque alpes, & cæteri Galliarum aditus Vitellianis exercitibus claudebantur, Narbonenſem Galliam aggredi ſtatuit.* Et *blandiebatur cœptis fortuna, poſſeſſa per mare, & naues maiore Italiæ parte, penitus vſque ad initium maritimarũ alpium* Adde. *Haud procul inde agebat Marius Maturus alpium maritimarum procurator, fidus Vitellio, cuius ſacramentum cunctis circa hoſtilibus non exuerat.*

Lib. 3. Hiſt.

Pag. 162.

QVI pro Othone & accitum Cæcinam clamitabant. Egregio mendacio nonnunquam res ferè perditæ in integrum reſtituuntur: quamobrem Tullus Albanorum perfidia cognita, dicto *nihil trepidatione opus eſſe ſuo iuſſu circumdare Albanũ exercitum, vt Fidenatium nuda terga inuadat.* metum à ſuis vertit in Fidenates. ad eundem

Liu. lib. 1.

dem

dem modum Centuriones Tribuniquc, milites sedatum eunt, qui temerè in prelium ruebant: opus non esse (aiunt) pugna, non festinatione: quod Cęcina Vitellii desertor, iamque Othonianus aduentaret. Hęc ex vulgatis. Doctiss. vir *quin pro Othone & accitum Cæcinam clamitabant.* vt verba militum sint, certam sibi victoriam spondentium, quod hostium dux desertor partium foret. Mercerus *quin proditione accitum Cæcinam clamitabant.* Pichena *quin proditionem, & accitum Cæcinam clamitabant.* Quasi milites suos duces proditionis insimulent. Idem Pichena illa verba abiicit *prouidentiam ducis laudantibus.* dicens importune centuriones, & Tribunos prouidentiam ducis apud milites laudare, qui consternati, & irati Spurinnæ tela intentabant: sed de eo libenter quæsierim, num hæc. *Sed indomitus miles, & belli ignarus, correptis signis vexillisque, ruere & retinenti duci tela intentare, spretis centurionibus tribunisque prouidentiam ducis laudantibus, qui pro Othone & accitum Cæcinam clamitabant* ita interpretari valeant, vt Spurrinna prius per centuriones & tribunos milites continere studeat; quibus spretis seipsum iis opponat vnde sibi tela intententur.

Pag. 163.

Tacit. li. 3. hist. Gell. lib. 9. ca. 1.

L*ibrato magis & certo ictu.* His cõsona sunt *maiore Flauianorum pernicie, in quos tela desuper librabantur* dissentit Quadrigarius. *Sagittarius cum funditore vtrinque summo studio spargunt fortißimè, sed sagittam atque lapidem deorsum an sursum mittas hoc interest; nā neutrum potest deorsum versum recte mitti, sed sursum vtrunque optimè: quare milites Metelli sauciabantur multò minus, & quod maxime opus erat, a pinnis hostes defendebant.* Verum ille de sagittis & lapidibus fundis excussis, quæ nimio impetu in præceps non rectè feruntur: noster de pilis, & telis, quę manu iaciuntur.

Virg. lib. 9.

Ecce aliud summa telum librabat ab aure.

Ingerunt desuper Othoniani pila Et *in quos tela desuper librabantur.* Quorunq; iactus quamuis desuper, patitur moderamen. *præter virtutem locus quoque superior adiuuit, vt pila omnia hastæque non (tanquam ex æquo missa) vana vt plerunque fit, caderent: sed omnia librata ponderibus figerentur.* Non eo tamen inficias, telir nomine sagittas etiam contineri *telum*

Liu. li. 1. Dec. 7.

Caius l. 233. dd. de verb. signific.

vulgo

vulgo quidem id appellatur, quod ab arcu mittitur. Et *quod ab arcu mittitur, apud Græcos quidem proprio nomine* τόξευμα *vocatur, apud nos autem communi nomine, & telum appellatur.* Sed non hoc in Cornelii loco vbi discriminandi gratia adiecit *librabantur.*

Pag. 164.

D*Extra fronte.* Optima pro loci opornitate copiarum dispositio, quam etiam Primus Antonius æmulatus est. *Sistere tertiam legionem in ipso via Postumiæ aggere iubet, cui iuncta à læuo septima Galbiana, agresti fossa (ita locus erat) præmunita: dextro octaua per apertum limitem, mox tertiadecima densis arbustis intersepta.* frõs autem cornibus etiam assignatur. *Ibi tribuni militum non loco ante castris capto, non præmunito vallo quo receptus esset, non deorum saltem, non hominum memores, nec auspicato, nec litatò, instruunt aciẽ deductam in cornua, ne circumueniri multitudine hostium possent, nec tamen æquari frontes poterant* Qu. Curtius *peditum acies equitatu tegebatur: frons læui cornu hac erat.* At vir Doctiss. sua distinctione. *Aggerem via tres prætoriæ cohortes obtinuere dextra.* non bene consultum Cornelio vult, neque Claudiano, cui

Tacit lib. 3. hist.

Liu. lib. 6. Dec. 1.

Lib. 4.

dicitur

dicitur *læua frons*. cuique diſtinguendo nil opis afferri poteſt.

Lib. 2. in Ruffin.

Jnterea Stilicho iam lætior hoſte propinquo,
Nec multo ſpatij diſtantibus æquore vallis,
Pugnandi cupidas accendit voce cohortes:
Armenis frons læua datur: per cornua Gallos
Dexteriora locat.

Reg. 2. ca. x. i. Facies belli. Qu. Curt. lib. 4.

Non abſimilis metaphora ab Hebræis vſurpatur כרי השלחמה. quam puram putam latini quoque arripuere. *Philagrus Balacros regebat in ſocietatem nuper aſcitos, hæc dexteri cornu facies erat*. addito ne titubes *peditum acies equitatu tegebatur, frons læui cornu hæc erat*.

A *Lateribus cohortes legionum aduerſa fronte* Doctiſſ. vir. *à lateribus cohortes legio aduerſa fronte*. Sed qui melius vndique Vitelliani premi potuerunt? contrà habuere cohortes quæ in aggere *aggerem viæ tres prætoriæ cohortes arctis ordinibus obtinuere*. a tergo Celſum cum equitibus. *& ſubito diſcurſu*

terga

terga cinxerant equites. A lateribus cohortes legionum, quæ ſtatim atque hoſtis in inſidias deuenit, ſe ſe vtrinque in eum conuerterunt. *Nam à lateribus cohortes legionum aduerſa fronte.*

Pag. 167.

A*Pud duces Vitellianos dubitatū quo minus pacem concederent.* Quo pacto dubitatum ſi iſti caſtris abſtinuere, ſperātes voluntariam deditionem? *ſimul voluntaria deditio ſperabatur.* Et centuriones iam præmiſerant, qui de condicionibus agerent cū victis? *ipſis verò proficiſcentibus centuriones obuiam facti ſunt, qui dicerent motum iam exercitum Bebriacū petere, ſe autem à ducibus miſſos pro concordia.* An legationem non ſtatim amplecterentur, qui animos hoſtium non demiſſos cernebant, & Mœſicos propediem ſciebant affuturos? hæc nonnihil vrgent, nō addam tamen negationē, vt factum eſt eruditiſſimo viro. Putem *apud duces Vitellianos,* poſitū pro *in caſtris Vitellij* exēplo comicorū qui dicūt *apud nos, apud vos* vice *domi noſtræ domi veſtræ.* In caſtris enim Vitellii, qui concilio non interfuerant, ſuſpicati ſunt Othonianos irritos ſpei ad ſuos reuerſurū, quod Plutarch. in Otho.

à du-

à ducibus diutulè in concilio detẽti fuerint quasi ea mora signum esset pacis non impetratæ. Hæc an vera sint nec ne, sequentia nõ obscure docent. *legati paulisper retenti, ea res hæsitationem attulit ignaris adhuc an impetrassent.*

Pag. 168.

EXperti inuicem sumus ego ac fortuna ne tempus computaueritis, difficilius est temperare felicitati qua te non putes diu vsurum. Hæc omnia eò tendunt vt probent milites immania Othonis cœpta, simulque iis obuiam eunt. *maiore animo tolerari aduersa quã relinqui.* Ii quibus læta, quibusque tristia iã experimento cognita, credebantur nimirũ

Tacit. lib. 3. hist. vixisse. *& prosperis aduersisque satiatum, sed quod nomen quemque statum filio eius Germani co fore?* Itaque Otho, quid moras (ait) meis destinatis ò commilitones obiicitis? satis iam satis iam vixi: si quidem experiendo didici, quid prospera sint, quidq; aduersa, & (quod me facit vitę securiorem) vtrobique me sanctè gessi: nec hilum promouebitis dicendo, quod non tantum temporis vsus felicitate sim, quantum cum miseriis conflictaui, eoque vitæ parcendum, & obuiam suspicioni

eundum

eundum esse: nempe me felicem maiore viuendi spatio eundem vitę tenorem habiturum non fuisse; nam respondeo, qui verentur ne secunda momentanea sint, ii sese immergere solent in vitiorum sentinam: quæ cum a me breuis meæ felicitatis pręscio facta non videatis, non est quod eiusmodi me deterrere tentetis. Hæc *experti inuicem sumus ego ac fortuna.* non discordant ab istis. *Secundæ res acrioribus stimulis animum explorant, quia miseriæ tolerantur, felicitate corrumpimur* Id. lib. 1. Hist. at fortuna exilio per decennium Othonem experta est. *quare deducto matrimonio sepositus est per caussam legationis in Lusitaniam, & satis visum ne pœna acrior mimum omnem diuulgaret: qui tamen sic quoque hoc disticho enotuit.* Suet. cap. 3.

Cur Otho mentito sit quæritis exul honore,
Vxoris mœchus cœperat esse suæ.

Prouinciam administrauit quæstorius per decē annos, moderatione atque abstinentia singulari. Contrà Otho fortunam, imperio nonaginta quinque dies modeste administrato. Quę verò dixi de suspicione quam habebat Otho de sui imperii breuitate, his firmantur. *postri die quoque in augurando tempestate orta gra-* Id. ca. 7.

uiter prolapſum, identidem cbmurmuraſſe.

i. cuid enim mihi & lorgis tibiis.

τίγαρ μοι καὶ μακροῖ αὐλοῖς,

Cæterum hic habes quam impotenter in imperiis agant, qni ſe ὠκυμόρους credunt: quos imitantur miniſtri ſenum dominorum. *Seruorum manus ſubitis auidæ, & tanquam apud ſenem feſtinantes.* vnde non illepide Teius Anacreon.

i. breuis fati.

Tacit lib. 1. hiſt.

i. ego vero comæ defluxerint nec ne ignarus ſum hoc vnum autem ſcio ſenem decere magis luſus ludere quo magis fatum propinquat.

ἐγὼ δὲ τὰς κόμας μὲν
εἴτ' εἰσὶν, εἴτ' ἀπῆλθον
οὐκ οἶδα, τοῦτο δ' οἶδα,
ὡς τῷ γέροντι μᾶλλον
πρέπει τὰ τερπνὰ παίζειν,
ὅσῳ πέλας τὰ μοίρης.

NEmo tam fortiter reliquerit. Non ſolum Otho primas tulit inter reges, qui mortem ſibi conſciuerunt, ſed Martiale arbitro, fortius ipſo Catone in ferrum incubuit.

Lib. 6. Epig. 32.

Cum dubitaret adhuc belli ciuilis Enyo,
Forſitan & poſſet vincere mollis Otho,
Damnauit multo ſaturum iam ſanguine Martem,
Et fodit certa pectora nuda manu:
Sit Cato dum viuit ſanè vel Cæſare maior,

Dum

Dum moritur nunquid maior Othone
fuit?

AVT *nimium meminisset*. Excidere Saluio patrui vera monita: nam si memor, nunquam celebrasset eius natalem. *interemit Saluium Cocceianum, quod Othonis imperatoris patrui sui diem natalem celebrauerat.* Sed Otho moribundus exitium nepotis verè præsagit, quasi vera prædicentur ab iis, qui iamiam vitam sunt cum morte commutaturi. Suet. Domit. c. 10.

ἄλλο δὲ τοὶ ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσσὶ βάλλεο σῇσιν,
οὔ θην οὐδ' αὐτὸς δηρὸν βέῃ, ἀλλά τοι ἤδη
ἄγχι παρέστηκε θάνατος, καὶ μοῖρα κραταιὴ
χερσὶ δαμέντ' ἀχιλῆος. ἀμύμονος αἰακίδαο.

Hom. lib. 16. Iliad. i. Aliud autem tibi dicam, tuque in pectus conde tuum, non equidem neq; tu ipse diu viues, verum iam tibi mors imminet, & potens fatũ, manib[9] domito Achillis irreprehensibilis Aeacidæ.

Et quidem Patroclus falsus animi non est. Orodes etiam eodem euentu eadem Mezentio prænunciat.

Ille autem expirans, non me quicunque es, inulto Virg. lib. 10.
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Prospectant paria, atque eadem mox arua tenebis.

Pag. 170.

E*T fidem absoluit*. Quam astrictus est noster hic senex: Vitellius verè credidit (quod procul vero *ac pleraque fortuita fraudi suæ aßignantes)* hos duces perfidos ad vltimū fuisse, & eos absoluit fidei crimine quā Othoni prius præstiterant: crimine (in quā) quo nullum grauius inter proditores. *Occidi iußit damnatos fidei crimine grauißimo inter descijcentes*. Non dissimili mendacio Themistocles init gratiam apud regem Persarum: is enim quasi sollicitus de regis salute, eum per Arnacem monuit, Græcos velle pontem soluere, quo iunctus erat Hellespontus, vt reditu intercluso, eius copię occidione occiderentur: at re vera id simulatum est quò maturius Rex Gręciam linqueret, seque domi reciperet. Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σὲ, ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀγάγκῃ ἠμυνόμην, πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθά: ἐπ δὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοὶ, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ, πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται γράψας τὴν τὴν ἐκ σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο τότε δι' αὐτὸν, οὐ διάλυσιν. Hęc ille, quę Plutarc. astipulate minus recte mihi versa à Valla, & ab Hērico vidētur. hic. *sed multo plurimis beneficijs, posteaquā mihi quidem*

Tacit. lib. 1. hist.

Plutarch. in Themist.

Thucyd. lib. 1. i. Themistocles ad te venio, qui præ aliis Græcis domū vestram pluribus affeci malis, quandiu necessario tuo patri me inuadenti resistebam: sed etiam multo pluribus beneficijs, quod rebus meis saluis, eiusque in periculo constitutis, reditus ei rursus contigit: & mihi beneficiū debetur: adscripse-

dem tuta, illi autem periculosa reuersio fuit. ille. *Sed multo plura bona cõtuli, postquã mihi integro fuit. & ille quod in periculo positus iterum reuersus est, hoc mihi beneficium debet.*

rat enim monitum de relinquenda Salamine, & pontẽ (quam tunc falso vt in eius rem finxit) non solutionem.

Pag. 171.

APud victores orta seditio ludicro initio, nisi numerus cæsorum inuidiam bello auxisset. Leuem originem habuit seditio, nempe studium luctandi, sed adeò res rediit vt explicari nequiuerit nisi duarum cohortium strage: vnde ciuilis belli detestatio, quę oblata quauis de caussa semper arripitur. *aduertere proximi, deinde plures, hinc per omnẽ aciem miraculum, et questus, & sæuissimi belli execratio.* At Eruditiss. vir ea quasi luxata sic restituit in suas sedes. *Et quidem partes modeste distinxerat, nisi numerus cæsorum inuidiam bello auxisset. apud victores orta seditio ludicro initio* quasique ibi agatur de numero interfectorum Bedriaci, & hoc sensu. modeste se gessit Vitellius cum victis, & inde laude dignus, nisi tot ciuium prælio perdidisset. Sed cur sine chirurgia non referimus *nisi numerus cæsorum* ad *ludicro initio* & respectum dicimus ad duas Gallorum cohortes cæsas in illa turba?

Tacit.

Inter

I*Nter inania belli.* non placet *immania* multo minus *munia*. auxilia reſpectu legionũ

Tacit.lib.1 hiſt.

inane quid ſunt, at eæ robur dicuntur. *Triginta millia Cæcina e ſuperiore Germania ducebat, quorum robur legio vna prima & viceſima fuit.* Sic naturę bona in comparationem veræ virtutis.

Id.lib.13.ann.

omnium ora in ſe vertebat, corpore ingens, verbis magnificus, & ſuper experientiã ſapientiamque, etiam ſpecie inanium validus.

Id.lib.16.

Eodemque modo cultus ſinę imperii vi. *Tantuſque Roma quantus conſulibus honor eſſet: ſcilicet externæ ſuperbiæ ſueto, non erat notitia noſtri, apud quos vis imperij valet, inania tranſmittuntur.*

Pag. 178.

N*Ec mihi maior in tua vigilantia, parcimonia.* torpor vigilantię, inſcitia ſapientię, adamuſſim reſpondent: verum parcimonia non videtur. ἀντίθετον ſæuitię: nec

Lib. 3.
i. Imperitia cũ modeſtia vtilius quam peritia cum licentia.
Salluſt.Catil.

(addo) σωφροσύνη τῆς ἀκολασίας Thucydides ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας nec *auaritia virtutis.* audi. *nã ꝓ pudore, ꝓ abſtinẽtia, pro virtute, audacia, largitio, auaritia vigebãt.* Iuuãda omnia sũt interpretatiõe. ad Gręca ita ſcholiaſt.

Τῶ

τὴν τε ἀκολασίαν ἀντέθηκε τῇ σωφροσύνῃ. δεῖ δὲ τὴν μὲν σωφροσύνην ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς εὐηθείας δέξασθαι, τὴν δὲ ἀκολασίαν ἐπὶ τῆς εὐμεταβολίας Ad latina hęc ego. *virtus* aliquando ponitur vice munificentię, ſine beneficentiæ. Καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐναντιούμεθα τοῖς πολλοῖς. Vbi eiuſmodi ſcholiaſtes. ἀρετὴν λέγει νῦν φιλίαν, καὶ εὐεργεσίαν. Sic noſter contendit ſæuitiam cum parcimonia id eſt auerſione crudelitatis, mitis enim erat Veſpaſianus,& parcus puniēdi. *Non temerè quis punitus inſons reperitur, niſi abſente eo, & ignaro, aut certe inuito, atque decepto. Cæterum neque cæde cuiuſquam vnquam lætatus, iuſtis ſupplicijs illachrymauit etiam, et ingemuit.* Nec abſurde hoc vocabulum ad alia, quam ad frugalitatem transfertur. *Statuam poni mihi à te eo quo deſideras loco (quanquam huiuſmodi honorum parciſſimus) patiar.* adde.

i. Licentiam oppoſuit modeſtiæ: oportet autem hic accipere modeſtiā pro ſimplicitate (hoc eſt quando placitis acquieſcūt) licentiam verò pro inſtabilitate (hoc eſt quando à ſemel placitis facile diſcedunt)

Thucyd. lib. 2.

i. Et in iis quæ ad virtutem ſpectant à multis diſcerpamus.

i. virtutem nunc dicit amicitiā, & beneficentiam

Suet. ca. 15.

Plin. Epiſt. ccxvi.

Plaut. aulul.

Megad. Credo ædepol, vbi mentionem ego fecero de filia
Mihi vt deſpondeat, ſe ſe à me derideri rebitur,
Neque illo quiſquam eſt alter hodie ex paupertate parcior.

τὸ *parcior* ibi hominem non ſignat, qui rei inſeruiat, ſed qui imbiberat illud aureum. γνῶθι σεαυτόν: Quamobrem diues Megadorus Euclionis ingenium optimè callens, merito nuptiis

i. noſce teipſum.

nuptiis cum eius filia diffidit, dicitque eum esse parcum, hoc est se intra suum ordinem continentem, non affectare affinitates potē tiorum. quæ omnia clarius Euclio ipse.

Eucl. Venit hoc mihi in mentem Megadore, te
esse hominem diuitem,
Factiosum, me esse hominem pauperum pauperrimum:
Nunc si filiam locaßim meam tibi, in mentē venit
Te bouem esse, & me eße asellum, vbi tecum coniunctus siem,
Vbi onus nequeam ferre pariter, iaceam ego asinus in ludo,
Tu me bos magis haud respicias, gnatus quasi numquam siem:
Et te vtar iniquiore, & meus me ordo irrideat:
Neutrubi habeam stabile stabulum si quid diuortii fuat,
Asini me mordicibus scindant, boues incursent cornibus.
Hoc magnum est periculum ab asinis ad boues transcendere.

Cæterum non mihi persuaserint qui illos immanes commentarios vulgauere *parcior*

nota

nota ſignificatione accipiendum eſſe, nam ratio horum.

Credo adepol vbi mentionem ego fecero de filia
Mihi vt deſpondeat, ſe ſe à me derideri rebitur.

Hæc eſt.

Neque illo quiſquam eſt alter hodie ex paupertate parcior.

Ad hoc Megadorus indotatam Euclionis filiam ducere volebat.

Scio quid dictura es, hanc eſſe pauperem, hac pauper placet.

Et.

.... *ne duis dummodo morata recte veniat dotata ſatis eſt.*

Quapropter eũ retardare non debebat auaritia Euclionis. cedat hinc igitur (nec illud vereor *ſatis pro imperio*) *acrimonia* Eruditiſſimi viri coniectura.

A*RAM tantum & reuerentiam* τῇ αἰτιατικῇ ἀντὶ ὀρθῆς κέχρηται. Non repetam quę dixi in admonitione ad lectorem, & libro primo hiſtoriarum, ibi. *tradito principibus more.* i. quarto vice primi caſus vtitur.

Pag. 173.

NON *parata cognitione*. Cognitio proprie de iudicibus. *ac forte habita per illos dies de Votieno Montano celebris ingenij viro cognitio.* Et paulo post. *adeoque perculsus est, vt se vel statim vel in cognitione purgaturu clamitaret.* Sed vsurpatiue à nostro non ille- Tacit. lib. 4. ann.
pide de militibus imperium in aliquem collaturis: an Mœsici sine cognitione Vespasianum imperare dixerunt? *Propositis itaque nominibus legatorum consularium quot vbiq; tunc erant, cum cæteros alij alium alia de caussa improbarent, & quidem è legione tertia, quæ sub exitu Neronis translata ex Syria in Mœsiam fuerat Vespasianum laudibus ferrent, assensere cuncti, nomenque eius vexillis omnibus sine mora inscripserunt.* At Syriacę legiones paucorum impulsu dictum factum eum in imperatorem asciuerũt. Cęterum eruditiss. vir *non paratu ac concione*. quo nil potius si mendæ hic se penetrassent. Suet. cap. 6.

Pag. 174.

AD *obtinendas iniquitates*. Hęc phrasis insolens non est, vt visum doctiss. viro: dicimus enim obtinere animi firmitudinem,

dinem, pro in destinatis firmiter perseuerare.

Leonid. si istam firmitudinem obtines animi saluı sumus. Plaut Asin.

Obtinere iniuriam, pro à re iniuste perpetrata non discedere. *omnium primum ratus tueri publicam fidem, partim edicto, partim iudicijs etiam in pertinaces ad obtinendam iniuriam redditis, suas res Syracusanis restituit,* confer quę so. *ad obtinendas iniquitates haud perinde obstinato* cum *in pertinaces ad obtinendam iniuriā.* Liu. lib. lxxviii.
Vespasianus inter initia principatus peruicax non erat ad diuites subuertendos rei pecuniarię caussa, sed nonnunquam necessitati manus dabat, quandoque prędis obuiam ibat, donec vsus prauis magistris pessima quęque in se admisit. de eius initio hæc mihi legas. *Sunt contrà qui opinentur ad manubias, & rapinas necessitate compulsum, summa ararij fiscique inopia, de qua testificatus sit initio statim principatus, professus quadringenties millies opus esse, vt respublica stare posset: quod & verisimilius est, quando & male partis optime vsus est.* Idem Suetonius etiam testatur, eundem progressu temporis eandem semitam non triuisse. *Crediturr etiam procuratorū rapacissimum quenq; ad ampliora officia ex in-* Suet. cap. 16.

dustria solitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret. quam nostro consona. *sed necessitate armorũ excusata.* Et *donec indulgentia fortunæ, & prauis magistris didicit, aususq; est.*

A*Quileiam iam progressa.* Legiones Mœsiacæ, siue bina millia ex vnaquaq; earum (vtrunq; enim boni æquique facio, nam minimum id discrimen, & scriptoribus crebrum, vel eæ eodem interuallo iter fecere, quo Dalmatiæ, & Pannoniȩ miles. Tacit. *fuere quatuor legiones, è quibus bina millia præmissa, ipsæ modicis interuallis sequebantur.*) Obuios Vitellianos habuerunt, qui victum, & fato functum Othonem nuntiabant, seque ad transitionem hortabantur, quo ægre accepto, laceratis Vitellii vexillis, nuntiisque fugatis in Aquileiam sese receperunt: vbi post sacrilegia rapinasque sibi metuentes in Vespasiani verba iurauerunt. Suet.cap.6. *Mœsiaci exercitus bina è tribus legionibus millia missa auxilio Othonis, postquam iter ingressis nuntiatum est victum eum ac vim vitæ suæ attulisse, nihilo secius Aquileiam vsque perseuerarunt quasi rumori minus crederent: ibi per occasionem ac licẽtiam omni rapinarum genere grassati, cum timerent ne sibi reuersis reddenda ratio, ac subeunda*

pœna esset, consilium inierunt eligendi creandiq; imperatoris. noster. *tertia legio exemplũ cæteris Mœsiæ legionibus præbuit, octaua erat, ac septima Galbiana imbutæ fauore Othonis, quamuis prælio non interfuissent, Aquileiam iam progressæ (proturbatis qui de Othone nuntiabant laceratisque vexillis nomen Vitellij præferentibus, rapta postremò pecunia, & inter se diuisa) hostiliter egerant.* En noster affluenter dum Mœsici essent in itinere *proturbatis qui de Othone.* quæ ieiune à Suetonio dicta sunt. *nihilosecius Aquileiam vsque perseuerarunt, quasi rumori minus crederent.* contrà Suetonius diffuse narrat militum gesta in Aquileia. *ibi per occasionem ac licentiam omni rapinarum genere grassati.* quæ Tacitus scripsit nimis astricte. *Aquileiam iam progressæ hostiliter egerant.* sed cur dissimilem nostrum alibi à se ipso, & à Suetonio discordare? apud hũc Mœsici audiunt in itinere morte Othonis qui apud nostrũ viuus est Mœsicis Aquileiã iã ingressis. *sed præmissi Mœsia eandem obstinationem aduentantis exercitus, legiones Aquileiam ingressas nuntiabant.* Quid si ῥητορικῶς non vere, vt auerterent Othonem ab extremorum cogitatione? Discordia igitur silet, quam inter eos excitauit doctiss. vir: de corruptione vero

quid

num,fratremque esse Vespasiani, post vrbis curam prætorianis præfectum: indeque Panuinium carpit, qui negat prænomen *Publij* vnquam in Flauia gente receptũ fuisse. verũ P. iste Sabinus, alius est à Flauio Sabino fratre Vespasiani, qui nostro semper scribitur Flauius Sabinus aut Sabinus tantum. *vrbi Flauium Sabinum præfecere* alibi *Cælio ac Flauio Sabinis in Iulias.* adhoc. *idei Plautius Var⁹ prætura functus ex intimis Dolabellæ apud Flauiũ Sabinum præfectum vrbis obiecit* insuper. *cunctantem super tanta re Flauium Sabinũ.* adde, *Sabinus suopte ingenio mitis.* simul &. *credidere plerique Flauij Sabini consilijs concussam Cæcinæ mentẽ.* præterea. *at primores ciuitatis Flauium Sabinum.* hęc pace doctissimi viri à me dicta sint. Cęterum aduersus peruicaces his vterer. si Flauius Sabinus pręfectus pretorio fuit post vrbis præfecturam, quando redditur vrbanæ præfecturæ? paulo enim ante mortem, & in ipsa morte agebat præfectum vrbis. *at primores ciuitatis Flauium Sabinum præfectum vrbis secretis sermonibus incitabant.* hũc scilicet Vitellius vinxisset ob suspicionẽ amicitiæ cum Cæcina (vt accidit P. Sabino) *P. Sabinum prætorio præfectum ob amicitiam Cæcinæ vinciri iubet.* quem nec Flauianis iam

Lib. 1. hist.

Lib. 4. hist.

vrbi

vrbi imminentibus custodire sustinuit? *Sabinus* hortantibus *fugam inhabilem labori, & audaciæ valetudinem caussabatur*: *Domitiano aderat animus, sed custodes à Vitellio additi timebantur.*

SVmptu Gaianæ aquæ. Etiam me sollicitat hic emendandi cacoethes, & lego. *vnũ ad potentiam iter prodigis epulis, & sumptu: vt Gaianæ aquæ satiare inexplebiles Vitellij libidines.* comparat ecce Vitellium cum Caligu la, nec audet vlli dare palmam luxuriæ τὸ *satiare* transit in vim nominis.

Perf. Plau. Bacchid. .... *ad nostrum viuere triste.*

Lyd. hic vereri perdidit.

Id. Perf. *Tox. age circumfer mulsum bibere.*

AD

A D
LIBR· TERTIVM
HISTOR·

Pag. 178.

Æterum vt transmitteret in Italiam. Prius de ordine videndum est, postea de mendis. Si dedita opera quis hoc belli exordium turbasset, nunquam tot luxationes, inuersiones, mendas hic haberemus, quot vir doctiss. hic esse opinatus est: quapropter sequor ordinem vulgatum, hoc vno tamen prolato, si suis è sedibus hæc mota fuissent, non melius in ordinem redigi potuisse, quam ab eo factum sit. Is singillatim duo profert, quibus ea confusa credi vult:

alterum, Flauiani in Italia dicuntur esse, & ibi quærere de sede belli, cum nondum tamen eò peruenissent, nam paulo post describitur eorum aduentus. *Antonio vexillarios è cohortibus & partem equitum ad inuadendã Italiam rapienti.* alterum, non eos potuisse, nec debuisse Veronam venire tot à tergo relictis. ad primum sic respondeo: Petouioni agitur de sede belli, inde iter Italiam versus arripitur. *Cæterum vt transmitteret in Italiã impune, & eò vsui foret, scriptum Aponio sociũ reuirescere crederet: quæsitum inde quæ sedes bello legeretur, Verona visa potior, possessa ipso transitu Vicentia.* Vides igitur literas Petouioni ad Aponium dari, qui iam Aquileiam obtinebat. Petouionique consultari de occupanda Verona, inde Italiam peti, & attingi. *possessa ipso transitu Vicentia.* illa autem, *Antonio vexillarios è cohortibus.* referenda sunt nõ ad priorem Antonii irruptionem (vt clarius infra) sed ad excursionem, quam occupata Verona inde fecerat, vt ea caperet, quæ studio celeritatis omiserat. Secundum sic refuto. quæ manus erat ibi, quę primo resisteret? quis ei à tergo instaret tribus Mœsicis legionibus Aquileiam iam ingressis? iure igitur Antonius aliis locis præuertit occupationem

Tacit lib. 2. hist.

nem

nem Veronæ, nam ea. *potior visa patentibus circum campis ad pugnam equestrem qua prævalebant.* Instat rursus doctiss. vir, aitque hãc totam narrationem dissonam, & incompositam esse: quod (si non fallor) par fuerat principes Sarmatarũ prius in commilitium vocare, cæteraque illius tractus prouidere, quam è Pannonia discederetur: quodque Verona in vulgatis Vitellianis auferatur auxilio duarum legionum. VII. Galbiana, & tertiadecima Gemina. *opprimi vniuersis Vitellianorum viribus duæ legiones nondum coniuncto Mœsico exercitu potuere.* quarum tamen in Italiam descẽsio recensetur post Veronã captam, postque pugnam ad Forum Alieni *vulgata victoria post principia belli secundum Flauianos, duæ legiones septima Galbiana, tertiadecima Gemina cum Vedio Aquila legato Patauium alacres veniunt.* Prioribus sic obuiam itur: præ impetu nonnulla Antonium fugisse, quæ nihilominus in Italia curantur, nostroque eo ordine dicuntur, quo ab eo gesta sunt. Posteriora diluere arduum non est: Antonius duabus legionibus comitatus, Veronam cepit, iisque ibi relictis, rapit vexillarios è cohortibus, & equitum partem ad inuadendum vicina Aquileiç: cum (audita pro

ſpera ad forum Alieni pugna) duæ illę legiones ſequuntur, & aſſequuntur, vt quæ illum plurimi facerent, eiuſque victoriis intereſſe vellent, at Patauii paucos dies indulgēt quieti, quod Antonius omnia more torrentis ſit exſecutus, vnde nec ei nec aliis copia reſpirandi. nec mihi obiicias male à duabus his legionibus Veronam deſeri, pręſertim Cæcina non illinc longe cum exercitu conſidente; is enim proditionem meditabatur. *Sed Cæcina per varias moras prima prodidit hoſtibus tempora belli, dum quos armis pellere promtum erat, epiſtolis increpat, donec per nuntios pacta perfidia firmaret.* Et ad Veronæ defenſionem ſatis erat ſeptima Claudiana cum Saturnino. *Interim Aponius Saturninus cū legione ſeptima Claudiana aduenit.* Nunc breuiter, & continēter hoc exordium recenſebo, nec à vulgatis latum vnguem diſcedam. Antonius vnà cum Pannonicis legionibus intrat Italiam, Veronam capit, tentat leui prælio Vitellianos, inde intendit animum (quod prius erat faciendum) ad Sarmatas, cæteraſque gentes continendas & alliciendas: poſt cum vexillaribus cohortium, & equitū parte occupatum it loca illa quibus in tranſitu abſtinuerat, vt de repente Veronam partibus

tibus adiungeret: hostes fudit ad Forum Alieni, Patauioque cum duabus legionibus (quæ eò alacres ierant) Veronam redit, eamque ostentandi gratia vallo militari circundat. At Antonius (dicat aliquis) solum petiit expeditas cohortes. *mihi expeditæ cohortes sufficient.* petiit, at omnes traxit. *vt cautos quoq; ac prouidos permoueret, vulgus, & cæteri vnum virum ducemque spreta aliorum segnitia laudibus ferrent.* alioquin minime noster sibi constaret, si Antonius petita duntaxat obtinuisset: nam qui ante aduentum duarum legionum rapere potuisset equitum partem ad Italiam inuadendam? cohortes enim proprie de equitibus non dicuntur. Cæterum sedis oportunitas numquam neglectui habita est: Athenienses Messanę inhiabãt quod haberet προσβολὴν τῆς σικελίας. Scipio. *ad oppugnandam Vticam vires belli conuertit, vt si eam deinde cepisset, sedem ad cætera exsequenda haberet.*

Thucyd. lib. 2. i. Siciliæ aggressionem.
Liu. lib. 40.

CÆterum vt transmitteret in Italiam impune. Socii Aponius, & Flauianus erant. *iuncti inde Mœsici ac Pannonici exercitus Dalmaticum militem traxere.* quorum Aponius Mœsiacos. *in eo metu Aponius Saturninus*

Tacit. lib. 2. hist.

ninus Mœsiæ rector. Flauianus Pannonicos regebat. *Titus Flauianus Pannoniam, Pompeius Sullanus Dalmatiam tenebant*. at Flauianus in consternatione legionum, desertor partium Italiam petierat, inde studio rerum nouarum vltro in Pannoniam redierat, ideo Primus inde scribit Aponio, qui iam Aquileiam obtinebat. *tertia legio exemplum cæteris Mœsiæ legionibus præbuit, octaua erat ac septima Galbiana imbutæ fauore Othonis quamuis prælio non interfuissent, Aquileiam iam progressæ*. Et Flauiani pœnitentiam nesciebat, vt cũ transitu non prohiberet. *Socium reuirescere* eleganti metaphora, quasi arescat, qui partes deserit: vti autem metaphoris ad sobrietatem, inprimis magnificentiam concinnat.

Id. lib. 2. Hist.

Demetr. πρῶτα μὲν οὖν μεταφοραῖς χρηστέον· αὗται γὰρ μάλιστα καὶ ἡδονὴν συμβάλλονται τοῖς λόγοις, καὶ μέγεθος· μὴ μέντοι πυκναῖς, consule Thucididem ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλέουσαι. vbi scholiastes. εἴρηται δὲ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κουρᾶς ἄχρι τοῦ χρωτὸς γιγνομένης.

i. primum igitur vtendum est translationibus) hæc enim maxime voluptatẽ, & magnitudinem orationibus conferunt:) non autem crebris.

Lib. 2.

i. propè semper adnauigantes.

i. Dictum est per translationem tonsuræ vsque ad cutem factæ.

ET *interceptus exercitus*. Lego *interseptus* nam Rhetos & Germanos Antonius intersepsit. *suis stimulis excitos Mœsiæ duces, sua constantia perruptas alpes, occupatam Italiam, intersepta Germanorum Rhætorumq; auxilia. τὸ exercitus per Rhætiam Juliasque alpes.*

id

id est Rhætorum, qui timebantur ne per eas descenderent.

Gens fidei commissa patientior τὸ *cōmissa* id est iunctæ.

. . . . *Postrema immani corpore Pristis* Virg.li.3.AEneid.

Delphinum caudas vtero commissa luporum.

Sueuorum gens fida Romanis, non fœdifraga censebatur, vt Sarmatæ Iazyges. *patiētior*, pro *patiens*. vt *tristior* pro *tristi*.

Tristior & lachrymis oculos suffusa nitentes Id.lib.1.AEneid.

Alloquitur Venus.

STrenuus bello, quam gloriam. Versentur manuscripti codices, coniecturis indulgeamus, nil potius attamen vulgata lectione. Arrius habebatur bellorum peritus, quæ laus siue gloria inde orta quod stipendia fecerat sub optimo duce Corbulone: magno enim in pretio habentur, & vndique magnis cōditionibus inuitātur, qui sub strenuis ducibus meruerūt: quotus enim quisq; est qui eos quouis pretio non ambiat, quos sub Alexandro Farnesio militasse sciat? quis modo non montes auri promitteret militibus

Hen-

Henrici quarti regum ducumq; fortissimi? Verum Arrius iste spei de se conceptę minime respondit: nam neque fortem militem, neque constantem ducem se prębuit. *pauidus turbæ suorum miscetur, intulitque formidinem.*

Pag. 180.

QVia audacius. Audacter aliquid agere est ἐλευθέρως siue liberè, & nullo respectu rē exequi: inde apud Comicos *audacter credere* & *audacter monere*. quin & Catilin. Sallustio *audacia* dicitur eodem ferè significatu. *Duabus his artibus audacia in bello, vbi pax euenerat, æquitate seque remque publicam curabant: quarum rerum ego maxima documenta hæc habeo, quod in bello sæpius vindicatum est in eos, qui contra imperium in hostem pugnauerant, quique tardius &c. in pace verò beneficijs magis, quam metu imperium agitabant: & acceptà iniuria ignoscere, quam persequi malebãt.* Liberius igitur, & seuerius Minutius iste milites regebat, quam per ciuilia bella par esset vbi seueritati locus non est, quod Cassium Plutarch. in Brut. non fugit. *Vnde Brutum improbabat, quod nimis austerus atque seuerus foret eo tempore, quo humanitate atque clementia opus erat.* nec

Octa-

Octauium. *ad arma ciuilia actum, quæ neque parari possent, neque haberi per bonas artes.* neque Othonem. *vulgus, et plures seditionibus, et ambitioso imperio læti, per turbas & raptus facilius ad ciuile bellum impellerentur.* Quid enim facerent militibus obnoxii & magis seruientes, quam imperantes? atqui alius ab iis Pericles, qui potentiam bonis artibus adeptus est. κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτοῦ. ἦγε.

Tacit. lib. 1. ann.
Id. lib. 1. hist.
Thucyd. lib. 2. i. Continebat audacter multitudinem & magis eam regebat, quam ab ea regeretur.

DEcorum pro caussa ratus si placeret Galbæ principatus: & partes præsumsere facta Doctiss. vir. *si placere Galbæ principatum et partes præsumsissent. facta.* priora interpretor. Flauiani eiusmodi Galbę cultu, eius amorem, & imitationem Vespasiano vendicabant, quasi ad normam Galbæ regnaturus is esset, cuius milites aduersus eius desertorem tam acriter pugnarent, tantumque tribuerent memoriæ vita functi: nec omnino infirma est coniectura, si ex cultu, quo quis alium prosequitur, eius ingenium illi dicamus non displicere: en Vitellius inferias Neroni facit. *lætum fœdissimo cuique apud bonos inuidiæ fuit, quod extructis in campo Martio aris, inferias Neroni fecisset.* sequitur. &

Tacit. lib. 2. hist.

partes præsumsere, facta tribunis. id est, Flauiani antequam prælio transigeretur, captabāt defectionem Vitellianorum, promittebant que eorum centurionibus, ac tribunis honores eosdem quos apud Vitellium, gessissent. τὸ *præsumere* est *præoccupare*.

Arma parate animis, & spe præsumite bellum.

Virg.lib.11.Aeneid

Ad quę Seruius. *mente præoccupate.* noster alibi. *torpebat Vitellius, & fortunam principatus inerti luxu ac prodigis epulis præsumebat.* acutē ad alia quæ decent strenuos duces, nondum imperator, conuiuiis sumtuosis videbatur principem se gerere.

Lib.1.hist.

ET *vt proditionis, ira militum in T. Ampium Flauianum incubuit.* integra sunt quà à verbis, quà à sententia: vt manca viderentur fuit in caussa breuitas à Cornelio affectata: verum nec ista tanti sit: quam enim ad nauseam si sic dixisset. *& vt ira proditionis, ira militum ia T. Ampium Flauianum incubuit.* hoc est milites ira (quam contra proditores concipere solent) aduersus Flauianū inflammati sunt. iis affinia videntur hæc. *nedum Primus ac Fuscus, & specimen partium*

Mu-

Mucianus vllam in Vitellium nisi occidendi licentiam habeant. an suauius ad aures accideret. *vllam licentiam in Vitellium nisi occidendi licentiam habeant?* ad Midæ forsitan. Eadē ferè Sallustius. *Facinorosorũ circum se tanquã stipatorum cateruas habebat*. Postremum nõ reor hoc genus interpretandi insolitum tibi visum iri *ira proditionis* id est ira propter proditionem. Catilin.

Ast illum erepta magno inflammatus amore Virg.lib.3. Aeneid.
Coniugis, & scelerum furijs agitatus Orestes.

Furiæ scelerum Scilicet quæ illũ propter scelera, nempe matricidium agitabant.

Pag. 181.

E*Tiam militibus principem auferre*. Non deterreor metu proscriptionis, quæ mihi à triumuiris impendit, quin vulgatis inseruiam: Vertranius enim, & doctiss. vir subscribunt Ferreto ista ad hanc faciem decurtanti. *etiam milites auferre*. quapropter diuersis punctis hęc mihi legas. *etiam militibus principem auferre. licet integros incruentosque, Flauianis quoque partibus viles, quid dicturos*

 reposcen-

reposcentibus aut prospera, aut aduersa: non visus est Oedipo ad horum declarationem. incorruptæ fidei milites, nec tantillum de sua integritate dubitari volunt: indeque dicere non sustinent. *etiam milites principi auferre*. sed potius. *etiam militibus principem auferre*. quasi illud nefas cogitatu sit, istudque (licet in idem recidat) suam fidem præstringere nequeat. *licet integros* quid dicturos se integros, & incruentos, ac Flauianis quoque viles, reposcentibus prospera, aut aduersa?

FOrte *victi*. Nec Rodolphus mihi persuaserit vt legam. *victuri* neque cum doctissimo viro sentio, cui hęc mutila videntur. Vitelliani sine Cęcina prosperis malè vsi *excipiunt Vitellianos temerè effusos*, victoria excidere: iidem peius se se per aduersa gesserunt. *non laxare ordines, non recipere turbatos*. non itaque tantum Cæcinam desiderauerunt ad victoriam persequendam, quantum in fuga, & in aduersis, vbi cuiusq; virtus expetitur sine ęmulatione: maxime quum minore detrimento quis victoriam è manibus amittat; quam ab hostibus vincatur.

For-

F*Ortuna belli.* Discrimen est non modicũ inter bellum, & prælium: illud πόλεμος, istud μάχη. *tanquam ducem haud spernendum et si non prælium, certe bellum absumsisset*. nihilominus adducor in hanc opinionem *bellum* aliquando sumi pro *prælio* siue pugna. Tacit. lib. 12. ann.

O dolor atque decus magnum rediture parenti; Virg lib. 10. Aeneid
Hæc te prima dies bello dedit, hæc eadem aufert.

Hic si principium belli (vt res exigit) putamus à profectione Pallantis, is non vtique occubuit primo belli die.

In medio classes æratas, Actia bella Id. lib. 8.
Cernere erat.

At apud Actium pugna illa naualis, qua fractę vires Antonii.

Pag. 182.

C*VR rari sumsissent arma*. armati & dispositi Pannonici milites tunc erant. *at Vitellianis exercitus. tertia ferme noctis hora, paratis iamque dispositis Flauianis impingitur* at non eodem numero, quo iam Bedriaci pugnauerant: quod illic à Vitellianis plerique eorum cęsi sint. *At in Pannonia 13. legio* Tacit. lib. 2. hist.

legio, ac 7. Galbiana dolorem iramque Bedriacensis pugnæ retinentes. Antonius igitur vt eos in prælium accēderet, refricat dolorem dictæ cladis. qua nam (inquit) alia de caussa, nisi quod iam à Vitellianis victi fuistis, nunc pauciores quam olim sub Othone pugnam initis? agite ergo dum datur occasio ignominiam illam abolete, iniuriasque vestras vindicate. Doctiss. vir. *cur resumsissent arma.* sed acriorem aculeum priora relinquunt.

Pag. 183.

MVlta cum strage incesserat cūctatio. Flauiani primum ardentes vallo instabant, sed soluta compage scutorum, lanceisque transfixi, nonihil de alacritate remiserunt. quamobrem hinc ablegandum est *tentatio.* nam (vt apposite scripsit Pichena) signa cunctationis hęc sunt. *ni duces fesso iam militi, & velut irritas exhortationes abnuenti.* Et *non iam sanguis, neque vulnera morabantur.*

Pag. 184.

OMnisque ira victoris nō in vulgus inops Et paulopost. *gregarius miles futuri securs, & ignobilitate tutior perstabat.* Eadem ferè

rè Salluſtius. *nam ſemper in ciuitate quibus opes nullæ ſunt, inuident bonis, malos extollunt, vetera odere, noua exoptant, odio ſuarum rerũ mutari omnia ſtudent, turba atque ſeditionibus ſine cura aluntur, quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno.* Catilin.

ANtonius poſt rem. Variata diſtinctione caſtigationes omnes peſſundamus. *Antonius poſt rem (flagitii increbreſcente inuidia) edixit.* τὸ *poſt rem* non aliter accipio, atq; *poſt factum* exemplum non longè petam. *cæterum ex diſtantibus terrarum ſpatijs conſilia poſt res afferebantur.*

Pag. 185.

NOn more vulgi agere. Vulgus inter ancipitia ſemper trepidat *vulgus formidoloſum.* At Vitellius quaſi bellum cum Vitellianis nil ſua referret, luxui ſic ſe dederat, vt abiectis imperii curis, nec trepidare (qui mos vulgi per ardua) meminiſſet. Graphicè ignauia Vitellii repręſentatur, diſpeream ſi eam pictor melius expreſſerit. Doctiſſ. vir. *in ore vulgi.* Tacit. lib. 1. ann.

Pag 186.

S*Imul cæterorum fides metu intacta.* ἀναλόγῳ *in tacta* vt *infracta*. idq; verbi & pro valde frangere, & pro non frāgere vſurpatur. Duo deterruere Valentem ab ingreſſu Galliȩ Narbonenſis, Maturi monitus, & comitū fides metu circumiacentiū populorū tacta titubanſq;. *nā circūiectas ciuitates procurator Valerius Paulus ſtrenuus militiæ, & Veſpaſiano ante fortunam amicus, in verba eius adegerat* nec diu Valentis comites deſtinata diſſimulauerunt. *Fabius Valens cum quatuor ſpeculatoribus, & tribus amicis, totidemque centurionibus ad naues regreditur maturè: cæteriſque remanere*. Potuit ergo Pichena, & ſi qui alii ab emendationibus deſtitiſſe.

Seru. ad lib. 12. AEneid.

R*Egreditur maturè: cæteriſque remanere.* Valens à pleriſque ſuorum deſertus cito cum paucis ad naues regreditur: cȩteri (inter quos Maturus) Veſpaſiani partes induerunt. Doctiſſ. vir ſic legit. *regreditur. Maturo cæteriſque remanere*. putem adductum coniunctione *cæteriſque*. Sed aliquando magnificentiæ gratia non dedecet vti. παραπληρωματικοῖς συνδέσμοις.

Pag.

Pag.187.

E*T certiora de Muciano sperabantur.* Videbatur Antonius appetens nouarũ rerum, nec amplius Vespasiano fidus: quæ suspitio inde orta quod milites imperio regeret ambitioso. *vt suas legiones colere omnibus dictis, factisque viam sibi ad potentiam strueret re*, qua etiam de caussa Piso reus maiestatis factus est. *Et rerum nouarum studio Pisonem vulgus militum per licentiam & sociorum iniurias eò vsque corrupisse, vt parens legionum à deterrimis appellaretur.* Nectebant igitur moras nonnulli ex ducibus metuentes, vt sequi Antonium esset perfidiæ conscientiam subire: At Mucianum expectabant, de cuius fide non suspicabantur. Scriptũ est *certiora* quod qui pręsentia spe futurorum fastidio habẽt, incerta præ certis sequi videntur. *incerta præ certis bellum quam pacem malebant.* vel duces ob Antonii fastum, & impotentiam ęgre eũ sequebantur *quippe nimius iam Antonius.* pręsertim quod nec magni iam facerent ea quę sibi Antonius indulgebat, nam certiora & firmiora sperabant à Muciano quippe qui dux primarius erat, & credebatur acta Primi pro irritis habiturus. At propius vero acce-

Tacit.lib.3.ann.

Salust.Catil.

demus, si dicamus duces expectasse Mucianum vt eius iussa sine hæsitatione exequerentur. Nam is absens ita se gerebat. *vt ex euentu rerum aduersa abnueret, vel prospera agnosceret.* Verum vir doctissimus mauult *rectiora* quasi dicta sint, de virtutibus Muciani in comparationẽ vitiorum Primi. verum de Licinio iam legi *palam laudares secreta male audiebant*.

Pag. 189.

QVin Cæsarem se dici voluit. Recusauerat ante. *præmisit in vrbem edictum, quo vocabulum Augusti differret, Cæsaris non reciperet.* Aduersatur Suetonius. *Germanici cognomen delatum ab vniuersis cupide recepit, Augusti distulit, Cæsaris in perpetuum recusauit.* non iterabo iam mihi dicta.

Tacit. lib. 2. hist.

C. VIII.

Lib. 1. annal. ad ea c. Nauum Cæsari.

Pag. 190.

NE victos quidem laturos. De integritate loci non est quod tria verba commutẽ cum doctissimo viro. At eius sententiã non omnino amplector. nam qui *non tantã Vespasiano superbiam*. ad magnanimitatem referri possunt? de qua paulopost. *nisi forte Vespasianus altiores spiritus gerat.* μετρίως Vitellius

tellius oppugnatur,& à pactis deterretur. sit igitur superbus ille, qui principem imperio exutum patitur vitam degere priuatã, quasi quotidie eum triumphare desideret. Non est (inquiunt) adeo superbus Vespasianus vt ad ostentationem luce te frui patiatur, sed miseratione (perire enim, & occidere. *aeque apud bonos miserum est*) tibi adimet vitam. Tacit.lib.1.hist.
Dices nec superbus nec misericors est: esto, sed tui tanto culmine deiecti miserescent tui victi milites, bellumq; reparabunt: quæ res necesse Vespasianũ in tui perniciẽ sollicitabit. Migrẽt igitur castigationes, & attendat lector quã apte sequatur *ita periculũ ex misericordia*. Et *moriendũ victis, moriendũ deditis.*

Pag. 192.

QVibus armorum caussis? quo tanta cladis pretio stetit? pro patria bellauimus. emendent alii, nos interpretationi vulgatorum inseruiamus. Tacitus insurgit aduersus Capitolii temeratores. *quibus armorum caussis?* iniustis scilicet Capitolium cõflagrauit. *quo tanta cladis pretio stetit?* propugnatio, & conseruatio capitolii aduersus Gallos, & Porsenam nihil est si cum huiusmodi clade comparetur. *pro patria bellauimus.* vt illud.

Virg lib. 2. Aeneid.

Fuimus Troes fuit Ilium, &c.

Non amplius pro patria pugnamus; ſed eius perniciem tantum in votis habemus.

Pag. 193.

D*iremta belli commercia.* Haud immerito vir doctiſſimis Rhenanum carpit, vnde habemus *diremta bellico cōmercia*: noſter enim prę oculis habuit, quæ Magus, & quę AEneas contrà reddidit.

Lib. 10. AEneid.

Mag. . . . . *Non hic victoria Teucrum*
Vertitur haud anima vna dabit diſcrimina tāta
AEn. *belli commercia Turnus*
Suſtulit iſta prior iam tum Pallante perēto.

Confer cum his. *eximi ſupremo certamini vnū diem poſtulabant, &c. reſcriptum Sabini cæde, & incendio capitolij diremta belli commercia.*

Lib. 1. annal.

Abditi in tabernis. Optima, quod, ea nonnūquam Tacitus ſcribat, quę ſoloeciſmum ſapere videntur. *Et ſi vellet imperium promtas oſtentauere.* ſermo de veteranis eſt, & maluit *promtas.* reſpiciens ad legiones, quam *promtos* quod iam per criticos à libris exulabat. nec Terētius abſtinuit à ſimili imparilitate.

Andr.

Vbi illic ſcelus eſt, qui me perdidit?

Vide Dionyſ. ad Amm.

i. populus autem Syracuſanorum multum inter ſe contēdebant.

nec Thucydides. τῶν δὲ συρακουσίων ὁ δῆμος ἐν πολλῷ πρὸς ἀλλήλους ἐριδι ἦσαν.

AD

Ad hanc faciẽ quoq;, iã dicto *populus* annectit *abditi* par erat enim, vt plebs formidolosa fugiẽtibus ad se militibus tabernas peteret aut iisdẽ aduersarios in domos compellentibus sequeretur, & clausos erui iugulari que postularet, quo præda ipsa potiretur, quod sequentia satis probant. *parte maiore prædæ potiebantur.* sed sic distinguẽda sunt. *aderat pugnantibus spectator populus, vtque in ludicro certamine hos modo, rursus illos clamore, & plausu fouebat: quoties pars altera inclinasset abditi in tabernis: aut si quam.*

(:)

AD

A D LIB. QVARTVM HISTOR.

Pag. 195.

T fortuna capta vrbis. Roma à Flauianis expugnatur, non vt omnia agerēt, & ferrent, sed vt vrbs tantum seruitio Vitellianorum eximeretur. *Vrbem senatui ac populo Romano, templa Dijs reddita.* Verum victoriæ temperare dum nequeunt, adeo per vrbem grassati sunt, vt ea videretur ab hostibus capta, non à ciuibus recepta eiusmodique clades & fortunas pertulisse. *Fortuna capta vrbis*. non *forma capta vrbis*. vt Vertranius doctissimo viro applaudente.

Tacit.lib.3.hist.

ex

ex victore speciosissimo insidijs Hasdrubalis, et Xantippi Lacedemonij ducis ad miserabilem captiui fortunam deductum. Valer. lib. 1. de vlt. Deorum

Pag. 196.

SED in Sarmatas expeditio fingebatur. Hęc non mediocriter sollicitauere Pichenā virum doctrinæ minime vulgaris quasi nunquam expeditio Muciano in Sarmatas fuerit: quodque non facile credat triumphalia insignia permitti in spem futuræ victoriæ. quid si respectum sit ad repulsionem Dacorum. *Mota & Dacorum gens numquam fida tunc sine metu abducto è Mœsia exercitu &c. iamque castra legionum excindere parabant ni Mucianus sextam legionem opposuisset. &c. affuit vt sæpe alias fortuna populi Romani, quæ Mucianum viresq; orientis illuc tulit.* De qua etiam Primus. *neque officere gloriæ eorum, qui Asiam interim composuerint illis Mœsia pacē.* At Daci alii à Sarmatis. non inficior, verum Cistoboci Ptolemęo sunt inter Dacos, quos Capitolin⁹ & Marcellin⁹ Sarmatis ascribūt. Tacit. lib. 3. hist. Dicto libro: Lib. 3:

Pag. 196.

VT Honorificam in bonum principem τὸ *vt* (vt emendationes declinemus) veri-

Tacit. in Agricol. veritatis nota est. *Monam insulam vt vires re bellibus ministrantem aggressus.* de qua alibi *i-*
Lib. 14. ann. *gitur Monam insulam incolis validam, & receptaculum perfugarum*. Et idem est ac si scripsisset *honorificam in bonum principem*. Sententia verò Heluidii fuere laudes adulationis expertes, quæ bonum principem Senatus decerent, & quæ à Prisco effundi par erat qui *è moribus soceri nihil æque ac libertatem hausit.* At à Vespasiano ægre acceptæ sunt, qui licet *ciuilia de se & republica* tamen *vt*
In Vespas. ca. 15. *princeps loquebatur*. sensit aliter Suetonius de Prisco, sed Cornelius eiusmodi virorum præcipuus est fautor. verum Pichena causas offensionis eas fuisse putat, quæ post à Cornelio recensentur: nempe eius sententiam super legatione, super prætorum postulatione superque capitolii restitutione. Dissentio. qui enim verũ esset? *falsa aberant & studijs senatus attollebantur*. de legatione enim scribitur *vicit pars quæ sortiri legatos malebat, etiã medijs patrum annitentibus retinere morem.* de postulatione *Vulcatius Tertullinus Tribunus plebis intercessit, ne quid super tanta re principe absente statueretur.* Itaque incertum placitura senatui fuisset nec ne Crispi sententia. De restitutione. *eam sententiam modestissimus*

quis-

quisque silentio deinde obliuio transmisit.

R*Egiones Italiæ Tarracinæ municipio.regio* πολύσημον est & inter cœtera idem cum Prouincia.*hinc in regionē Mediæ transijt vbi supplementum nouorum militum,è Cilicia occurrit.*Quid ergo addemus? *septima.* Quid (velut Pichena) reformamus? *Heluidius Priscus igitur natus Tarracinæ municipio.* Q. Curt.lib v.

Pag.197.

F*Vere qui, & meminissent.*censere Capitolium publicè restituendum,Vespasianumque adiuuare, quid aliud est, quæso, quam principem in ordinem redigere? quæ Heluidii sententia delatoribus non excidit, sed eam arrepta occasione Vespasiano retulerunt,vnde postea nonnullis additis cædes Prisci.Quid autē Pichena sibi velit ego nondum assequor,nisi subfrigidum aliquid tali viro affingere sustineamus. Suet. Vespaf.ca.15

C*Orruptorque amicitiæ cuius se magistrum ferebat* γνωκῶς vt philosophus. integra sunt,nec de via decedere debent coniecturis doctissimi viri.non damno tamen *corruptor amici, & cuius se magistrum ferebat*: namre

vera Celer magister erat & amicus Sorani.

Iuuen. Satir. 3.

Stoicus occidit Baream, delator amicum,
Discipulumque senex.

Sed nec alibi Tacitus, cum fuisse magistrum Sorani dicit. *tantum iræ P. Egnatius conciuit, cliens hic Sorani, & tunc emptus ad opprimendum amicũ, authoritatem stoicæ sectæ præferebat* Cuius integrum nomen P. Egnatius Celer. possunt hęc etiam missis castigationibus adaptari ad sensum doctissimi viri. *amicitia* pro *amico*, τὸ πρωτότυπον ἀντὶ τοῦ παρηγμένου

Lib. 16. annal.

i. primitiuum pro deriuatiuo.

vt *igitur contumaciam eius insectari vetus Augustæ odium recentem Liuiæ conscientiã exagitare, vt superbiam fecunditate subnixam, popularibus studijs inhiare dominationi apud Cæsarẽ argueret.* Et vt, *sibi concessam dictitans nobilitatem pulcritudinem*. Non diuersa sunt quę sequuntur.

Tacit. lib. 3 ann.

Alcæus
i. Duxit & Xerses Persam exercitũ.

ἄγαγε καὶ ξέρξης πέρσαν στρατόν.

Virg. li. 8. AEneid.

At vos, O, superi, & Diuum tu maxime rector
Iupiter Arcadij quæso miserescite regis

Propertius.

Vos eritis testes, si quos habet arbor amores
Fagus & Arcadio pinus amata Deo.

Cæte-

C*Æterique motis adulationibus animis*. Musonius patres in Celerem accendebat, laudans eos (vt reor) quod semper à delationibus abstinuissent, & semper accusatores auersati sint: Idque ei processit, nam licet eo cadente Priscus & Marcellus expectarentur, indeque agmen reorum *nam si caderet Marcellus agmen reorum sternebatur*, eaque de caussa patres in studia olim diducti sint. *senatum in studia diduxerat*. & nunc aliquantum retardarentur *ea cognitione renouari odia accusationum videbantur*, tamen *motis adulationibus animis* Et quia *vilis & nocēs reus protegi nō poterat*. Celer postero die damnatus est. *damnatusque Publius, & Sorani manibus satisfactum*. Eandem viam affectauit Heluidius cum iterum in Marcellum inueheretur, qui certe senatum in suam sententiam traxisset ni Mucianus pro delatoribus censuisset. *igitur à laude Cluuij Rufi orsus, qui perinde diues, & eloquentia clarus, nulli unquā sub Nerone periculum facessisset, crimine simul exemploque Eprium vrgebat ardentibus patrum animis*. Doctiss. vir tamen maluit. *cæterique motis ad vltionem animis*.

Pag. 200.

SED *parum prouisum ne copiæ.* Diruunt edificia, quæ castris adiacebant, ne inde facilius oppugnarentur: sed nihil ea res aut parum promouerunt non vectis in castra commeatibus, qui ibidem erant *rapi permisere*. Nam inde fames & deditio, *virgulta postremo & stirpes, & inter natas saxis herbas vellentes miseriarum patientiæque documentum fuere, donec egregiam laudem fine turpi macularent.* Doctissimus vir *sed parum prouisum vt copiæ*. sed vulgata (vt vides) exsibilanda non sunt.

Pag. 201.

I*Mmensis actibus.* Attestatur sagacissimus Pichena legi in Florentino *immensis auctibus*. Interpretaturque de auxiliis Germanorum, quæ vndique ad Ciuilem confluebant. Vtrunque probo, nam alibi noster. *sed præcipuus, et cum præsenti exitio etiam futuri pauor subita inundatione Tiberis qui immenso aucta*. Liuius *eam rem maximis semper auctibus crescere,* Et sequentia, *societate nobilissimis obsidum firmata* aperte exigunt superius de auxiliis actum fuisse.

Lib. 1. dec. 4.

Pag. 202.

N*Eue externa*. Id moris Tacito eſt, vt dicturus *bella externa* contentus ſit dixiſſe *externa* tantum. *remiſſum id munus ne inter diſcordias externa molirentur*. Et *poſito ciuili bello ad externa modeſtiores*. Poſſumus ergo facere gratiã de emẽdatione doctiſſ. virq *neue externa arma falſis velaret*. At *armis falſis*. ideſt prætextu bellandi pro Veſpaſiano. Lib. 3. hiſt. L b. 4. hiſt.

Q*VI rurſus miſſos Noueſium frumentatores*. Etiam dum infirmo Ciuili ex equi lapſu ſecurum inceſſit agmen imbellium frumentatorũ, quibus nondum reuerſis, alii Noueſium miſſi ſunt ab obſeſſis cum pręſidio cohortium, quod nimis de annona ſolliciti eſſent: ſed valido iam Ciuili, qui (milites per iter ſciens raros apud ſigna armaque in vehiculis) compoſitus huc & illuc vagos adoritur. Pugnatur anceps ad noctem prelium, quamobrem cohortes cum vna ſecum miſſis frumentatoribus omiſſo Noueſio, quò ire iuſſi, Geldubam ſe conferunt. Non ſemel itaque miſſi ſunt frumentatores, priores & imbelles ſecuri Noueſium veniunt, ſed regredi non audebant. *non erat dubium quantum in regreſſu diſcriminis adeundum*

dum foret frumentatoribus onustis pauculisque. Secunda missio præsidio cohortium firmata frustra fuit. Habes sensum quem punctis sic adhibitis coactum non dices. *Qui rursus missos Nouesium frumentatores, datasque in præsidium cohortes velut multa pace ingredi accepit, rarum apud signa militem, arma in vehiculis. cunctos licentia vagos compositus inuadit.* Hinc nimis clarum, quàm hic ingratis se se intruserint emendationes.

Pag. 205.

PLanctum, & lamentum. An Senienses lasciuiæ caussa iis similia in Manlio lusere, quę Apuleius in Thessalia passus est, dũ risus anniuersarius dies celebratur? certe enim hæc. *planctum & lamenta, & supremorũ imaginem præsenti sibi circundata* lusum sapiunt, quo ille viuus vt vita functus à Seniensi bus habitus sit.

De Asino aur.

Pag. 206.

QVibus fausta omnia. si idem est ad hanc rem *omen* quod *nomen* cur emendamus? Idem autem esse docent ea, quæ vir doctissimus è Plauto transcripsit.

Virg.

Virg. *Lucridi nomen in patria fuit.* Perſ.
To. *nomen atque omen quantiuis eſt pretij &c.*

Quibus enim eſt nomen fauſtum, iiſdem etiam omen eſſe fauſtum dici poteſt.

Pſ. Quid iſtic eſt. Ca. Charinus. Pſ. euge iam χαῖρε, οἰωνὸν volo. Plaut. Pſeud. i. ſalue, omen.

Pag. 207.

IN *tot malis hoſtium*. Mala quæ aduerſus me ab hoſtibus parantur. eritque nomē ancipiti ſignificatione. vt *vulnus*.

Et vulnere tardus Vlyſſi.

Cum diceret vulnus non quod accepiſſet Vlyſſes ſed quod dediſſet. Gell. lib. IX. c. 18.

Sed quinam hi hoſtes? Claſſicus, Tutor, & cæteri Galli, quos paulo ante occultos appellat, *inter ambiguos milites, & occultos hoſtes.* qui poſt manifeſtam defectionem occulta expromunt, vincula ſcilicet, ſiue necem Voculę paciſcuntur. *Pignuſque tanti ſceleri nece aut vinculis legatorum daretur.*

Pag. 208.

INnexa *ſigna*. Ideſt non nexa pilis vel coronis. quibus comebantur. Doctiſſ. vir ad lib. 15. ann.

Pag.

Pag. 209.

L*Vcem diemque*. Bene vulgo, quid τῷ *noctē* cum verbo *aperuit?* At naturam dicit eiusmodi mortalibus aperuisse, respiciens ad ea, *nam ad hunc diem flumina, ac terras, & cælum quodammodo ipsum clauserant Romani.* Cæterum *lucem diemque* Pleonasmus est, vt nos docte monitos voluit acutissimus Pichē na.

Pag. 209.

A*Bruptis vectigalibus.* Id potius est *voluptatibus* quod hęsitanter Doctissimus vir hic induxit. Sed qui fit, vt Romani vectigalibus plus valeant aduersum subiectos, quàm armis? his, victos suę ditionis tan tum faciūt, illis exuunt bonis, ita vt impares oneribus ferendis veneant in seruitutem quod paulum abfuit, quin cunctis Frisiis eueniret. *ac primo boues ipsos, mox agros, postremò corpora coniugum, aut liberorum seruitio tra debant*. Sic armis vincunt qui rebellare aliquando valent: quos deinde vectigalibus adeò conterunt, vt vires, & cogitationes desciscendi penitus amittant. Dices Frisios auarissime habitos iniurias tamen vltum isse.

Tacit. lib. 4. ann.

Cla-

Clarum inde inter Germanos Frisium nomen dissimulante Tiberio damna. At ego tibi occinam vulgatum illud. Idem.ibid.

οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς. 1.non est cuiusque nauigare Corinthum.

Et ii remedium in principio mali à desperatione sumsere. vel simplicius, pecunia neruus est bellorum *sed nihil æque fatigabat. quã pecuniarum conquisitio eos esse belli ciuilis neruos dictitans.* eaque Romani victos ita per vectigalia spoliabant, vt vnquam reparare bellum nequirent, quod armis tantum victi redintegrare potuissent. Tacit.lib.2.hist.

Pag. 210.

N*Equaquam egregij Duces*. Annius, & Cerialis non ita egregii Duces erant vt iis satis tuto bellum delegaretur aduersus Galliæ Germanięque cõspirationem. At cur eos Mucianus elegit? nondum audierat quę postea resciuit. *At Romæ cuncta in deterius audita Mucianũ angebant.* Hęc autẽ Muciani ęstimatio de Annio deq; Ceriali, facta fuit recta lance: Quid enim aliud in Annio laudatur quam maturitas? *authoritatem Paullini, vigorem Celsi, maturitatem Galli, vt cuiq; erat criminando.* Quę profecto despectui non est Tacit.lib.1.hist.

 ha-

habenda sed neque par videtur summæ huius grauissimi belli, cui (si alia non præstaret) non satis ille fuisset .

Virg. lib. 6. AEneid.

Vnus qui nobis cunctando restituis rem

Cerialis gesta quando pulchrè procedebat, sępius erant imputanda fortunæ, *Cerialis vt incuria propè rem afflixit, ita cōstantia restituit.* Et *ipse pugnæ auidus & contemnendis, quam cauendis hostibus melior.* Addas *sanè Cerialis parum temporis ad exequenda imperia dabat, subitus consilijs sed euentu clarus. Aderat fortuna etiam vbi artes defuissent.* Cęterum Cornelius depræhenditur in dissidio manifesto *sed vbi cum cætero orbe Vespasianus, et Britanniā reciperauit. Magni duces egregij exercitus, minuta hostium spes & terrorem statim intulit Petilius Cerialis, Brigantum ciuitatem quæ numerosissima totius prouinciæ perhibetur aggressus. Multa prælia, & aliquando non incruenta, magnamque Brigantum partem aut victoria amplexus, aut bello.* concilio, magnus Dux Cerialis in comparationem decessorum, & bello cum hoc nequaquam comparando, vel eruditus prosperis, & aduersis huius belli postea clarus, & magnus habitus est. At doctiss. vir, Mercerus & Pichena varie corri-

In Agric.

gunt,

gũnt, nefas rati ſi Gallus,&Cerialis inter gregarios duces recenſerentur.

Pag. 210.

P*Eriuriaque iactantibus.* Doctiſſ. vir verbis Manutii *periurgia.* Eam coniecturam (bona venditoris gratia) titiuilitio non emerim. quiſque id proferebat quo rebatur ſe valere ad obtinendum principatum; pars ſe eo dignos ducebant, quod multis fœderibus eſſent muniti, plerique recenſebant vires & opes. Nonnulli originis vetuſtatem. Quidam rebelliones aduerſus Romanos, quaſi merito princeps ille populus eſſe deberet, qui aduerſus Romanos non ſemel fœdifragus miſericordiam penitus conſumſiſſet. Hæc vltima certe apud Germanos potentiam inprimis cõciliabant: quænam enim alia de cauſſa Ciuilis gloriabatur maiores ſuos hoſtes populi Romani fuiſſe? *ipſe e maioribus ſuis hoſtis populi Romani quam ſocius iactabat.* ſed eadem pura puta Brinio in Ducem aſcitus eſt. *igitur ipſo rebellis familiæ nomine placuit impoſituſque ſcuto more gentis & ſuſtinentium humeris vibratus dux diligitur.* hęc mihi præiuit Lazarus Superantius patricius Venetus, quem nunc nuper magno litera-

rum detrimento luxi lugeoque φίλτατος enim ἑταῖρον erat. is multa, & egregia ſcripſit, quibus longum viuet. Placide quieſcat, & nos *ab infirmo deſiderio, & muliebribus lamentis ad contemplationem virtutum ſuarum* uocet *quas neque lugeri, neque plangi fas eſt.* Cæterum amici memoriam uenerantes, ſerio cauebimus, ne quis in nos merito iaciat.

Soph. Aiac. maſtigoph.

φεῦ φεῦ τοῦ θα.όντο: ὡς ταχεῖα τοῖς βροτοῖς
χάρις διαῤῥεῖ, καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται.

1. Heu heu vt cita apud homines gratia mortuorum defluit, & mentita deprehenditur.

Pag. 211.

Lib. 16. ann.

C*Erialis à metu infamiæ.* Proba hęc ſunt, nec Tacito inſolentia, *plerique Veſtini quoque conſulis acre ingenium vitauiſſe Piſonē crediderunt, ne à libertate moueretur.* Adde cū

Idem in Agric.

denotandis tot hominum palloribus ſufficeret ſæuus ille vultus, & rubor à quo ſe contra pudorem muniebat. Nempe quo rubore ſemper coloratus, numquam dignoſci poterat an eum aliquid puderet. Immanem belluam, qui nihilominus uerecundiam ſibi uendicabat.

Suet. c. 18.

commēdari ſe verecundia oris adeo ſentiebat, vt apud ſenatum ſic quondam iactauerit vſque ad huc certe animum meum probaſtis, et vultū. Liberius certe Caligula. *nihil magis in natura ſua laudare ſe, ac probare dicebat. quam vt*

Idem c. 29.

ipſius

ipsius verbo vtar, ἐδιατρεψίαν *hoc est inuerecundiam.*

Pag 212.

Q*Vamquam nuntios occultarent.* castigationibus parcendum erat. Nuntius enim aliquando pro re quæ nuntiatur.

Nec mihi postilla metuebam talia verba, Catullus in Arriū.
Quum subito adfertur Nuntius horribilis.

Nuntiatum mihi C. Fannium decessisse, qui Plinius li. 5. epist. v. *nuntius graui me dolore confudit* noster *prosperos rerum in Treueris gestarum nuntios accepere.* Verum qui nam sunt isti qui famam occisi Vespasiani supprimere dicuntur? Iidem cum illis, quos Ciuilis, & Classicus appellāt. *vana, & sine viribus nomina.* Nimirum Domitianus, ac Mucianus quibus id affingitur vt facile ad imponendum: solitum est enim iis qui in imperium non suum se se intrudunt. En Liuia. *lætique interdum nuntij vulgantur.* Tacit. lib. 1. ann. *donec prouisis quæ tempus monebat simul excessisse Augustum, & rerum potiri Neronem eadem fama tulit.* En Agrippina *vocabatur interim senatus, votaque pro incolumitate principis* Idem lib. 12. ann.

pis consules & sacerdotes nuncupabant, cum iã exanimis vestibus, & fomentis obtegeretur, dum res firmando Nerônis imperio componuntur.

F*Lagrantissima cohortium suarum integra manu, & è Chaucis Frisÿsque composita.* Quid hic non recte dictum? Chaucorum, & Frisiorum multi euasere cum Ciuili, quos ante propriis cuneis compositos, nunc numero minuto in vnum miscuit: disponebãt enim barbari quasque gentes separatim. *Caninefates Frisios, Batauos proprÿs cuneis componunt.* Eadem de Chaucis dicenda sunt; qui inter auxilia Ciuilis. *Ciuili Chaucorum auxilia venere.* qui per se gens magna & valida. *Ac primo statim Chaucorum gens quanquam incipiat à Frisÿs ac partem litoris occupet, omnium quos exposui gentium lateribus obtenditur, donec in Cattos vsque sinuetur, tam immensum terrarum spatium non tenent tantum Chauci sed & implet.* Doctiss. autẽ vir legit. *flagrantissima cohortium suarum integra manente, è Chaucis.* Nonne inualidum Ciuilem facimus cum vna tantũ cohorte? idque Tacito reclamante? *namq; & Ciuilis illuc intenderat non inualidus. &c.* at victus fuit, non inficior. verũ non profligatus. *Sed obstitit vincentibus prauum in*

Tacit. lib. 3. hist.

Idem ibidem.

Idem de morib. Germ.

ter ipsos certamen hoste omisso spolia consectandi sit ergo *manu integra* plus vna cohorte.

Infanda per Orbem
Supplicia, & scelerũ pœnas expedimus omnes Virg.lib.1.Æneid.
Vel Priamo miseranda manus.

Pag. 214.

Q*VA cogitatione bellum aduersus patrem cogitauerit*. Vide quid gustus diuersitas faciat: Doctiss. viro hæc spurca videntur, mihi candida, & intemerata sunt.

To. *Faciam vt mei memineris dum vita viuas.* Plat.Pers. Idem Stich. Idem.Menęch.
Sagar. *Cum hoc donauisti dono tuum seruum;*
Medic. *Ita ego illum cura magna curabo tibi.*

Cuius disparem mitioremque naturam contrà interpretabatur. Multa simulabat Domitianus auertendæ suspicioni Regni à se affectati. Idque faciebat metu fratris, cuius mitissimam naturam ad tempus assumtam putabat, mortuoque patre in sui perniciem erupturam. Sed quam falsus animi sit, arguunt eius facinora vel Tito rerum habenas moderante. *Fratrem insidiari sibi non desinentem,*

sed

Suet.in.Tit. *ſed pene ex profeſſo ſollicitantem exercitus, meditantem fugas nec occidere nec ſeponere ac ne in minore quidem honore habere ſuſtinuit: ſed à primo imperij die conſortem ſucceſſoremque teſtari perſeuerauit. Nonnunquam ſecreto lacrymis, & precibus orans, vt tandem mutuo erga ſe animo eſſe vellet.*

(:)

AD

AD LIB. QVINTVM HISTOR.

Pag. 219.

ET *Prælιantis vtriusq; rebus.* Sic vulgati codices: at *priuatis vtriusq; rebus* Quod Vertranius, & Doctiss. vir amplexi sunt, à Beato fluxit. Verum nihilo magis priora delctum eo, immo sic interpretor. Titus militia clarus euasit, dum simul cum patre bellum gerit aduersus Iudæos. Erat enim inter eius legatos. *Atque inter legatos maiore filio assumto*, Ibique præter alia. *Taricheā, & Gamalam vrbes validissimas Iudeæ in potestate m redegit.* Quibus astipulatur Iosephus. Suet. c.4. Idem c.4.

OO Cæte-

Lib.4 c.4. Antiquit. Tacit.lib. 14. cum iis queinos ibi

Cęterum nec alio in loco religio Tacito fuit dicere ἀκύζω *præliari* pro *bellare*. audi *ſimul in vrbem mandabat nullum prælio finem reſpectarent niſi ſuccederetur Suetonio*.

Apud.Plat. Alcibiad.2. i.vt is ſuperior ſe ipſo ſit. Cic.li.3.de orat. Tacit.lib. 3.ann.

A*T que ipſe, vt ſuperior ſui iam crederetur*. Seorſum ſentio à Doctiſſ. viro, qui hęc reformat ad hunc modũ *atq; ipſe vt ſuper fortunã*. At ſuperare ſe ipsũ tunc aliquẽ dicimus, cũ nos ex iam dictis hyperbole fere deficit. Sic Socrates de ambitioſis Reipublicæ adminiſtrationibus ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνει κράτιστος ὢν Sic de Craſſo *tamen omnium conſenſu ſic eſſe tum iudicatum cæteros à Craſſo ſemper omnes, illo autem die etiam ipſum à ſe ſuperatum*. Quibus (ſi placet) annecte. *poſtremo ſuaſmet ipſe ſpes anteire parat*.

Lib.7.c.3. antiquit. Iliad.lib.6. i ſecundo ſolymis pugnauit cum gloriosis fortiſſimam

S*Olymos carminibus Homeri*. Ab iis diſſentio, qui ſacram gentem ab Homero deſignari putant: quo enim pacto teſtimoniũ clariſſimi poetarum Ioſephus præteriiſſet? qui alias anxie minima quæq; perſequitur quibus aſſerat ſuæ gentis antiquitatem, quique non ignorauit eos Homeri verſus.

δεύτερον αὖ σολύμοισι μαχέσσατο κυδαλίμοισι,
καρτίστην δὴ τήν γε μάχην φάτο δύμεναι ἀνδρῶν.

Agit

Agit ibi Glaucus de Bellerophonte à Lyciæ rege periculis obiecto: quem par est credere cum finitimis pugnasse, qui Milyę, alias Solymi dicebantur τὴν γὰρ νῦν λύκιοι νέμονται αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν μιλυάς, οἱ δὲ μιλύαι τότε σόλυμοι ἐκαλέοντο Iudæis tamen non inuideo hanc laudem, quos pugnaces melior Homerus dicit, melioreque afflatus spiritu sed falsis inniti nec pro veritate satis decet.

que hanc pugnam dixit inille virorũ.

Herodot. lib 1. i. Quam nunc incolu.it lycii antiquitus ea Milyas erat, Milyæ vero tũc solymi vocabantur.

SED sibimet, vt Duci cœlesti crederent primo cuius auxilio credentes præsentes miserias pepulissent. Hęc Mosis verba inuitis Hebręorum calumniatoribus, referri possunt ad maris diuisionem paulo ante factã, qua Iudęi vim regis Aegiptiorum mirabiliter euasere: itaque memoria prioris beneficii eos reuocat à desperatione & vrget vt quouis gentium sese alacriter sequantur sed *primo* aduerbium sit. vel *pepulissent* in futurum exemplo Virgilii.

Eripui (fateor) me letho, & vincula rupi
Limosoque lacu per noctem obscurus in vlua
Delitui, dum vela darent si forte dedissent. Lib. 2. Aeneid.

Eadem Plautus

Ag. *Potesne mihi auscultare? Mi. possum. Ag. domum abi, ac suspende te,* Pœn.

Mi. *Quamobrem?* *Ag: quia numquam audibis verba tot tam ſuauia,*

Quid tibi opu' St. vixiſſe, auſculta mihi modo ac ſuſpende te.

Agite (ait) ſpem mittite quam de hominibus deque Diis concepiſtis, mihique vt Duci cæleſti morem gerite, qui primus auxiliũ vobis polliceor, cuique ſi fidem habebitis dubio procul miſerias propelletis, quæ nũc vobis impendent.

Pag. 216.

De morib. Germa. NAM *necare quemquam ex agnatis.* *agnati*. Hic, & alibi pro *filijs* vt *prognatus*.

Plaut. Epidic. . . . . . . *Epid. Tum ille prognatus Theti.*

Sine perdat, alia apportabunt ei Nerei filia.

Nec nimis remota eſt hæc ſignificatio à verbo *agnoſcor*. Quod apud iuriſconſ. amplecti- Cic pro Cæcin. tur filios vel nepotes, qui poſt conditum teſtamentum naſcuntur.

COrpora *condere*. Cum magna copia Aromatum. is eſt enim mos hebræorũm. at AEgiptii condiebant quod Græci *ταριχεύειν dicunt ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι* hinc in Poppææ

Iohann. c. 19. Et ibi Toletus, Herodot. Euterpe: i. Sic diligẽtiſſime condiunt. Tacit. li. 16. ann

pææ

pææ ſepultura.*corpus non igni abolitum (vt Romanus mos) ſed regum externorum conſuetudine differtum odoribus conditur, tumuloque Iuliorum infertur.*Cur autem Perſę igni cadauera non traderent epigramma ſatis docet. Lib. 3. Antholog. Dioſcoridis

εὐφράτην μὴ καῦσε φιλώνυμε, μηδὲ μιήνῃς
πῦρ ἐπὶ ἐμοί, πέρσης εἰμί, καὶ ἐκ πατέων
πέρσης αὐθογενής, ναὶ δέσποτα, πῦρ δὲ μιῆναι
ἡμῖν τοῦ χαλεποῦ πικρότερον θανάτου

i. Euphratẽ ne crema Philonyme neque polluas ignem meo cadauere, Perſa ſum etiam à parentibus Perſa indigena, certe domine, ignem vero fœdare nobis acerba acerbius eſt morte.

HIeroſolyma genti caput. impie nugatur Lyſimachus de huiuſmodi nominis ſignificatu *& fanis compilatis, ac incenſis veniſſe in eam, quæ nunc Iudæa dicitur. conditaque ciuitate hic habitare, vrbem vero* ἱερόσυλα *ex re nominata aliquanto autem poſt iam auctos viribus mutaſſe nomen vitandi probri gratia, & vrbẽ Hieroſolymã, ſe ipſos Hieroſolymos vocaſſe.* Apud Ioſeph. li. 1. aduerſus Appionẽ

CandidiusClearchus qui interpretatus non eſt. *nomen vero eorum ciuitatis valde difficile eſt. vocant enim eam nomine Ierúſalem.* Id autẽ nominis nonnulli inditum volunt ad terrorem finitimis incutiendum: quaſi timete ciuitatem ſalem: verum mihi veriora canit eccleſia. Ibidem Rabb. Abraham Benezra c. 7. Cantic. canticorũ.

Vrbs beata Ieruſalem
dicta pacis viſio.

Quod rite hoc vocabuli conflari poſſit (quic- in addit. ad Pagninum.

Epist. ad Hebræos cap. 7. (quicquid Mercerus dicat) ex שלם & יראו idest *videbitis pacem*. Paulus enim sic *deinde autem, & Rex salem. quod est rex pacis*. Quam

Lib. 7. antiquit. c. 3. vero diuersus ab aliis Iosephus, qui à Dauide (vnde ei muri circundati sunt) Hierosolyma dictã putat, quæ prius Solyma tantũ vocabatur. *Hieron vero hebræa lingua munitio est.*

Pag. 216.

ET primis munimentis vrbs de iugis, templum intimis clausum. Multa ad hæc Rudolphus Agricola, doctiss. vir, & Mercerus, sed non absque castigatione: me vero iuuat, qualemcumque sensum elicere ex vulgatis, quem vero numquam me hausisse negauerim ex sermonibus Stephani Buroni patricii Genuensis viri vndequaque doctissimi in quem illud optime conuenit .... ὁ μάλα πολλὰ πλάγχθη veterem enim & nouum orbem, non semel peragrauit: indeque sibi omnigenam virtutis penum comparauit. Ierusalem vero μεταφορικῶς dicitur *deiugis* idest discreta à

Nonius. Idem. Tacit. *deiugo* siue disparata. sic à *seiugo, boues seiuges*: erat enim duobus in collibus sita *nam duos colles immensum editos claudebant muri partẽ obliqui*. Valle quę Tyropoeon appellabatur

Ioseph. lib. 6. ca. 6. intercedente, *vallis autem qua Tyropoeon appella-*

pellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori. Qua de re apud hebræos dualiter effertur ירושלם Cæterũ tres in partes erat diuisa, & unicuique sua munimenta *nã duos colles immensum editos claudebant muri per artẽ obliqui: aut introrsus sinuati, vt latera oppugnantiũ ad ictus patescerent. extrema rupis abrupta. et turres vbi mons iuuisset in sexaginta pedes: inter deuexa in centenos vicenosq; attollebantur. mira specie, ac procul intuentibus pares, alia intus mœnia Regiæ circumiecta, conspicuoq; fastigio turris Antonia in honorem M. Antonij appellata, templum in modum Arcis, proprijq; muri, labore et opere ante alios.* Prima ergo munimenta respectu aliorum: Prima enim castellum Dauidis, secũda Acra dicebantur, intima uerò quę templo circundata sunt. *extrema & latissima mœnia Simon: mediam vrbem Iohannes, quem et Bargioram vocabant: templũ Eleazarus firmauerat.*

Mercerus in ann. ad Pagninum.

Tacit. cui astipulatur Iosephus dicto ca. 6.

Ioseph. d. ca.

Tacit.

Pag. 217.

QVem Bargioram. Optima cõnectio, male vulgati *Barbagioram.* Id que iis clarum qui modo primis labiis hebręa delibarunt. sed qui Iohannes is dicitur Bargiorę siue Giorę filius? qui Giscalenus, & filius Liuię?

Ioseph. lib. 2. c. 26. & l. 4. c. 4. & 5. belli Iudaici.

hæc

Idem lib. 5. c. 7 & ca. 9. & lib. 6. cap. 1. belli Iudaici.

hæc verba. *quē Bargioram vocabant*. continuanda sunt cum illis. *Simon*. Nam is vere filius Giorę.

Pag. 218.

NEC *Ciuilis silentem*. Romani dicta ducis clamore prosequuti sunt, Germani tripudiis sonoque armorum, quod apud eos in vsu. *honoratissimum assensus genus armis laudare*. quodque hic (ut ea uerba significant: *nec Ciuilis silentē*) factū est. *vbi sono armorum tripudijsq; (ita illis mos) approbata sunt* Cęterū *nec silentem*. Respicit ad quemuis sonitum, siue strepitum.

Tacit. de moribus Germ.

Virg. li. 1. AEneid.

. . . . . . *Quorum sub vertice late*
Æquora tuta silent.

Idem lib. 9.

Somno vinoque soluti
Procubuere, silent late loca, &c.

Idem lib. 4.

Cum tacet omnis ager.

At Doctiss. viro potius visū est *silēs* vel *silētio*.

S*Suam illic victoriā*. Nam victores *omissis telis præda manus impediūt*. Et ideo à Ceriale victi *terga victores vertere, sed obstitit prauū vincentibus inter ipsos certamen hoste omisso spolia consectandi.*

Tacit. lib. 4. hist.

A D
LIB. DE MORIB.
GERMANORVM.

Pag. 221.

OX à se ipsis inuento nomine. Similia Persæ licet alia de caussa. *hi paulatim per con-nubia Getulos sibi miscuere: & quia sæpe tentantes agros alia deinde atque alia loca petiuerant, semet ipsi Numidas appellauere.* Salluſt. Iugur. Nunc omissis interpolationibus, hanc reor fuisse Taciti mentem. Tungri (natio eius gentis quæ in vniuersum postea Germanorum nomine dicta) irruperunt in Galliam, victisque incolis, tantum iis metus incussere

vt nomine Tungrorum, Transrhenanos omnes designarent, qui aduersus se flumen transirent. *à victore.* idest propter victorem, vt. *Cerialis à metu infamiæ, si licentia sæuitiaq; imbuere militem crederetur.* Iidē postilla Tungri victoriis elati, ἀλαζονικῶς Germanos se se dixerunt: hoc est (doctiss. vir ait) homines bellicosos: quod vocabulum cæteræ nationes eius gentis paulatim sibi vendicarunt. at Geographus aliter sentit. διὸ δικαιά μοι δοκοῦσι ῥωμαῖοι τοῦτο αὐτοῖς θέσαι τοὔνομα, ὡς ἂν γνησίους γαλάτας φράζειν βουλόμενοι: γνήσιοι γὰρ οἱ γερμανοὶ κατὰ τὴν ῥωμαίων διάλεκτον.

Tacit. i 4 hist.

Lib. 7.
i. Quapropter iis iure à Romanis id nominis inditum est, quasi dicas veros Gallos: veri enim latine Germani dicuntur.

PEcuniam probant veterem. Quæ semper lectior noua: at id nominis me cōmonefacit quam subfrigidę hęc Plauti verba à Doctissimo Lambino accepta sint.

Bacchid.

Sed Priamus hic multo illi præstat, non quinquaginta modo,
Quadringentos filios habet, atque equidem omnes lectos sint probo.

Iocus ex eo pendet quod Priamus non omnes illos quinquaginta filios ex iustis nuptiis procrearat.

Hom. lib. vlt. Iliad.
i. Quinquaginta mihi erant quando venerunt filii

πεντήκοντά μοι ἦσαν ὅτ' ἤλυθον υἷες ἀχαιῶν,
ὀννέα καὶ δέκα μέν μοι ἰῆς ἐκ νηδύος ἦσαν,

τοῦς

τοὺς δ' ἄλλους μοὶ ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες. — Græcorum, noué & decé ex vno vtero. Cæteros mihi in domibus mulieres pepererunt.

At quinquaginta Priamus, quorum decem & septem ex iusta vxore nati sunt. Non consentiunt de numero legitimorū, caussam de me ne petas: at in eodem dissidio Euripides, apud quem sic Hecuba suas miserias deflet. — Cicero lib. 1. Tusc.

ἡμεῖς δὲ πεντήκοντ' ἄμοιροι δὴ τέκνων. — Hecub. i. nos vero quinquaginta orbæ liberis.

Dicamus Hecubam vi doloris delenitam omnes quinquaginta falso sibi vendicasse. Virgilius verò non quinquaginta modo sed centum Priamo fuisse scribit.

Vidi Hecubam centumque nurus. — Lib. 2. AEneid.

Soluit Seruius, sed morose. quid si centum oratorie, non latine?

Pag. 222.

NEC *tanquam facerent deas.* Si interpreteris eas loco numinis habitas non esse, Cornelius minime sibi constat. *Inesse quinetiam sanctum aliquid & prouidum putant, nec aut consilia earum aspernantur, aut responsa negligunt.* Et *vidimus sub Diuo Vespasiano Velledam diu apud plerosque loco numinis habitam.* Quid ergo dicendum? vere non adulatorie pro deabus habebantur: τὸ *facere*

enim de iis dictum, qui non veri dij vel ipsis cultoribus.

Iuuen. Saty. 10. *. . . . . sed te*
Nos fortuna deam facimus, cœloque locamus.

Postremum his Tacitus illos oblique perstringit, qui se deos dici voluerunt, nec exempla procul erant petenda. Suet. c. 13. Domitianus enim. *Cum procuratorum suorum nomine formalem dictaret epistolam sic cœpit: dominus, et deus noster.*

DEOrum maxime Mercurium colunt. Idem iisdem penè verbis à Cæsare Lib. 6. Gallis attribuitur. *Deum maximè Mercuriũ colunt.* notat vir doctiss. Tacitum Cęsare me- Id. Ibid. lius calluisse mores Germanorum. *Deorum numero eos solos ducunt quos cernunt, & quorũ opibus aperte iuuantur. Solem & Vulcanum & Lunam, reliquos ne fama quidem acceperunt.* quid si Cęsaris tempestate reliqui nondum erant cogniti, qui tamen postea per hospites innotuere?

CAEterum nec cohibere parietibus deos. Idem Persis factitatũ. ἀγάλματα καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι. Cui Strabo cõcisius

Herodot. Clio. i. Statuas, templa, aras statuere non solitos.

assentit

assentit. πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύοντο. Lib. 15. i. Persæ statuas & aras non statuunt.

C*VM autem inchoatur Luna*. Non mirum igitur si feminæ Germanorum vetant Ariouistum ne pugnā conserat ante Lunam nouam. *Eas ita dicere: non esse fas Germanos superare, si ante Lunam nouam prælio contendissent.* Cæs. lib. 1.

N*OX ducere diem videtur*. Gallorum consuetudine id vsurpatum est. *Galli se omnes ab Dite patre prognatos prædicant, idq; à Druidibus proditum dicunt: ob eam caussam spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt: & dies natales & mensium & annorum initia sic obseruant, vt noctem dies subsequatur*. Sacer etiam ille Moses in sacratissima Genesi noctem præponit. *Factumque est vespere & mane dies vnus.* Id. lib. 6.

Pag. 223.

N*EC iussi conueniunt, sed & alter & tertius dies cunctatione coeuntium absumitur. vt turbæ placuit considunt armati.* recte mihi distincta sunt. Germani etiamsi certa dies præstituta sit, vt aliquò conueniant, insita libertate non parent, sed plerunque imperium

rium minuunt,& in tertium diem procrasti nant:vbi postquam.turbæ numerus placuit (cuius præcipua vis maioribus in rebus. *De minoribus rebus principes consultant,de maiori bus omnes)* considunt armati.at viro doctissimo placent sic interstincta.*Sed & alter & tertius dies cunctatione coeuntium absumitur vt turbæ placuit.considunt armati.*

Lib.4.

ET *corpore infames*. Germani ab auersa Venere insanum nunc abhorrent: iidemque(si nobis non imposuere) id sceleris proprio nomine non dignantur.Secus olim cum nondum Christi sacris initiati, flagitiis immanibus obnoxii viuebãt. noster plane.*& corpore infames*.cui (prẹter Stráboñẽ qui aperte de Gallis) astipulantur Aristoteles,Diodorus,Atheneus:quos omnes loqui de Gallis non planum, nec facile probatu: nam Græcis nomine Celtarum Germani cẽsentur.conatur vir doctiss.pio conatu suam gentem ab ea nota vindicare: vellem pulchrè processisset, sed sine castigatione substituit.*& torpore infames*.nec finem hic fecit: verum id quoque verbi apud Gellium suffecit,vbi nobis inuidet lepidissimum authoris sensum:sed legamus ea ipsa verba.*in corpore*

Hic & in secund. Cur.

Lib.19.cap.12.

ignauæ

ignaua et quasi eneruata vita consenescunt. Apathiæ sectatores (ait Gellius) videntur habere corpus sine anima, siue sine uita: non enim dolent, non lętantur, non timent, non irascuntur. Cęterum ea nūc refellenda sunt quibus ille nixus vulgatā profligauit. profert ex Quintiliano. *nihil tale nouere Germani & sanctius apud Oceanum viuitur.* sed hęc inprimis ea labefaciunt, quæ ipse astruere con tendit. Agitur ibi de Tribuno, qui Tyronem ante signa stuprauerat. nil tale (inquit) vnquam accidit apud Germanos puerorum amoribus nimis addictos: solent enim vulgo flagitiis alicuius augendis, gentes eo nomine infames cum flagitioso contendere, ut inde liqueat eas ab illo longè superari. addit si commune hoc scelus Germanis, qui tam sęuiter uindicabatur? responsio mihi in promtu, quam dissimulare pietatis esset, nō ingenuitatis. nonnulli Italorum (vtinam falso) hoc nomine differuntur, apud quos nihilo secius hæc hominum scelera flammis tradi solent: & cur ibi pœna non acrior, vbi procliuiores homines in scelera sint? ad vltimum cælo sub frigido non expertes incolæ huius execrandi facinoris: nam ibi eius ortus, ubi arua sunt. Declam. 4.

Ripheis

. . . . Ripheis nunquam viduata pruinis.

Metamorph. Lib. 10.

Audi Ouidium:

Ille etiam Thracum populo fuit author amorem
In teneros transferre mares, citraque iuuentam
Aetatis breue ver, & primos carpere flores.

INsignis nobilitas, aut magna patrum merita, principis dignationem etiam adolescentibus assignant, cæteris robustioribus ac iampridem probatis aggregantur. Elegantius. *aggregant.* non inficior, quam *aggregantur.* sed quid *cæteri* sibi uult? an comites aggregari principibus iam probatis? at id Tacito iam dictum. *Eliguntur in iisdem concilijs & principes, qui iura per pagos vicosque reddunt. centeni singulis ex plebe comites consilium simul & authoritas adsunt. nihil autem neque publicæ neque priuatæ rei, nisi armati agunt: sed arma sumere non ante cuiquam moris, quam ciuitas suffecturum probauerit.* sequamur igitur uulgata, quorum sensus ex adytis eruendus non est. Cornelius τῷ ἀσυνδέτῳ sibi familiari planè scribit, principes ut plurimum eos fieri, qui robustiores & virtutis iam spectatæ, nihilo secius autem in eum

eum numerum adolescentes aliquando cooptari, qui nobilitate, aut patrum meritis insignes.

NON *multum venatibus*. Negationem delet doctiss. vir, quod Cæsar de Germanis scribat. *vita omnis in venationibus atque in studijs rei militaris consistit*. Quodque vero propius sit, venatus iis esse cordi, qui natura feri incolunt saltus & siluas. verum Cornelius haud ambiguè dicit, Germanos parum venationibus, inseruire. *plus per otium transigunt dediti somno ciboque*. Et *fortissimus quisque ac bellicosissimus nihil agens, delegata domus & penatium & agrorum cura feminis senibusque, & infirmissimo cuique ex familia: ipsi hebent mira diuersitate naturæ, cum ijdem homines sic ament inertiam & oderint quietem.* faciunt ne hęc ad labores quos venādo subimus? at Cæsar pugnat: legerat eum Cornelius; *summus authorū D. Iulius tradit*. Nec veritus est alibi quoque ab eo dissentire. Hæc tamen Tacitum in Cęsarem non inconciliant, alii enim mores Germanis Cæsare, alii Tacito scribente.

Diximus ad ea. Deorum maxime Mercurium.

Q*Vod pro honore acceptum*. Equitium ac decimam (parcite magni viri) hinc detereo sine spe restitutionis, alius plane scripsisset. *Mos est ciuitatibus vltrò ac viritim conferre principibus id vel armẽtorũ, vel frugũ, quod &c.* sed non Thucydides. καὶ βοιωτῶν παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ ἀττικῇ. ad cuius speculum alibi se noster etiam componit. *et à Flauio Sabino præfecto vrbis quod erat in vrbe militum, sacramento Vitellij adactum*: vel excidit *aliquid*.

Lib. 2. i. Et Bœotiorum illico comprehenderunt quicunque erant in Attica.
Lib. 2. hist.

S*Pargunt maculis*. continuus color alio si distinguatur, eleganter id verbo spargendi fieri dicimus.

Virg. Eclog. 2.

Præterea duo nec tuta mihi valle reperti
Capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo.

Quamobrem quum Oceani litoris accolæ, ornatus caussa varient ferarum pelles vnde amiciuntur, squamis immanium belluarũ; graphicè Cornelius ait. *Spargunt maculis*. maculę enim, siue pelles in belluis squamę sunt quibus cete aliaque id genus squalent. ad vltimum *fera* terrenum, *bellua* maritimum animal est.

Horat.

Te belluosus qui remotis

Obstre-

Obstrepit Oceanus Britannis.

Pag. 224.

P*Vblicata enim pudicitia*. Doctiss. vir accipit de scortis, & legit *publicata etiam pudicitia*. non me applaudente: nam etiam apud alias gentes ægrè meretrix virum inuenerit. referenda igitur sunt ad maritas, quæ secutæ compressus alienos, à viris crinium sectione & fustibus domo expelluntur. has enim nemo Germanorum quascunque diuitias mereat, vt vxores ducat: quod apud eos *plus boni mores valent, quam alibi bonæ leges*. At lex Iulia illos quoque vlciscebatur, qui adulterii damnatas in matrimonium acciplebant. *damnatam adulterij si quis duxerit vxorem, ea lege tenetur*. Quam nihilominus sperni solitam Satyrographus docet. Iuuen. Saty. 2.

Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamentem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?

Vel legas *publicata enī impudicitia*. Ansā enim corruptioni dare potuit vltima syllaba τοῦ *enim*. eadem enim cum prima τοῦ *impudicitia* quū sit, exscriptor postrema *enī* exarata, credi

dit etiam ſe primam *impudicitiæ* delineaſſe: ſenſus vero in idem recidit.

NEmo illic vitia ridet. Ratio cur adulteræ viros non inueniant: non enim Germani adulteria ſuſque deque habent; ſed præcipue deteſtantur. hac autem Germanorum laude Tacitus Romanos obliquè ſuggillat, qui adulteris & nequam hominibus flagitia vitio non dabant: quaſi natura ſeculi talia ferret: in quo etiam errore verſatus eſt Nero.

Suet. c. 29. *Ex nonnullis comperi perſuaſiſsimum habuiſſe eum neminem hominem pudicum aut vlla corporis parte purum eſſe: verum pleroſque diſſimulare vitium & calliditate obtegere.* τὸ *corrumpere & corrumpi* hic ad adulteria

Tacit. li 14. ann. tantum alibi latius extenditur. *Vt quod vſquam corrumpi, & corrumpere queat, in vrbe viſatur.*

ET *ſalua*. Parum refert *ſalua* ſiue *ſua* legatur. hæc eadem ferè Perſę. μεθυσκόμενοι δὲ

Herodot. lib. 1. ἐώθασι βουλεύεσθαι, τὰ σπουδαιότατα τῶν πρηγμάτων. τὸ δ' ἂν ἅδῃ σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύονται: καὶ ἢν μὲν ἅδῃ καὶ νήφουσι χρέωνται αὐτῷ, ἢν δὲ μὴ ἅδῃ μετιεῖσι. Hoc eſt. de ſumma rerum inter pocula deliberant, quod autem ſibi conſiliantibus

tibus placuit,id domus dominus vbi conue, nerunt,iisdē ſobriis poſtridie proponit: & ſi ſobriis etiam placuerit,vtuntur, ſin minus, miſſum faciunt.*poſtera die retractatur*. irritando ſcilicet,& ſanciendo.

Pag.225.

H*Aud minus facilè vitijs, quam armis vincuntur*.Germani pugnis nunquā ſatis victi. *triumphati magis, quam victi ſunt*. Dicturus itaque quam inexplebiles vini ſint (quo vitio pręcipue laborant) vt armis(inquit) uix vinci queunt, ita merum in ſe ingurgitando inuicti ſunt.*ſi indulſeris ebrietati ſuggerendo quantum concupiſcunt*.quid ſequitur?*haud minus facilè vitijs,quam armis vincentur*.

S*Ola terræ ſeges imperatur*. elegantiſſime: imperat enim agricola, & parent arua. *Ut quamuis auido parerent arua colono.*

O*Rigine erubeſcunt*. Non vſus eſt negatione. Vbii licet de nomine matris Neronis malint Agrippinenſes vocari;tamen fere probro ducūt haberi pro Romanis,ſeque dictitant Germanos.*Quæ prima libertatis*

bertatis facultas data eſt, auidius quam cautius ſumſimus, vt vobis, cæteriſque Germanis conſanguineis noſtris iungeremur. in cauſſa fuit vetuſtas, & nobilitas conditorum. *Celebrant Tuiſtonem Deum terra editum, & filium Mānum terra editum, originem gentis, & conditorem.* quę etiam impulere Treueros & Neruios, vt illinc ſua principia ducerent. *Treueri et Neruij circa affectationem Germanicæ originis vltrò ambitioſi ſunt.* at Romani (quamuis immeritò) apud multos de originis obſcuritate male audiebant. δόξαι τινες οὐκ ἀληθεῖ, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ἀκουσμάτων τὴν ἀρχὴν λαβοῦσαι τοὺς πολλοὺς ἐξαπατήκασι, ὡς ἀνεστίου μὲν τινας καὶ πλανήτας, καὶ βαρβάρου, καὶ οὐδὲ τούτους ἐλευθέρους οἰκιστὰς ἐχούσης. id eſt: & opiniones quędam non verę, immo è fortuitis rumoribus originem ducentes, multis imponunt, tanquam fuerint eius conditores quidam ſine lare, errones, barbari, iique non ingenui.

Dionyſ. lib. 1. de Antiqu. Rom.

AD

A D AGRICOLAM CORNELII TACITI.

Pag. 219.

N*I cursaturus tā sæua.* μεταφορικῶς tu viros insignes Traiano imperāte laudare times? an ille (vt Domitianus) in eorum celebratores sę uire solitus? igitur. *tā sæua et infesta virtutibus tempora*. Suggillant imperium Domitiani: verum quonam pacto Cornelio eiusmodi sub Traiano scribenti. *Augeatque cotidie facilitatem imperij Nerua*

Traia-

Traianus. Et *rara temporum felicitate, vbi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet.* timori esse poterat immanis sæuitia Domitiani? audi: noster se dignum venia dicit quod ad id locorum distulerit scriptionem soceri vita functi. *at mihi nunc narraturo.* vis enim in *nunc* mihi vitio (inquit) ne vertatis si Agricolæ gesta non composui statim atque is vita cessit: nam tunc deterrebar immiti illo ingenio Domitiani, quo pessundati sunt Rusticus & Senecio Thraseæ, Prisciique Heluidii laudatores.

L*Egimus cum Aruleno.* ... nos scilicet, qui nunc sub Traiano vitam degimus, quibusque tandem legere licet flagitia Domitiani: iam enim aureum illud seculum aduenerat. *Vbi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet.* nec de se tantum Cornelius hæc dicit, (vt voluit doctiss. vir) sed de aliis etiam qui ea non videre. At mentio Senecionis me admonet ne corruptum sinam elegantissimum Plinii locum *lacerat* (loquitur de Marco Regulo) *Herennium Senecionem tam intemperanter quidem, vt ei dixerit Metius Carus, quid tibi cum meis mortuis?* ad quæ non aspirauit Claudius Minöes vir apprime doctus, ibique

Lib. 1. epist. 5.

que

quę legit. *cum eis mortuis*. siue, ***cum mortuis***. subfrigide, sua pace dixerim, cum vulgatis lenocinetur acritas non inuenusta. Carus delatione Senecionē perculerat: at is æquis auribus Marcū Regulum ferre non potuit, qui Senecionem pręter modum lacerabat: cuiusmodi autem insectationem fuisse dicemus, quę ita Regulo nimia visa est, vt eum talibus carpere coactus sit? ***quid tibi cum meis mortuis?***

MEmoriam prioris senectutis*. Agricolæ vita Cornelio componitur dū Traianus orbem Romanum moderabatur. *Augeatque cotidie facilitatē imperij Nerua Traianus.* Eique prima elucubratio fuit post cędem Domitiani. *Non tamen pigebit vel incondita ac rudi voce memoriam prioris senectutis ac testimonium præsentium bonorum composuisse: hic interim liber honori Agricolæ soceri mei destinatus, professione pietatis aut laudatus erit, aut excusatus*. ita tempore prior annalibus & historiis: historię enim à Titi morte usque ad id loci quo vitam soceri concinnat, elaboratæ non fuerunt; partim Domitiani timore. *Quid si per quindecim annos quibus iuuenes ad senectutem, senes propè ad ipsos exactæ*

 ætatis

ætatis terminos per silentium venimus. partim desidia desuetudineque scribendi *subit quippe etiam ipsius inertiæ dulcedo, & inuisa primo desidia postremò amatur*. ante præfata tēpora multo minus: clarum ex terminis, quos sibi noster in prima historia præfiniuit. *Mihi Galba, Otho, Vitellius nec beneficio nec iniuria cogniti, dignitatem nostram à Vespasiano inchoatam, à Tito auctam, à Domitiano longius prouectam non abnuerim.* idque per initia Traiani. *Quod si vita suppeditet, principatum diui Neruæ & imperium Traiani*. En cum opus aggreditur, Nerua iam diuus dicebatur. Annales vero historiis posteriores habentur.

Tacit. lib. 11. ann. *Vtriusque principis rationes prætermitto, satis narratas libris, quibus res gestas Domitiani cōposui.* Nunc quid hęc sibi volunt? *memoriam prioris senectutis.* Traiano iam regnante (Cornelius ait) mihi prima spatia senectutis ingredienti fixum erat literis consignare imperium Galbæ. cęteraq; vsque ad eam ætatem; quę omnia prius metu Domitiani, deinde inertia subrepente scribere supersedi. At *memoriam* respicit Neruam, Domitianū, Titum, Vespasianum, Vitellium, Othonem & Galbam. *testimonium* autem Traianum, cuius bonitatis tunc Tacitus potiebatur.

Dixi

Dixi Cornelium vix tunc senẽ fuisse; hęc sua fere. *quibus iuuenem ad senectutem.* nam sequẽtia. *Senes prope ad ipsos exacta ætatis terminos venimus* ad eum referri minimè possunt; qui sub Traiano decrepitus non erat. *Quod si vita suppeditet, principatum diui Neruæ & imperium Traiani vberiorem securioremque materiam senectuti seposui.* Sed quid iis immoramur? facile probatur ex collectione doctissimi viri Tacitum primam tunc senectutem ingressum, maxime addita ætatis diffinitione, quam Seruio Tullio debemus. *eosq; ad annum quadragesimum sextum iuniores, supraque eum annum seniores appellari.* Oritur enim Cornelius estremo anno Claudii, socerum laudat iam cognito Troiani imperatoris ingenio, scilicet anno minimum eius imperii secundo. *Augeatque cotidie facilitatem imperij Nerua Traianus, nec spem modò ac votum securitas publica, sed ipsius voti fiduciam, et robur assumsit.* Numerum igitur ini, dices eũ tunc minorem non fuisse annis quadraginta sex. Ad vltimum doctissimus vir hic intru sit. *prioris seruitutis.* sed libens de eo quęsierim, seruitus ne fuerit imperium Neruæ, Vespasiani, Titi, quos omnes posteritati noster commendauit. Gell.lib. 10. c. 29.

Pag.230.

NIsi quod in bona uxore tanto maior laus. Curtius Pichena candoris ingenui vir, legit. *tanto minor laus*. Sed me dissentiente. Verissima & è rè omnium gnome. laude quauis dignus ille vir est, qui morem gerit optimę vxori, contra omnibus conuitiis inclamandus est, qui ab ore malæ pendet. At illa. *nisi quod* correctio eorum sunt. *& inuicē se anteponendo*. eo modo, quo,

Terent.Eunuch.

Crit. At nesciebam id dicere illam, nisi quia
Correxit miles quod intellexi minus.

SPatium exemplorum. Sed primo Cerialis. Optime vulgata. Doctiss. vir. *Spatium exemplumque. se primo Cerialis*. Agricola licet ingenii militaris, sub Vectio tamen, qui placidiora respiciebat, se se continuit. *temperauit Agricola vim suam ardoremque compescuit, ne increesceret, peritus obsequi*. post illa verò ducē nactus Cerialem, qui. *pugnæ auidus, & contēnendis, quam cauendis hostibus melior*. potuit (quasi perruptis angustiis) spatiose suas exercere

Taci.lib 3.hist.

ercere virtutes, & nunc pugnam capessendo, nunc rem Romanam consiliis iuuando aliis exemplo esse. At Eruditiss. Pichena. *Spatium exemplorum.* de Agricolæ, deque Cerialis virtutibus dictum putat.

Pag. 230.

HOnestior auriga, clientes propugnant. Secus apud Græcos, & Troianos: domini enim currus pugnabant, qui παραβάται dicebantur. οἱ ἐπὶ τῶν δίφρων ἑστῶτες μαχόμενοι, οἱ κύριοι τῶν ἁρμάτων. Hesich. i. pro curribus pugnantes, curruum domini. Iique digniores aurigis, vt Achilles Automedonte, vt Hector Iniopæo.

T*Iberius præcipue.* Decurtata eius consilii ratio videtur, quæ de penu Strabonis promitur à doctiss. viro, cum integra ab eodem sumi potuisset. καὶ γὰρ τὴν Βρεττανικὴν ἔχειν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρόνησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδείς ἐστιν (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον, ὥστ' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν) οὔτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις εἰ κατάσχοιεν· πλέον γὰρ ἂν ἐκ τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρεσθαι νῦν, ἢ ὁ φόρος δύναται συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δαπάνης, τὸ φρουρῆσον καὶ φορολογῆσον τὴν νῆσον. Tiberius autem acrius ei rei studebat, quippe cui Reipublicæ cura pręnequitiis neglectui esset. Non ergo

Lib. 2. i. Romani vero cũ Britanniam in suã potestatem redigere potuissent, id neglexerũt, quod nil inde timerent (non enim adeo viribus freti sunt, vt nos aggredi queant) neque lucri sperarent ea possessa: nam per vectigalia plus ibi nunc percipi credi tur, quam tributis

impositis vnquam sperari possit: maxime cum stipendio militibus opus sit, qui insulam custodiant, tributaque exigant.

Lib. 4.

Lib. 4. de asse.

ab Isaaco Causabono in comment. li. 4. Strabon.

ergo hic inseram *praeceptum* doctiss. viri castigationem: cuius nescio vnde hęc hausta sint. *Augustum à Britannis tributi loco nesciò quid minutarum rerum accipere.* Nam ex Strabone quod citat nihil ad eam rem facit: τέλη enim (non φόρους) minutarum rerum, non ipsas res Britanni tunc pendebant: sed apponam ipsa verba addita Budæi versione, quod magnus ille vir falso credatur, ea non recte latina ex Gręcis fecisse. τέλη οὕτως ὑπομένουσι βαρέα τῶν δὲ εἰσαγομένων εἰς τὴν κελτικὴν ἐκεῖθεν, καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθένδε, (ταῦτα δ' ἐστὶν ἐλεφάντινα ψάλια, καὶ περιαυχένια, καὶ λιγγούρια, καὶ ὑαλᾶ σκεύη, καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος) ὥστε μηδὲν δεῖν φρουρᾶς τῆς νήσου: τοὐλάχιστον μὲν γὰρ ἑνὸς τάγματος χρῄζοι ἄν, καὶ ἱππικοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν: εἰς ἴσον δὲ καθίσατο πᾶν τὸ ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν· ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομένων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινας βίας ἐπαγομένης. *vectigalia* (ait ille missis quibusdam studio breuitatis) *etiam sic tolerant grauia earum rerum quae in Galliam importantur, aut quae inde exportantur: ita nullo iam praesidio ad insulae custodiam opus est: non enim vna plus legione opus est ad exigenda ab eis tributa. constituta autem erat omnis impensae ratio exercitui pro modo tributorum, alioquin minui necesse erat vectigalia, si tributa insuper imperarentur. quod si vis inferretur, periculum esset ne ad defectionem sollicitarentur.*

rentur. Hæc Budæus: at tu quęso eruditissime Casaubone cedo vbi ille cæcutiat. *quia* (inquis) *non animaduertebat dicere Strabonẽ Britannos* τελῶν ὑπομένειν *eaque* οὔπω βαρέα, *nullos autem* φόρους Quid si magnus ille vir secutus est codices Aldinos qui habent οὔτως? quod vel mihi potius videtur. nam illatio. *ita nullo iam præsidio ad insulæ custodiam opus est.* optimè & appositè ex vectigalium grauitate, secus nec tam concinne ex eorundem leuitate. Cæterum de tributo ita Iurisconsulti. *Idem hoc etiam tributum appellari Pomponius ait, et sanè appellatur ab intributione tributum, vel ex eo quod militibus tribuatur.* quibus consona sunt hæc Plauti. L.27.dd.de verb.signific. Aulular.

Megad. Vbi nugigerulis res soluta est omnibus,
Ibi ad postremum cedit miles, æs petit,
Itur, putatur ratio cum argentario,
Impransus miles astat, æs censet dari.

Addam tamen pro coronide pleraque, & pręcipue illa. τοὐλάχιστον μὲν γὰρ ἑνὸς τάγματος apertius verti potuisse, quę sic in Latiũ transferrem *minimum enim vna legione opus est.* sed non ea mente animi, vt cum Budæo in certamen descendam; quis adeò fungus?

Pag.

Pag. 232.

A*lterius, manus, centuriones*, siue *centurionis* quod idem est vel Euphoniæ gratia.

Vig. lib. 1. Georg.

. . . . *Vrbis ne inuisere Cæsar*

Terrarumque velis curam.

Lib. 13. ca. 19.

Ad quę Gellius. *verte enim & muta vt Vrbes dicat insipidius nescio quid facies & pinguius.*

Lib. 3. Æneid.

Centum vrbes habitant magnas.

Hic item muta vt vrbis dicas, nimis exilis vox erit, & exanguis. Doctissimus vir hæc varie castigat, cui tamen non acquiescit eruditissimus Pichena, sed de maiore menda suspicatur: nos ne minimam quidem literam hic desideramus. Cornelius missa probatione eius quod dixerat, nempe discordiam pręposito-rum fraudi subiectis esse, quia per se clarum.

Hom. lib. 1. Iliad.

ὦ πόποι, ἦ μέγα πένθος ἀχαιΐδα γαῖαν ἱκάνει,
ἦ κεν γηθήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες,
ἄλλοι τε τρῶες μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ:
εἰ σφῶϊν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιϊν,
οἳ περὶ μὲν βουλὴν δαναῶν, περὶ δ' ἐστὲ μάχεσθαι.

1. O dii, certe magnus luctus Græcā terram venit: gauderet profecto Priamus, filiique Priami, si vos de his omnibus certantes resciuerint, qui consilio pugnaque Græcos omnes lōge superatis.

Affirmat eorundem concordiam (quod absurdum videri poterat) exitio populis fuisse.

alterius,

alterius, manus, centuriones, alterius, vim & cõtumelias miscere. Nimirũ cum prauus legatus eadem ſentit cum prauo procuratore, vterque vtrique ſua iura permittunt, idque magno prouincialium detrimento: legatus enim milites & centuriones cõmodat procuratori, qui ſęuiat in prouincialium ſanguinem, contrà procurator ſinit legatum vim & contumelias circa raptus & pręda exercere:

NEC *pœna ſemper, ſed ſæpius pœnitentia contentus eſſe.* Hic locus me admonet vt illuſtrem illa Plauti. Bacchid.

Mn. *Nam pol quidem meo animo ingrato homine nihil impenſiu'ſt:*
Malefactorem amitti ſatius, quam relinqui beneficum:
Nimio præſtat impendioſum te, quam ingratum dicier:
Illum laudabunt boni, hunc etiam ipſi culpabunt mali.

Quæ tenebris à commentatoribus aſperſa ſunt. illi *impendioſum* prodigum dici volunt Lambin. ſed quì cum ſuperioribus connectentur? & quo pacto de prodigo verum?

Illum laudabunt boni, &c.
Quod in noxiam missam facientem verius, & cõcinnius cadit. nos *impendiosum* μεταφορικῶς pro eo qui nimius est in ignoscendo: Mnesilochus enim viso Chrysalo, qui sibi fecerat argenti copiam, certus benefaciendi gratos laudat, ingratosque detestatur.

OFficijs & *administrationibus*. Cornelius solens ibi verbum supprimit, vbi per se de contextu prodit. *De se Nouius conscios non edidit.* Et. *at Britanni non virtute sed occasione & arte ducis rati.* itidem hic se se offert *praponere*. vel idem fit vi τοῦ ἀναπαποδότου, vt apud Thucididem est inuenire. καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα. vbi scholiastes: τὸ σχῆμα καλεῖται ἀναπαπόδοτον. Additque supplenda esse per hæc. καλῶς ἂν ἔσται τοῖς ἀθηναίοις τὰ πράγματα.

Lib. 11. ann.

Lib. 3. i. quod si conatus procedat. i. Figura dicitur ἀναπαπόδοτον. i. benè se Atheniensium res habebunt.

IN *spem magis*. Doctissimus vir. *in speciem*. Et hac (ni fallor) mente. Agricola eã Britanniæ partem milite firmat, quæ Hyberniam respicit: non quod inde timeret, sed ad vires ostentandas: quod Othonianis etiam factum. *ostentare vires et militari vallo Veronam circumdare placuit*. Non tamen abiiciã. *in spem*. Quod satis commodè interpretari potest.

poteſt. Agricola gnarus quam oportuna eſſet Hybernia ad continendos in fide Britannos. *Idque etiam aduerſus Britanniam profuturum, ſi Romana vbique arma, & velut è conſpectu libertas tolleretur.* Animo verſabat eius inuaſionem: quamobrem fines copiis inſtruxit, ne oblata occaſione milites è longinquo eſſent arceſſendi. *in ſpem magis, quam ob formidinem* nam alias metu barbarorum milites per fines diſponi ſolent, qui Iureconſultis *milites limitanei* dicuntur. Similiter hac eadē de cauſſa Meſſana Syracuſanis occupatur. ἔπραξα δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν συρακούσιοι ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς σικελίας. Poſtremum quod Agricola ſperauit, nunc Hiſpani meditantur & tentant, admoniti forſan his Taciti verbis.

Thucyd. lib. 4. i. Idque præcipue Syracuſanorum opera, quod videret inde facillime Siciliam inuadi poſſe.

HInc auctus Oceanus. Qui nouas gentes & adhuc ignotas aperit; is dicitur auxiſſe orbem terrarum, qui re vera ſemper idem, ſed non opinione: hinc Alexander ille magnus, qui plures orbes meditabatur.

Æſtuat infelix anguſto in limite mundi, Iuuen.
Seu Gyaræ clauſus ſcopulis paruaue Seripho.

Auctus ergo Oceanus, quod Agricolę milites id vlterius nauigauerint, quam antea factū ſit.

ſit.Per hæc in memoriam redeo Chriſtophori de Columbo,mirabili cuius auſu, immenſus ille vetus orbis minima nunc orbis portio cenſetur: quem profectò ſi tempora Saturni tuliſſent, deos illos maioris gentium vnus ipſe regeret. iactent Grçculi mendaces ſuos veteres Mynias, additamque Argũ numero ſtellarum:nos gentis ἀλαζονίαν ridentes, verba faciamus de patria,de parentibus, de arte diuiniſſimi virorum:de quibus varia incertaque rumificant.Is eaſdem poſteris ambages reliquit quas prçſtantiſſimus poetarum,quem ſummoſtudio ſeptem minimũ ciuitates ciuem ſibi vendicabant.

i.Septem vrbes certant de origine Homeri.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν ὁμήρου,
σμυρνὰ, ῥόδος, κολοφὼν, σαλαμὶν, χίος, ἄργος, ἀθῆναι.

Smyrna, Rhodos, Colophon. Salamin, Chios, Argos Athenæ.

De qua contentione ita lepidè ſciteque Sannazarius.

Lib.5.Epigramm.

Smyrna,Rhodos,Colophon, Salamin, Chios, Argos,Athenæ
Cedite iam,cælum patria Mæonide eſt.

At de Homero minime mirum: de ſe enim deque patria,niſi hęc & ſubobſcure.

Odyſſ.

κῆρυξ δ' ἐγγύθεν ἦλθεν ἄγων ἐρίηρον ἀοιδὸν,
τὸν πέρι μοῦσ' ἐφίλησε, δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε:
ὀφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδου δ' ἡδεῖαν ἀοιδήν.

i. præco autem prope venit, ſecum ducens amabilem cãtorem,quem muſa nimis dilexit: deditque malum & bonum: oculis qui

Et.

ὦ κοῦραι τίς δ' ὔμμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν
ἐνθάδε πωλεῖται, καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα;
ὑμεῖς εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθε ἀφ' ἡμέων.
τυφλὸς: ἀνὴρ οἰκεῖ δὲ χίῳ ἔνι παιπαλοέσσῃ,
τοῦ πᾶσαι μετόπισθεν ἀριστεύουσιν ἀοιδαί.

Contra Christophorus ita clare de patriã meminit, vt pro monstro sit habendum, si quis de ea nunc ambigat & quærat: nihilominus plerique eum ad se trahunt, ciuemque suum faciunt. Placentia, Sauona, Neruũ Cugoreum, Bugiascum, Cucarum, Albizolium. Placentia, Cugoreum, Cucarum ansã arripuerunt, quod ibi gens sit cognomento de Columbis. Sauona ex habitatione (vt inferius liquebit) Dominici patris & filiorum. Bugiascũ, & Neruum, eo quod prope Quintum sita sunt, vbi natus auus paterque Christophori: quæ caussa etiam illexit Albizoliũ, nam ex vicinitate Sauonę Columbum ciuem sibi fuisse mentitur. Sed vnde nam tot mendacia in re sic aperta? imagines in sua gente affectatæ à Ferdinando Christophori filio dederunt eas omnes turbas: is modò patrem à Plebeii lanariique nota vindicet, omnia miscet, veritatemque in primis oppugnatum it. quæ malum amentia vir generosissime, ita expauescere ad textoris nomen, vt patriam clarissimi omnium mortalium nobis ignotam

dem priuauit, dedit autem dulcem cantum.
Hymn in Apoll.
i. O puellæ quisnã vobis vir dulcissimus poetarum hic versatur, & quo maxime delectamini? vos ocius de nobis respondete. cęcus vir incolit Chium asperum, cuius cantiones in posterum celebres erunt.

Ferdinandus de Columb. ca 1.
Ouiedus Indi. hist. lib. 2. ca. 2.
Balthasar de Columb. in processu.
Iouius in Elog.
Petrus Bizarius li. 1. hist. Genuens.

ignotam esse velis? Lanarius ille (si nescis) apud eos, qui rite sentiunt, omniũ stemmata suo fulgore prestinguit: at saltẽ callidè nobis imposuisses, dũ ea te ignorare dicis, quę fungus nescire nõ potuisset: patrẽ (ais) reuerentia cõpellare non audebã quid? patruos etiã reuerebaris, qui ei superstites? nonne oportuit eos interrogatos de patria parẽtis? quid ad vltimũ nũ idẽ pudor aduersus nauarchũ
Ferdinand. ca. 65. illum Iohannem Antoniũ Columbũ patris agnatum? nec multũ promoues illa suppositicia patris epistola. *Nec primus in mea gen-*
Idem cap. 5. *te præfectus classi fui.* quasi is ibi respexerit ad illa Sabellici. *Sub idem tempus quo hæc in Jta-*
Ennead. 10. lib. 8. *lia gesta sunt, Maximilianus Friderici Cæsaris filius, Romanorũ rex declaratus est: quod ille Veneto senatui per literas significauit. Dominicus Triuisanus, qui D. Marci postea procurator fuit & Hermolaus Barbarus in Germaniam missi, qui ob eã rẽ publico nomine gratularẽtur: Hieronymus Donatus in Lusitaniã, vt publico nomine amico regi gratias ageret, quod remiges, & socij nauales quatuor Venetarũ triremiũ ex Gallica negociatione redeuntiũ quas Colũbus iunior archipirata illustris cruẽto prælio oppresserat circa Olyssiponem regiam vrbem) in litus saucij et seminudi à Piratis expositi, hospitaliter & be-*

nigne

nigne regis iussu curati essent, vestibus, & viatico adiuti. vide amabo quam præ studio nobilitatis transuersus agaris: Veneti eam cladem ab archipirata Columbo passi sunt anno 1486. ii enim eodem tempore, quo per Hieronymum Donatum gratias egere Lusitanorum regi, quod suos in litore à Pirata expositos humaniter fouisset, Maximiliano gratulatum mittunt de eius in regem Romanorum electione: at ea anno 1486. facta fuit: Naucler. & Mercat. in Chronolog. qui igitur tibi constabis dicenti patrem anno 1484 filio Diego iam sublato Olyssipone Ferdin. ca. 12. discessisse, qui eum alio in loco post dictam pugnam Olyssiponem adire, & vxorem ducere scribas: sed quid coniecturis vsus est? Id. cap. 5. archipirata ille. *Columbus iunior Columbi piratæ* Sabelli. in hist. dec. 3. lib. 3. *illustris (vt aiunt) nepos.* Barbarus à Sabellico dicitur. *post vbi illuxit, continuo vis à barbaro* Id. dict. in loco. *illata est, tũ vero iniecto certamine sustinet Venetus hostem.* Sic enim omnes ab eo nuncupantur, qui Itali non sunt: nã agens paulo post de humanissimo rege Lusitanorum, sic ait, *comiter & honorifice Venetijs excepto barbaro, publica illa hospitalitas eò gratior fuit.* non ergo Italus iste pirata, neque tuæ gentis: nec inijcias mihi scrupulum si dicas τὸ *barbarus* referendũ ad sæuitiã Columbi: nam ibi nihil

dum

dum eiusmodi: conserebatur enim pugna, cuius victor quid in victos admisit vt barbarus iure dici potuisset? vtinam victores qui nunc inter humanos censentur, suos victos peius nō haberent. sed publicis monumētis, quæ apud nos seruantur, historiis, verbisque ipsiusmet Christophori, demonstremus eius patriam, parentes, artem, quæ à plerisque ad hoc temporis ignorantur: nec mihi barbariem quis irrideat, nam fidei faciundæ nil potius eiusmodi monumentis. sed iam rem aggrediamur.

MCCCCLXX. INDICTIONE II.
Die seconda Martii.

Dominicus de Colūbo ciuis Ianuæ q. Iohānis de Quinto, testor pannorū, & tabernarius, parte vna, et Bartolomeus Castagneti de Fontana bona q. Nicolai, olim famulus dicti Dominici parte alia, sponte, etc fuerunt confessi, &c. sibi ipsis ad inuicem, &c. peruenisse, &c. ad infrascriptas conditiones & pacta, &c. vt infra &c. videlicet, quia dictus Bartolomeus sponte promittit dicto Dominico eius olim magistro presenti, etc. de seruiendo sibi bene legaliter & fideliter

tam

tam in rebus dicta arti spectantibus, quam in alijs licitis & honestis, usque ad festum Pascha proximum futurum, & ab eo dicto tempore durante non recedere, ac dare & soluere eidem suo olim magistro infra menses sex proxime secuturos a die festi Pascha, libras duodecim moneta Ianua, in pecunia numerata, siue in tantam raubam dictam summam aquiualentem: quas libras duodecim dicto suo magistro debet partem pro pecunijs solutis per eum Manueli Regnasco, & restum quas habuit ab eo Dominico de numerato. Et versa vice dictus Dominicus pramissa acceptans, pramissis saluis dictum Bartolomeum quittat & absoluit ab omni eo & toto ad quod sibi tenetur & teneatur idem Bartolomeus quacunque ratione, occasione, vel caussa, et tam cum instrumentis & scripturis publicis & priuatis, quam sine, &c.

QVÆ omnia, &c. sub pœna dupli, &c. cum integra, etc. & sub, &c. & pro eo Bartolomeo intercessit versus eundẽ Dominicũ, Pascalis de Fontanabona habitator Saona, quantum sit pro libris quinque moneta Janua. sub, &c. Rñs, &c. & quem idem Bartolomeus indemnem conseruare promisit &c. Ita, etc. Rñs. &c. ad laudem, etc. de quibus, etc.

ACtum Saonæ in palatio causarum dictæ ciuitatis ad bancum maleficiorũ, presentibus Iohanne de Quio, & Baptista de ..... testatore pannorum ciuibus Saonæ.

Iohannes Gallus.

Hic primum Dominicus de Columbo dicitur ciuis Genuensis, textor lanæ, filiúsque Iohannis, qui natus est Quinti.

MCCCCLXX. INDICTIONE III. die 25. Octobris.

VM verum sit, vt per infrascriptas partes asseritur, confitetur & attestatur, quod Dominicus de Columbo de Ianua teneatur et obligatus sit, ac dare debeat Antonio Rollerio dicto Guarnerio q. Iohannis ciuis Saonæ, libras duodecim monetæ Ianuæ, pro tantò panno misculo de Saona, quem habuit & accepit ab eo Antonio in præsentia mei notarij, & testium infrascriptorum & verum sit, quod Dominicus de Columbo habere ac recipere debeat à Bartolomeo de Castagnetti de Fontanabona libras duodecim eiusdem monetæ Ianuæ, vigore vnius publici Instrumenti

menti facti et rogati per me notarium infrascriptum, de anno presenti, sub die 2. Martij, & pro quo Bartolomeo intercessit Paschalis de Fontanabona pro libris quinque dicta moneta pro vt in dicto instrumento continetur, ad quod habeatur relatio: hinc est quod dictus dominicus de Columbo volens satisfacere dicto Antonio Rollerio de dictis libris duodecim, ad quas sic vt supra tenetur, sponte, &c. titulo & ex causa dationis in solutam, cessionis, et auallationis & alias omni via, &c. dedit, cessit, & auallauit dicto Antonio Rollerio præsenti, &c. omnia iura, omnesque actiones, &c. quæ & quas habet contra dictos Bartolomeum principalem, & Paschalem fideiussorem vt supra vigore dicti instrumenti: constituens, volens dictum instrumentum sibi dari, etc. paciscens &c & hoc insolutum dictarum librarum duodecim, ad quas sibi tenetur pro dicto panno etc. quæ omnia, &c sub pœna dupli, etc. cũ et, etc. & sub, &c. ad laudẽ, &c. de quibus, etc.

Actum Saonæ in contrata portæuillanæ siue vnctoriæ; in vico publico, iuxta domum Despinæ filiæ et Heredis q. Petri de Monte Mauro, præsentibus Baptista Ponte, Stephano Embrono fornario, et Petro Gallo, q. Emanuelis caligario ciuibus Saonæ, &c.

TT 2 Iohan-

Iohannes Gallus.

HOC monumento fit mentio de supe riore,& qui ibi.*Dominicus de Colum bo ciuis Ianuæ q.Iohannis de Quinto textor pannoram.*hic tantum. *Dominicus de Columbo de Ianua.*At is alibi sic recensetur.*Dominicus de Columbo de Janua habitator Saonæ Lanerius.* Audi.

MCCCCLXXIII. DIE IV. IVNII.

Ominicus de Columbo de Ianua,habitator Saonæ Lanerius,constitutus in presentia mei notarij & testium infrascriptorum,sponte,consulte, & deliberate, & eius certa scientia fuit confessus & confitetur, ac publice et in veritate recognouit & recognoscit Ludouico Multedo ciui Saonæ presenti, & stipulanti, se eidem Ludouico dare et tradere ac consignare debere petias septem pannorum alborũ de sexdecim, quæ sunt pro.....VII.lanarum per eum habitarum.renuncians,etc.& quas petias VII. pannorum vt supra,idem Dominicus dare, tradere, & consignare promisit ipsi Ludouico presenti & stipulanti,etc.videlicet petias tres ad libitum & voluntatem

tatem dicti Ludouici, et petias quatuor infra menses quinque proxime futuros, et bonitatis in dicto Bartolomei Baua, et c. in pace, et c. et casu quo eas non traderet vt supra, quod poßit idem Ludouicus emere de dictis pannis pro illo pretio, et pretijs, quo poterit, sumptibus expensis interesse dicti Dominici, sub pena dupli, etc.

Ratis, etc.

Cum, etc.

Et sub, etc.

Ita et aliter, etc.

Renuncians, etc.

De quibus etc.

Actum in palatio caussarum communis Saonæ, in sala inferiori, et presentibus magistro Stephano Vieto, et Antonio Oliuerio ciuibus Saonæ, testibus. etc.

Petrus Corsarius

Nunc siste gradũ, & ex prædictis collige Dominicum de Columbo ciuem Genuensem filium Iohannis Quinti pago, lanarium & habitatorẽ Sauonę fuisse. sequitur aliud monumentum, quo Seius duos agellos vendit. *Dominico de Columbo de Quinto Ianuæ, lanerio, habitatori, Saonæ.*

M.CCCC.

MCCCCLXXIV. INDICTIONE septima die 19. August.

Seius ac Titius dignis de caussis nō vera nomina.

Eius ciuis Saonæ sponte et eius certa scientia, per se et suos heredes titulo et ex causa venditionis, iure proprio et in perpetuū dedit, vendidit ac tradidit seu quasi Dominico de Columbo de Quinto Ianuæ Lanerio habitatori Saonæ presenti, ementi, et acquirenti per se et heredes suos petiam vnam terræ vineatæ, campiuæ, et arboratæ ac boschiuæ cum vna domo suprapositą, sitam in villa Legini in contrata Valcadæ, cui coharent ab vna parte heredes q. Georgij de Merualdo, superius via publica, inferius fossatus, et in medio via publica, et si qui, etc. ab alia dictus Seius venditor: quæ terra est obnoxia iure liuelli seu fictus Cannonicatui .... Cannonici Ecclesiæ Saonensis, et reddit omni anno solidos septem.

Francam, etc. excepto à dicto liuello.

ITem aliam petiam terræ vineatæ, et campiuæ et arboratæ, boschiuæ, à parte inferiori sitam in dicta villa et contrata, cui coharent ab vna parte dicta petia terræ, ab alia hæredes q. Iohan-

q. Iohannis da Bene superius via publica, et inferius fossatus, et si qui, etc. cum duabus tinis.

Francam, etc. ad habendum, etc.

ET hoc pro pretio et nomine pretij librarum ducentarum quinquaginta moneta Saonæ quod quidem pretium, siue quas libras ducentumquinquaginta dicta moneta dictus Seius spõte confitetur habuisse et recepisse à dicto Dominico emptore in bona et sufficienti pecunia numerata.

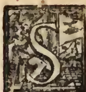
Exceptioni, etc.

DOminium vero et possessionem, etc. constituens, etc. et si plus valet. etc. promittens, etc. et si quo tempore, etc. insuper, etc. constituens, etc. quam quidem venditionem, etc. sub pœna dupli, etc. ratum, etc. cum integra, etc. sub hipotheca, etc. de quibus, etc. ad sapientis laudem, etc. Actum Saonæ in contrata palatij causarũ communis Saonæ, testes Iacobus ferrerius, et Iacobus Lambertus ciues Saonenses ad premissa vocati.

EA

EA DIE ET HORA, LOCO ET testibus supradictis.

Upradictus Dominicus de Columbo sponte.&c. fuit confessus, tacitus, et contentus ac publice & in veritate recognouit ac recognoscit Seio ciui Saonæ præsenti, & stipulanti pro se et hæredibus suis, se re vera eidem Seio dare et soluere debere et teneri libras ducentas quinquaginta monetæ Saonæ: et sunt pro pretio et nomine pretij duarum peciarum terræ hodie paulo ante venditarum per eum Seium dicto Dominico, non obstante confessione facta per eum Seium in dicto nominato instrumento; quod habuit et recuperauit dictum pretium, quia re vera dictã confessionem fecit sub spe præsentis confessionis et recognitionis.

Renuncians,etc.

Q*Vas quidem libras ducentas quinquaginta sic vt supra debitas occasione prædicta, dictus Dominicus sponte,etc.promisit et promittit sibi Seio præsenti et stipulanti, etc.dare et soluere sibi Seio aut legittimæ personæ pro eo.vel eius heredibus in bona et sufficienti pe*

cunia

cunia numerata, terminis & temporibus ac modis & formis istis. videlicet: libras quinquaginta ad liberam voluntatem ipsius Seii videlicet in tantis pannis de Saona, pro vt valent ad numeratum, ad dictum Christophori Barucii, & Henrici Bertæ scarzatorum in festo santi Michaelis proxime venturi: alias libras quinquaginta in tantis pannis de Saona & modis & ad dictum prædictorum scarzatorum, & sic successiue omni anno & in fine cuiuslibet anni, in festo santi Michaelis libras quinquaginta vsque ad complementum, & modis & ad declarationem dictorum prædictorum scarzatorum vt supra. Sub pena dupli, &c. ratum. etc. cum integra, etc. sub hipotheca, &c. constituens, &c. ac specialiter etc. dictæ terræ, etc. ita et aliter, etc. Renuncians, &c. de quibus, &c. ad sapientis laudem, &c. Actum Saonæ vbi supra.

Testes qui supra.

Iohannes Rogerius

EN Quintum est etiam natale solum ipsius Dominici, quem dubio procul patrem fuisse constat Christophori noui orbis inuentoris, Bartolomei, Iacobi postea dicti Dieghi, qui omnes anno M D I. in Hispaniis morabantur: at prius subscribamus

VV con-

concessionem dictorum agellorum in emphyteusim factam *Dominico de Columbo de Quinto Ianuæ habitatori Saonæ lanerio*, a ..... Canonico Sauonensi.

MCCCCLXXIV. INDICTIONE septima Die 19. Augusti.

Enerabilis....... Canonicus Ecclesiæ Saonensis, ad quem et suo canonicatui et prabendæ spectat & pertinet supradicta petia terræ vineatæ, campiuæ & arboratæ ac boschiuæ, cũ vna domo supra posita, sita in villa Legini districtus Saonæ, in contrata Valcadæ, iure Liuelli affictus, cui terræ coherent ab vna parte heredes q. Georgij de Merualdo, superius via publica, inferius fossatus, & etiam in medio publica via, et si qui, &c. ab alia parte etiam Seius sponte de et cum authoritate, voluntate, consilio, & consensu infrascriptorum venerabilium dominorum canonicorum. Videlicet domini Odonis de Scarelis archipresbiteri, domini Laurentij Sansoni, d. Gherardi Vachæ, et d. Odini de Rubeis canonicorum dictæ Ecclesiæ, et capitulariter conuocatorum, et congregatorum in sacristia dictæ Ecclesiæ, et capitulum facientium, cum alij canonici

ad

ad presens non sint residentes, &c. titulo et ex causa emphiteotica cõcessionis Liuellario nomine & in emphiteosim perpetuam renouando concessit, & concedit ad dictum Liuellum Dominico de Columbo de Quinto Ianua, habitatori Saona, lanerio, presenti & conducenti pro se et heredibus suis dictam petiam terra cum domo suprapo sita sitam & coherentiatam vt supra, francam, &c.

Et est illa quã hactenus iure Liuelli, fictus ab eo domino ...... Canonico vt supra, cõduxit & tenuit Seius ciuis Saona, & qua de eius Seij voluntate et expresso consensu, & inpresentiarum authoritate in dictum Dominicum concessa, & renouata est.

Ad habendum hinc ad annos nouem proxime venturos, & iam inceptos in festo santi Stephani protomartiris, et inde ad alios nouem annos, & sic successiue de nouem in nouem annos in perpetuum renouando.

Promittens prafatus venerabilis d...... Canonicus, &c. versa vice dictus Dominicus conductor vt supra promisit & promittit dare et soluere omni anno, et in fine cuiuslibet anni in festo santi Stephani die 26. Decembris pro annua prastatione & fictu (vt supra) dicti Liuelli, solidos duodecim moneta Saona, in bona & suffi-

cienti pecunia numerata sibi præfato d. . . . , . Canonico vel suis successoribus in suo canonicatu in pace, &c. quæ omnia & singula, &c. sub pena dupli, &c. Ratum & firmum, &c. cum integra. &c. sub hipotheca, etc. ita & aliter, &c.

Renuncians, &c. de quibus omnibus & singulis supradictis, etc. ad sapientis laudem et dictamen, &c. actum Saonæ in dicta sacristia dictæ Ecclesiæ Saonensis, testes, Laurentius de Montemauro, & Innocentius Balestrerius de santo Remulo clerici dictæ Ecclesiæ ad præmissa vocati & rogati.

MOritur post illa Seius, moritur Dominicus de Columbo, hæres Seii. Titius offert eiusmodi libellum Iusdicenti occasione iam dictæ venditionis.

TItius in iure coram vobis S. d. iudice maleficiorum locum tenente S. d. vicarij & magistratus Saonæ.

Dicit et exponit non in vim solennis libelli, sed qualiter qualiter conuentionis, ac facti narrationis, contra & aduersus Christophorum & Iacobum fratres de Columbis, filios & heredes q. Dominici eorum patris; & contra aliã quamcunq; personam pro eis in iudicio legittime comparentem

parentem, dicens & exponens, sicut dictus Dominicus tenebatur vigore publici instrumenti q. domino Seio patri dicti Titij in libris ducentumquinquaginta Saonæ pro pretio duarum petiarum terræ venditarum dicto q. Dominico vigore publici instrumenti, quod exhibet & producit in actis curiæ penes me notarium infrascriptum sub modis & formis infrascriptis, videlicet libras quinquaginta ad liberam voluntatem ipsius Seij, videlicet in tantis pannis de Saona prout valent, ad numeratum, ad dictamen Christophori Barucij & Henrici Bertæ: & libras quinquaginta in festo S. Michaelis, etiam in tantis pannis, modo suprascripto.

Quare cum prædicta vera sint, dictus Titius heres pro dimidia dicti q. Seii eius patris, petit exequi et executioni mandari dictum instrumẽtum contra dictos Christophorum & Iacobum dictum Dieghum modo supra narrato, cum venerit dies et conditio dicti instrumenti, iuxta formam capituli Saonæ sub rubrica de solutione facienda ad præsens, cuius beneficium inuocat & implorat, petens in prædictis ius & iustitiam sibi ministrari, omni meliori modo via & forma, &c.

Offerens se paratum disfalcare quicquid probabitur legittime solutum, quia sic. &c.

Offerens

Offerens si & in quantum teneatur, nec aliter nec alio modo penam dupli, & pro eo intercessit, & fide iussit nob. Michael ...... ciuis Saonæ hic presens sub, &c. iurans si & in quantum teneatur, etc.

Verum quia dicti conuenti sunt absentes vltra Pisas et Niciam, dictus Titius petit sibi concedi mandatum de citandis vicinis eo quia dicti conuenti carent mulieribus, agnatis, & cognatis in ista ciuitate et posse Saonæ iuxta formam capituli de contumacibus.

Et ad præsens, etc.

Saluis alijs, &c.

Protestans de expensis, &c.

Non se astringens, &c.

Sebastianus de Monelia Iur. Doctor.

MCCCCC. DIE MERCVRII, octaua Aprilis in vesperis.

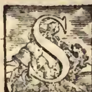

Xhibita, etc. per dictum Titium dicentem, narrantem, exponentem, adducentem, exhibentem, requirentem, offerentem, reseruantem, protestantem, ac facientem in omnibus vt supra.

Ibi

IBI animaduertenda sunt. *aduersus Christophorum et Iacobum fratres de Columbis, filios et heredes q. Dominici eorum patris*. Et *contra dictos Christophorum et Iacobum dictum Dieghum*. Verum quia libellus rite conceptus non fuit, (siluit enim de Bartolomeo filio etiam & herede dicti Dominici) & lites ætatem apud nos protollũtur, Titius heres Seii alium integriorem obtulit, quem iniuria temporis non habemus, sed ex relatione publici apparitoris & aliis, oblatum fuisse non ignoramus.

MCCCCCI. INDICTIONE IIII.
Die martis, 26. Ianuarii.

Imon de Musa nuncius publicus curiæ communis Saonæ retulit, se parte, mandato, iussu et impositione spectabilis domini Vicarij et magistratus Saonæ, iuisse et personaliter præcipisse, et in mandatis dedisse Moneto Rudatio capsiario, et Emanueli Rubato fornario et Lanerio ciuibus Saonæ, tanquam vicinis et notis domus Christophori, Bartolomei, et Iacobi de Columbis q. Dominici et ipsius heredum, absentium, quatenus

tenus

tenus die hodierno in vesperis hora iuris compa rere debeant coram præfato spectabile domino vicario, audituri et intellecturi ea omnia, quæ ipsis interrogare, et requirere voluerit Titius hereditario nomine pro sua dimidia q. Seij ipsius patris, pro adimplemento et seu iuxta obseruationem statuti Saonæ, positi sub rubrica de contumacibus, iunctis ipsius additionibus.

Aliter etc.

Et hoc ad instantiam dicti Titij nomine prædicto instantis et requirentis.

DIE EA IN VESPERIS.

Vpradictus Titius dicto nomine, constitutus in iure coram spectabile domino vicario et magistratu Saonæ sedente in iure pro tribunali in palatio causarum communis Saonæ ad eius consuetum iuris bancum.

Dicit et exponit, quod pro hac die et hora fecit citari Monetum Rudatium, et Emanuelem Rubatum ciues Saonæ hic præsentes constitutos, tanquam vicinos, et notos domus habitationis Christophori, Bartolomei, et Iacobi de Columbis, filiorum et heredum q. Dominici, pro sumenda

et

et habenda informatione de ipsis iuxta formam statuti de contumacibus.

Qui Monetus et Manuel sic vt supra, iussi et citati, constituti vbi supra, prius delato iuramento, et interrogati de infrascriptis eorum & cuiuslibet ipsorum iuramento. Dixerunt et dicunt coniunctim vel diuisim, ac omni validiori modo via, dictos Christophorum, Bartolomeum, et Iacobum de Columbis, filios ot heredes dicti q. Dominici eorum patris, iam diu fore à ciuitate et posse Saonæ absentes, vltra Pisas et Niciam de Prouentia, et in partibus Ispaniæ commorantes, vt notoriũ fuit et est, et similiter se se nescire an habuerint, vel dimiserint aliquem procuratorem, vel causidicum interuenientem pro ipsis, vel altero ipsorum, et sic eorum iuramento referunt; præsente dicto Titio dicto nomine, et de ipsorum relatione iuramento firmata vt supra rogante, per me notarium infrascriptum confici publicã scripturam, ad hoc vt fieri poßit iudicium præparatorium cuicunque caussæ mouendæ contra ipsos de Columbis quibusuis nominibus.

Qui quidem præfatus dominus vicarius et magistratus, existens vbi supra, prædicta admisit si et quatenus etc et mandauit per me notarium ad instantiam dicti Titij dicto nomine hæc præcantis et acceptantis confici instrumentum.

Actum præsentibus testibus Francisco de Guilielmis, Thoma de Zocho, et Vincentio Priano notarijs ciuibus Saonæ.

ATtende hęc. *tanquam vicinis domus Christophori, Bartolomei, et Iacobi de Columbis q. Dominici & ipsius heredum absentium* nec non ad sequentia *tanquam vicinos et notos domus habitationis Christophori, Bartolomei, et Iacobi de Columbis filiorum, et heredum q. Dominici.* addas, *dictos Christophorum, Bartolomeum, et Iacobum de Columbis, filios et heredes q. Dominici eorum patris, iamdiu fore a ciuitate et posse Saonæ absentes vltra Pisas et Niciam de prouentia, et in partibus Hispaniæ commorantes, vt notorium fuit et est.* Euasit etiam temporis edacitatem præceptum magistratus Hieronymo Massæ curatori hæreditatis iacentis Dominici de Columbo.

MDI. DIE MERCVRII, XII. Maii in tertiis.

E mandato sp. d. Vicarij, præcipiatur Hieronymo Massæ ciui Saonæ, curatori dato bonis et hereditati iacenti nunc q. Dominici Columbi,

lumbi, & pro consequenti filiorum suorum pro vt in actis.

Citeturque quatenus infra dies quindecim proxime futuros dedisse, & soluisse debeat Titio filio et heredi pro sua dimidia nunc q. Seij ipsius patris, dimidiam librarum 250. Saonæ, in tantis pannis pretio quo valet ad numeratum, siue eam dimidiam de numerato, & expensas, pro quibus & pro expensis. d. Titius dicto nomine contra eundem Hieronimum dicto curatorio nomine, bonaque dictæ hereditatis petijt exequi & executioni mandari quoddam publicum instrumentum extractum per Bartolomeum de Odino, notarium ex actis q. Iohannis de Rugerio, millesimo, et die in eis contentis, iuxta formam statuti de solutione facienda ad præsens, aut infra dictum terminum dixisse, opposuisse, monstrasse, probasse, & probatum habuisse debeat, quidquid petit, vult, & intendit contra dictam executionẽ et contẽta in ea, & causam quare dictã executio cõtra eum dicto curatorio nomine fieri nõ debeat, prout per dictum Titium dicto nomine extitit requisitum, &c. aliter, &c. Et hoc ad instantiam dicti Titij dicto nomine præsentis instantis, et re quirentis.

Thomas Monelia notarius.

NEC prætereunda est conuentio Iacobi de Columbo, cui postea nomen Diego, qua se se quibusdam legibus addicit Luchino Çadamartori ad lanificium discendum.

MCCCCLXXXIV. DIE DECIMO Septembris.

Acobus de Columbo Dominici ciuis Ianuæ, sponte, &c. Dedit & locauit se pro famulo & discipulo cum Luchino Cadamartori præsenti, &c. per menses vigintiduos ad addiscendam artem textorum pannorum. promittens non recedere, ac seruire, & furtum non committere, versa vice dictus Luchinus pascet & non expellet, & quando terminus erit finitus, eidem dare diploidem vnam fustanei, par vnum caligarum cum...... gauardinum vnum panni blaui, & pitochum vnum panni cum suis camixijs. & vestibus ab eius dolso laneis & lineis in pace, &c. Quæ omnia, &c. sub, &c..... renuncians, &c.

Insuper dictus Iacobus maior annis sexdecim iurauit &c. de quibus, etc.

Actum Saonæ in banco mei notarij infrascripti,

pti, sito in platea palacij caussarum, & praesentibus Leonardo Lansono & Iohanne Stopperio ciuibus Saonae testibus.

NVnc ad historias animum attendamus, & ad verba ipsius Christophori: huius fratres Bartolomeum ac Diegum, patrem Dominicum fuisse, plures aperte scribunt. Qui Dominicus Quinti nascitur & Genuae postea ciuis fit, vt subobscure Ouiedus illis verbis. *Dominicus pater Christophori, Genuensis erat, siue cuiusdam Pagi non longe à Genua dissiti.* innuens Quintũ, quod intra quintum lapidem, vnde ei nomen inditum: multos annos Sauonae mansisse satis arguunt, qui Christophorũ illinc Sauonensem arbitrati sunt: Lanariã verò exercuisse, docet Bartolomeus Sennarega cancellarius (ita vocant) Serenissimae Reipublicę Genuensis. *Christophorus & Bartolomeus Columbi fratres plebeis parẽtibus orti, ex lanificio mercede victitarunt, nã pater textor, carminatores filij aliquãdo fuerunt.* fere eadem Iustinianus. *qui Christophorus vilibus ortus parentibus, quippe quia pater lanae ipse serici (siue bombycis) textor fuit.* At Christophoro patria Genua vrbs nobilissima, & vnde regimen in omnes Ligures

Ferdin. Ouied. Petr. Mart. Lib 5. ann.

gures

Idem in suo Psalter. ad psalmum. Cæli enarrant. lib. 1. Histor. Ind. In Hist. & in Elog. In testamento.

gures iustissimum. *Igitur Christophorus cognomento Columbus, patria Genuensis*. Eadem Petrus Martyr, Obertus Folieta, & plerique omnes. Sed quid plura? ipse de Genua faciens mentionem. *quandoquidem ibi ortus ego, et inde egressus*. Et.

Tu nostrum natale solum tu mœnia Iani.

IS Sauonæ aliquando vixit, nam Platea, quæ nunc Cannabis, patrum memoria Columbi dicebatur, quod ibi domum coluisset: prętera vnde nomen ei insulæ, quæ spectat ad orientem Hispaniolę, quo se procellis actum recepit, & plures dies moratus est, nisi ex memoria dulcissimi sibi loci? ea enim Sauona indigitatur. De eius arte iam legisti. *carminatores filÿ aliquando fuere*. Restat vt in gratiam dictorum monumentorum hęc dicamus. Christophorus ac fratres anno M D I. cum ea dicebantur. *et in partibus Hispaniæ commorantes, vt notorium fuit & est*. Erant in Hispania, quartamque in Indias profectionem moliebantur. Habes igitur optime lectot cum ex historiis, verbisque Christophori tum ex illis fidissimis monumentis, Dominicum de Columbo Iohannis filium (quorum patria Quintum) ciuem Genuen-

Abraham Ortelius descript. in Hispaniol.

Ferdinand.

Genuensem, habitatorem Sauonę, lanariū, patrem fuisse illius diuini viri Christophori de Columbo, Genuæ nati, lanarii, habitatoris Sauonę, & Bartolomei, Dieghique eiusdem artificii & habitationis: qui Christophorus Sauonę altus & educatus, tali sub cęlo magnos illos spiritus hausit, quos paulo ante imbiberat Iulius secundus delirantiū regum præcipuus terror, ac vnicus assertor Ecclesiasticæ libertatis: hic enim anno 1443. Panuinius. ille 1447 in auras egressi sunt. Hæc ego vestigiis insistens Reuerend. Iohannis Baptistæ Ferdinand. Ferrerii protonotarii Apostolici ex participantium (vt vocant) numero. Is enim decori patrię studens, ita suam nobilitatem literis, aliisque principe viro decoris instruxerat, vt clarissimorum ciuium facta (quod in Columbo moliebatur & emolitus esset) eloquenter exsequi, suaque aliis enarranda relinquere potuisset. Sed eum vis acerba fati nobis inuidit, dum intra prima iuuentę spatia, suas & amicorum spes anteit.

. . . . . . Nimium vobis Romana propago
Visa potens superi, propria hæc si dona fuissent.

Pag.

Pag. 234.

O*Ppugnasse vltrò.* Hic tecum non facio doctissime vir, licet aliàs te in oculis ferã. *oppugnasse.* loco, *oppugnare*. tempus pro tempore. *transferuntur enim tempora, &c. Timarchides negat esse ei periculum à securi. esse vice fuisse.* additque, *at ne morer, per omnia fit genera, per quæ fit solæcismus*. Quod à Dionysio dicitur. φράσει ἐκβεβηκυῖα παρὰ τοὺς χρόνους τῶμ ῥημάτων. Nec hic modò Cornelius hęc ausus est. *Non tamen pigebit, vel incondita ac rudi voce, memoriam prioris senectutis, ac testimonium præsentium bonorum composuisse*. nec primus protulit.

Quintilian. cap. 3. lib. 9.

Ad Amm. i. phrasis egressa tempora verborũ.

Plaut. Pœn.

Sync. Sine pinnis volare haud facile'st, meæ alæ pinnas non habent,
Milph. Nolito adepol diuellisse, iam duobus mensibus
Volucres tibi erunt hircinæ.

Quibus in locis satis apertè. *composuisse* & *diuellisse* eiusdem sunt notæ cuius *componere* Et *diuellere*.

E*T arte ducis rati.* Non manca, mutilaue sunt: suetum est enim magnitudinis secta-

ſectatoribus, verbis ibi parcere, vbi ſenſus vltrò emergit. diſce de eorum ſignifero. ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν σολύγιαν κώμην πειράσειν. Vbi Scholiaſtes. προσυπακουστέον τὸ ἐλθεῖν. *Alibi.* ἢν δὲ ἀπιστήσαντες, ἄλλοις ὑπακούσαμεν. *Scholiaſt.* τοῖς ἐμοῖς λόγοις δηλονότι. At hic *victos* eſt in procliui.

Thucyd. lib. 4.
i Sperabant enim ipſos in vicum Solygiam tentaturos.
i ſubintelligendum eſt Tò venire.
i. Si vero non credentes, aliis.
i. meis verbis ſcilicet.

Pag. 235.

A*T ſicut in familia*. Strictius Thucydides. πάθοιμεν τ᾽ ἂν δεινότερα, ἢ οἱ πρὶν δουλεύσαντες.

Lib. 3.
i. Grauiora ſuſtineremus, quam qui prius in ſeruitutem redacti ſunt.

E*T libertatem non in præſentia laturi*. qui pugnant pro libertate, eos dicimus libertatem in manibus portare. *Quapropter vos moneo vt parato animo ſitis, & cum prælium inbitis, memineritis, vos diuitias, decus, gloriam præterea libertatem atque patriam in dextris portare.* τὸ autem *in præſentia* vt.

Salluſt. Catil.

Get. Argentum inuentum eſt Phædria, de iurgio ſiletur,
Prouiſum eſt ne in præſentia hæc hinc abeat.

Terent.

Nunc ea aliter interpunge, & niſi erunt omnia ſole clariora, nunquam poſthac duarum rerum mihi credas. *Nos integri & indomiti; & libertatem non in præſentia laturi primo ſtatim congreſſu: vnde oſtendamus quos ſibi*

Caledonia viros sepofuerit. Nos ad hoc temporis integri & indomiti sumus:& non viriliter nunc primo statim congressu pro libertate pugnabimus? τὸ *&* interrogando.

Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis?

At *unde* vt.*corrupto ad omne facinus Nerone, quædam ignaro ausus, ac postremò eiusdem desertor ac proditor: unde non alium pertinacius ad pœnam flagitauere*. Vel cũ solita distinctione, hyperbatica phrasis est, & Thucydiana.

ὥστε παρὰ τοσοῦτον γιγνώσκω, μόλις ἄν μοι δοκοῦσιν εἰ πόλιν ἑτέραν τοσαύτην ὅσαι Συρακοῦσαι εἰσὶν, ἔλθοιεν ἔχοντες, καὶ ὅμορον οἰκήσαντες τὸν πόλεμον ποιοῖντο, οὐκ ἂν παντάπασι διαφθαρῆναι. *Vbi Scholiastes*. τὸ δὲ ὥστε ὑπερβιβάσαι χρὴ, ἵνα μὴ σολοικοφανῇ· ἢ τὸ σχῆμα, καὶ οὕτω συντάξαι. παρὰ τοσοῦτον γιγνώσκω, ὥστε μόγις ἄν μοι δοκοῦσιν οὐκ ἂν παντάπασι διαφθαρῆναι οἱ Ἀθηναῖοι. *Alibi* παρὰ σφᾶς ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν ἰέναι τά τε σφίσιν αὐτοῖς ξύμφορα, καὶ τὰ κοινά. Sic alius à Tacito scripsisset. *nos integri & indomiti et libertatẽ nõ in præsentia læturi: unde primo statim congressu ostendamus, quos sibi viros Caledonia sepofuerit*. Id est, nos nunquam victi, nec nũc primam pro libertate pugnam pugnaturi: qua de re quam primum Romanis ostendamus, quos nam sibi viros sumserint lacessendos.

Lib. 6.
i. Vt ita secus sentio vix mihi videantur si alteram ciuitatẽ, qualis nunc sunt Syracusę venirent habentes & finitimã habitantes bellum inferrent; non omnino profligatum iri.

i. Τὸ vt, loco mouendum est, ne assine solœcismo videatur, & sic ordinanda. ita secus sentio, vt vix mihi videantur non omnino profligatum iri Athenienses.

Lib. 1.
i. Ad se tanquã cognoscentes cęterũ ire quę sibi ipsis quęque in commune conducant. alius dixisset.
Cæterum ire ad se tanquam cognoscentes, &c.

Alij

ALij tradidere. Plerique Britannorum (Galgacus ait ad eleuandas Romanorum victorias) se vinci passi sunt, vt ii prosperis elati, se se in interiora difficilioraque loca penetrarent, vbi ab vniuersis quasi vincti cęderētur: nos enim à fronte instabimus, illi à tergo bellum reparabunt. *Nisi si Gallos & Germanos & (pudet dictu) Britannorum plerosque dominationi alienæ sanguinem commodantes, diutius tamen hostes, quam seruos fide & affectu teneri putatis: metus & terror est, infirma vincula caritatis, quæ vbi remoueris, qui timere desierint odisse incipient.* Doctiss. vir. *Dij tradidere.*

A*Dhuc ratus*. Locus defectus Doctiss. viro vnde expletur. ↫ *acuendum.* siue ↫ *incitandum.* Ego sola distinctione fretus, integrum reor. *Cum Agricola (quanquam lætū & vix monitis coercitum militem adhuc ratus) ita disseruit.* ↫ *adhuc* vt.

Nam neque adhuc Varro videor neque dicere Cinna
Digna.

Agricola verba ad milites facit, quanquam sciret eos etiamdum ardentes pugnę,

vixque monitis coërceri posse, ne suo iniussu in hostes inuolarent.

Pag.236.

E*Pistolis Agricolæ actum.* Doctiss. vir *auctum.* At *actum* mihi potius est, quod verbi *scriptum* significat: vnde qui verba lo-
Suet. Cæsar. ca. lv. quentis exarant. *actuarij* nominantur. *quam non immerito Augustus existimat ab actuarijs exceptam male subsequentibus verba dicentis* vel *actum* id est narratum.

Terent. Andr. *An. Priusquam abis præsente te huic apologum agere vnum volo.*

A*Lius occuparet.* Eruditissimus Pichena facit cum doctissimo viro, cui placet *altius* pergam tamen quo profectus sum, vulgataq; à fuga prohibebo. alius circa mores is est, qui antiquos non amplius obtinet vt si Terentianus Crito auidior ad rem euasisset. hac igitur de caussa Agricola, qui. *Inter quæsturam ac tribunatum plebis, atque etiam ipsum tribunatus annum, quiete & otio transit, gnarus sub Nerone temporum, quibus inertia pro sapientia fuit.* cui etiam. *idem præturæ tenor et silentium.* mutati moris arguitur ad hunc ferè modum quid retulit Agricolam ibi mo

d. stiam

destiam induisse vbi nil mea intererat, si nunc alius ab illo disciplinam militarem ad se ambitiose trahit, qua sola luminibus meis officere potest?

Pag. 237.

P*Roconsulatum Asiæ & Africæ*. Non ferunt Romani mores, vt curæ vnius proconsulis Asia & Africa demandentur: nec noster (vt reris) doctissime vir hæc asserit: quinimo mens eius hæc fuit, vnū vtriusque prouinciæ candidatum esse potuisse, non item proconsulem: quę alibi ab eo repetita amouent omnes tricas. *Neque multo post missis ad senatum literis, Tiberius motam rursus Africam incursu Tacfarinatis docuit, iudicioque patrum diligendum proconsulem gnarum militiæ, corpore validum & bello suffecturū quod initium Sext. Pompeius agitandi aduersus M. Lepidum odij nactus, vt secordem, inopem, & maioribus suis dedecorum, eoque etiam Asiæ sorte depellendum incusauit, aduerso senatu, qui Lepidum mitem, magisquam ignauum, paternas ei angustias, & nobilitatem sine probro actam, honori, quam ignominiæ habendam ducebat. Igitur missus in Asiam*. hæc prolixius exscripsi vt res magis innotesceret. Lib. 3. ann.

Sciant

S*Ciant quibus moris illicita mirari.* Periodus vndequaque perfecta, quæque Taciti consilium nobis repræsentat: cuius ingeniū pronius quidem in libertatem, sed præfractos & inanes spiritus nunquam laudauit.

Lib. 4. ann. *An sit aliquid in nostris consilijs, liceatque inter abruptam contumaciam, et deforme obsequium pergere iter ambitione ac periculis vacuū.* quod etiam factitatum Thraseæ delicio libertatis. Is enim compescuit Rusticum Plebis Tribunum, qui gloriæ stimulis impulsus, intercessionem parabat.

Lib. 16. ann. *ne vana et reo non profutura, intercessori exitiosa inciperet.* quid si in comparationem soceri, ipsum quoque Thraseam perstringit? cuius quidem morte nil libertati consultum. *Sed in nullum rei post vsum.*

Pag. 238.

V*NA adhuc victoria Carus Metius censebatur.* Quę nam (quæso) ista victoria, qua iam inter distinctos accusatores cœperat haberi? an delatio & peruersio Herennii Senecionis?

Plin. lib. 1. Ep. v. *Lacerat Herennium Senecionem tam intemperanter quidem, vt dixerit ei Metius Carus, quid tibi cum meis mortuis?* nequaquam

quaquam. *mox nostra duxere Heluidium in carcerem manus, etc. nos innocenti sanguine Senecio perfudit*. Cæterum τὸ *censebatur* eadem significatione, qua apud Iurisconsultos. *videmus etiam cætera quoque animalia istius iuris peritia censeri*. qua apud Iuuenalem. Tacit. Institut.

Stemmata quid faciant? quid prodest Pontice longo Satyr. 8.
Sanguine censeri?
. . . . Sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim.

Quaque apud Martialem.

Censetur Aponi Liuio suo tellus.

INtra Albanam arcem villam. vtrum horũ mauis audacter, opta, nec time castigationem. *reliquos Pontifices non in regiam, sed in Albanam villam conuocauit.* Plin. lib. 4. Ep. 2.

Quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat.

NOS Maurici Rusticique visus. Id est, dum ii nobis rapi ad supplicium viderentur.

Vt celsas videre rates, atque inter opacum
Adlabi nemus, et tacitis incumbere remis

Her-

Horrescunt visu subito

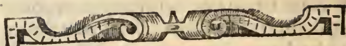
T*o perfudit*. Oratorie quidem, sed etiam de illo dicuntur, qui cædem propriis oculis non conspexit. *filij cruore paterni asper si oculi*. Is enim M. Crassus est, coram quo filius à Parthis interfectus nõ fuit. Verum quì potuit Mauricus sanguine senatores aspergere, si iussu Domitiani minime cęsus? *Cum septem amicis meis aut occisis, aut relegatis: occisis Senecione, Rustico, Heluidio: relegatis Maurico.* An quod exilium (vt apud Iurisconsultos) pro morte habeatur? Sallustius quidem de ea re loquens, vtitur verbo extinguendi. *multos mortales ferro aut fuga extinxit*. Dixi Mauricum exilio deterritum à patria fuisse, dissuadent illa Pliniana. *Relegatis Maurico*. ἀκυρῶς Ibi Plinius *relegatis*. vt alibi. *is tunc in exilio erat à Domitiano relegatus*.

Valer. Maxim.
Appian. Syr.
Plin. lib. 3. Ep. 11.
D D. de pœn. l. 2.
Lib. 1. Ep. 5.

A*Dmiratione te potius*. Hæc omnia μεταξυλογίᾳ nimis clarescunt. *Admiratione te potius temporalibus laudibus (& si natura militum suppeditet) decoramus*. id est, nos te Agricola non imaginum honore honestabimus, quas tibi militari disciplina peperisti: is enim honos momentaneus est: sed admirando &

do & imitando tuas virtutes: quæ res potior est, & superat tēporarias illas simulachrorū laudes. *Is verus honos & coniunctißimi cuiusq; pietas: id filiæ quoque uxorique præceperim: sic patris sic mariti memoriam venerari: vt omnia facta dictaq; eius secum reuoluant, famamq; & figuram animi magis quā corporis complectantur: non quia intercedendum putem imaginibus, quæ marmore aut ære finguntur, sed vt vultus hominum, ita simulachra vultus imbecilla ac mortalia sunt: forma mentis æterna, quā tenere & exprimere non per alienam materiam & artem, sed tuis ipse moribus poßis.*

A D CORN. TACIT. DIALOGVM.

Pag. 239.

Ibellus iſte vulgo inſcribitur. *Cornelij Taciti equitis Romani dialogus*. Cuius conſenſum iam docui (ni fallor) non prorſus eſſe paruifaciendum: verũ is à Doctiſſ. viro habetur pro ſuppoſito, nec tamen aperit verum patrem, ſed nihilomagis eum deiuuare ſuſtinuit: immo tot eius cicatrices ſolidauit, totque vibices exterſit, vt ei ſemper (& merito) literæ doctique debituri ſint. Ego rurſus audacter hunc aio eſſe Taciti

Taciti germanissimum fœtum, innixus inprimis sententiæ Sabini Grammatici, quam vir doctissimus funditus eleuauit: is enim inquit. *Cornelius Tacitus appellat scripta Mæcenatis calamistros.* quod in hoc libello sic habemus. *quam calamistros Mæcenatis, aut tinnitus Gallionis.* Nunc argumenta proferam quæ Doctiss. vir ad eam rem collegit, & pro viribus refellam: eaque potissimum de caussa, quod si absque iis fuisset, non is liber a plerisq; nothus haberetur, quod nunc temporis fit, adeò valet iudicium doctrinaque talis viri.

Primum (ait) stylum huiusce libelli, nimis abhorrere à stylo Taciti: & ne quis refugiũ sibi paret, iis eum occupauit: neminem annis in scribendo alium ita fieri, vt se ipsum stylo (vel ingratiis) aliquando non referat. Non aduersor, sed libens de eo quęsierim, num idẽ stylus deceat historico, & dialogistæ: negabit scio: quod nõ ignoret Demetriũ planè huiusmodi posteris reliquisse. διαλογικὴ δ' ἐστὶν ἡ περίοδος ἡ ἔτι ἀνειμένη καὶ ἁπλουστέρα τῆς ἱστορικῆς. &c. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ἐπιστολικὸς χαρακτὴρ δεῖται ἰχανότητος, καὶ περὶ αὐτοῦ λέξομεν. ἀρτέμων μὲν οὖν ὁ τὰς ἀριστοτέλους ἀναγράψας ἐπιστολὰς, φησιν. ὅτι δεῖ ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ διάλογόν τε γράφειν, καὶ ἐπιστολάς· εἶναι γὰρ τὴν ἐπιστολὴν, οἷον τὸ ἕτερον μέρος τοῦ διαλόγου: καὶ λέγει μέν τι ἴσως, οὐ μὴν ἅπαν: δεῖ γὰρ ὑποκατεσκευάσθαι πως μᾶλλον τοῦ διαλόγου τὴν ἐπιστολήν: ὁ μὲν

i. Dialogi autem periodus est, quæ remissa & simplicior historica.
i. Quando autem & epistolaris stylus tenuitatis eget, de ipso quoque dicamus. Artemon igitur qui descripsit epistolas Aristote-

lis, ait oportere eodem pacto scribi dialogum & epistolas: esse enim epistolam quasi alteram dialogi partẽ: & dicit aliquid fortasse non tamẽ totum: necessariũ est enim accuratius dialogo parare epistolam: is enim imitatur ex tẽpore dicentem, illa scribitur & quodammodo vt donum mittitur.

γαρ μιμεῖται ὁ αὐτοσχεδιάζοντα : ἡ δὲ γράφεται, καὶ δῶρον πέμπεται τρόπον τινά præterea pauca Tacitus hic præfatur, & sic non mirum si solitus eius stylus ægrius agnoscatur; reliqua verò verbis eorum refert, quos hic loquentes inducit, quorũ numeros, rationes, stylum serio se imitasse profitetur. *Si mea sententia proferenda, ac non disertissimorum, vt nostris temporibus hominum sermo repetendus esset: quos eandem hanc quæstionem pertractantes iuuenis admodum audiui ita non ingenio, sed memoria ac recordatione opus est, vt quæ à præstantissimis viris & excogitata subtiliter, & dicta grauiter accepi, cum singuli diuersas, vel easdem, sed probabiles caussas afferrent, dum formam sui quisque animi, & ingenij redderet.* Et. *& Materni pro carminibus suis læta atque vt poetas defendi decebat, audentior, poetarum quam oratorum similior oratio.* Vnde quid noui si Cornelius hic alius à se videtur? dicat doctissimus vir, similis ne sui sit, dum in Satyra Menippea Ouidium siue Ciceronem nobis repręsentat? nec se Cornelius adeò dissimulare potuit, vt solita sua sibi dictione proditus non sit. *Cum priuatas olim cõuersationes curaret, iners ociũ oblectaret.* hęc in annalibus, at hic. *Si modo in hac studiorum parte oblectare ociũ, & nomen inserere possunt*

Lib. 12. ann.

ſunt famæ ibidem etiam . *vis tu quidem iſtum intra locum ſiſtere, ſed illi magiſtratus, & primores qui te inuito perrumpunt*. Cum quibus hęc ſunt comparanda. *Non magis quam æra & imagines, quæ etiam iam me nolente in domū meam irruperunt*. Et alia ſexcenta, quæ nunc breuitatis ergo compendii facimus. Addit. ętas repugnat: nam author iſtius libelli dicit ſe huic ſermoni interfuiſſe admodum adoleſcentem. *iuuenis admodū audiui*. qui ſermo habitus eſt anno ſexto Veſpaſiani. *ac ſextam iam felicis huius principatus ſtationem, qua Veſpaſianus rempublicam fouet*. At Cornelius quæſtor ab eo factus eſt · *dignitatem noſtram à Veſpaſiano inchoatam*. Qui honor non credebatur minori vigintiquatuor annis. qui ergo *admodum iuuenis*? pręſertim cum naſcatur Cornelius anno eſtremo Claudii, idque temporis annos minimum vigintiduo natus ſit? ſedo has turbas ea ætatis diſtinctione, cuius author fuit Seruius Tullius. *pueros eſſe exiſtimaſſe, qui minores eſſent annis ſeptemdecim, atque inde ab anno 17. quos idoneos iam eſſe Reipublicæ arbitraretur, milites ſcripſiſſe, eoſque ad annum quadrageſimum ſextum iuniores, ſupraque eum annum ſeniores appellaſſe*. quis igitur vetat ne dicamus anno Veſpaſiani

Lib. 4.

Lib. 1. & doctiſſ. vir in vita Taciti.

Id. ibid.

Gell. lib. 10. ca. 28.

ni ſexto Corneliũ duo & viginti annos habuiſſe? idq; dici **admodũ iuuenis** præ longiore iuuentutis ſpatio, quod à 17. ad quadrageſimũ ſextũ annum extendebatur? eumque octaua, vel nona ſtatione Veſpaſiani quęſtura potitum eſſe? His ſtrictim percurſis rem aggrediamur, quam ieiune & carptim exequemur; parum enim nihilue operę nunc nobis eſt, nec vber ſpicilegium volenti inuidemus.

Pag. 239.

D*iuerſas vel eaſdem cauſſas.* Meſſalla cauſſas inquirit, qui fiat vt ſui temporis oratores in tantum à prioribus degenerent. ***ac velim impetratum ab aliquo veſtrũ, vt cauſſas huius infinitæ differentiæ ſcrutetur et reddat, quas mecum ipſe plerunque conquiro; & quod quibuſdam ſolatio eſt, mihi auget queſtionẽ quia video etiam Graijs accidiſſe, vt longius abſit Æſchine et Demoſthene ſacerdos iſte Nicetes et ſi quis alius Epheſum ac Mitylenas contentus ſcholaſticorum clamoribus quatit, quam Afer, aut Africanus, aut vos ipſi à Cicerone aut Aſinio receßiſtis.*** Socioſque ad eam rem optat Maternum & Secundum. ***Aperiam inquit cogitationes meas, ſi illud à vobis ante impetrauero, vt vos quoque ſermonem hunc noſtrũ***

adiu-

adiuuetis.qui onus ſubire non dedignantur. *pro duobus (inquit) Maternus promitto, nam et ego, et ſecundus exſequemur partes*. potuit itaque vnuſquiſque horum afferre (ſaltem ſub ſcribendo) quaſdam ex rationibus Meſſallę quibus temporis iniuria deficimus: nec rei diſconducit, ſi vterque eam partim iiſdem, partim diuerſis firmare ſtuduit. Cæterum doctiſſ. vir ex iis decurtat. *vel eaſdem*.

O*Ffenſas Catonis tui aures*. per indignitatem ſupprimit *recolas*. ſic ſupra. *ſuper eſſe qui forſitam manus ictuſque per immanitatem Augusti*. vbi ſiletur. *intendant*. Quia Cato in ea Materni tragœdia vitia procerum exagitat, & is qui eo more præditus eſt, dicitur habere aures offenſas vitiis flagitioſorum. vel vt illud. Lib.16. ann.

. . . . ἱερὸν μένος ἀλκινόοιο. i. Sacrum robur Alcioni.

Pag. 240.

E*T ego (quatenus arbitrium litis huius inueniri non patiar) Maternum ſollicite plurimum defendi*. tranquillo ſint animo poetæ (inquit Aper) qui ad cauſſas agendas non apti ſunt: non enim nunc exigo vt ſententia de iis ac de oratoribus feratur, qui nempe

ſint

ſint potiores; immo alias vel ipſum Maternum (non in eo reſpiciens oratorem) apud plurimos defendi: verum ęgre fero arguoq; cum uerſibus inſeruire relicta eloquentia oratoria, ad quam maxime natus eſt.

T*Vm abire, quod ſi non in alio oritur, nec in codicillis datur, nec cum gratia venit.* ſcilicet, præ gaudio mihi uideor terras relinquere.

Sublimi feriam ſydera vertice.

At eloquentia ſi non paratur cura, ſiue labore, nequaquam codicillis, uel gratia principum acquiri poteſt. *ſolitum paremque cæteris dicaturum, neque enim eloquentia fortuna diſcerni.*

Tacit. lib. 3. ann.

N*ON minus eſſe in extremis partibus terrarum, quam Capuæ.* Quis etiam ibi dicitur eſſe ubi uiget eius gloria.

N*EC hoc illis alterius.* id eſt Eprii & Vibii: *alter* enim duos continet.

Terent. Andr. & ibi Donat.

Sed poſtquam amans acceſſit pretium pollicens
Vnus & item alter.

Alter

Alter ab vndecimo tũ me iam ceperat annus. Virg. Bucol. & ibi Donat.
Quod unusquisque horum habuit ter millies sestertium: quæ summa post Senecã quasi premium perfectę eloquentię uidebatur. *Qua sapientia, quibus philosophorum præceptis,* Tacit. lib. 14. ann. *intra quadriennium regia amicitia ter millies sestertium parauisset*. Cęterum *ter millies sestertium*. si credimus magnis uiris, nobis sunt Budæus de Asse. septem milliones, & quingenta millia aureorum. Sed quam immanis illa summa, qua Vespasianus rempublicam dixit egere? *De* Suet. cap. 16. *qua testificatus sit initio statim principatus, professus quadringenties millies opus esse vt respublica stare posset*. Legerem *quadragies*. Sed libri aduersantur & insignis ille Iurisconsultus. De re nummar. Dicamus igitur Vespasianum ὑπερβολικῶς locutum ad augendum inopiam fisci.

Pag. 241.

Hinc ingentis ex his assensus, &c. pro *ingentes*, ἰωρωνίως ergo. Callide iugulat Aper quæ Maternus (vt potiora) in sui defensionẽ pręmissurus erat: scilicet quietẽ & securitatẽ. dices (ait) eo te Catonẽ elegisse, quod inde maior tibi gloria, & assensus: esto: sed vbi quæso tua illa quies, quam toties iactas? eris ne securus offensis auribꝰ Imperatoris?

τὸ assensus.hic non respectu elegantiæ carminum,nam id supra iam dictum.*& vt beatissimus recitationum eius euentus prosequatur,omnis illa laus intra vnum aut alterum diem velut in herba vel flore præcepta*.sed respectu principis,quem in Catone intra ordinem redigebat,vnde magnus assensus omnium auditorum.*Tolle igitur quietis & securitatis excusationē,cum tibi sumas aduersarium superiorē, nobis satis sit priuatas & nostri seculi cōtrouersias tueri*.quod de assensu aduersus principē dixi fallax cōiectura non est,si hæc saltem percurras,quæ eadē tempestate gesta sunt.*Vbi ad Heluidiū Priscum prætorē designatum ventum, promsit sententiam vt honorificā in bonū principē falsa aberant,et studijs senatus attollebātur; isq; dies illi præcipuus,magnæ offensæ initium & magnæ gloriæ fuit*.

Tacit lib. 4. hist.

CVm in Nerone,Tragœdię nomen.*etiam si non nouū tibi ipse negociū importasses. Domitiū et Catonē,id est nostras quoq; historias et Romana nomina,Græcorū fabulis aggregares* hæc autē.*improbā et profanantē potentiam*. vt illā.*ut superbiā fecunditate subnixā popularibus studijs inhiare dominationi argueret*. Et *sibi concessam dictitans nobilitatē,pulchritudinem*.τὸ *sa*

Tacit.lib.4. ann.

Id.lib. 13. ann.

cra

cra studiorum vaticinij.studia carminum designat:nã poetæ vates appellantur.Cęterũ Maternus in ea Tragœdia irrisit(vt reor) stultitiã Neronis,gloriam carminum ad se trahentis,quæ res hinc satis elucescit. *Lucanum propria caussa accendebant,quod fama carminum eius premebat Nero,prohibueratque ostentare vanus assimulatione.* Tacit.lib. 15.ann.

NAm statũ cuiusq;. Respondent his. *quid erit tutius, quam eam exercere artem, qua semper armatus præsidiũ amicis, opem alienis,salutẽ periclitantibus*. Maternus oratores sui temporis acerbe perstringit, qui toti delationibus vacabant. Ego(ait) qui diu ab eloquentia oratoria desueui, plus hominibus cõsulo mea innocentia,idest dum neminem defero,quam oratores isti, quorum eloquentia tot illustres viros pessundedit.

ET *sanguinantis eloquentiæ vsus*. tela sanguinantia latinum est:at vsus eloquẽtiæ telum dicitur. *Atque (vt dicebas Aper) in locum teli repertus*. Et. *quam reo periclitanti eloquentia præsidium simul, & telum*. cùr igitur sanguinans eloquentia non vocabitur, per quam tot proceres lacerati sunt?

HI *quibus præstant indignantur*. Maternus ardenter incubuerat in carminum defensionem. *vix dum finierat Maternus concitatus, & velut instinctus*. vnde mirum in modum extenuat & deducit illa. *Quid enim tutius, quam eam exercere artem, qua semper armatus præsidium amicis, opem alienis, salutem periclitantibus*. homines qui à Prisco & à Marcello aliquid petunt, ingratum & irritum id omne habent, quod ab iis profectũ est, quæ res acerba in vita hominum: quid enim miserius, quã beneficiis inimicos sibi parare? 1 modò, & eos inter beatos recense.

Pag. 243.

A*Ntiquis, & eo credo audacius*. Ex cõtextu prodit. *fauebas*, at *in ijs*. id est in verbis, quæ ad eam rem faciebas. Cæterũ malignus Messalla non videbatur, quod se quoque antiquis deteriorem ducebat.

(.:)

LAVS DEO.

MEN-

Pagina 4. θηρία. ibid. nonnunquam.
Pag. 9. δοκιμαζόμενος. ib. θαυμάζεται. ibi. cælestibus. ibid. præsens.
Pag. 10. γλαυκοί, ibidem meminerior.
Pag. 11. ὕμνος.
Pag. 12. oportunius. ibid, dedecus.
Pag. 13. quæque. ibid. antholog.
Pag. 16. σύμφυτοι.
Pag. 17. quippe. ibid. primordio.
Pag. 18. lacrymas.
Pag. 20. cædis. ibid. prouincijs. ibid. Numisijs. ibid, Herennijs.
Pag. 21. vsitatas. ibid. pro ibid. ὅπερ τὴν.
Pag. 22. Idē. ibid. הנה שמענוה ibid. שׁנ'נא ibid. Iacob.
Pa. 23. potest. ibid. femininis. ibi. femininis. ibid. feminine. ibid. deiuare.
Pa. 24. interpretantur. ibid. nondum.
Pa. 25. cunctandi. ibid. Terentiano. ibid. arcessant. ibid. prætulerunt. annuum. ibi. celebratio anu.ū n. ibid. Deūm. ibid. amicū n. ibid. genus.
Pa. 26, numūm. ibid. neque. ibi. crearetur. ibid. iurisdictio. ibid. annūm.
Pag. 27. de ibid. atqui.
Pag. 28. superauerint.
Pag. 29. hybernis. ibid. cęlo. ibid fortuito. ibid. ἱδρύζει. ibid. lacrymis.
Pag. 30. designat. ibid. sæuicia. ibid. lenocinantur.
Pag. 31. ignaram. ibid. sæuitia. ibid. πρὸ αὐτοῦ τοῦ ῥητορ. ibidem Titus.
Pa. 32. Cæsares declarantur. ibid. πλυθηρτικὸς. ibid. Herennijs ibid. ceciderint. ibid. vniuersa. ibid. corpora.
Pag. 33. alteram. ibid. execrata.
Pa. 34. numerum.
Pa. 36. historijs. ibid. implacabilius ibid. ἐπινικοῖς. ibid. auidus. ibid. animum.
Pa. 37. αὐταῖς. ibid. δοτικῆς.
Pa. 39. aliaque. ibid. ἐργάζεται.
Pa. 41. effudisse.
Pa. 42. qua.
Pa. 43. Phoeniciæ.
Pa. 44. τάς.
Pa. 45. ὑποτέτακται. ibid. רעמסס
Pa. 49. Postulat.
Pa. 50. percursis.
Pa. 53. fœdere ibid. errant.
Pa. 54. virum. ibid. gerimus.
Pa. 55. τῷ ibid. σολοικίζει. ibid. θουκυδιδίζει. ibid. Peloponnesios.
Pag. 56. mox progeniem daturam vitiosiorem. ibid. cupient. ibi. remearent.
Pa. 57. in prouincias.
Pa. 58. & rempublicam.
Pa. 60. videretur. ibid. lect.
Pa. 61. aboleuit.
Pa. 62. erumpunt.
pa. 63. macula. ibid. tantum. ibid. illi. ibid. familia.
Pa. 66. irrogatur. ibid. eum.
Pa. 67. læsarum.
Pa. 70. easque. ibid. exercebat. ibid. peruerti.
Pag. 74. φοβοῦνται.
Pag. 77. Philocom.
Pa. 78. principis.
Pag. 79. inspectas.
Pa. 85. quę atque ipse.

Pag.

Pa.86.vero.
Pa.87. incestę virilitatis.
Pag. 88. duodecim.
Pag.89. cœpit.
Pa.90.Luc.ibid.declaratus.
Pa. 92. Sophocl.
Pa.93. arcefsir.
Pa.96. כאכל אם־קדר שחותי
Pa.100. oratorie.
Pa.102. cœptantes.
Pa.103.a patribus.
Pa.105. quidam.
Pa.107.non tanti.
Pa.113. perstitit.
Pa. 114. Nigro.
Pa.115. αὔξησιν.
Pa.119. ποιεῖ. ibid. post.
Pa.121. accendebat.
Pa.123. querebantur.
Pa.124. audeat.
Pa.127. sequeretur.
Pa.139.impendet.
Pa.142. Anneus.
Pa.143. antholog.
Pa.152. remq; epublicam.
Pa.158. ablegabat.
Pa.160. quoquo. ibid. illustrior.
Pa.165. χελυβοποιοῦνται.
Pa. 166. כח בבל השדורה ibid. הנה משלך.
Pa.196. prohibente.
Pa. 172. atque ibid venerit.
Pa.182. dedidicerat. ibid. respondit.
Pa.183. ענה ibid. יהוה אל לבו ויאמר.
Pa.184. timere.
Pa.193. ἐλαίας.
Pa.187. rerum.
Pag.188, quidam.
Pa.193. mortibus.
Pa.194. dant. ibid. ostendit.
Pa.201. ריבעט. ibid. Israelulus.
pa.203. historias.
Pa.204. הימים.
Pa.205. viuunt.
Pa. 208. appropinquantem ibid. confidentem.
Pa.212. ἐλαίας.
Pag.213. in iania.
Pa.214. Noricum.
Pa.216. κατά.
Pa.217. confessus.
Pa.236. astipulante.
Pa.239. discrepamus.
Pa.251. descensio.
Pa.273. regioue Italię. ibidem cętera.
Pag. 274. παραγγέλου. ibidem ξέρξης.
Pag. 276. ni ccpię. ibidem au&o.
Pa.278. omina.
Pa.290. expectarent.
pa.293. πατέρων.
pag.295. ירושלים ibid. correctio. ibid. Leuia.
Pa.313. hebent.
pa.314. deterreo.
pa.323. Traiani.
pa.235. ῥωμαῖοι.
pa. 326. βίας. ibid. omnis.
pa.328. πένθος.
pa.335. Chium asperam.
pa.338. textore.
pa.339. in solutum.
pa.358. indigetatur.
pa.360. φράσις
pa.366. districtos.
pag.371. ἰχθυότητος. ibid. λέγει.
pag. 377. Senecam.
pag. 378. attollebantur. ibid. Romana.
pag. 379. vanus. ibid. diu.

EGo Fr. Baptista de Finario Inquisitor Genuen. vidi hoc opus D. Iulii Salinerii Iureconsulti Sauonensis inscriptum Annotationes ad Cornelium Tacitum nihil habens S. R. E. ac fidei, aut bonis moribus contrarium.

Fr. Baptista vt supra manu propria.

Camillus Hectorius Vicarius Archiepisc.

GENVÆ,
EX TYPOGRAPHIA
PAVONIANA.
MDCIII.

ERRATA ANIMADVERSA AB AVTHORE.

Pagina 10. γάρ ibidem. μεγαλιώτερον.
Pag. 12. vnquam.
Pag. 13. Thucydide. ibid. Olori. ibid. extrema græca tetrastichon.
Pag. 14 γενόμενος.
Pag. 15. genuere.
Pag. 16. profecutus.
Pag. 19. cerebrum. ibid. Adelph.
Pag. Marfos.
Pag. 26. clarius.
Pag. 28. veruntamen.
Pag. 30. ferocior.
Pag. 36. ὀργιζετότε. ibid. eclog.
Pag. 37. iaciens.
Pag. 42. græca distichon funt.
Pag. 44. prima græca tetrastichō, fecunda distichon.
Pag. 45. Sethofi.
Pag. 46. literæ. ibid. nondum.
Pag. 50. principes. ibid.
Pag. 55. confuluere.
Pag. 56 mox daturos, progeniem vitiofiorem. ibid. Saty.
Pag. 57. ratiocinatur.
Pag. 59 DCCLIX.
Pag. 61. exfequias.
Pag. 63. prætererat.
Pag. 64. Mart. L.
Pag. 65. quanquam.
Pag 66. pœnam.
Pag. 67. exful. ibid. reliquerat.
Pag. 68. difficultates.
Pag. 69. quæftione. ibid. adminiftratæ. ibid. mortem.
Pag. 78. poft illa, nifi ex eius verbis, vfque ad illa, nimirum vt is, fubftituenda funt minutis literis fequentia, vt metus fuos fenatui fateretur, amoueríque fineret.
Pag. 79. repræfententur.
Pag. 81. miniftram. ibid. decebat.
Pag. 83. ecl.
Pag. 85. imperatore.
Pag. 88. anni. ibid. continuumq́;.
Pag. 90. miffus eft. ibid. Si quę. ibid. quæ.
Pag. 92. Gradiue. ibid. Thrafullũ.
Pag 94. nonnulla.
Pag. 97. illa verba ab Hucufque ad inhærebimus, reijcienda funt poft finem fequentis annotationis.
Pag. 98. implacabilius.
Pag. 100. qui abfurdioribus credulus erat.
Pag. 106. formidolofum.
Pag. 107. ἀντιφραστικῶς. ibid. inducebat.
Pag. 110 mœnia.
Pag. 111 inoriretur.
Pag. 112. ἀθλωαίων ibid. δραμα'ν.
Pag. 113. poftilla.
Pag. 114. floccifeciffe.
Pag. 115. exfequendam.
Pag. 118. cohortes.
Pag. 132. antholog.
Pag. 137. exfequatur.
Pag. 148. ἐναντία.
Pag. 156. inftauerat.
Pag. 161. exhibuit.
Pag. 164. a larebris.

Pag. 170, παρά. ibid. ἐνέπρηξαντε.
Pag. 172. μεταξυλογία. ibid. Veneria non.
Pag. 177. defraudatus.
Pag. 178. fidem haberet.
Pag. 180. commeatibus.
Pag. 182. vt vt.
Pag. 188. quidam.
Pag. 194. oftendit.
Pag. 197. & ftatim amiffæ cohortes, minutis literis fcribenda funt.
Pag. 198. ab hac pagina vfque ad
Pag. 288. pro Hift. Iulij, fcribe Ann. Iulij.
Pag. 208. hiftorias.
Pag. 206. ἐνδὶ.
Pag. 209. Thucydides.
Pag. 210. pœnas.
Pag. 212. folitis ibid.
Pag. 213. folitis ibi.
Pag. 215. Myrmidonum. ibid. μελησίου. ibid. οἰκουμένας.
Pag. 216. οἰκιδεῖσιν.
Pah. 217. crimen confeffus.
Pag. 218. pœnam.
Pag. 226. a fecit vfquē ad non itidem, inclufa literis minutis fcribi debent.
Pag. 230. ני המלחמה
Pag. 232. nimium.
Pag. 236. πλεῖστα, ibid. neceffariò.
Pag. 239. ἐναντιούμεθα.
Pag. 240. in luto. ibid. nunquam.
Pag. 242. & quidam.
Pag. 250. Primo.
Pag. 251. defcenfio.
Pag. 253. inhiabant quod.
Pag. 255. Gens, effe debet principium annotationis.
Pag. 259. impendet.
Pag. 261. Vitellianus exercitus.
Pag. 263. cum Flauianis.
Pag. 268. Abditi, principium annotationis.
Pag. 271. fæpe.
Pag. 276. ea re.
Pag. 284. depræhenditur.
Pag. 287. Cuius, principium annotationis.
Pag. 292. opu'ft.
Pag. 293. ἱερόσυλα.
Pag. 294. videbunt pacem. ibid. πλάγχθεν ibid. per artem.
Pag. 307. clamantem.
Pag. 317. εἰς δεῖν.
Pag. 318. ἅμα δὲ καὶ.
Pag. 351. Reuerendifsimi.
Pag. 354. viros. ibid. τοσούτων ὅσας.
Pag. 366. exfequentur.
Pag. 367. Secundus. ibid. eas. in primo folio mendarum numero 166. כח. ibid. numero 276. aucto.

